

Laurentius Muntaner f.

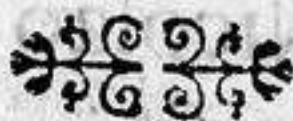
BEATI

RAYMVNDI LVLLI DRIS. ILLV.
& Martyris, Tertij Ordinis S.
Francisci.

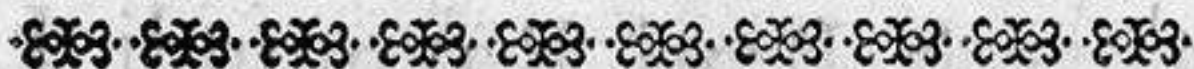
LIBER

DE ASCENSU, ET DESCENSU
intellectus. Valentiaë impressus anno
1512.

ET NVNC PALMÆ MAJORICA-
rum anno 1744.
Superiorum permissu.

Ex Typis Michaelis Cerdá, & An-
tich, & Michaelis Amorós Typogr.

M. D. CC. XXXIV.

APPROBATIO PERILLVSTRIS D. D.

Salvatoris Artigues Præsbyteri, Artium Magistri Philosophiæ, pro Lulliana Doctrina ex-cathedratici, Sacra Theologiae Doctoris, Sanctæ Inquisitionis Qualificatoris, Olim perpetui Parrochi Villæ de Artà, & nunc Canonici Penitentiarij Alme Sedis Majoricarum.

UT muneri mihi injuncto à Perillustri Domino hujus Diœcesis Provifore, & Vicario Generali dignissimo D. Nicolao de Salas, & Berga, facerem satis, librum *de Ascensu, & Descensu* intellectus Archægelici, atque Illuminati Doctoris Christi Martyris Beati Raymundi Lulli, summa hilaritate perlegi. Et nequeo non mirari, in tam parvo opere, tanta, & tam sublimia contineri:
in

in ipso etenim nedum spiritualem totius Orbis, summi Conditoris naturam; verum etiam omnium inferiorum effectus proprietates, & passionem licet contemplari; quoniam ab imperfectiori, & minimo lapide, ad Deum usque, per Scalæ ordinatissimos gradus, intellectum humanum deducit Beatus Author, cujusque rei *actum, passionem, actionem, naturam* &c. per *sensibile, imaginabile, dubitabile, credibile, atque intelligibile* vera, & subtili enarratione pertractans.

Pro magno sapientiæ Salomonis encomio, aiebat Sacra Pagina: (*) *Disputavit supra lignis à Cedro, quæ est in Libano, usque ad hisopum, quæ egreditur de pariete, & diseruit de jumentis, & volucris, reptilibus, & pisci-*

(*) 3. Reg. 4. v. 33.

piscibus. Et veniebant de cunctis populis ad audiendam Sapientiam Salomonis. Sed ecce plus quam Salomon hic, vel certè ipsi valde similis in Doctrina; ille siquidem à Cedro, usque ad hisopum, à majori ad minus; Raymundus verò à Deo usque ad lapidem, à maximo ad minimum descensum facit: & insuper ab infimo ad supremum ascendit per istos gradus, Lapis, Flamma, Planta, Brutum, Homo, Cælum, Angelus, Deus; sic gradatim intellectum disponens, ut à visibilibus ad invisibilia Dei faciliùs valeat pervenire. Inde Sapientissimi illius Regis sapientiam, si non excessit, maximè saltim fuit æmulator: uterque enim, Salomon, & Raymundus, non à cisternis dissipatis, sed à meliori, & divino fonte suam hausit infusam sapientiam: quam-
obrem

obrem vulgare dictum à pluribus
Authoribus, ideomate hispanico opti-
mo jure decátatur: (*) *tres Sabios huvo
en el mundo; Adan. Salomon. y Ray-
mundo.* Hinc librum istum (in cujus
scala velut in altera Jacob, Archán-
gelicos Lullianos intellectus ascen-
dentes, & descendentes conspicio,)
nihil catholicæ Fidei, aut bonis mo-
ribus dissonum imo magnopere pro-
futura, continere, censeo. Salvo
&c. Palmæ Balearium die 8. Octobris
1744.

(*) *Ludovic. Leon. cit. à D. Vin-
cent. Mut. lib. 2. Christop. de Figueroa:
en su Plaza Vniversal.*

Dr. Salvator Artigues.

Reimprimatur: Reimprimatur.
Can. de Salas V. G. S. V. Sierra Reg.

MONITVM AD LECTOREM.

Domnia scibilia inuenienda viam præbet methodumque præscribit Ill. Dr. B. Raymundus Lullus; unicuique adaptans modum proprium ad ipsius inquisitionem; alia sunt enim, Lector Benevole, abstracta à sensu, & imaginatione; alia autem istis potentiis sunt subjecta: illa prædictis potentiis non indigent per se & principaliter, ut eorum veritas capiatur; ista verò sensibus objiciuntur, ut experimento duce ab intellectu comprehendantur, quia de ipsis, utpote singularibus, non datur purè speculativa scientia, sed per experimentum sensus adeptæ.

Ad illius generis scibilia inuenienda adæquatam methodum proponunt tres Libri B. Authoris noviter Palmæ impressi, scilicet *Ars Brevis, Liber de Corelativis innatis, & Logica Nova: primus per generalia Principia eorumque Definitiones, Conditiones & Regulas itidem generales,*
prima

prima principia intellectus statuit, ex quibus per applicationem & contractionem unaquæque veritas speculabilis innotescit. *Secundus* in iisdem universalibus principiis universale & maximum ternarium manifestat, & contrahendo ostendit in unoquoque scibili reperiri tria illa correlativa phrasi Lullianâ appositissimè dicta *Tivum, Bile, & Are*, ut ipsius intranea constitutio, & modus essendi & operandi appareat. *Tertius* tandem eadem scibilia, prout sub prædicabilibus & prædicamentis contenta, vel eadem superexcedentia, mirabili modo & stilo scholastico manifestat.

Ad alterius generis scibilia, sensibilia videlicet, invenienda, præsens, quem offero, Liber exactissimam methodum facilemque viam proponit, dum à sensibili ad intelligibile per gradus intermedios super unoquoque gradu primæ scalæ cum duodecim gradibus tertiæ ascendit & e converso descendit intellectus; sic enim ab infimo composito sensuali, quod est elementatum, & exempli gratiâ ponitur *Lapis*, ascendit intellectus ad maximum ens, quod

quod est Deus; ac super unoquoque ex istis ita gradatis subjectis scibilibus ascendit intellectus à sensibili vel non sensibili ad imaginabile, vel non imaginabile, & ab istis ad intelligibile, & econverso descendit. In primis citatis Libris maximè apparet descensus ab intelligibilibus ad sensibilia; & in isto maximè videtur ascensus à sensibilibus ad intelligibilia: utriusque se invicem juvant ad perfectam intelligentiam; plurima exponunt illi, quæ hujus intelligentiam patefaciunt; & iste modo obvius, & ut ita dicam, domestico, pleraque elucidat, quæ in illorum ambitu continentur.

Sicuti autem tres nominati Libri ad istum permaximè conducunt, ita ad alios tres iste utilissimus erit: *primus* est *Arbor Scientiæ*, qui sub figura arborum, considerando scilicet intelligibiliter in unoquoque partes naturalis arboris, ut sunt *radices*, *truncus* &c. eadem subjecta intelligibilia manifestat. *Secundus* est *Ars major predicandi*, qui eâdem quasi methodo, ac iste, quæ ad illud sacrum munus spectant, in-

ingeniosè & mirabiliter proponit. *Tertius* tandem est magnus *Liber Contemplationis* jam Dei gratiâ Moguntiaë impressus Majoricamque delatus, qui etiam eâdem quasi utitur methodo, at subtilissima in omni genere scibilis comprehendit; & est profectò exactissimum Epithome omnium Librorum Ill. Dris.

Structurâ, & cohærentia hujus Libri de *Ascensu, & Descensu intellectûs* ex prædictis habitâ, Lector Benevole, usum & utilitatem ipsius attendas, rogo. Brevi hæc complectitur R. D. Antonius Perroquet Presbyter in Libro de Vita & Martyrio Ill. Dris. B. Raymundi Lulli cum Apologia de Sanctitate & Operibus ipsius Gallicè impresso Vindocini anno 1667. sic enim loquitur in Apologia Cap. 27.

„ Considerat, *Raymundus scilicet in hoc*
„ *Libro*, naturam subjectorum, de quibus
„ tractat, ipsorumque inquirat proprietates per terminos proprios scientiarum,
„ præcipuè Philosophiæ: uno verbo, docet ita clarè sicut subtiliter & doctè
„ modum, quo intellectus potest perevenire

„ nire

„ nire ad cognitionem omnium rerum
„ mundi, erigendo se ab inferioribus ad
„ superiores & ad eas insensibiliter ascen-
„ dendo, postea descendendo à superio-
„ ribus ad inferiores: talis est Ascensus,
„ & Descensus, qui est subjectum sui
„ Operis, quod meâ sententiâ est Capitale
„ & Principale Opus, & unus ex excel-
„ lentioribus Libris, quos ipse com-
„ posuerit. Credo etiam, quod homini
„ sufficeret, ut Sapiens in omnibus sci-
„ entiis redderetur, quia medium præbet
„ per se ipsum *inveniendi veritatem*.

Noverat profectò B. Lullus, Deum cõ-
didisse hominem ordinatissimè, ac proin-
de in ipso potentias inferiores subiecisse
superioribus; non tantùm, ut unaquæque
ad delectationem proportionatam, vel
ad naturalem vitam homini inserviret,
sed præcipuè ut intelligeret uniuscujusque,
objecta, ut ab istis ad sui & tandem Dei
cognitionem deveniret: atque ita unam-
quamque ita objecto respectivè proportio-
navit, ut de ipso prout in propria sphæra
comprehenso certificari posset, & ipsâ me-
di-

diante intellectus, transcendentem percipientibus potentiis superioribus, quæ non possunt inferiores attingere: sic subiecit Deus sensitivæ, vegetativam & elementativam potentias, quæ formationem corporis sensibilis machinantur; corpora formata considerat sensitiva; imaginativa tanquam superior in eisdem objectis nedum ea, quæ attingit, sed etiam ea, quæ non potest sensus attingere, imaginatur; intellectiva verò tanquam suprema, nedum prædicta omnia, sed maximè ultra, transcendentem penetrat: hæc profectò est ordinatio à Deo in homine posita; quia tamen defectui & ignorantia est homo subiectus, nisi ordinatè eisdem utatur potentiis, in abrupta errorum præcipicia dilabitur, ob quod est necesse unaquâque potentiâ respectivè uti, prout objectum scibile intra ipsius sphaeram continetur.

Ad hoc ergo, Lector Benevole, hunc composuit Librum Dr. Ill. ubi exactissimè patefacit, quid sensibile vel non sensibile sit, & quid ad unum & non ad alium sensum spectet; & secundùm ea, quæ ad if-

tas

tas potentias, imò & ad se ipsum, attinent
vel non attinent, omnium veritatem ma-
nifestat, utendo semper Regulâ summè
necessariâ de Punctis transcendentibus,
quam ad longum explicat in Ar. Inv. Dist.
3. Reg. 8. Sic medium tenet Dr. Ill. inter
extremas Modernorum & antiquorum
Philosophorum sententias; aliis ita sensui
& imaginationi addictis, ut tanquam in-
tellectu carentes nihil, saltim in Philoso-
phia, admittere volunt, quod sensu vel
imaginatione non capiant; aliis verò ita
sensum & imaginationem in negotio sci-
entifico parvipendentibus, ut de eo, quod
sensu capiunt, dubitare audeant, aut id ne-
gare præsumant, ut ille, qui nivem atram
assererebat. Utrisque hîc modum præscri-
bit Lullus, dum qualiter sensus applicari,
& ad quæ objecta, patentissimè manifestat.

Ne causeris, admoneo, quod Lullus sex-
tum adstruat sensum, *Affatum* scilicet,
qui idem est ac potentia seu facultas lo-
cutiva: re convenimus, & nomine, si
explicetur Lulliana phrasis, conveniemus
etiam. Nemo negare potest esse in homi-
ne,

ne, imò & in brutis, potentiam affativã, hoc est facultatem vel virtutem illam, quã proprios explicat conceptus, alterique proprium manifestat animum; sic & bruta voce proportionatã, non tamen articulatã, vel proprias passiones, vel imaginationis ideas, vel bestialis animi motus exprimunt, ut unicuique est notorium: hanc ergo facultatem vel virtutem nominat Lullus affatum; & quidem esse sensum propriè talem distinctum à quinque vulgò notis & nomine sensus communiter indiguitatis passim asserit, & expressè probat in Libro edito *de Sexto Sensu*, super quo inter Lullum aliosque de solo nomine potest esse discrepantia; Dr. enim Ill. per sensum propriè talem nihil aliud intelligit, quàm potentiam substantiæ sensitivæ, quã ipsa sensibilibus erga aliquid exercetur; quam explicationem nemo negare poterit, cum sensus à sentiendo, seu sensibilibus se exercendo, dicatur: certum etiam videtur affatum seu potentiam locutivam esse potentiam sensitivam, cum solùm in sentientibus reperiat, & organo

no externo motuque sensuali exerceatur; ac pro inde solius substantiæ sensitivæ quâ talis erit virtus & potentia, & consequenter sensus, cum ipsa substantia hâc eâdem potentiâ sensibilibus, hoc est organo & motu sensibili, exerceatur; differentia autem inter hunc & alios sensus solum erit, quòd alii objecta capiunt exteriora, iste verò objectum interiùs conceptum propalat.

Et si rectè naturæ harmonia attendatur, necessitas hujus sensus patefcet; sicuti enim ad rerum exteriorum habendam notitiam, quinque sensus pro diversitate objectorum statuit Deus in natura, ita pro eorundem notitia manifestanda unum statuit sensum in natura, cum hæc notitia ab una eademque virtute cognoscitiva proveniat, & sub una ratione objecti manifestabilis omnia manifestabilia comprehendantur, adhuc in homine, in quo imaginativæ & intellectivæ deservit affatus, quia quamvis sint distinctæ, imaginativa est subordinata intellectivæ.

Aliâ item causâ statuit Deus in natura hunc sextum sensum, ut videlicet homines, qui

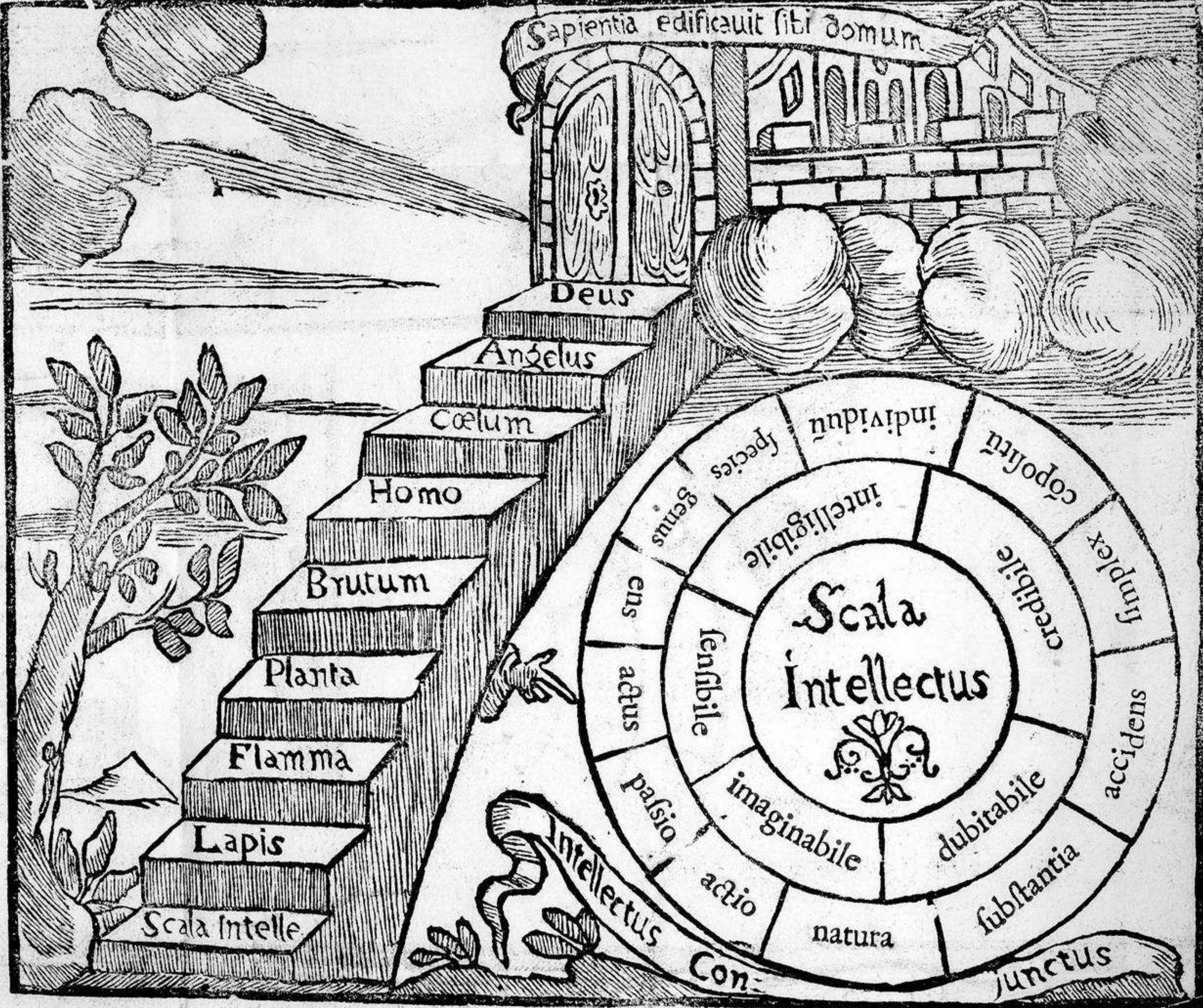
qui humaniter & sociabiliter vivere debēt, quod est idem ac sensibiliter ad se invicem communicare, proprios possent sensibilibiter exprimere conceptus, & propriam aliis communicare notitiam; quod idem, proportione & differentiâ salvâ, in brutis animadvertitur, dum sic unum alteri, imò & nobis, bestialis animi motus propalat: manifestum est itaque, quod affatus est sensus propriè talis in natura; si tamen, Lector Benevole, nomine *sensus* offenderis, rem intellige, potentiam scilicet affativam seu locutivam, quam in te ipso & in aliis experiris, & ad hujus Libri veritates intelligendas manuductione omnium, quæ ad hoc tibi destinavit Altissimus, perge; videbis enim profundissima naturæ secreta manifestata, & altissimas Dei, ac spiritualium substantiarum veritates enucleatas.

Nec necesse habes, ut hujus Libri capias fructum, scientias in Scholis frequentasse, quia, ut advertit ipsemet Ill. Dr. in Prologo, pro illis præcipuè, qui Scholas non frequentarunt, est hic Liber com-
po-

positus stilo plano, & ut dixi, domestico, ad eum modum, quo de rebus usuabilibus soles informari; nec te pudeat, si es alioqui disciplinis instructus, hujus Libri lectioni tempus impendere, & humilem ipsius stilum tolerare; invenies enim subtilissima, & quæ fortassè triplicatis reflexionibus non capies, quamvis interim sentias pondus rationis te nescientem quomodo cogentem ad assensum & confessionem veritatis adhuc sub ænigmate apparentis: reflectes etiam interim, pro tuo candore, qualis & quantus sit Lullus; si enim dum rudibus & inexercitatis loquitur, adeò subtiliter discurret, quid faciet, dum provectoris scribit, & vela intellectus totaliter expandit? Hæc, si es sincerus, animum adigent ad altiora in ipsius Libris disquirenda; quod si facias, laboris, mihi crede, te non pænitebit.

FORMVLA CONTENTORVM IN LIBRO.

Scalæ tres.	Actus.	Intrinsicus, & extrinsicus,
<i>Prima.</i>	Passio.	
Lapis.	<i>Actio.</i>	
Flamma.	Species.	Realis, & mentalis.
Planta.	<i>Genus.</i>	
Brutum.	Potentia.	Spiritualis, & corporalis.
Homo.		
Cœlum.	Spiritualis.	Intellectus, Memoria, & voluntas.
Angelus.		
Deus	Corporalis.	Sensualis, & Imaginalis.
<i>Secunda.</i>		
Actus.	Sensualis.	Visus, Auditus, Odoratus Gustus, Tactus, & affatus.
Passio.		
Actio.	Potentia.	Generalis, & Particularis.
Natura.	Iterum.	
Substantia.	Generalis.	Affatus, Auditus, Imaginatio, Intellectus.
Accidens.		
Simplex.	Particularis	Visus, Odoratus, Gustus, Tactus.
Compositū.		
Individuū.	Objectum.	Spirituale, & Corporale.
Species.		
Genus.	Spirituale.	Deus, Angelus, & Anima rationalis.
Ens.		
<i>Tertia.</i>	Corporale.	Cœlum, Lapis, Flamm, Planta, Brutum, &c,
Sensibile.		
Imaginabi.		
Dubitabile		
Credibile.		
Intelligibi.		

DISTICON.

Hastibi necesse est scalas conscendere trinas § Qui cupis æthereos, doctus adire polos.

positus stilo plano & ut dixi, domesti-

co
li

e

b

l

f

f

n

r

r

c

e

t

o

o

o

o

o

o

o

o

o

o

o

o

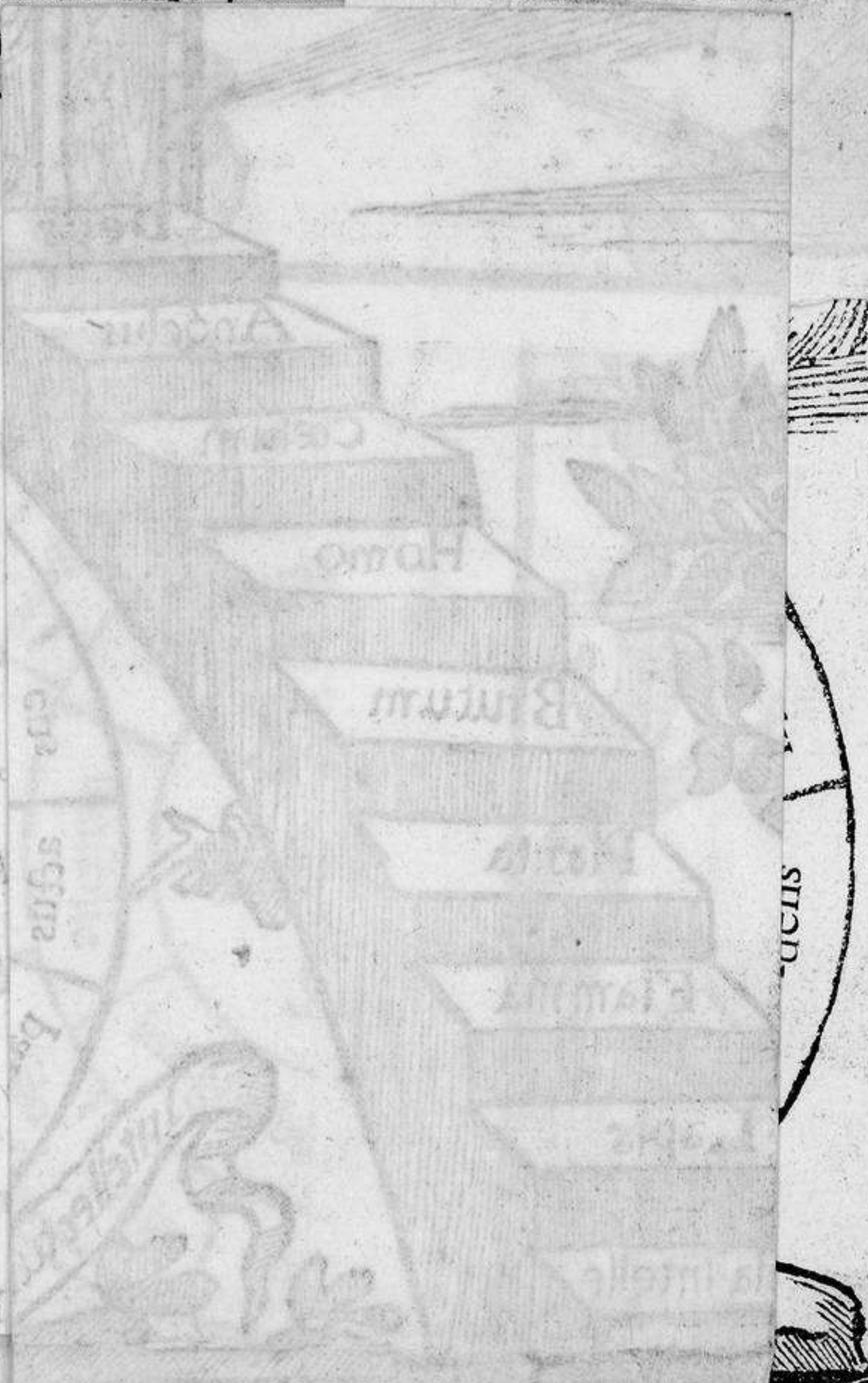
o

o

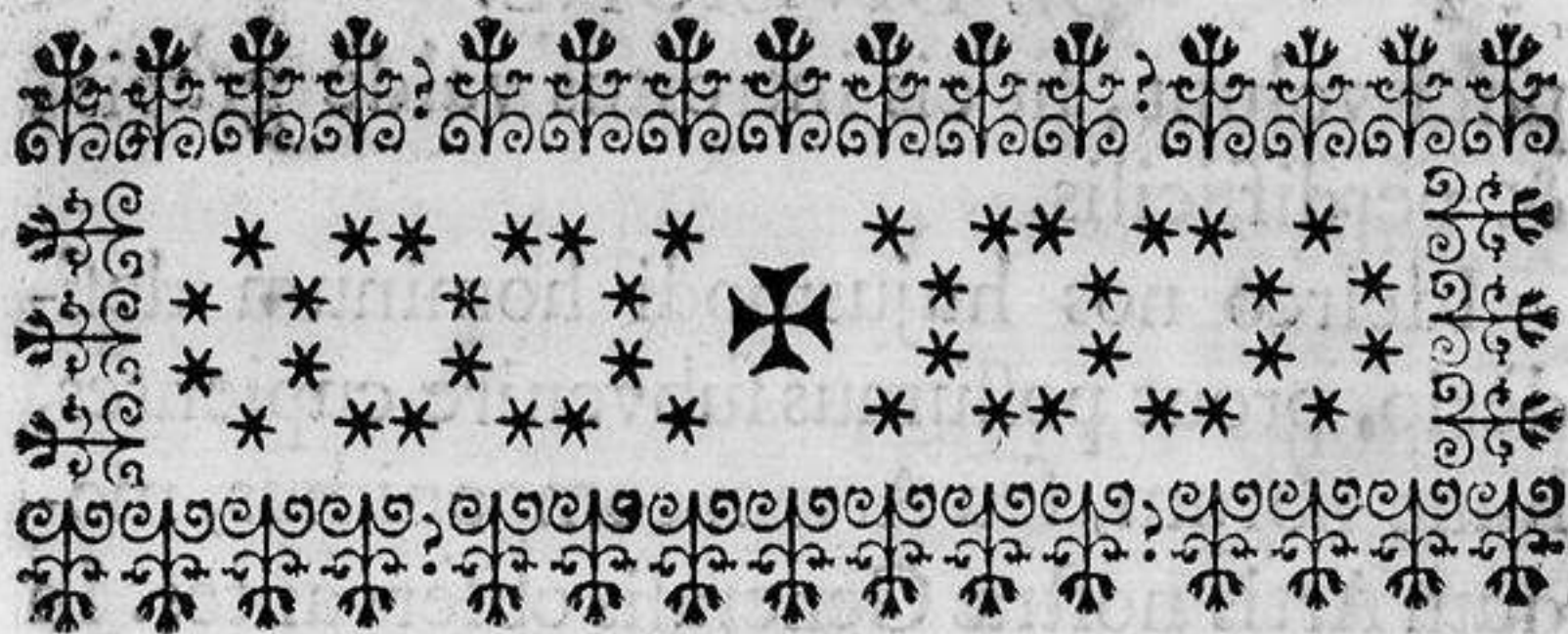
o

o

o

DISTIC
solos.

DEVS

CUM TUA GRATIA, ET INFLUEN-
tia intellectus tui longè sublimis, incipit
liber, qui de Ascensu, & Descensu in-
tellectus appellatur.

PROLOGVS.

Quoniam sunt aliqui homi-
nes seculares, qui scientias
acquirere desiderant: &
cum propria ipsarum vo-
cabula non habeant, eò
quia à principio suum in-
tellectum in his acquirendis minimè enu-
trierunt, quando eas ipsas scientias adi-

A

pisci

pisci volunt, fit eis introitus valdè gravis, & perdifficilis.

Idcirco nos hujusmodi hominum desiderio, prout possumus subvenire cupientes, hunc librum, seu Artem componimus, modum Artis nostræ Generalis observantes. In quo, & propria scientiarum vocabula apponuntur, & modus datur, ac doctrina, quo pacto uti sciamus intellectu, ascendendo ad superiora, & rursus ad inferiora descendendo. Qui quidem Ascensus, & Descensus subjectum ponitur hujus Artis. Ceterùm, quia necesse est nos in hoc libro loqui de Deo: *idcirco, si in aliquo contra fidem catholicam errare contigerit, dicimus, & confitemur, non scienter, sed ignorantèr fecisse: & id submitimus corrigendū Ecclesiæ Romanæ Sacrosanctæ, tanquam fidelis, & Catholicus Christianus.*

DE TOTIVS OPERIS DIVISIONE.

Dividitur autem hic liber in decem Distinctiones: quarum prima est de *Scala*. Secunda de *Lapide*. Tertia de *flamma*. Quarta de *planta*. Quinta de *bruto*.
Sexta

PRIMA DISTINC.

3

Sexta de *homine*. Septima de *Cælo*. Octava de *Angelo*. Nona de *Deo*. Decima, & ultima de *questionibus*. In his autem decem Distinctionibus clauditur quidquid est. Et incipimus ab imperfecto, ut ad perfectum ascendamus, & rursus de perfecto descendamus ad imperfectum. In qualibet itaque harum distinctionum intendimus *partes* ponere complures, & easdem numero computare: eò quia solutiones questionum, quas facturi sumus in hoc libro ad eadem ipsa loca, à quibus eliciuntur, remittimus perquirendas.

DE PRIMA DISTINCTIONE, QUÆ est de Scala.

Dividitur ergo hæc prima Distinctio in tres partes videlicet in tres scalas: quarum prima est de divisione hujus libri supradicta; & hæc subjectum extat, in quo, & per quod ascendit, & descendit intellectus, ut ea intelligere possit, quæ sub ipso subjecto consistunt. Secunda vero est de duodecim vocabulis, cum quibus intellectus ipse transit ad attingendum
dum

dum res, & earum secreta: quæ quidem vocabula hæc sunt, videlicet *actus*, *passio*, *actio*, *natura*, *accidens*, *substantia*, *simplex*, *compositum*, *individuum*, *species*, *genus*, & *ens*. Cum his autem duodecim vocabulis ascendit, & descendit intellectus per primam scalam, ut ea, quæ in ipsa continentur intelligat, & cognoscat: unde, & nos de prima, & secunda scala rubricas, ut inferiùs patebit, componemus. Tertia autem scala quinque gradibus constat, qui sunt *sensibile*, *imaginabile*, *dubitabile*, *credibile*, & *intelligibile*, per quos ascendit intellectus de sensibili ad imaginabile, & è contra de intelligibili ad sensibile descendit. Cujus siquidem ascensùs, & descensùs instrumentum existit secunda scala; eò quia intellectus secum ipsa dirigit ad cognoscendum primam, & ea quæ continentur in ipsa. Intellectus siquidem in absentia secundæ scalæ dubitativus est in prima, & grossus, ac rudis: cum verò agit cum secunda, certus, clarus, ac verus, divino tamen auxilio mediante, dum moralibus virtutibus

tibus

tibus habituatus sit, & indutus. Intellectus quippè absque virtutibus erroneus atque obscurus est, eò quia habituatus habitibus privativis, videlicet vitijs, quæ positivis virtutum habitibus opponuntur privativè.

DE SECUNDA DISTINCTIONE, QUÆ est de Lapide, & primò de actu ejus.

HÆC IGITUR SECUNDA DISTINCTIO in duodecim gradus, quos supradiximus divisa est: & imprimis dicemus de primo, videlicet de actu.

I. **S**ensus igitur quinque sunt, videlicet *visus, auditus, olfatus, gustus, & tactus*: est item, & alius sensus qui *affatus* appellatur, de quo unum librum edidimus, in quo ipsum esse probavimus. Cum his autem sex sensibus apprehenditur quidquid est sensibile: & extra hos, nullum ens sensibile remanet, nec in potentia sentiendi: unde quilibet istorum in lapide sensibili, qui quoddam ens

pas-

passum existit, habere dicitur proprium actum, ut *visus*, videre, *auditus* audire, & *affatus* Lapidem nominando affari, & *tactus* tangere; *odoratus*, autem, & *gustus* non possunt ibidem proprios habere actus, eò quia lapis ingustabilis est, atque inodorabilis. Cum his itaque quatuor prædicabilibus, sensus Lapidem attingit; cum reliquis verò duobus minimè.

2. Dum sensus ita agit de passo; imaginativa similitudines haurit de sensu, quas, & ipse hauserat de passo eodem, videlicet de Lapide: & eas ipsas similitudines, sive species sensuum reddit imaginabiles in sua essentia, & natura: quas & intellectus imaginatas haurit ab ipsa imaginatione, & eas facit intelligibiles, sive intellectas similiter in sua essentia, & natura. Et in isto passu apparet, per quem modum ascendit intellectus de sensibili ad intelligibile, in quo quidem ascensu dubitatio, & credulitas, cum locum non habeant, actus habere non possunt; eò quia experientia non permittit.

DE

DE PASSIONE LAPIDIS.

1. **L**apis siquidem passiones habet sub sensu; est enim visibilis, tangibilis, audibilis, & affabilis per affatum; non tamen gustabilis per gustum, neque per olfactum adorabilis.

2. Visus attingit in Lapide, oculis apertis, colorem, & figuram, tunc Lapis ipse passionem habet sub potentia visiva: intellectus autem cum eadem ipsa potentia visiva intelligit in eodem Lapide colorem, & figuram, & hoc citrà dubitationem, & credulitatem, tunc Lapis sub imaginatione, passionem non habet; eò quia presentia Lapidis, & visivæ potentia non permittunt: & etiam quia imaginatio sine specie non potest habere suum actum. Et sic intellectus intelligit quod habet suum actum scilicet intelligere, cum specie visibili, atque visu: & de hoc quilibet potest habere experientiam in se ipso.

3. Homo, clausis oculis, non videt Lapidem: sed imaginatio ipsum imaginatur,

natur, & tunc intellectus cum imaginatione intelligit Lapidem coloratum, & figuratum esse sine visu: & Lapis passionem habet sub imaginatione, & intellectu, sine visione: & hoc potest à quolibet experiri. Unde intellectus ascendit ad scientiam tali modo.

4. Lapis habet passionem sub potentia affativa, & sub auditiva; eò quia affatus ei nomen imponit, & de ipso facit quandoque prædicatum, quandoque subjectum dicendo sic: *Lapis est coloratus. Saphirus est Lapis.* Et potentia auditiva, quæ hoc audit, ponit in Lapide passionem: unde Lapis patitur sub prædictis, & hoc in eodem tempore. Et sic apparet quod in eodem tempore Lapis per sensus habet plures passionem, quas haurit, & colligit imaginatio, & ipsas imaginatas ab ea, colligit intellectus, atque haurit, & eas facit intellectas. Unde sequitur, quod Lapis habet prædictas passionem sub sensu, imaginatione, & intellectu.

5. Homo tenens Lapidem in manu causat in eo per tactum passionem, sentiendo
du-

duriciem, frigiditatem, ponderositatem, & asperitatem ipsius, & etiam levitatem, & hoc sine successione; has autem passiones imaginativa colligit de tactu imaginando, sed sine successione, id efficere non potest, & sic de intellectu, qui ipsas de imaginatione successivè colligit, atque haurit. *Et in isto passu* dubitat intellectus, cum imaginativa nobilior potentia sit, quàm sensitiva: & ipse intellectus sit nobilior potentia, quàm sensitiva, & imaginativa; cur tactiva attingit plures passiones Lapidis, sine successione, & ipse intellectus, & imaginatio, eas ipsas plures passiones non possunt attingere in instanti, sed in tempore, successivè unam post aliam attingendo?

Dum autem sic dubitat, intellectus descendit ad tactivam, & considerat, quod sicut ea est generalis in eodem tempore ad plures passiones: sic ipse, & potentia imaginativa sunt potentia generales ad praedictas passiones, quando ipsas habent in habitu, per affatum, & auditum: & quia ipsas per affatum, & auditum habent successivè, non possunt de ipsis sine successione

prae-

practicare. Tactiva autem sine successione ipsas causat, & attingit, eò quia illas non attingit cum affatu auditu atque visu. *Et in isto passu* revelatur, per quem modum intellectus est practicus, & generalis, practicus per successionem; per habitum verò theoreticus, & generalis.

6. Intellectus iterum descendit ad Lapidem per tactivam, & cum imaginativa considerans quod frigiditas Lapidis est una qualitas, duricies alia; & sic considerat subjectum, in quo sunt ipsæ passiones sustentatæ; quæ passiones subjecti sunt propriæ qualitates, sicut frigiditas, quæ est propria passio aquæ, & duricies terræ: & quia propriæ qualitates sunt inseparabiles à subjecto, intellectus, & imaginatio attingunt quod sunt in Lapide elementa; sensus vero non potest ipsa attingere elementa per visum, gustum, odoratum, & tactum; sed benè per affatum, & auditum.

7. Dum verò intellectus sit attingit duo inexistere elementa, terram videlicet, & aquam miratur, quare non attingit aerem similiter, & ignem, cum Lapis sit elementatus

tatus ex quatuor elementis: & tunc descendit ad potentiam visivam, quæ videt ignem excuti de Lapide cum ferro, & intelligit quod in Lapide est ignis: & tunc investigat, si possit in Lapide aerem reperire, & invenit dyaphanitatem in saphyro, smaragdo, & rubino, qui aerem ipsum colorant, quoniam sunt valdè intensi in colore: & quia dyaphanitas est color aeris, attingit quod in Lapide est aer. Et sic intellectus quando non potest intelligere cum uno sensu particulari, cum alio intelligit, ut apparet.

8. Lapis est mobilis, eò quia movetur superius per tactum, & impulsum, qui quidem motus Lapidi violentus existit; sed quando descendit, est ei naturalis, eò quia movet se cum sua gravitate, sicut homo, qui movet se localiter cum sua voluntate; talis autem motus sensibilis est per visum, & per imaginationem imaginabilis, & intelligibilis per ipsum intellectum. Hi siquidem motus passionis sunt Lapidis in sensu proprio receptæ, postmodum in imaginatione, deinde in intellectu, & hoc sine dubita-

bitatione, & credulitate, ratione experientiae sensualis.

9. Dum sic intellectus cognoscit passiones Lapidis supradictas, considerans ubi colliguntur, & characterizantur, reperit quòd colliguntur, & characterizantur in sensibili, quod est propria passio sensus communis, quæ quidem passio est ab essentia Lapidis disparata, eò quia Lapis non est sensatus per se; & ratio est, quia non sentit, sed sentitur ab alio, scilicet sensu, qui non est de essentia ipsius Lapidis.

Et tunc intellectus ipse dubitat, miratur, & quærit illud sensibile, in quo colliguntur Lapidis passiones, cujus est propria passio, & dicit quod non est propria passio Lapidis (ut dictum est superius) neque imaginationis, neque intellectus; quoniam sensus differt per essentiam ab imaginatione, & intellectu: & tunc exit de dubitatione, & ascendit ad intelligere, eò quia cognoscit quod illud sensibile est de essentia sensus communis, in quo est potentia sensitiva activa, cum qua sensus communis tanquam efficiens agit colligendo prædicti

La-

Lapidis passiones, ipsas sensibiles faciendō. Et tunc iudicat intellectus, quod *sensibile*, & *sensitivum*, & *sentire* sunt partes coessentialia sensus communis, ipsi naturales ex quibus est sensus ipse communis constitutus, sicut totum ex suis partibus. *Et in isto passu* apparet quomodo intellectus ascendit ad scientiam cum passionibus Lapidis supradicti.

DE ACTIONE LAPIDIS.

Sensus attingit per tactum Lapidem esse frigidum, & quando est calefactus per ignem, esse calidum: unde imaginatio, & intellectus colligunt Lapidis actiones imaginando; & intelligendo. Sed miratur intellectus de prima actione, quæ est per frigidum, quò vadit, aut ubi remanet quando Lapis est per caliditatem alteratus, cum qua caliditate agit in manu per tactum, & tunc iudicat quod frigiditas, quæ erat prius in actu remanet in potentia in Lapide, & caliditas quæ erat in potentia in Lapide ad actum deducta est: & sic intellectus ascendit ad scientiam iudici-

dicando quod in Lapide sunt elementa; scilicet aqua, & ignis, eò quia frigiditas non separatur à suo proprio subjecto quod est aqua.

Dum sic considerat intellectus, dubitat, & credit quod elementa sunt in Lapide in potentia, & non in actu, & iuvat se cum sensu, & imaginatione, & cum sua ratione, & natura, cum qua habet modum intelligendi, & cognoscit quod necessario elementa sunt actu in Lapide; quia aliter frigiditas Lapidis deducta de actu in potentia, quando Lapis factus est calidus per ignem, erat prius in Lapide sustentata in aqua, quæ erat in Lapide in potentia, quod est impossibile: & ratio est, quia qualitas existens in actu activa non potest sustentari in elemento in potentia existente.

2. Jaspis est Lapis, qui claudit, & refringit venas incisas, & hoc per tactum, ut sanguis non exeat: & de hoc experientiam habemus per visum; & potentia sensitiva imaginationi representat istam jaspidis actionem, & idem facit imaginatio intellectui. Intellectus autem de causa isti-

us

us actionis virtuosę miratus descendit ad potentiam visivam, & tactivam, ut de hoc habeat rationem; potentia autem visiva videt quod venę sunt de genere nervorum, & Lapis est de genere terrę, similiter & nervi; terra verò est sicca, & frigida. Intellectus tunc judicat quod jaspis est frigidus intensè, & cum sua frigiditate caliditati sanguinis contradicit; unde sanguis se restringit, & suum fugit inimicum: & tunc frigiditas claudit venas, eò quia naturam habet restringendi. Item jaspis habet intensam siccitatem, cum qua fugat humiditatem sanguinis; & sic sanguis remanet in corpore, & exire non audet per locum, cui jaspis supradictus opponitur.

3. Rubinus est Lapis habens colorem rubrum & multum diaphanum, & habet talem actionem, videlicet quòd cor hominis lætificat, dum homo ipsum videt: sed si gallina ipsum videt, & granum; Lapis ille non lætificat cor gallinę, sed granum; ita quod gallina nihil curat de Lapidè, sed eligit ipsum granum; sed homo Lapidem eligit, & granum dimittit. De quo miratur

tur intellectus, eò quia credebat quod ob-
jectum moveret potentiam, sed per expe-
rientiam visus, hoc iudicat esse falsum; quo-
niam si esset verum; rubinus moveret ad
lætitiã cor gallinæ, sed hoc non facit, eo
quia ipsum dimittit, & granum eligit: un-
de, & intellectus tunc cognoscit ratione
finis, quòd potentia movet se ad finem cum
objecto: sicut homo qui movet se ad di-
vitiã cum rubino objectato, & gallina cum
grano movet se ad vivendum faciendo de
ipso istrumentum. *Et in isto passu* apparet
per quem modum intellectus ascendit ad
scientiam; gallina verò non.

4. Cristallus, qui est Lapis ex aqua
congelata positus super colorem rubeum
recipit eundem colorem; & si ponitur su-
pra colorem viridem, similiter colore vi-
ridi coloratur, & sic de alijs suo modo,
& hoc per potentiam visivam experimur.
Super hoc intellectus miratur, & quærit,
cujus est illa actio in receptione coloris, an
ex parte crystalli, an ex parte subjecti, in
quo rubedo sustentatur! & tunc iudicat
quod rubedo non dimittit suum proprium
sub-

subjectum, eò quia, est ei accideñs inseparabile: sed quia Cristallus est diaphanus, per aerem similitudinem recipit rubedinis in subjecto existentis, ex qua similitudine coloratur.

Sed adhuc nescit, utrùm subjectum influat similitudinem rubedinis per modum actionis, an crystallus hauriat, & atrahat illam similitudinem per modum actionis. Et tunc recordatur de Capitulo passionis Lapidis, in quo dicitur, quòd sensus passionis Lapidis atrahit, & eas in suo sensibili reponit, & cognoscit quod crystallus habet potentiam activam atractivam, & potentiam passivam, in qua recipitur color rubedinis, de quo crystallus coloratur. Et tunc intellectus sic altus cognoscit quod in crystallo existit actiò per formam, & passiò per materiam, ex quibus ipse componitur.

5. Magnes est Lapis atrahens ad se ferrum per contactum, de quo experientiam habemus per potentiam visivam. Intellectus autem de hoc admiratus quærens causam hujusmodi attractionis descendit ad potentiam visivam, quæ videt ferrum separatum

B

ratum

ratum, à magnete vertere se naturaliter, atque erigere versùs septentrionem, & versùs stellam, quæ Arctos, seu Transmontana nominatur: & quia regio septentrionalis est valdè frigida, & humida, cognoscit quod magnes est valdè frigidus, & humidus, eò quia causat quod acus se dirigat versùs illam regionem.

Dum sic intellectus est altus, & cognitivus cadit in aliam dubitationem altiorum, quærendo causam, quare ferrum potest sic dirigi per magnetem. Et tunc descendit ad potentiam visivam, cum qua cognoscit quod ferrum est corpus artificiatum per hominem, & ignem, cujus materia est Lapis valde frigidus, & humidus; in quo ferro, ignis, aquam à suo posse, & vigore quantum potuit denudavit: & quia ferrum est corpus, in quo aqua coarctata est nimis, & depressa, aqua ferri appetit per naturam sustentari, & existere in magnete, quod est corpus naturale valde frigidum, & humidum intensè: & ideò magnes atrahit ad se ferrum, sicut perfectum ad se trahit imperfectum, ut imperfectum in ipso quiescat.

DE

DE NATURA LAPIDIS.

1. **H**omo videns Lapidem cognoscit per visum, quod color, & figura sunt accidentia Lapidis, & videt quod jaspis habet naturam, & virtutem restringendi sanguinem, & Saphirus virtutem sanandi oculos, & magnes virtutem atrahendi ad se ferrum: unde imaginatio, & intellectus judicant quod Lapis habet naturam; quia si non haberet naturam, visus in isto Lapide non attingeret actiones hujusmodi. Sed tunc miratur intellectus, unde fit quod Saphirus, jaspis, & magnes habent actiones, & virtutes altiores, quam Lapides campestres. Et tunc intellectus ipse, quia est potentia rationativa reflectendo se supra suum modum intelligendi, cognoscit, quod sicut sensus communis habet naturam judicandi de objectis sensuum particularium, & de eorum differentiis: sic Lapis habet naturam, in qua, & cum qua plures habet formas specificas, cum quibus habet modum agendi: sicut jaspis qui formam habet specificam, & naturam restringendi sanguinem, & magnes ferrum

atra-

atrahendi. Dum igitur Lapis sic agit, & visus hoc apprehendit, imaginativa hoc accipit à sensitiva, & de imaginativa easdem ipsas species, & operationes atrahit rationativa, & exhaurit: unde intellectus naturam Lapidis cognoscit, & istam naturam cognitam affatus predicat, & auditus hoc attingit, & sic scientia in homine de natura Lapidis generatur.

2. Dum sic intellectus est altus, & sublimis, descendit, & dubitat, quid est in causa quod jaspis, & magnes habent operationes ita altas? Et tunc considerat, quod de hoc corpora supercoelestia sunt naturaliter primæ causæ, sicut Saturnus, qui est siccus, & frigidus, & effectivè causat in jaspide nimiam siccitatem, & frigiditatem, cum quibus habet naturam sanguinem restringendi, & sic de alijs suo modo.

3. Item intellectus dubitat, & quærit quod est medium inter jaspidem, & Saturnum, quod sit extrà genus frigiditatis, & siccitatis? Et tunc credit quod medium sit bonitas naturalis jaspidis, & Saturni, & sic de Magnitudine &c. Ratio quare hoc credit,

dit, & non cognoscit, est, quia de hoc per sensum experientiam non habet.

4. Homo tenens Lapidem in manu sentit per tactum frigiditatem Lapidis, duriciem, & gravitatem, & hoc sensus communis apprehendit in instanti, & ipsa imaginatio duriciem frigiditatem, & gravitatem attingit successivè: similiter, & intellectus, affatus, & auditus. Dum autem intellectus est sic altus considerat naturam potentiæ tactivæ, & Lapidis, & cognoscit quod Lapis, & potentia tactiva habent particulares actiones in instanti, & cognoscit quod ipse, & imaginativa, affatus similiter, & auditus habent actus particulares successivè. Et tunc miratur quare ipse non attingit plures actus, sive plura in instanti, sicut, & tactiva, quæ gravitatem, frigiditatem attingit, & duriciem in instanti?

Et tunc descendit ad sensibile, & cognoscit quod Lapis contiguatur cum manu per tactum, & cognoscit quod inter Lapidem, & manum est medium commune, & confusum, quod non est essentia manus, neque

neque Lapidis; sed est medium, & sub-
 jectum, per quod manus, & Lapis parti-
 cipant per contactum, in quo medio sive
 transitu non est nisi unum tangere, vel
 sentire indeterminatum quantum est ex
 parte tactivæ, nec est ibi nisi unum ob-
 jectum indeterminatum ex parte Lapidis,
 quod est compositum ex frigiditate, duri-
 cie, & gravitate, & ratione istius indeter-
 minationis, imaginativa non potest appre-
 hendere insimul illa plura; quoniam si-
 cut punctus est indivisibilis quoad se, sic
 medium illud indeterminatum est indivisi-
 bile quoad tactivam; non tamen quo ad
 imaginativam: sed illud medium est sub-
 jectum imaginationis in quo, & de quo
 atrahit, atque haurit determinatè, nunc
 unum, postmodum aliud, quoniam quod
 imaginativa attingit, determinatè attingit,
 & distinctè: & sic jungitur intellectus,
 affatus, & auditus. *Et in isto passu* apparet
 per quem modum generatur scientia de
 uno confuso indeterminato, de quo plura
 determinatè hauriuntur.

5. Dictum, est quod Lapis habet actus
 pas-

passiones, & actiones, quæ sunt ei naturales, cum quibus intellectus cognoscit quod Lapis ipse naturam habet, sine qua hæc tria habere non posset. Dum sic intellectus apprehendit quod Lapis habet naturam per tria hæc prædicta cognoscit, quod in natura Lapidis est motus naturalis, sine quo esse non possent in ejus natura, actus, passiones & actiones naturales. Dum autem sic cognoscit, & admiratur, quærit à quo fit ille motus? Utrum sit à Lapide intrinsecè, vel extrinsecè.

Tunc descendit ad sensibile, scilicet ad tactum, per quem cognoscit, quod aqua actionem habet, & quia manum infrigidat, & terra similiter actionem, quia per gravitatem, & ponderositatem manum lædit, & sic de alijs elementis, quæ sunt in Lapide, ut probatum est in capite de actione Lapidis. Item considerat intellectus quòd jaspis movet sanguinem ad hoc quòd fugiat, & se restringat, & magnes movet ferrum, & gravitas Lapidem movet, & facit ipsum descendere ad centrum. Dum omnia ista intellectus apprehendit, judicat,

&

& cognoscit quod Lapis habet in se proprium motum, & sibi naturalem, ratione cuius habet in se naturalē *moventē*, naturalem, *mobilem*, sive motum, & naturale *movere*, sine quibus non potest esse motus naturalis. Et sic natura sua est principium sui motus, & quietis sive finis.

DE SVBSTANTIA, ET ACCIDENTE
Lapidis.

1. **H**omo tenens Lapidem in manu videt ipsum coloratum, & figuratū, & intellectus sine actu imaginationis cognoscit accidentia in Lapide sustentata, homine deinde oculos claudente, intellectus cum actu imaginationis intelligit ipsa accidentia Lapidis, & sic apparet quod quandoque intellectus sine imaginatione accidentia apprehendit, & quandoque cum imaginatione.

2. Dum intellectus prædicta accidentia Lapidis apprehendit, descendit ad affabile; quoniam affatus dicit, nullum accidens est per se existens, sed per substantiam, & au-
ditus

ditus hoc audit : tunc intellectus descendit, & quærit, utrum sit verum hoc quod affatus dicit, & quod auditus audit, considerando quod istud dictum, & auditum, scilicet nullum accidens sine substantia est existens, est ita necessarium sicut homo est animal . Tunc ascendit, & cognoscit quod affatus dicit verum, & auditus verum audit, & sic transit ad attingendum quod Lapis est substantia . Unde considerat quod *affatui illata est, & facta magna injuria per philosophos antiquos, & modernos, qui ipsum non posuerunt esse sensum*, cum ita sit necessarius ad scientias acquirendas, & fortè magis; nam affatu privato, privatur & loquela, & sic auditus non posset causare scientiam audiendo, & sine scientia non haberemus notitiam de præteritis, nec futuris, nec de Deo glorioso; sed de præsentibus solummodò per experientiam haberemus notitiam.

3. Homo tenens Lapidem crySTALLINUM in manu per tactum, frigiditatem, & duri-
ciem Lapidis aprehendit, & sic de alijs suo modo: unde aprehendit Lapidis acciden-
tia

tia per tactum, & apprehendit quod ista ac-
 cidentia differunt specie, sicut frigiditas,
 & duricies: & quia cognoscit quod acci-
 dentia non sunt sinè substantia, transit ad
 attingendum quod Lapis est substantia, in
 qua duricies, & frigiditas sustentatur. Dum
 sic considerat, distinguit inter substanti-
 am, sicut inter frigiditatem, & duriciem;
 & descendit ad affatum, qui dicit quod fri-
 giditas est propria passio aquæ, & ejus ac-
 cidens inseparabile, & duricies propria pas-
 sio terræ, & suum accidens inseparabile;
 intellectus verò intelligit quod affatus di-
 cit verum, & auditus audit verum: & sic
 intellectus apprehendit quod in Lapide sūt
 plures substantiæ specie differentes, sicut
 sunt plura accidentia differentia specie, si-
 ne qua pluralitate substantiarū, affatus non
 diceret verum, nec auditus audiret verum.

Sed tunc dubitat idem intellectus, ubi
 sunt substantiæ ignis, & aeris. Et descendit
 tunc ad visibile, quoniam visus videt de
 crystallo ignem exire, & crystallum esse
 corpus diaphanum: & quia diaphanitas est
 propria passio âeris, & luciditas ignis, appre-
 hen-

hendit; & intelligit, quod sunt substantiæ ignis, & àeris in crystallo: Et sic apparet quomodò intellectus duas substantias intelligit, in *esse* Lapidis per visum: & duas per tactum.

4. Dum sic intellectus est altus, descendit dubitando, & non credit, quod quatuor substantiæ sunt in Lapide specie differentes, eò quia visus non vidit in Lapide supradicto nisi unam figuram, unum etiam colorem: etiam tactus non tangit nisi unum Lapidem frigidum, atque durum. Dum autem intellectus in hac dubitatione permanet, juvat se cum memoria sorore sua, quæ retinet sic species, quas acquirit intellectus, sicut auditus retinet voces, quas verè affatus enuntiat: Et tunc attingit intellectus, quod Lapis supradictus est ex quatuor substantijs constitutus, quæ sunt invisibiles; sed demonstrabiles per hoc quod affatus dixit, & auditus audivit.

5. Rursus dubitat intellectus considerans utrum si ignis esset in Lapide *actu*, & substantialitèr, Lapidem combureret, & visus ipsum intellectum in hac dubitatione facit

per

persistere, eò quia videt ignem comburere lignum, & Lapidem, ex quo fit, & etiam fundere aurum; Sed intellectus ex hac dubitatione exit per eundem visum, eò quia visus videt, quod quando amphora aquà plena posita est supra carbones ignitos, ignis non comburit amphoram, eò quia aqua resistit igni cum sua naturali frigiditate: Similiter, & affatus juvat intellectum, ut exeat de tali dubitatione, dicendo verè ista verba: ignis non comburit, nisi mediante flammâ in *actû* existente; in Lapide supradicto, non est flamma *actû*, sed in potentia solummodò.

6. Item cadit intellectus in dubitatione, eò quia imaginatio imaginatur quòd sicut plura corpora in uno corpore non possunt esse simul, alterum existens in altero: sic nequè plures substantiæ in una substantia sicut in uno Lapide. Sed tunc juvat se cum affatu, auditu, atque visu; affatus namque dicit quòd si fiat triangulus de argento, habens tres angulos acutos, & si fiat quadrangulus de auro habens quatuor angulos rectos in *actû* existentes; de istis
dua-

duabus figuris in *actu* existentibus non potest fieri una figura, eò quia situs istorum, habitus, & numerus, impediunt; sed si istæ duæ prædictæ figuræ ponantur in uno base supra carbones ignitos, ignis ipfas fundit, & liquefacit, & separat ab ipsis, & removet angulos, habitus, numeros, atque situs, & immiscet argentum, & aurum ad invicem, sed non destruit essentias ipsius auri, nec argenti, sed essentias dictarum figurarum.

A simili agens naturale, sive Deus efficit, & ponit plures substantias in uno Lapide per viam mixtionis removendo de qualibet substantia suum situm, habitum, & figuram, sed non essentias, nec naturas, nec proprias passiones: Et sic per hoc quod verè dixit affatus, & auditus verè audit & per hoc quod visus videt de duabus figuris supradictis, intellectus exit de dubitatione, & quiescit. Unde doctrina datur, & exemplum, per quæ homo potest facere objectiones, & solutiones earum invenire.

30
DE SIMPLICITATE, ET COMPOSITIO-
ne Lapidis.

1. **H**omo tenens Lapidem in manu
judicat per visum tenere unum
Lapidem numero simplicem plures haben-
tem simplicitates, sicut est color, & figu-
ra, qui determinant speciem, & hoc affatus
prædicat verè, & auditus verè audit, & visus
verè attingit colorem, & figurã: & sic in-
tellectus per veritates istorũ apprehendit
plures res simplices numero differentes.
2. Item visus videt quod de albo albe-
dine colorato, & de carbone colorato ni-
gredine simul mixtis, exit medius composi-
tus ex utroque, qui medius color appel-
latur: & quia visus verè hoc videt, &
affatus verè dicit, & auditus verè audit, ima-
ginatio, & intellectus istud verè apprehen-
dunt. Et sic apparet quòd per verum sen-
sibile, imaginatio, & intellectus transeunt
ad verum imaginabile, & intelligibile;
quem siquidem transitum, ascensum vo-
camus intellectus de sensibili ad intelli-
gibile.
3. Homo tenens Lapidem crystallinum in
manu

manu per tactum sentit ipsū Lapidē frigidū esse, atque durum, & sic attingit similes formas: & dum considerat, quod ipsæ formæ sine substantia nequeunt existere, apprehendit simplices substantias, in quibus istæ formæ accidentales existunt sustentatæ, sicut frigiditas in aqua, duricies in terra. Et sic intellectus transit ad attingendum simplices substantias specie differentes, scilicet aquam, & terram: & similiter ad attingendum ignem, & aerem per visum, qui videt diaphanitatem in ipso Lapide existentem, & etiam luciditatem ut supra dictum est.

4. Dum sic intellectus apprehendit substantias simplices, descendit ad tactum, qui tangendo denuntiat compositionem ipsarum substantiarum sentiendo qualitates earum in instanti. Sed miratur de ejusmodi compositione, quousque affatus dicit verè hæc verba, & auditus verè audit: ignis calefacit àèrem dando ei suam caliditatem, quæ non separatur à proprio suo subjecto: & sic dum caliditas intrat àèrē, intrat, & ipse ignis: idem est de àère, qui

qui humefacit aquam, & aqua, quæ de sua frigiditate frigefacit terram, & de terra, quæ de sua siccitate habituat, & induit ignem. Et per talem circulationem elementa intrant mixtionem, & Lapidem ipsum componunt.

5. Iterum intellectus considerat, quod in igne, & sic de alijs suo modo, est substantia simplex, in quantum per essentiam est substantia ignis ab omni accidente separata; sed est composita ex propria forma, & materia.

6. Iterum dubitat intellectus per quem modum Lapis est compositus ex predictis substantijs, & ex proprijs passionibus earundem. Et tunc recurrit ad affatum, qui verè dicit quod quatuor elementa componunt substantiam Lapidis, componendo se ad invicem: quæ quidem compositio, & compositionem accidentium Lapidis causat: & sic Lapis est corpus compositum ex substantijs, & accidentibus.

7. Iterum cogitat intellectus quod in Lapide supradicto sunt substantiæ simplices per se existentes, sicut ignis simplex, & affatus

affatus dicit quod est simplex, eò quia (ut sic) est sine accidentibus, & ab ipsis per essentiam denudatus: & istam substantiam (ut sic) vocat primam; quæ siquidem simplex substantia ignis non est visibilis, neque tangibilis, sed affabilis, audibilis & imaginabilis indeterminate, & confuse; per intellectum verò determinate intelligibilis, atque clarè.

8. Intellectus ad hoc considerat, quod Lapis iste est substantia per se, & simpliciter non existens, eò quia sine accidentibus existere non potest: & sic affatus vocat talem substantiam secundam, eò quia composita est ex substantijs, & accidentibus, ut est corpus; ipsa enim magis propinqua est visui, ac tactui, quàm prima, tamen non tangitur, nec videtur; imaginativa verò magis ipsam apprehendit, quàm primam: & sic de intellectu suo modo.

DE INDIVIDVITATE LAPIDIS.

I. **H**omo tenens in manu Lapidem crystallinum, ipsum videt coloratum, & figuratum; & affatus dicit:
C
iste

iste Lapis est figuratus, & coloratus, & auditus hoc verè audit; homo autem, oculis apertis, non imaginatur ipsum; sed ipsum intelligit: & sic affatus auditus, & intellectus individuunt istum Lapidem secundum scientiam cum isto pronomine *iste*: affatus etiam dicit: iste Lapis: & auditus hoc audit, & intellectus istum Lapidem apprehendit, & cognoscit quod ab ipsis individuatus est iste Lapis.

Sed miratur intellectus, quænam est causa suæ individuationis naturalis? Et tunc iuvat se cum memoria sorore sua, cum qua sic iuvatur per recolere, sicut affatus per audire; & tunc recordatur idem intellectus Caput de *simplicitate, & compositione* Lapidis, ubi dicitur, quod substantia secunda non est simpliciter per se existens, eò quia est composita ex simplicibus substantijs, & accidentibus sibi proprijs, quibus individuatur per naturam. Sed adhuc dubitat, & quærit; Quæ est causa, vel quæ sunt causæ individuationis substantiarum simplicium, & accidentium, ex quibus componitur iste Lapis? Et tunc credit quod

agens

agens naturale fit causa, aut Deus: & est de hoc intellectus creditivus, eò quia insensibiles, & inimaginabiles sunt causæ individuationis supradictæ. Et sic apparet per quem modum ascendit ad gradum credulitatis.

2. Homo tenens Lapidem crystallinum in manu videt quod est corpus diaphanum, & quod de ipso, ignis excutiatur; affatus verò dicit quod ubicumque fit diaphanitas, quod ibidem fit àer, & ubicumque fit luciditas, oportet quod ibidem fit ignis: & hoc quod affatus verè dicit, & auditus verè audit, & visus verè videt, intellectus apprehendit, quod in isto Lapide sunt duæ substantiæ individuatę specie differentes scilicet ignis, & àer.

3. Potentia tactiva sentit in isto Lapide crystallino (quem homo tenet in manu) frigiditatem, & duriciem; tunc affatus verè dicit, quod ubicumque fit frigiditas, oportet quod fit aqua, & ubicumque fit duricies, oportet quod fit terra, & quod affatus verè dicit, auditus verè audit, tactus verè tangit: intellectus in dicto Lapide
duas

duas apprehendit individuatas substantias scilicet aquam, & terram.

4. Dum sic intellectus considerat, & intelligit esse in ipso Lapide quatuor individuatas substantias supradictas, ex istis quatuor substantijs simplicibus componit ipsum Lapidem, & individuatur cum ipsis accidentibus individuatis in ipso Lapide sustentatis, quæ sunt propria quantitas ipsius Lapidis, qualitas, relatio, habitus, atque situs, & locus, cum Lapis sit locatus, & temporificatus, cū sit mobilis, & inceptus.

DE SPECIE LAPIDIS.

1. **I**ntellectus considerat species Lapidis duobus modis, videlicet species *reales & intentionales*. Et primò sic: Homo tenens Lapidem crystallinum in manu, videt quod ipse Lapis, cum alio Lapide crystallino, sub eadem specie continetur: potentia visiva hoc verè videt, affatus verè hoc prædicat, auditus verè hoc audit, & imaginatio verè imaginatur illud idem: unde intellectus ascendit cum prædictis veritatibus ad speciem Lapidis, ipsam appre-

apprehendēdo *realiter*, & *intentionaliter*; & mediante intentione, scientiam facit de ipsa re.

2. Potentia tactiva attingit frigiditatem Lapidis crystallini per contactum; potentia verò visiva videt alterum Lapidem crystallinum extra manum. Item videt alium Lapidem, sicut Lapidem marmoreum, quem si alia manus tangat, attingit etiam frigiditatem in ipso: tunc tactiva iudicat duas frigiditates numero differentes sub eadem specie frigiditatis contineri; sed potentia visiva iudicat quod isti duo Lapides sunt specie differentes, eò quia unus illorum est marmoreus, & alius crystallinus. Et quia ambæ potentia verè iudicant, & affatus verè prædicat, & auditus verè audit, & hoc idem imaginatio verè imaginatur, intellectus ad scientiam ascendit cum istis veritatibus, & de hoc scientiam verè facit.

3. Potentia visiva videt magnetem ferrum attrahere, & Smaragdum Lapidem istum, quādo benè intensus est, àerem colorare; & tunc affatus prædicat, & auditus audit

audit quod àèr est elementum coloris dicti Lapidis receptivum, eò quia se induit de viridi colore Lapidis sibi alligati; & tunc illum colorem affatus vocat speciem Lapidis, eò quia est ejus similitudo. Et de hoc intellectus cum affatu, auditu, visu, & imaginatione, ad scientiam ascendit. Sed miratur quare magnes non colorat àèrem, qui est inter ipsum, & ferrum; & credit quod non sit species inter ferrum, & magnetem, cum qua attrahit ad se ferrum; sed descendit ad potentiam vivam, quæ videt magnetem trahere ad se ferrum, & affatus verè dicit, quod sine specie; magnes non posset ad se ferrum trahere supradictum.

Tunc cadit intellectus in dubitationem, & non est ausus affirmare, vel negare supradicta; sed descendit ad potentiam vivam, quæ videt quod magnes, & ferrum non sunt corpora diaphana, sed sunt corpora tenebrosa, & obscura; & sic magnes non potest illuminare àèrem neque ferrum, sicut facit Smaragdus, qui est corpus diaphanum. Et tunc cognoscit intellectus
quod

quod inter ferrum , & magnetem est species , & ipsa est invisibilis ; sed per affatum verè est sensibilis.

4. Potentia tactiva attingit frigiditatem Lapidis per contactum, & tunc affatus verè audit, & imaginatio verè imaginatur, quod inter Lapidem, & tactum sit dare medium, cum quo tactiva attingit frigiditatem, & suam duriciem similiter, & gravitatem. Et tunc affatus verè dicit, quod illud medium est species, & auditus verè hoc audit, & imaginatio hoc verè imaginatur, & de hoc verè facit scientiam intellectus.

DE GENERE LAPIDIS.

1. **H**omine tenente Lapidem crystallinum in manu, potentia visiva videt, quod ipse Lapis, & Lapis aliquis cæpester, qui est in terra conveniunt in genere, quoniam quilibet est corpus Lapidis; unde quando affatus nominat Lapidem absolute, non addendo ei signum particulare, neque pronomen demonstrativum, auditus tunc audit Lapidem absolute, & sic

fic de ipso, ambo faciunt genus, & imaginatio ipsum absolute imaginatur; & sic intellectus de Lapide facit genus.

Sed cum invisibile fit ejusmodi genus, miratur intellectus, ubi collocetur, & fit.

Sed recordatur de eo quod dictum est in Capite de specie Lapidis, & de individualitate, & simplicitate, & compositione; & tunc affatus per hoc quod intellectus considerat, verè dicit quod illud genus verè existit sic in speciebus Lapidis realiter, sicut verè existunt species in suis individuis: & tunc intellectus cognoscit quod affatus dicit verum, juvantibus ad id, auditu, & imaginatione. *Et in isto passu apparet quod affatus magis participiat cum intellectu, quàm aliquis alius sensus, ratione cujus majoris participationis altior est, & nobilior quàm aliquis alius sensus.*

2. Potentia tactiva nunc tangit Lapidem istum, post tangit illum: & sic successive tangit plures Lapides, & in ipsis apprehendit generales qualitates, scilicet ponderositatem, duriciem, & frigiditatem: & tunc affatus dicit generales qualitates esse in

Lapi-

Lapide numero differentes, auditus verè ipfas audit, & imaginatio verè ipfas imaginatur: unde intellectus ascendit ad generales Lapidis pafsiones in eodem subiecto generaliter sustentatas. Sed miratur ubi est illud subiectum generale, cum sit indivisibile. Sed recordatur de Capitulis proximè dictis, & ratione istius recordationis, affatus verè dicit esse in anima per modum scientiæ, & in se ipso, per modum vocis, & in auditu, per modum actus, & per consequens in imaginatione debet etiam ipsum esse.

DE ENTITATE LAPIDIS.

1. **P**otentia visiva videt quod iste Lapis est ens coloratum, & figuratum, tactiva, quæ tangit illum, sentit istum Lapidem esse ens frigidum, & ponderosum; unde intellectus cognoscit quod Lapis est ens naturale, & hoc, per ea, quæ affatus dicit, & auditus audit, & imaginatio imaginatur.

2. Dum intellectus sic considerat quod iste Lapis est ens, considerat in ipso ens
subf

substantiale, & accidentale existere, ut largè dictum est in Capitulo de simplicitate, & compositione Lapidis. Tunc intellectus componit ipsum ens quod est Lapis de substantia, & accidente: & considerat ipsum esse ens corporeum compositum ex ente substantiali, & accidentali, & affatus nominat ipsum ens corporeum, & de hoc largè locuti sumus in capitulo de simplicitate Lapidis, & compositione.

3. Potentia visiva videt istud ens quod est Lapis crystallinus, & tactiva tangit ipsum: & tunc affatus affirmat sic: iste Lapis est istud ens, & non est ens alterius Lapidis crystallini, neque est ens alterius Lapidis marmorei, neque est illius plantæ. Tunc intellectus considerat, in quo affatus est magis verus, & necessarius, an in affirmando, vel in negando? Tunc descendit ad tactivam, quæ tangit in isto Lapide ponderositatem, & frigiditatem, & non in alijs: & cognoscit quod affatus est magis verus affirmando, quàm in negando.

4. Affatus iterum dicit quod iste Lapis crystallinus non est ille Lapis alter crystallinus,

linus, nec est ille Lapis marmoreus, neque est illa planta. Tunc considerat intellectus, cujus istorum negatione est affatus magis verus. Et descendit tunc ad potentiam visivam, & juvat se cum ipsa, eò quia visus videt quod iste Lapis crystallinus non est ille Lapis alter crystallinus, & sic de alijs: tunc cognoscit quod ista negatio magis est vera, scilicet Iste Lapis crystallinus non est ille Lapis marmoreus, quam ista: Iste Lapis crystallinus non est ille Lapis alter crystallinus. Ratio hujus est, quia iste Lapis crystallinus, & ille Lapis crystallinus alter, sub eadem specie continentur; sed non Lapis crystallinus, & Lapis marmoreus, & sic de alijs suo modo. *Et in isto passu* apparet per quem modum intellectus ascendit ad apprehendendum entia affirmando magis, quam negando, & magis per unam negativam, quam per aliam, & sic generat scientiam de ente naturali.

5. Dum intellectus est altus in ente naturali, considerat, & quærit. Utrum ens & entitas in Lapide convertantur? Et tunc def-

descendit ad sensibile, in quo visus vidit Lapidem coloratum, & tactus tangit Lapidem frigidum, & ponderosum; sed non attingunt essentiam Lapidis, scilicet Lapideitatem, esse frigidam, nec coloratam. Et affatus tunc dicit, quod in Lapide, Esse, & essentia non convertantur, & intellectus intelligit affatum verum dicere.

6. Dum intellectus est contentus de ascensu Lapidis cum eis, quæ sunt naturalia, vult ascendere ad ens methaphysicum, & descendit ad sensibile, & intelligit sensum non attingere ens methaphysicum, neque imaginationem posse ipsum imaginari, cum sensus, & imaginatio entia nequeant attingere nisi fuerint particularia, sicut est iste Lapis, & sua quantitas &c.

Sed quia intellectus altior potentia est in potestate, & virtute, ascendit ad ens methaphysicum, & apprehendit ipsum esse: sed dubitat. Utrum sit ens reale, aut tantum in anima? Et tunc descendit, ut ascendere possit, & recordatur de Capitulo de substantia, & accidente, & de Capitulo de simplicitate, & compositione, & de Capitulo

pitulo de specie, & genere Lapidis, & auditus ipsum juvat, & affatus prædicat dicens: quod sicut corpus naturale, & reale est compositum est substantia, & accidente, sic ens methaphysicum est ens reale existens super substantiam, & accidens per ipsum intellectum: & sic est naturale, & superius quo ad se ipsum, sicut corpus naturale compositum ex substantia, & accidente, est super ea, ex quibus componitur. Dicimus quod est ens naturale sic, quia est compositum ex simplici forma, & materia, & est denudatum ab omni accidente, ratione cujus denudationis, ens methaphysicum nominatur à natura corporea separatum.

7. Dum sic affatus prædicat de ente methaphysico, intellectus dubitat de hoc quod affatus dicit, Utrum sit verum, an non? Tunc juvat se cum visu, auditu, & imaginatione, quæ non attingunt, nec ascendunt ad ens methaphysicum objectando, nec intellectus cognoscit, quod aliquid resistat prædicationi affatus, & tunc affirmat quod verum dicit affatus: & de illa veritate intellectus

tellectus haurit species abstractas de ente methaphyfico, cum quibus ipsum apprehendit: & de ipso realem scientiam facit.

DE TERTIA DISTINCTIONE, QUÆ est de Flamma, & primo de actu Flammæ.

I. **V**isus videt Flammam lucidam, quæ àèrem illuminat, & tegulam desiccant, & ceram dissolvit: videt etiã quod Flamma fundit, & liquæfacit aurum, & lignum comburit. Item videt quod una Flamma aliam generat, & movet aquam ut bulliat, & ipsam miscet cum oleo, & componit, & hujusmodi. Unde per ea, quæ visus in Flamma apprehendit, significat affatui, ut prædicet, & dicat flammam actus habere supradictos videlicet *lucere, illuminare desiccare, dissolvere, sive liquæfacere, generare, miscere, & sic de alijs: & sic affatus prædicat, & dicit in Flamma esse istos actus, à visu eorum similitudines hauriendo, & de affatu, auditus ipsas haurit similitudines, & ab auditu, imaginatio, & ab imaginatione, intellectus: & sic de*

acti-

actibus Flammæ facit scientiam intellectus ad sensibile descendendo, & rursus per imaginabile ad intelligibile ascendendo.

2. Tactus tangit Flammam, & in ipsa sentit caliditatem, & significat affatui quod enunciet, *calescere* actum esse Flammæ: & si manus tangit ferrum ignitum non solum sentit calescere, sed comburere cum dolore, & hoc affatus prædicat dicendo, quod *comburere* est actus Flammæ, & lædere est actus Flammæ, & sic de istis facit scientiam intellectus, affatu mediante.

Sed miratur, quòd iuit calescere, quod manus sensiebat, quando læsionem sensit combustionis. Et tunc descendit ad sensibile, sive ad sensum, videlicet ad gustum, qui quando infirmus est, dulcedinem non sentit in melle, sed amaritudinem: unde intellectus cognoscit, quod quando tactus comburitur, & læditur, est infirmus, & ratione istius infirmitatis caliditatem Flammæ non attingit. Et de hoc facit scientiam intellectus, & cognoscit per quem modum attingit tactus suum actum: *& in isto passu data est doctrina, quo pacto, homo sciat per*
unum

unum cognoscere, & reliquum, sicut per infirmitatem gustus, infirmitatem tactus intelligimus, & læsionem.

3. Tactus attingit quod Flamma est calida, & ipsa àèrem calefacit, qui inter manum, & Flammam existit. Sed miratur intellectus, quæ est causa quare usque ad manum, àèrem calefacit, manu à Flamma prolongata existente; sed juvat se cum visu vidente quod Flamma candelæ illuminat totum àèrem in camera existentem. Ratio hujus est, quia àèr recipit similitudinem Flammæ, videlicet luciditatem, cum qua Flamma, sive ignis àèrem colorat: à simili Flamma cum caliditate àèrem calefacit existentem inter Flammam, & manum, & àèr recipit similitudinem caliditatis flammæ, cum qua manum calefacit. Sed quia caliditas non est objectum visus, non potest videri in illo àère, sicut luciditas àëris, quæ à tactu apprehendi, nec attingi potest.

4. Visus apprehendit quod Flamma tegulam desiccet, & ceram dissolvit. Sed miratur intellectus, quæ est ratio quare Flamma, sive ignis habet tot operationes diversas

fas

fas ab una forma stabili procedentes? Et tunc descendit ad potentiam visivam, quæ videt de favo fieri ceram artificialiter, & quod mel est diaphanum, & diaphanitas est proprius color àëris; ignis in cera àërem calefacit, & partes *disgregat, rarefacit, & dilatat* cum caliditate propria; sed tegulam *desiccatur* cum siccitate, per terram sibi acquisita: & quia àër & terra per siccum, & humidum opponuntur, non est mirum, si unum idem cum forma una substantiali habeat actus contrarios, & diversos respectu subjectorum, in quibus agens agit propriè, & appropriatè: sicut ignis, qui propriè agit per caliditatem; appropriatè verò per siccitatem.

5. Visus videt quod Flamma lapidem durum & campestem *comburit, & dissolvit*, de quo fit calx, & videt, quod non comburit, neque consumit tegulam: & de hoc intellectus admiratur; sed juvat se cum visu vidente tegulam ex aqua, & terra fieri artificialiter; Lapidem verò campestem non: & ideo quando Flamma tangit tegulam, aqua tegulæ inexistentis artificialiter

D

fugit

fugit ignem, & ab ipso se prolongat quantum potest, & confugit ad aquam, quæ naturaliter in ipsa tegula consistit, & ipsa subintrat aquam in tegula naturaliter existentem; quæ quidem aqua existens naturaliter in subiecto attrahit ad se aquam peregrinam positam per artificium in subiecto: sicut perfectum trahit ad se imperfectum, quando sub eadem specie continentur: unde intellectus cognoscit, quare ignis tegulam non dissolvit, *quando aqua est duplicata*, & ejus partes condensantur, & restringuntur: & ideo aqua est fortior, & magis potest resistere igni: quòd in lapide campestri non fit; eò quia aqua non est in ipso duplicata.

6. Dum sit intellectus considerat, descendit ad visum, qui videt ignem dissolvere Lapidem campestem, partes ejus separando, & dividendo; sed quando *aurum fundit*, hoc non facit; sed duritiem in *molliem* alterat, sive mutat. *Et in isto passu* dubitat ipse intellectus, quomodo vilis videt, quod aurum non est Lapis campester, & hoc affatus verè dicit. Et tunc confide-

siderat intellectus *quod aurum est corpus artificiatum*, & quando primò per artificium factum extitit, fuit molle, & liquefactum, & quando Flamma ipsum non tangit, ad duritiem redit, quam habet à terra per naturam: & quando Flamma iterum tangit ipsum, devenit ad mollitiem, sicut prius; sed non est sic de Lapide campestri.

7. Visus videt Flammam *generare* aliam Flammam, sicut Flammam unius candelæ, quæ generat Flammam in lichino lampadis, & hoc, mediante motu, & miscet illam Flammam cum lichino. Visus significat affatui, ut hoc enunciet, & dicat, ut de hoc intellectus scientiam faciat. Sed tunc miratur intellectus quæ est causa istius generationis, & motus, atque mixtionis? Et ipse tunc recurrit ad tactum, qui sentit quod aqua est frigida, & caliditas est in ipsa in potentia, & quando aqua per ignem calefit, caliditas illa ad actum reducitur: ad hoc etiam juvat visus videns ceram in candela, in qua Flamma existit in potentia per totam candelam, sed in lichino in actu, quæ Flamma existens in *actu*
Flam-

Flammam, quæ est *in potentia*, ad se trahit: Et sic intellectus habet de motu notitiam, & de generatione illius Flammæ lampadis, eò quia in lichino est Flamma lampadis *in potentia*, & reducitur *ad actum* per Flammam candelæ, quando Flamma ipsius candelæ suam speciem multiplicans, tangit lichinum, in quo est Flamma in potentia: & quia visus videt Flammam lampadis mixtam cum lichino, intellectus habet notitiam de ipsa mixtione.

8. Dum sic intellectus considerat, quærit quisnam motus est Flammæ, gignens Flammam lampadis? Et tunc descendit ad visum, qui videt candelam consumi: unde cognoscit quod appetitus Flammæ *in actu* existentis, & appetitus Flammæ *in potentia* permanentis, sunt causa istius motus: Flammâ in actu existente, Flammam, quæ est in potentia, attrahente, quæ quidem Flamma in actu, sic se movet cum suo appetitu, sicut homo movet manum cum sua voluntate.

9. Miratur iterum intellectus quando Flamma candelæ Flammam lampadis generat,

rat, quare non diminuit se in quantitate. Sed tunc recurrit ad potentiam visivam, & ad affatum, qui verè dicit, quod *quantum* de Flamma, quæ est actu, destruitur, *tantum* per illam, quæ est in potentia, restauratur; & de hoc exemplum habemus per visum, in fonte, qui *tantum* aquæ scaturientis ponit in rivulo, *quantum* recipit à terra; aquâ tamen fontis in eadem quantitate permanente.

DE PASSIONE FLAMMÆ.

Passiones Flammæ duplices sunt; nam quædam sunt *intrinsecæ*; quædam verò *extrinsecæ*. Intrinsecæ sunt ex parte materiæ propinquæ; extrinsecæ ex parte materiæ remotæ: & primò dicemus de passionibus intrinsecis isto modo.

1. Visus in Flamma apprehendit colorem, figuram, & motum, & quod ista accidentia sunt in Flamma sustentata, & affatus vocat ista, passiones propinquas, eò quia habent subjectum proprium, scilicet Flammam, à qua non possunt separari.

2. Factus

2. Tactus tangit Flammam, & ipsam attingit calidam, sive sentit ipsam caliditatem, quam affatus vocat propriam Flammæ passionem, quæ inseparabilis est ab eadem, & affatus idem dicit, quòd ista passio Flammæ, & aliæ supradictæ faciunt primum scalonem, eò quia subjectum istarum infimus passus est, in quo intellectus ascendere incipit.

3. Potentia visiva attingit in Flamma motum, figuram, & colorem, & tactiva caliditatem, & ista affatus prædicat, & auditus audit, & imaginatio imaginatur, & hoc idem verè intelligit intellectus, in tantum, quod dubitatio, & credulitas nequeunt ibi locum habere: & istæ passionnes gradatæ existunt hoc modo. Nam unus gradus est per sensibile, quod affatus vocat secundum scalonem; alius verò per imaginabile, quod affatus similiter vocat tertium scalonem: alius gradus est per intelligibile, quod affatus vocat quartum scalonem: & isti tres scalones, videlicet secundus, tertius, & quartus dicuntur esse Flammæ, extrinsecæ passionnes, eò quia ex-
tra

tra Flammam oriuntur.

4. Dum sic intellectus per istos scalones acquisivit scientiam, prædictas apprehendendo passiones, potentia visiva videt aquam extinguere, ac suffocare Flammam, & carbonem similiter ignitum: & tunc affatus dicit, quod Flamma sub aqua passionem habet, eò quia ipsam destruit, & extinguit. Et de hoc miratur intellectus dubitando, quænam, est causa? Sed cum illa potentia, quæ ipsum fecit cadere in dubitationem se iuvat ad dubium persolvendum: quoniam potentia visiva videt Flammam esse corpus rarum, tenue, & diaphanum; aquam verò corpus spissum, & condensum: unde aqua potestatem habet super Flammam.

5. Item potentia visiva videt ventum extinguere Flammam quando est multum fortis, & quando est lentus, & debilis, & Flammæ proportionatus, ipsam multiplicare Flammam: & de hoc experientiam habemus per visum quando homo sufflat carbones, ut Flammam accendat. Et tunc intellectus cadit in dubitationem; & hujus quærit

quærit causam. Sed adjuvat se cum visu, qui videt ventum nimis fortem non esse Flammæ proportionatum propter velocitatem valde magnam sui motus; sed ventum Flammæ proportionatum, ipsam multiplicare, multiplicando in ea motum, cum quo faciliter deducat ad actum, Flammam, quæ erat in potentia.

6. Dum sic intellectus considerat Flammæ ejusmodi passionem, descendit ad primum scalonem, & quærit. In quo passo generali colliguntur ipsæ particulares passionem: & quia ipse intellectus habet naturam apprehensivam, & *participat cum affatu, per rectam lineam* cum qua est conjunctus: quæ quidem linea terminata est inter mentem, & linguam, & vocem: tunc affatus excitatur per mentem, auditu ad id juvante, qui audit prædictas passionem, affatu illas prædicante, & dicente, quod *passiones particulares colliguntur, & ponuntur in generali passione, quæ est materia Flammæ* supradictæ, & de ejus essentia. Et sicut diximus de primo scalone, ita potest dici de secundo, tertio, & quarto suo modo.

DE

DE ACTIONE FLAMMÆ.

Actiones Flammæ intelligibiles sunt per passionés supradictas, eò quia actio, & passio se habent relativè: & sic non oportet investigare actiones, sicut investigavimus passionés, quia quòd dictum est de passionibus, potest dici de actionibus suo modo; per alium igitur modum, Flammæ investigabimus actiones, dicendo sic.

1. Visus videt lichinum Flammæ de Flamma inflammatum, & videt Flammam vivere de cera candelæ: tunc affatus per intellectum & visum excitatus dicit: in *Flamma esse quatuor actiones*, sive formas, quæ sunt hæ *attractiva, retentiva, digestiva, & expulsiva*. Attractiva, quâ Flamma existens *actu, attrahit* Flammam quæ est in potentia. Retentiva, quia Flamma, quæ est *in actu, retinet* Flammam, quæ deducitur de potentia ad actum, quousque sit perfecta, & celebrata. Digestiva, quia digerit Flammam crudam venientem. Expulsiva, quia *expellit* fumum, & materi-

am

am grossam, ut Flamma, veniens possit in Flamma quæ est actu collocari, & miseri. Et hoc intellectus verè intelligit; eò quia, hoc idem imaginatio imaginatur, & affatus verè dicit, & hoc idem auditus verè audit: & is quidem paragraphus, cum sequenti *valde utilis est medicis.*

2. Gaudet intellectus, eò quia est ita altus; sed nescit, *quomodo illæ quatuor forma sunt elementis attributa.* Et tunc se iuvat cum alijs potentijs, & affatum excitat, ut verè dicat ista verba: potentia *attractiva* attribuitur *æri*, eò quia àer attrahit ad se, ratio hujus est, quoniam habet naturam impletivam: & hoc apparet, quando cum caña ori apposita *attrahit* aquam ad se de fonte. Retentiva tribuitur *aquæ*, eò quia est *restrictiva*. Digestiva autem attribuitur igni, eò quia ratione caliditatis cibum digerit ipse ignis. Expulsiva attribuitur terræ, quoniam si àer habet naturam impletivam, & ipse est inimicus terræ, & ad invicem per siccum, & humidum opponuntur, oportet quod terra habeat naturam evacuativam. Etiam vide-
mus

mus quod plantæ crescunt, & *evacuant* ipsam terram.

3. Potentia visiva videt quod quando una candela est addita alteri candelæ multiplicatur Flamma, & si alia addatur, plus multiplicatur. Tunc intellectus miratur de magnitudine actionis Flamme, nam cum ista candela accensa, posito quod totum spacium de isto loco, in quo teneo pedes, usque ad globum Lunæ trabibus esset plenum, seu materiâ combustibili, ipsa Flamma se in tantum multiplicaret, quod totam combureret materiam appositam, & quidquid esset in illo spacio, & totam aquam maris, & totam terram; sed tunc iuvat se intellectus cum visu, & affatu, qui dicit quod Flamma existens *in actu* potest deducere *ad actum* omnes Flammæ, quæ sunt in potentia in trabibus, & in mari, & in terra.

4. Dum sic intellectus considerat, cadit in aliam dubitationem, & quærit. *Vtrum Flamma sic multiplicata, ut dictum est, posset comburere spheram Lunæ?* Imaginatio consentit, quod sic; sed intellectus iuvat se
cum

cum visu, & cum affatu, eò quia visus videt; quod si ponatur una candela accensa in una camera, & occludatur sic, quod aer non possit exire, tunc illa Flamma non posset habere motum, & deficiente motu, & ipsa deficeret. A simili dicitur quod sphaera Lunæ non recipit passionem à corporibus inferioribus, sed è converso: unde fit quod Flamma supradicta non posset comburere sphaeram Lunæ, eò quia non posset esse in motu. Et sic cognoscit intellectus quod imaginatio est quandoque deceptor, atque de natura sua fallax.

DE NATURA FLAMMÆ.

I. **V**isus videt lichinũ Flammæ inflammatum, & intellectus descendit ad affatum excitando ipsum, ut dicat lichinum esse corpus compositum ex materia, & forma, & ejus formam, actionem habere naturaliter, & suam materiam naturaliter passionem: & sic affatus istam naturalem passionem, & naturalem actionem vocat naturam Flammæ, in qua natura est agere naturale, scilicet naturare. Sed miratur intel-

tellectus de ipsa natura Flammæ, *Vtrum sit in factō esse, aut in fieri.*

Sed tunc juvat se cum memoria sorore sua, quæ recolit, quod in Capitulo de Actione, Passione, & Actu Flammæ, dictum fuit, Flammam, quæ est actu, Flammam, quæ est in potentia ad se trahere: & sic affatus dicit quod Flamma, quæ est actu, *est in factō esse*, & Flamma, quæ est veniens, & mobilis de potentia ad actum, *est in fieri*. Et ut hoc meliùs declaretur, datur istud exemplum: Equus currens est in motu, & ipse motus est *in factō esse*, & hoc intrinsecè; sed motus pedum extrinsecus *est in fieri*. Ratio hujus est, quoniam pedes mobiles sunt de loco ad locum.

2. Potentia tactiva sentit Flammam esse calidam; affatus verò dicit caliditatem esse propriam naturaliter passionem ipsius Flammæ, sive ignis; tactus verò illam caliditatem percipit, & attingit, & ratione istius perceptionis dicit affatus quod in Flamma sunt naturaliter calefaciens, & calefactivum, sine quibus non potest esse calefacere naturale. Sed miratur intellectus, *de quo est illa*

illa natura. Et se juvans cum potentia visiva, & tactiva, apprehendit quod natura existens actu in Flamma, est de se ipsa, eò quia est in facto esse; sed natura veniens de potentia in actum, est de natura quæ est actu, & de natura quæ est in potentia, sicut *istud instans, in quo sumus, quod est de fine præteriti, & de principio futuri.*

3. Potentia visiva videt Flammam assituatam, & habituatam de figura, angulum acutum superius habente, & inferius lata, & rotunda. Et de tali figura miratur intellectus, & quærit. *Ex qua natura est ea figura?* Visus, & tactus ad hoc juvare non possunt, eò quia causa est invisibilis, & intangibilis; sed juvat se cum imaginatione, & memoria forore sua, quæ recolit species, quas affatus posuit in auditu, & sic excitatus, insinuat affatui, ut dicat quod ignis in Flamma est assituatus per figuram triangularem, quæ habet superius angulum acutum, eò quia ignis est per se calidus, & aerem, per rectam lineam calefacit; & per rectam lineam recipit siccitatem à terra: & quia àer, & terra in illo triangulo per

sic-

siccum, & humidum opponuntur, linea, quæ est inferius à terra, ad àèrem, est recta per contrarietatem.

Unde ignis non potest habere ita inferius angulum acutū sicut superius, eò quia ista linea inferior non est ita longa sicut lineæ laterales. Sed de hoc miratur intellectus, *quare linea, quæ est inferior tunc existit magis longa, quàm laterales*, cum contraria maxime à se distent? Sed tunc juvat se cum potentia tactiva, quæ plus sentit caliditatis *in summitate anguli acuti*, quàm in alijs, & plus sentit ibidem, quàm in latere, ratione cujus plus inest de natura ipsius ignis in summitate anguli superius, quàm in alijs, eò quia *ignis est magis propè centrum suum*: & ideò suus motus est ibidem magis velox.

DE SVBSTANTIA, ET ACCIDENTE *Flamma.*

1. **V**isus videt Flammam coloratam, figuratam, & moventem, & affatus dicit quod ista tria sunt accidentia Flammæ, & ipsius propriæ passionis: &
tunc

tunc intellectus apprehendit per visum quod in Flamma sunt accidentia; sed contrahit se ad suam naturam rationativam, cum qua apprehendit, quod ubicumque sunt accidentia, oportet quod sit substantia in qua accidentia ipsa sustententur, & sic apprehendit, quod in Flamma est substantia.

2. Tactus tangit Flammam, in qua sentit caliditatem, & tunc intellectus apprehendit per tactum in Flamma, substantiam ignis subsistere, cujus caliditas est propria passio.

3. Dum sic intellectus considerat, & apprehendit quod substantia ignis est in Flamma, quærit. *Utrum in Flamma sit una substantia, aut plures?* Et quoad tunc, vult judicare quod in Flamma non sit nisi una substantia ignis; sed deliberat, & discernit, *utrum sint ibi plures?* Et descendit ad visum, qui videt lichinum existens in medio Flammæ esse nigrum, & maximè inferius, & quia nigredo est propria passio terræ, apprehendit intellectus quod nigredo est accidens ibi sustentatum in terra, quæ

quæ quidem terra substantia est existens in Flamma.

4. Item intellectus scire desiderat, *Vtrum in Flamma sit substantia àëris?* Et tunc descendit ad visum, qui videt in Flamma *diaphanitatem*, quæ est accidens, & propria passio àëris, & tunc iudicat, quod substantia àëris est in Flamma de diaphanitate colorata.

5. Item appetit scire intellectus, *Vtrum in Flamma sit aqua, & sua propria passio?* Et tunc dubitat, eò quia visus non attingit in Flamma albedinem, neque etiam ipse tactus; sed tunc recurrit ad Capitulum de *actione Flammæ* cum memoria, in qua thesaurizat suas species acquisitas (sicut affatus in auditu) & tunc intellectus affatui insinuat, quod sit denuntiator veritatis, quæ quidem veritas est per intellectum in mente genita, & concepta; & tunc affatus dicit, quod in Flamma est *potentia retentiva*, quæ est propria passio aquæ, cum qua Flamma, quæ est actu, conservat Flammam venientem quousque sit celebrata, & digesta.

E

Et

Et sic intellectus cognoscit quod aqua substantialiter est in Flamma: & vult quærere: *Vtrum ista quatuor substantia, una substantia sint in Flamma?* Sed ipse considerat, & iudicat quod ista quæstio non habet hic locum. Sed in ea immediatè subsequente. Sed vult quærere, *Vtrum Flamma, & lichinum sint una substantia, sive plures?* Et tunc descendit ad visum, qui videt quod lichinum est unum corpus, & Flamma est aliud, quæ Flamma est sic exiens, & oriens de lichino, sicut aqua rivuli est exiens de fonte, & vegetativa brancharum de stipite, sive trunco ipsius arboris.

DE SIMPLICITATE, ET COMPOSITIONE Flamma.

1. **V**isus apprehendit, quòd Flamma est corpus habens colorem, motum, & figuram, & tactus eandem esse calidam: Unde per visum, & tactum cognoscit intellectus, quòd istæ qualitates sunt simplices, & specie differentes; & tunc componit intellectus ipse corpus ex his qualitatibus, & ex elementis simplicibus

bus supradictis. Sed miratur eò quia invisibilia sunt ista simplicia elementa, usquequò affatus dicit: inter ista, & potentiam visivam, & tactivam esse accidentia, extra quæ, non transeunt visus, nec tactus, nec attingunt: sed imaginatio ultrà illa accidentia transit, & attingit; ratione cujus transitus fortificatur intellectus, & facit scientiam de simplicitate, & compositione Flammæ supradictæ.

2. Dum sic intellectus considerat quærit: *Vtrum elementa simplicia per contactum, vel mixtionem sint in Flamma?* Et tunc descendit ad visibile, sive ad visum, & ad tangibile, seu ad tactum; visus enim videt in Flamma motum esse continuum, figuram, atque colorem, & tactus caliditatem tangit continuè ipsius Flammæ; unde intellectus apprehendit, quod in Flamma sunt per viam mixtionis elementa, ex qua mixtione Flamma est corpus compositum, continuam habens quantitatem. Sed miratur, *quomodo in uno corpore plura mixta corpora esse possunt?* Sed de ista admiratione exit, quando inclinatur se, & descendit, ad
me-

memoriam, & auditum, qui ea audivit, quæ affatus dixit in Capitulo de *simplicitate*, & *compositione lapidis* supradicto.

3. Intellectus scire desiderat, *Vtrum elementa sint mixta in proprijs suis spheris, aut per contactum sint conjuncta?* Et tunc descendit ad *visum*, & *tactum*, qui Flammam objectant, in qua significatum est quod in spheris sunt mixta elementa, ut mixtio eorum sit causa generalis mixtionis Flammæ, quæ est particularis, quæ sine mixtione generali nullatenus esse posset.

4. Intellectus adhuc scire desiderat, *Vtrum quodlibet elementum habeat unam propriam, & simplicem qualitatem, & aliam appropriatam*, videlicet Utrum ignis sit calidus per se, & siccus per terram? Aer humidus per se, & propriè; & calidus per ignem? Aqua frigida per se, & humida per aërem? Terra sicca per se, & frigida per aquam? Et tunc descendit ad Flammam visibilem, & tangibilem quantum ad unum objectum continuum per motum, colorem, & figuram, & etiam per qualitatem, & quantitatem; quod esset impossibile, si quodlibet ele-

elementum unam *propriam* qualitatem non haberet, & aliam *appropriatam*.

Ratio hujus est, quia si ignis esset per se calidus, & siccus; & àèr per se humidus, & calidus, & sic de alijs suo modo, essent duæ caliditates, non propriæ, nec appropriatæ, & sic de duabus humiditatibus, frigiditatibus, & siccitatibus, & esset destructus appetitus elementorum naturaliter; nã si àèr esset per se calidus, non appeteret caliditatem recipere ab igne, & cum propria sua humiditate, ignis contradiceret siccitati, & sic de alijs suo modo: & sic non esset Flamma naturaliter deducta de potentia ad actum; sed contra naturam, quod est impossibile. Cum qua impossibilitate, ad scientiam ascendit intellectus, & apprehendit unam *propriam* qualitatem, & aliam *appropriatam* habere quodlibet elementum.

§. Intellectus item ascendere appetit ad scientiam; volens scire, *quò vadit Flamma de candela, quando extinguitur; Cum visus, & tactus* hoc non attingant? Et tunc se juvat cum memoria sorore sua, quæ recollit, & cum visu, qui vidit in uno Capitulo

tulo lapidis supradicto quod magnes ad se attrahit ferrum: Unde cognoscit quod partes Flammæ, scilicet accidentia, & quatuor substantiæ elementorum dissolvuntur, & destruitur ipsum compositum: & quia partes sunt minutæ, & imperfectæ appetunt esse in partibus majoribus, & perfectis ad se attrahentibus naturaliter imperfectas: & sic fit regressus ad *quatuor massas elementorum*, in quibus primò fuerunt in potentia: qui quidem regressus non est visibilis, neque tangibilis; sed per affatum affabilis, & audibilis per auditum: & ex istis duobus sensibus, imaginatio species haurit, quas intellectui representat, & eas facit intelligibiles intellectus, ut ipsis, & de ipsis scientiam facere possit.

DE INDIVIDVITATE FLAMMÆ.

Dictum est in Distinctione lapidis de ipsius individuitate, & per hoc quod ibi dictum est, potest intellectus notitiam habere de individuitate Flammæ. Sed causa majoris declarationis de ejus individuitate,

te, volumus adhuc dicere isto modo.

1. Visus hïc, & nunc videt istam Flammam candelæ, & *tactus* similiter hïc, & nunc ipsam tangit, caliditatem hïc, & nunc sentiendo: & sic intellectus cognoscit istam Flammam, unum esse individuum, & unam aliam Flammam, quæ est hïc, & ibi, aliud esse individuum.

2. Dum sic intellectus cognoscit ipsum individuum, quod est hïc, & nunc, ignorat adhuc, Quomodò est individuatum, & distinctum ab alio individuo, & de hoc desiderat scientiam habere. Et tunc recurrit ad memoriam sororem suam, quæ recolit hoc, quod dictum est, & auditum in Capitulo de *actû*, de *passione*, de *actione*, *natura*, *accidente*, & *substantia* Flammæ, & omnia ista colligendo, & imaginando, intellectus apprehendit quomodò istud individuum ab alio est distinctum: unde scientiam generat intellectus.

3. Dum sic intellectus cognoscit individuationem Flammæ, per ea, quæ dicta sunt, desiderat ipsam scire per ea, quæ dicenda sunt in Capitulis sequentibus, scilicet in
Capi-

Capitulis de specie, & genere Flammæ, & entitate. Sed quia adhuc ista affatus non posuit in auditu, nec imaginatio hausit de ipso, intellectus non est dispositus ad acquirendum scientiam de futuris, quæ adhuc in auditu, affatu, & imaginatione non fuerunt.

DE SPECIE FLAMMÆ.

I. **I**N Capitulo de specie lapidis ostensum est, quod quatuor sunt modi speciei, scilicet quatuor scilones, quorum *primus* realis est, & per se existens, quoniam posito, quod anima non esset, adhuc ipse esset, sicut ista Flamma, & illa, quæ conveniunt in specie, & sunt in numero differentes. *Secundus* verò sensibilis est per visum, & tactum, per affatum, & auditum. *Tertius* per imaginationem, quæ imaginatur istam Flammam, & illam. *Quartus* est per intellectum, qui intelligit quod ista Flamma, & illa sunt idem specie. Unde sicut intellectus incipit ascendere in primo scalone scientiam faciendo, sic descendit ad primum scalonem scientiam perficiendo.

Sed

Sed dubitat intellectus de illa specie, *Utrum sit mentalis tantum; & non realis?* & descendit ad affatum, & auditum, & imaginationem, cum quibus se iuvat: quoniam affatus verè nominat ipsam speciem esse, & auditus verè audit, & imaginatio verè imaginatur: illud idem intellectus considerat; nam si istæ tres potentiæ verè objectum habent, quod ipse meliùs debet habere, cum sit potentia altior, & nobilior.

2. Dum intellectus habet speciem veram, & realem, quærit, *Utrum per illam speciem intelligat realiter ipsam Flammam dubitando?* Ratio autem quare in hanc dubitationem cadit, est, quia Flamma invisibilis est, & intangibilis. Sed tunc se iuvat cum sensibus, videlicet cum affatu, & auditu; affatus autem dicit esse Flammam, & auditus audit, & imaginatio imaginatur: & tunc considerat intellectus se ipsum Flammam realem instrumentali-ter cum sensibus attingere supradictis: sicut homo attingit mortem leporis quando cum lapide, & manu ipsum occidit: quiquidem homo est primus agens attingens finem;

nem; manus verò, & lapis sunt agentia instrumentalia, & secundaria, eò quia sunt mota per hominem, & non considerant finem mortis ipsius leporis, nec desiderant: A simili intellectus attingit Flammam primitivè, & de ipsa appetit scientiam habere; affatus autem, auditus, & imaginatio non habent ejusmodi appetitum. *Et in isto passu* apparet quod bruta animalia non possunt facere scientiam, eò quia ipsam non appetunt, neque transeunt extra sensibile, & imaginabile.

3. Intellectus item cadit in dubitationem ratione loci, & distantia, homine existente in uno loco nunc, & Flamma similiter in alio loco nunc existente, considerando *Vtrum intelligat Flammam realiter, aut mentaliter?* Et ut exeat de dubitatione, & attingat se rem realiter intelligere videlicet ipsam Flammam, descendit ad istud exemplum: Homo cum voluntate movet se ipsum de uno loco in alium, movendo pedes: & sic cum voluntate, & pedibus movet se, & generat movere. A simili intellectus licet homo sit in uno loco nunc, & Flam-

Flamma in alio cum specie movet se ad intelligendum rem, & generat intelligere, & ad hoc concurrunt instrumenta, videlicet sensibile, & imaginabile, sine quibus, & suo motu, scientia causari non posset, & esset in ignorantia semper permanens intellectus.

DE GENERE FLAMMÆ.

1. **V**isus non attingit genus Flammæ, neque tactus, neque imaginatio cum istis; sed cum affatu, & auditu, quoniam affatus dicit *absolutè Flammam*, nihil ampliùs addendo, & auditus istud audit *absolutè*: unde intellectus ad genus transit Flammæ ipsum intelligendo. Sed dubitat, *Vtrum attingat genus reale, aut mentale?* Et tunc descendit ad voluntatem sororem suam, quæ appetit plus amare rem realem, & substantialem, quam accidens, & speciem ejus: & ratio hujus est, quoniam in substantia est plus de bonitate, veritate, & entitate, quàm in ipso accidente: & sic intellectus cognoscit, quod sicut voluntas transit ad rem substantialem,

lem, & realem diligendo: sic ipse transit ad substantiam intelligendo; alioquin voluntas scientiam generaret, sine intellectu, quod est impossibile.

2. Quoniam intellectus est conjunctus in homine cum imaginatione, visu, & tactu, & genus Flammæ non potest attingi per visum, nec per tactum, phantasia, sive imaginatio infirmatur, eò quia non potest attingere genus per visum, nec per tactum: ex qua infirmitate, & intellectus similiter infirmatur, & dubitat, *Vtrum genus Flammæ sit ens reale, aut non?* Sed tunc descendit ad istud exemplum: Quando patiens est infirmus per nimiam caliditatem, Medicus curat ipsum cum contrarijs, scilicet cum cibarijs frigidis, & potibus: à simili intellectus recurrit ad affatum, & auditum, quia affatus verè dicit Flammam esse ens reale, & auditus verè audit; & sic imaginatio sanatur per affatum, & auditum, cum quibus imaginatur verè Flammam esse ens reale; & ex consequenti sanatur intellectus, & exit de dubitatione supradicta. Et tunc intellectus ipse insinuat

nuat affatui, ut dicat sic: *si Flamma non esset genus reale*, ista Flamma, & illa non essent idem specie realiter, eò quia species realis sic sine genere reali esse non potest: sicut nec individuum sine specie.

DE ENTITATE FLAMMÆ.

1. **P**Robatum est quod Flamma est species realis, & sic de genere: unde sequitur quòd Flamma sit ens reale absolutè compositum ex materia, & forma, sine quibus videlicet materia, & forma, Flamma non posset esse ens absolutum. Sed tale ens non est visibile, neque tangibile, sed affabile, audibile, imaginabile, & intelligibile.

2. Dum sic intellectus considerat ens, absolutè, considerat ipsum ens videlicet Flammam cum sua essentia esse, videlicet Flammeitate: & quia ista sunt invisibilia, & intangibilia, dubitat quousque descendit ad particularia sensibilia, & colligit ea, quæ dicta sunt in Capitulis supradictis, ascendendo de gradu in gradum usque ad genus:

nus: & tunc idem intellectus affatui insinuat, ut dicat essentiam, & Esse in talibus non converti, nec idem esse, eò quia essentia est superius, & Esse est inferius, sicut abstractum super concretum, in quo concreto est essentia sustentata, & quidquid habet concretum naturaliter habet per ipsam essentiam.

3. Dum sic intellectus apprehendit, considerat dubitando: Utrum sicut anima, & corpus constituunt tertium scilicet hominem, qui non est anima, neque corpus: sic sit aliquod ens superius supra essentiam, & *Esse*, quod non sit essentia, neque *Esse*? Et tunc descendit, & affatui insinuat, ut dicat supra essentiam, & *Esse* aliquod ens reale esse non posse; quoniam si esset, non esset essentia, neque *esse*: tunc intellectus cognoscit imaginationem esse fallacem, quia ipsum movit ad considerandum hoc, quod dictum est, eò quia imaginatio imaginatur quod duæ res numero differentes possunt componere tertium, quod non est illa res, neque ista, ex quibus componitur: quod imaginatur in omnibus esse verum: sed

sed intellectus è contra judicat quod hoc in omnibus non est possibile, sicut in *essentia*, & *Esse*. Sed est verum in aliquibus, sicut in anima, & corpore, & sicut in duabus lineis, quæ constituunt unum angulum, & sic de alijs suo modo.

4. Imaginatio iterum facit cadere in dubitationem ipsum intellectum, qui imaginatur differentiam esse inter *essentiam*, & *esse*; & sic considerat, quòd differentia sit quoddam ens commune supra *essentiam*, & *esse*. Sed tunc intellectus reflectit se supra suam naturam, & demonstrat affatui, ut dicat quod differentia intelligitur duobus modis; nam una est communis, alia non communis, sicut caliditas, quæ est differentia communis igni, àèri, & omni calido, & talem differentiam intellectus inter *essentiam* & *esse* negat: etiam inter Deum, & creaturam; inter bonum, & malum: inter virtutem, & peccatum. Non communis sicut illa, quæ est inter *essentiam*, & *esse*, quæ se ipsis differunt, & sic differentia, quæ est inter Deum, & creaturam, quæ se ipsis differunt, & sic de alijs suo modo.

5. Dum

5. Dum intellectus considerat illa, quæ dicta sunt in duobus paragraphis præcedentibus, cognoscit quòd phantasia quandoque ipsum deviat à linea recta, eò quia subicit se phantasiæ, quâ credit ea, quæ imaginatio eidem fallaciter representat: & tunc cognoscit quod est obliquus per phantasi-
am, & deceptus: & ratione istius deceptionis, quandoque credit falsum esse quod verum est, & è conversò. Et tunc cognoscit causam, quare est creditivus, & dubitativus, & positus in contingentia, & insinuat affatui ut dicat, quod per talem modum, *ignorantia est sua inimica.*

DE QUARTA DISTINCTIONE, QUÆ est de planta, & primò de actu planta.

VEgetativa est ita in planta suo modo, sicut Flamma in lichino; sed quia vegetativa est invisibilis, intangibilis, ingustabilis, oportet nos dare exempla per res sensibiles, sicut per arborē, & per ea, quæ consistunt naturaliter in arbore, sive Planta:
1. Visus igitur attingit radices arboris,
trun-

truncum, branchas, ramos, folia, flores, & fructum; & ratione istius visionis intellectus indicat affatui, ut dicat: quod sic à vegetativa procedunt isti actus, videlicet *radicare, truncificare, branchare, ramificare, foliare, florere, & fructificare*: sicut à flamma *lucere, & calefacere* procedunt.

Sed miratur intellectus de hoc, & quærit, *quæ est causa, quare isti actus sunt in vegetativa?* Et tunc descendit ad sensibile, & ordinat istos scalones, scilicet elementale, vegetale, sensuale, imaginale, & intellectuale: primi duo scalones sunt intrinsecè in pomo, & sunt de sua essentia; sensuale autem habet sex scalones, quatuor *particulares*, & duos *universales*. Particulares sūt visus, odoratus, gustus, & tactus: & dicuntur particulares, eò quia unus non attingit objectum alterius; duo autem universales sunt affatus, & auditus; & dicuntur universales, eò quia affatus potest objecta sensuum particularium nominare, sic dicendo: pomum est visibile, odorabile, gustabile, & tangibile: & auditus est universalis, eò quia hoc quod affatus dicit, ipse audit; reliqui verò duo

F

scalones,

scalones, scilicet *imaginabile*, & *intellectuale*, etiam sunt universales, eò quia alios apprehendunt imaginando, & intelligendo. Per istos autem octo scalones, qui sunt extra vegetativam, descendit intellectus ad duos primos scalones, qui sunt de essentia vegetativæ, & de illis ascendit per medios scalones, ut de ipsis possit facere scientiam.

2. Dum sic intellectus prædictos decem scalones ordinavit, transit ad odorare, & considerat, quæ sit ejus causa in pomo, cum elementa non sint per se, & propriè odorabilia, nec etiam vegetabilia? Sed tunc descendit ad tangibile considerans, quod *tactus* in pomo attingit frigiditatem, & ponderositatem: à simili odoratus in quantum est sensus attingit in pomo adorem ipsum similitudinariè hauriendo; non quia odor sit de essentia pomi, sed est species acquisita in odorabili, quod est de essentia odoratus, posita in ipso odorabili per odorativum, mediante àère; actus verò est odorare, qui est proprius actus odoratus. *Et in isto passu* apparet per quem modum intellectus cum magna difficultate facit

cit

cit de hoc scientiam, eò quia non potest apprehendere, quod est illud, ex quo odor attrahitur, sed faciliter facit scientiam de eò quòd attingitur per tactum, eò quia tactus de frigiditate pomì extrahit speciem, sive similitudinem, ipsam sentiendo.

3. Dum sic dolet intellectus, eò quia non potest clarè apprehendere, quæ est causa ipsius odorare in pomo, cognoscit, quod perfectè non cogitavit. Sed tunc recordatus est, quod sicut flamma quæ est in actu deducendo flammam, quæ est in potentia ad actum, expellit fumum: sic vegetativa, quæ est in pomo in actu, deducendo vegetativam, quæ est in potentia ad actum, de primo scilicet expellit fumositates, quæ sunt subjectum odoris, àère mediante, & illas fumositates attrahente.

4. Gustus attingit in pomo saporem, ex quo causat sapere; intellectus verò quærit. Utrum *sapere sit actus gustus, aut pomì*? Et tunc descendit ad visum, qui videt in uno tempore pomum viride, & in alio maturum; gustus autem dum pomum est viride non invenit in illo saporem delectabilem;

lem; sed benè quando est maturum: & tunc cognoscit intellectus, quod *sapere est actus gustus*, & sapor est sic subjectum gustus: sicut *vapor* adoratus.

Tunc intellectus quærit, *Vtrum sapor sit ex parte vegetativæ, aut elementativæ?* Et tunc iterum descendit ad gustum, qui invenit in pomo saporem, & non in Flamma, & judicat quod sapor est passio vegetativæ, & non elementativæ. Sed miratur iterum. Quomodò elementativa, & vegetativa sunt in pomo assituatæ? Et tunc descendit ad visum, qui videt in insertione arboris, quod Planta inseritur in pomario, quæ attrahit ad se naturam ipsius pomarii, & ponit illam in sua specie: à simili sapor est à vegetativa, quæ vegetativa transmutat elementativam in suam speciem, & naturam vegetando, & sic sapor generatur.

5. Tactus tangit ficum viridem, & durum, & in alio tempore, dum ficus ipsa maturata est, attingit in ipsa mollitiem. Tunc intellectus quærit. *Vtrum durities, & mollities sint de natura elementativa, aut vege-*

vegetativa? tunc recordatus est, quod flamma est mollis per àèrem, & ignem; & ignis est digestivus, & àèr impletivus, & lapis est durus per terram, & per aquam ratione restrictionis: & tunc judicat intellectus, quòd durities est de natura aquæ, & terræ, & mollities est de natura ignis, & àèris, sed illa natura subintrat naturam vegetativæ, eò quia ficus est de genere vegetativæ.

6. Iterum descendit intellectus ad potentiam visivam, & propter hoc quod apprehendit in arbore, quærit, *Vtrum radicare, truncificare, branchare, foliare, florere, & fructificare* sint ex parte vegetativæ? Et quia visus non videt in flamma, neque in lapide istos actus, judicat ipse intellectus, quod isti actus sunt actus vegetativæ vegetando, & transmutando habitus, & situs, & scalonem primum in secundum, scilicet elementale in vegetale, quod quidem vegetale sic vivit de elemētali in arbore, sicut flamma candelæ vivit de cera in lichino.

DE PASSIONE PLANTÆ.

1. **P**assiones Plantæ sunt duplices; quædam enim sunt propriæ, & quædam appropriatæ, de quo intellectus experientiam habet mediante visu. Propriæ passiones verè sunt hæ, scilicet *radicabilitas, truncificabilitas, branchabilitas, ramificabilitas, folificabilitas, fructificabilitas*. Tales enim passiones per visum intellectus non attingit in flamma, nec in lapide, sed in arbore tantum; Passiones verò appropriatæ arboris, sive Plantæ sunt hæ: *visibilitas, augmentabilitas, mutabilitas, & sic de alijs suo modo*. Et tunc quærit intellectus: *Utrum passiones appropriatæ de proprijs oriuntur?* Et descendit ad imaginationem, quæ imaginatur, quod vegetativa, & sensitiva non sunt eadem specie; qua de causa, appropriatæ passiones de proprijs nulatenus oriuntur.

2. Cum odorabilitas sit passio pomi, intellectus quærit. Utrum illa passio sit *propria*, aut *appropriata*? Et tunc cum visu, & imaginatione discernit differentiam inter sensitivam, & vegetativam, & iudicat quod

odo-

odorabilitas non est propria passio pomi; quoniam sine odoratu, odorabilitas esset frustra posita in pomo naturaliter, quod est impossibile.

3. Item intellectus, quærit mediante gustu. *Vtrū gustabilitas sit propria passio pomi? Et per hoc, quod dictum est supra, certificat se tenendo negativam. Sed tunc quærit, per quem modum gustabilitas est qualitas appropriata pomo? Et descendit ad affatum, & auditum; qui quidem affatus dicit, pomum esse gustabile, & auditus hoc idem audit; & sic gustabilitas est passio attributa pomo per accidens: & de hoc intellectus facit scientiam, mediantibus sensibus modò dictis. Sed adhuc quærit intellectus. *Quæ est causa, quare pomum est gustabile? Et tunc descendit ad visum, quo mediante, intelligit, quod animal est ens altius, & nobilius, quàm pomum in bonitate, & nobilitate, & virtute, & sic judicat quod pomum est, ut animal de ipso vivat.**

4. Pomum est tangibile per *tactum*, & tunc quærit intellectus. Utrum tangibilitas sit propria passio pomi? Tunc descendit

dit ad visum, quo mediante, cognoscit, esse differentiam inter vegetativam, & sensitivam, ratione cujus cognoscit, quòd tangibilitas non est de genere vegetativæ; sed sensitivæ, quoniam si non esset animal, nunquam pomum esset tactum. Sed tunc quærit iterum intellectus, per quem modum pomum est tangibile? Et recordatus est, quòd pomum est durum, frigidum, & ponderosum, quibus mediantibus, tangibile est, per *tactum*. Sed adhuc quærit intellectus. *Cujus sunt passionibus ista tria?* Et tunc cum imaginativa, & tactiva cognoscit quod *ista tria sunt propriae passionibus vegetativæ, & elementativæ*; quia sunt in pomum sustentatæ, & genitæ; elementativæ verò, quia ipsius sunt propriae qualitates.

DE ACTIONE PLANTÆ.

1. **R**ecordatus est intellectus cum memoria sorore sua de passionibus plantæ, & per ea, quæ cognovit per passionibus, & actus ipsius plantæ, facit scientiam de actionibus ipsius. Et tunc insinuat affatui,

fatui, ut dicat, quod actiones plantæ sunt radicativitas truncativitas, branchativitas, ramificativitas, folificativitas, florificativitas, & fructificativitas. Tamen dubitat. *Vtrum in Planta sint ita citò actiones, sicut passiones?* Et tunc descendit ad imaginativam, cum qua, insinuat affatui, ut dicat, quod in arbore non potest esse passio, antequam sit actio, eò quia relativè se habent; veruntamen in pomo prius est color, & sapor, & frigiditas, quàm visibilitas, & visitivitas, & sic de alijs: ratio hujus est, quia talia sunt ex parte sensus, qui cum Planta non est idem specie.

2. Dum sic intellectus considerat, descendit ad visum, qui videt arcam deductam de ligno per artificem, & tunc dicit affatus: arca fuit ante in *potentia* in arbore, quam in *fieri* per carpentarium, & etiam quàm in *facto esse*. Et tunc quærit, qui posuit ipsam ante in potentia in ligno? Et recordatus est de Flamma, quæ fuit ante in potentia in lapide, quàm esset deducta ad actum per hominem cum ferro. Sed hoc etiam dubitat, & non potest se in eo juvare,

vare, cum imaginatione, nec cum sensu; eò quia causæ inimaginabiles sunt, & insensibiles.

Sed tunc reflectit se supra suam naturam, quàm habet altiore, quàm potentia inferiores: tamen aliquantulum iuvat se cum visu, & cum imaginatione, quoniam per hoc quòd visus videt, & imaginatio imaginatur, cognoscit quod homo est in altiori gradu nobilitatis, quàm aliquod aliud animal. Et tunc iudicat, quod arca est posita in ligno in potentia, & sic de flamma, in lapide, propter servitium hominis, qui indiget arca, & flamma quantum ad suum vivere. Et sic cognoscit quod agens *Universale naturale*, & ipse Deus sunt causæ quibus arca, & flamma existunt in potentia in lapide, & in ligno: & si homo non esset, ista posita essent frustra in potentia, & de hoc facit scientiam intellectus.

DE NATURA PLANTÆ.

IN natura Plantæ consideramus quatuor gradus, cum quibus, intellectus descendit,

cendit, & ascendit apprehendendo naturas istorum, ut scientiam facere possit: qui quidem scilicet sunt *vegetativum, vegetabile, vegetare, & subjectum*, quod est elementatum compositum, in quo subjecto, agit vegetativa, de ipso attrahendo humidum nutrimentale, ex quo vivit vegetativa, quàm humidum radicale appellamus.

1. Visus videt granum seminatum nunc in terra; in alio nunc videt truncum, & sic de nunc, in nunc apprehendit in arbore *radices, truncum, branchas, ramos, flores, folia, & fructum*. Et tunc intellectus per hoc quod visus videt, cognoscit arborem prius fuisse naturaliter in grano in potentia, & postea ad actum deductam naturaliter: & tunc iudicat quòd natura Plantæ prius fuit *in potentia*, & post deducta est ad *actum*; & de hoc facit scientiam ipse intellectus.

2. Dum sic intellectus considerat, iterum quærit *Quis est ille, qui primò posuit in grano arborem in potentia sive Plantam?* Et tunc descendit ad visum, & cognoscit per hoc quod visus vidit, quod agens
natu-

naturale posuit ipsam arborem *in potentia in grano, ut species multiplicaretur, & non deficeret.*

3. Item intellectus quærit. *Vtrum sit finis altior, quare arbor est posita in potentia in grano, quàm finis modò dictus?* Et tunc recurrit ad visum, qui videt quod animal est ens altius, & nobilius in potestate, & virtute, & bonitate, quàm ipsa Planta: & tunc per hoc, intellectus judicat, quod finis nobilior, & altior est quare posita est Planta in potentia in grano, scilicet, ut serviat animali quoad suam vitam, & sanitatem.

4. Dum sic considerat intellectus, cadit in dubitationem, considerando, quòd Planta non curat de vita animalis, eò quia non habet intellectum. Sed tunc intellectus reflectit se suprà suam naturam, & considerat, quòd aliquis est altior potens, & dominator super Plantam, in quo est intellectus, vita, & justitia, qui creavit Plantam, propter servitium animalis: iste verò *actor* ab affatu, Deus appellatur gloriosus.

5. Ite-

5. Iterum cogitat intellectus, & quærit. *Quomodo vegetativa agit in subjecto?* Et tunc descendit ad memoriam sororem suam, quæ recordatur de exemplo flammæ, quæ vivit de cera per lichinum, attrahendo flammam, quæ est in potentia, & ipsam ad actum deducendo. A simili vegetativa, quæ est in arbore in terra radicata, deducit de potentia ad actum vegetativam, quæ est in potentia in elementato, five in subjecto, vegetando *terram; aquam, ignem, & aërem* in sua specie; *vegetativa* attrahente naturam sibi, & ponente ipsam in sua propria passione, quæ est *vegetabile*, mediante *vegetare*, quod est per prius ejus actus; & hoc per viam generationis, & corruptionis: per viam generationis, quia multiplicatur species vegetativæ, & corrumpuntur, & privantur habitus, & situs elementorum, quamvis *eorum essentia*, nullo modo corrumpantur. Et de hoc miratur intellectus, quomodo potest esse. Sed recordatur de exemplo dato in Distinctione lapidis, in qua dicitur, quod Triangulus de argento, & quadrangulus de auro, qui
invi-

invicem funduntur, situs, & habitus eorum destruuntur, sed non essentia ipsorum.

6. Consideravit intellectus per ea, quæ apprehendit de natura Plantæ, & cognovit, quòd ipse apprehendit naturam Plantæ realiter, sine qua apprehensione scientiam non posset generare. Et dum sic considerat, temperat se ipsum, & potentias inferiores, *utrum sit dubitativus, aut creditivus?* Et *Vtrum sensuale, & imaginabile vegetativa, & elementativa destruant ei scientiam, quam (ut dictum est) acquisivit: atque cogant ipsum ad habendum ignorantiam de prædictis.* Sed ipse non sentit se ligatum existere, nec coactum per potentias inferiores: & sic cognoscit se certum; & verum, & si accidit ei ignorantia, de prædictis, ipsemet est causa, eò quia non est investigativus, sed ipse est otiosus.

DE SUBSTANTIA, ET ACCIDENTE

Plantæ.

1. Sensus attingit in pomo novem prædicamenta accidentium, videlicet *quantitatem, qualitatem, &c.* sicut tactus

tus frigiditatem &c. gustus saporem: tactus etiam attingit *relationem*, æqualitatem, quoniam æqualitèr attingit hìc, & nunc frigiditatem, ponderositatem, & durtièm. Iterum gustus attingit in pomo *actionem*, & *passionem*, scilicet fragrantem dulcedinem, & amaritudinem, cum quibus gustus sentit passionem. Visus in pomo apprehendit *habitum*, *situm*, *locum*, & *tempus*, eò quia hìc, & nunc videt colorem pomi. Per hoc igitur quòd sensus attingit de pomo cum imaginativa, & cum affatu, & auditu, facit de ipsis scientiam intellectus.

2. Per hoc autem quòd intellectus, cognovit accidentia esse in pomo, per ea, quæ dicta sunt, cognoscit, quòd pomum est substantia; quia si non, accidentia essent sine substantia, quod est impossibile. Sed dubitat intellectus, & quærit. Quoddam illorum prius intelligitur, an *substantia*, vel *accidens*? Et tunc descendit ad tactum, qui in pomo apprehendit quantitatem, qualitatem, & relationem, quarum species representantur imaginationi, & imaginatio ipsas representat intellectui; cum quibus ipse

ipse accidentia prius intelligit, deinde transit ad cognoscendum substantiam.

3. Dum intellectus hoc considerat, quærit *Vtrum visus videns colorem pomi apprehendat coloratum?* Et tunc descendit ad visum, qui videt in pomo rubeum colorem, & croceum separatim, & distinctè, ratione cujus visionis, sensus communis sic iudicat per visum differentiam inter colorem, & coloratum, sicut mediante gustu, iudicat differentiam inter dulcedinem, & dulce, amaritudinem, & amarum: unde intellectus cognoscit quòd *visus simpliciter colorem attingit, & non coloratum.* Et tunc iterum quærit intellectus. *quis facit de colorato scientiam?* Et tunc descendit ad visum, & ad imaginationem, cum quibus cognoscit, quòd ipsemet facit scientiam de colorato, mediantibus illis, quæ modò dicta sunt, quoniam visus representat colorem, & imaginatio imaginatur differentiam esse inter colorem, & coloratum, & tunc intellectus cognoscit coloratum videlicet ipsum pomum.

4. In pomo sunt duæ essentiaë substantiales,

triales videlicet *vegetativa*, & *elementativa*, quæ differunt specie. Tunc igitur quærit intellectus. Quomodo in uno pomo sunt duæ essentiæ, & substantiæ sic differentes constituentes unam substantiam, scilicet unum pomum? Et tunc descendit ad auditum, qui audivit in locis supradictis, quod pyrus inserta in pomario, facit cum pomario unam arborem continuam, & tamen pyrus, & pomarius sunt specie differentes. A simili vegetativa, & elementativa in pomo faciunt unam substantiam continuam suo modo.

DE SIMPLICITATE, ET COMPOSITIONE Planta.

I. **V**isus in pomo simpliciter attingit colorem, odoratus odorem &c. unde intellectus cum imaginatione cognoscit in pomo esse accidentia simplicia; & quærit. *Vtrum illa accidentia simul componantur?* Et tunc descendit iterum ad visum, qui videt àërem illuminatum, in quo lux, & diaphanitas componuntur. A simili in pomo color àëris, & color, ignis,

G

&

& terræ componunt tertium colorem, & sic de alijs suo modo.

2. Dum intellectus habuit notitiam de compositione, & mixtione accidentium, quærit de compositione substantiæ in pomo. Et tunc recolit per memoriam formam suam, illius, quod dictum est in Distinctione lapidis, & flammæ de simplicitate, & compositione substantiæ: & tunc cognoscit quod in pomo sunt quatuor substantiæ simplices elementorum, quæ componunt unam substantiam elementatam, in qua substantia, vegetativa est sic sustentata suo modo: sicut flamma candelæ in lichino, unde in pomo sequitur compositio ipsius elementativæ, & vegetativæ, quæ sic vivit de elementativa, sicut flamma vivit de cera: & quando elementativa deficit, & vegetativa quoque deficit, & non vivit.

3. Post hoc autem desiderat intellectus ascendere ad vegetativam, & cognoscere. *Vtrum ipsa sit essentia simplex, aut composita?* Et se juvat cum auditu, qui audit in pomo esse actus, passiones, & actiones:

nes; unde per hoc quod auditus audivit considerat, & cognoscit intellectus, quod in vegetativa sunt *vegetativum*, *vegetabile*, & *vegetare*, quæ sunt sibi coessentialia, & inter se numero differentia, quamvis idem sint per essentiam: ratione cujus identitatis essentiæ, vegetativa non componitur ex istis, quoniam *compositio non fit nisi ex diversis essentijs*. Et in isto passu apparet per quem modum intellectus essentiam vegetativæ simplicem apprehendit, sua simplicia concreta cognoscendo, scilicet *vegetativum*, *vegetabile*, & *vegetare*, cum quibus habet naturam, & posita est in motu naturali.

4. Item quærit intellectus. Utrum ipsa essentia vegetativæ sit substantia? Quoniam si substantia sit, oportet quod sit composita ex materia, & forma. Et tunc descendit ad imaginationem, quæ imaginatur differentiam esse inter substantiam, & essentiam; quoniam *essentia ratione altitudinis abstractionis, non subjicitur accidentibus; substantia vero, quæ non est sic alta è contra subjicitur accidentibus*: quæ quidem
dem

dem substantia composita est ex materia, & forma, sine quibus accidentia in ipsa sustentari non possent.

5. Intellectus iterum quærit. Per quem modum accidentia simplicia, & substantiæ simplices componantur in pomo. Et tunc descendit ad sensum communem, & ad sensus particulares, sicut ad visum, qui videt in pomo colorem rubeum, & croceum; sensus vero communis est altior, quia *color in communi est suum objectum*, & sic de alijs suo modo: unde intellectus per hoc quod apprehendit cum sensu communi, & cum sensibus particularibus, cognoscit per quem modum substantia, & accidentia componuntur; substantia enim in tali compositione est superior, ratione nobilitatis, & majoris entitatis, atque motus; accidens verò est inferius: accidentia tamen superiora sunt ratione apprehensionis sensualis, & sic superius, & inferius miscentur, & componuntur ascendendo, & descendendo.

DE

DE INDIVIDVITATE PLANTÆ.

1. **V**isus in hoc pomo videt colorem terminatum, & quantum per figuram: odoratus in ipso attingit odorem terminatum; gustus verò saporem terminatum; & tactus quantitatem, & qualitatem terminatas; affatus verò nominat, & dicit, ea quæ dicta sunt, in pomo esse terminata, & auditus hoc audit, & imaginativa imaginatur, & consequenter intellectus hoc intelligit. Et quia omnia ista, in hoc pomo hîc, & nunc sustentantur, intellectus cognoscit istud pomum esse individuum, sive individuatum, ita quod non potest dividi in alium numerum: & sic intellectus ascendit ad individuum cognoscendum, ut de ipso scientiam faciat.

2. Visus attingit in arbore septem partes principales successivè, quæ sunt hæ, scilicet radices, truncus, branchæ, rami, folia, flores, & fructus: unde ratione istus visionis, intellectus cognoscit, quòd in arbore istæ partes exeunt individuatae, & generales respectu illorum, quæ in arbore

bore generantur, scilicet istud pomum, & istud, quæ in istis partibus individuata fuerunt, quando de potentia ad actum fuerunt deducta: unde illis mediantibus, quæ visus attingit, intellectus intelligit, & cognoscit per quem modum istud pomum, & istud sunt individuata per viam generationis. Sed miratur de hoc, quod iste pomarius multiplicat plura poma individuata hîc, & nunc; cum tamen sit numero una tantum arbor.

Sed tunc descendit intellectus ad imaginationem, quæ imaginatur per ea, quæ dicta sunt in capite proximè dicto, quod in arbore sunt plura individua; scilicet quatuor elementa, & quod arbor ipsa est elementatum individuatum: cognoscit etiam quod ibi est vegetativa inserta (metaphoricè loquendo) habens in ipso elementato tria concreta sibi coessentialia, & naturalia, videlicet *vegetativum*, *vegetabile*, & *vegetare*. Adhuc cognoscit quod vegetativa habet quatuor potentias radicales, quæ sunt *attractiva retentiva*, *digestiva*, & *expulsiva*, ut superius dictum est:

est. Unde intellectus cognoscendo in una arbore plures esse res, & ipsam esse unam, intelligit, & attingit, quod per naturam unitatis suæ producit unitates, scilicet istud unum pomum, & illud unum &c. & ratione hujusmodi pluralitatis partium in ipsa existentium, producit plura naturaliter una arbor.

3. Dum sic intellectus est altus in cognitione individuitatis arboris, quærit. *Quæ est causa quare arbor deficit, & non semper durat?* Et tunc recurrit ad exemplum de flamma suprapositum; quæ siquidem flamma *tantum* durat, *quantum* durat cera candelæ, aut oleum in lampade: & tunc intellectus judicat in arbore esse humidum radicale, id est vegetativam actu existentem, quæ vivit de humido nutrimentali veniente de potentia ad actum per viam generationis, & vegetationis: & quia instrumenta antiquantur, exteruntur, & debilitantur ratione motus, & evacuatur terra, scilicet humore, & sic de alijs elementis suo modo, & hoc in regione, in qua arbor est plantata, deficit materia, & virtus, quibus

quibus deficientibus, defecit, & humidum nutrimentale, & deficiente humido nutrimentali, deficit humidum radicale, eò quia non habet, ex quo vivat.

4. Quia intellectus habet appetitum ad multiplicandum plures scientias, ut exerceat suas vires, & ut sit multum altus, vult scire quare hoc fit, quod *granum frumenti moritur in terra, & corrumpitur, antequam ex illo grano generentur, & alia plura grana; & pomarius non?* Et tunc descendit ad visum, & cognoscit per hoc quod visus videt, quod spica est corpus magis magnum, quàm granum; sed non est sic de pomario, & de pomo: & ratione istius majoritatis, quantitatis, habitus, & situs non possunt in grano remanere, & moritur granum mortuo suo numero vel destructo.

5. Rursus appetit intellectus scire *Qua est causa individuationis spicae in grano?* Et tunc intellectus iuvat se cum visu, qui videt flammam, quæ est individuum actu in candela, quod individuat aliam flammam, & generat quando illuminat lichinum

num

num lampadis, quæ quidem flamma prius erat *in potentia* in flamma candelæ, & illa flamma candelæ, quæ est *actu*, flammam, quæ est in se in potentia, deducit in *actum*, ipsam extrà se pellendo, & ponendo, dum lichinum illuminat. A simili granum frumenti, quod est in terra seminatum, est *actu* individuum habens arborem, five spicam in *potentia*, quam individuat generando, & extraponendo; vegetativa tamen transmutante terram, & alia elementa in speciem grani frumenti, quæ quidem mota est per granum frumenti, sicut pars per suum totum.

6. Intellectus iterum appetit scire. *Vtrū vegetativa, quæ erat in potentia in pomario deducta ad actum in isto pomo, ab arbore separato, sit humidum radicale vivens in illo pomo de humido nutrimentali? Et Vtrum humidum nutrimentale pomarij sit filius humidi radicalis.* Tunc descendit ad visum, qui videt, quod si una candela accensa extinguatur, & sub alia candela accensa ponatur propè, quod flamma candelæ accensæ extrà se pellit aliam flammam,

mam, quæ est sua filia individuata descendens per fumum, & illuminans lichinum candelæ suffocatæ; ipsa verò flamma veniens est individuum primum in lichino radicatum, & vivit de flamma, quæ est in lichino in potentia. A simili in pomo, quod teneo in manu est humidum radicale deductum in actu per pomarium, & ipsum vivit de humido nutrimentali, quod est in pomo, & vivit tamdiu de ipso, quamdiu durat materia humidi nutrimentalis. *Et in isto passu* intellectus cognoscit, quòd in generatione Plantæ, quando humidum radicale generat aliud humidum radicale, quod generat in ipso humidum nutrimentale, ex quo vivit.

DE SPECIE PLANTÆ.

1. **A**ffatus dixit quod in isto pomo sensus particulares objecta sua specialiter apprehendunt, & attingunt: sicut visus colorem, auditus sonum, odoratus odorem, gustus saporem, tactus quantitatem, & qualitatem, & relationem: hoc

hoc etiam attingunt in alio pomo, & sic de alijs; & ratione istorum objectorum specialium, intellectus dirigit se ad cognoscendum species Plantæ, cognoscendo istud pomum, & illud in specie convenire, & numero differre.

2. Intellectus quærit. Ubi *imaginatio imaginatur species Planta, quas sensus particulares non possunt attingere.* Et tunc dirigit imaginationem, ut descendat ad imaginandum ea, quæ particulares sensus in pomo specialiter apprehendunt: & sic intellectus ipse cognoscit, quòd imaginatio non imaginatur speciem pomi, sive Plantæ; sed tantum species, quas particulares sensus hauriunt de pomo: quoniam imaginatio non potest imaginari, sine figura, quantitate, & qualitate, & hujusmodi.

3. Postquam intellectus notitiam habuit de Plantæ speciebus, quærit. *Ubi sunt illæ species insensibiles sustentatae?* Tunc descendit ad imaginationem, quæ imaginatur in ista Planta concreta esse coessentialia vegetativæ scilicet *vegetativum, vegetabile, & vegetare*, quæ sunt in ista Planta sustentata-

tentata, & è conversò. Et tunc idem intellectus judicat, quòd *spicies nominate sunt sic sustentate in individuis Planta prædictæ*, sicut individua in speciebus, quæ individua sine speciebus nullatenus esse possunt.

4. Quia intellectus appetit habere scientiam de speciebus Plantæ, movet affatum, ut dicat. *Quæ est causa, quare ruta mundificat oculos, & sanat; & cepa eos ipsos destruit, & tamen conveniunt in specie caliditatis, & siccitatis?* Et tunc intellectus descendit ad visum, *cujus objectum proprium est color;* & quia color viridis est magis generalis in Planta, quàm alius color, cognoscit intellectus, quòd ruta ratione viriditatis intensæ, quàm habet, mundificat, & sanat oculos; & quia oculus est aqueus à prædominio, & cepa colerica destruit oculos: sicut inimicus inimicum.

5. Intellectus iterum quærit. Si *lactuca frigida, & humida; & rosa sicca & frigida ponantur in uno electuario secundum æquale pondus, & mensuram, quæ istarum prævalet in electuario?* Et tunc descendit
ad

ad auditum, qui pluries audivit lactucam esse per se frigidam, & rosam per accidens; tunc judicat intellectus quòd illa Planta, quæ est frigida per se, est fortior, quàm illa, quæ est frigida per accidens. Ratio hujus est, quia frigiditas rosæ est subdita siccitati rosæ, & appetit frigiditatem lactucæ, quæ non est subdita siccitati, quia frigiditas lactucæ attrahit frigiditatem rosæ: sicut perfectum trahit ad se imperfectum.

6. Affatus iterum dicit, quod medicus ponit æqualiter tres Plantas in electuario secundum pondus, & mensuram, quarum una est *calida in quarto gradu, sicca in tertio, humida in secundo, frigida in primo.* Alia est *sicca in quarto, frigida in tertio, calida in secundo, humida in primo.* Alia est *frigida in 4. humida in 3. sicca in 2. calida in 1.* Modò quærit, *quæ istarum plantarum est prædominans in illo electuario?*

Tunc intellectus descendit ad auditum, qui audivit *in Medicina nostra, quam fecimus, quod aqua est prædominans.* Ratio hujus est, quia aqua vincit terram, eò quia

quia frigefacit ipsam, & terra vincit ignem, eò quia dat ei siccitatem: unde bene sequitur, quod aqua vincit ignem. Et isti duo paragraphi proximè dicti utiles sunt ad graduandum medicinas.

7. Visus videt in arbore folia; intellectus autem dubitat. *Quam utilitatem afferant ipsi arbori?* Sed per hoc quod visus videt folia præbere umbram fructui, ut calor solis ipsum non destruat, & ipsum fructum quodammodo à frigore, & gelu defendere, cognoscit intellectus id, quod antea dubitabat.

8. Dum sic intellectus considerat, appetit scire. *Vtrum Planta habeat instinctum naturalem?* Tunc descendit ad visum, qui videt vites habere clavicula, & fila, cum quibus se ad branchas arboris alligant, ut ipse ascendere possint, & pondus uvarum sustinere. Item miratur intellectus, eò quia fila se dirigunt ad branchas, & tamen non vident. Et tunc cogitat, quod Planta habet instinctum naturalem; sed tamen querit. Quis dedit ei instinctum huiusmodi; & tunc credit quod ipse Deus dedit ei,

&

& agens universale naturale.

DE GENERE PLANTÆ.

1. **V**isus videt pomarium, & rosarium, quæ differunt specie; sed conveniunt genere, cum quodlibet istorum sit Planta. Et sic intellectus non addendo, hîc, & nunc considerat, quod Planta est genus, & hoc duobus modis, videlicet mentale, & reale. Reale, eò quia causat quod pomarius, & rosarius conveniunt in genere; mentale, eò quia intellectus haurit ipsum cum sensibus particularibus, & cum imaginatione de subjecto, scilicet de pomario, & de rosario colligendo species, & generando, cum quibus de genere reali facit scientiam.

2. Intellectus postea quærit. *Vbi imaginatio imaginatur genus Planta, quod non est sensibile?* Et tunc descendit ad visum, & imaginationem; visus enim videt in arbore generales radices, truncum, branchas, & ramos, quæ habent in potentia plures arbores generando successive; sicut
mulier

mulier plures filios in matrice; & tunc imaginatio per hoc, quod visus videt, imaginatur vasa generativa in mulieris matrice esse, & in Planta generale *vegetativum, vegetabile, & vegetare*; Sed imaginatio ad genus in communi ascendere non potest, eò quia non potest imaginari absque figura, & proprio loco, tempore, motu, & quantitate &c. Sed intellectus ascendit supra imaginationem, eò quia altior potentia est, & de ipso gerere scientiam facit.

DE ENTITATE PLANTÆ.

1. **V**isus videt istam arborem (ut ita loquar,) & illam, & affatus dicit: ista arbor est ens, & illa arbor est ens, & auditus audit ea, quæ dicit affatus, & sic imaginatio imaginatur, quod ista arbor est ens, & non apprehendit ipsum ens in communi, quia sine accidentibus, id efficere non potest, quia si id faceret, scientiam generaret; sed intellectus, cui est proprium generare scientiam, ascendit supra imaginationem, & ens in
com-

communi apprehendit, & de ipso scientiam generat, sive facit.

2. Intellectus considerat: *Vtrum ens, quod apprehendit in communi, an mentale sit, an reale?* Et tunc descendit ad potentias inferiores, & cum ipsis considerando, apprehendit, quòd in Planta est ens distinctum ab ente, quod est in lapide, & in bruto, & est ens reale; quoniam posito quod non esset anima id quod est, ipsum esset; sed illud simulacrum, sive phantasma, sive similitudo, cum qua ejusmodi ens reale apprehendit intellectus, est ens mentale, & instrumentale.

3. Affatus dicit *Planta est ens, & essentia entis est entitas.* Tunc intellectus quaerit, *Vtrum esse Planta sit ens, & ejus essentia sit entitas?* Et *Vtrum Planta sit esse, & ens, & é converso?* Et *Vtrum Planteitas sit entitas, & essentia?* Et tunc intellectus descendit ad potentias inferiores, & reflectit se supra se, & non potest invenire differentias reales, quibus differant *Planta, ens, & esse*, ex una parte, & *Planteitas, entitas, & essentia* ex alia parte, cum omnia ista

H

in

in Planta intelligantur; sed in istis invenit mentales differentias intellectus, median- tibus imaginatione, auditu, & affatu.

4. Quærit affatus: *Vtrum esse Planta, & ejus essentia differant?* Et intendit quærere de Planta absolutè, & non de ista, neque de illa. Et tunc intellectus descendit ad istam Plantam, quæ est hìc, & nunc, tactam per tactivam, per colorem coloratam, & sic de alijs suo modo: & quia cognoscit, quòd ista Planta est de natura Plantæ in communi, & in ista singulari, essentia, & esse differunt: sequitur ex hoc quod inter essentiam, & esse in Planta superiori sit differentia. Sed adhuc dubitat intellectus, & quærit. Utrum pomum istud, & pomei- tas differant? Et tunc descendit ad tactum &c. qui attingit qualitates pomi, & quali- tates pomeitatis non potest attingere.

DE QVINTA DISTINCTIONE, QUÆ est de bruto, & primo de actu bruti.

QUoniam inter bruta animalia, leo est nobilissimum, ideò de ipso loqui in- tendimus, in hac Distinctione loqui- mur

mur tamen nonnunquam, & de alijs animalibus.

1. In leone igitur sunt quinque actus radicales, originales, & principales, videlicet *elementare, vegetare, sentire, imaginari, & leonare*: & isti quidem quinque actus sunt intrinseci: sed ipse habet, & alios sex actus extrinsecos, videlicet *videre, audire, odorare, gustare, tangere, & rugire*; habet etiam, & alios actus sicut *venari, movere, &c.* & primò de actibus intrinsecis tractabimus, deinde dicemus de extrinsecis.

2. Tactus hominis in leone caliditatem apprehendit ponderositatem; & in ossibus siccitatem, & duritiem, & in sanguine, & cerebro humiditatem: & sic per hoc, quod sensus particulares attingunt in leone, ipse intellectus cognoscit, quod sunt in eo quatuor elementa, ex quibus elementativa facit leonem elementatum, sicut dictum est in Distinctione de pomo, quod pomum est elementatum. In ipso igitur leone est elementare, cum quo elementativa transmutat elementa grossa, & indigesta in element-

mentatum, scilicet in leonem, qui ex illis accipit augmentum.

3. In leone est *vegetare*, eò quia vegetativa vegetat ea, quæ veniunt de elementativa (sicut dedimus exemplum, quando locuti sumus de insertione pyri in pomario) & ipsa vegetativa convertit cibum, & potum in suam speciem.

4. In leone est *sentire*, & hoc per sensitivam, pro ut experientiam habemus; ipsum autem sentire est insertum in *vegetare*, & vegetare, in elementare, eò quia sensitiva inserta est in vegetativa, & vegetativa in elementativa.

5. Visus videt leonem industriam habere in venando; & ideò per hoc, quod visus videt, cognoscit intellectus leonem habere imaginari, sine quo habere non posset industriam in venando; ipsum verò imaginari insertum est in sentire, ultrà quod imaginari, leo non habet actum, neque aliud brutum, nec intrinsecum, nec extrinsecum ullo modo.

6. Affatus dicit quod *leonare* est actus proprius leonis, & per hoc, quod affatus dicit

dicit, intellectus considerat diffinitionem leonis fieri posse per suum actum proprium, sicut leo est *ens, cui propriè convenit leonare*. Dum intellectus considerat diffinitionem istam, ut fortificet ipsam, descendit ad elementare, vegetare, sentire, & imaginari, & cognoscit, quod per actus istos possunt subjecta, in quibus sunt, diffiniri sic: elementum est *ens, cui propriè competit elementare*: & vegetatum est ens, cui propriè competit vegetare: & sensatum est ens, cui propriè competit sentire; & imaginatio est ens, cui propriè competit imaginari. *Et in isto passu* acquirit scientiam intellectus de diffinitionibus faciendis per actus potentiarum, sive subjectorum, in quibus sunt, & magis propriè, quàm per alium modum: ratio hujus est, quia inter potentiam, & actum proprium non est medium.

7. Iterum descēdit intellectus ad *elementare*, & quia per ipsum cognoscit subjectum, in quo est, insinuat affatui, ut dicat, quod per elementare in leone sequitur corporare. Et quia in leone sunt quatuor elementa,

menta, quodlibet cum sua propria quantitate, qualitate, &c. sequitur quod in elementare sunt quantificare, qualificare, & sic de alijs prædicamentis, cum quibus corpus leonis est ædificatum.

8. Quoniam intellectus cognoscit vegetatum per vegetare, affatus dicit, quod per vegetare sunt in leone, attrahere, retinere, dirigere, & expellere, crescere, & nutrire.

9. Iterum intellectus descendit ad sentire, & quia per ipsum apprehedit subiectum, in quo est, cognoscit quod per sentire sunt in leone *videre, audire, odorare, gustare, tangere, & rugire*. Sed dubitat. *Utrum sint actus intrinseci, an extrinseci?* Et tunc descendit ad flammam, in qua elementare est actus intrinsecus, & ad Plantam, in qua vegetare est similiter actus intrinsecus: & tunc cognoscit, quòd in sensato sunt *videre, audire &c. actus intrinseci, & inseparabiles, & in motu continuo; sed sunt insensibiles visu, odoratu, gustu, & tactu.* Ex ipsis autem exeunt actus extrinseci peregrini, sicut *videre pomum, odorare pomum, gustare pomum, & tangere pomum,*
qui

qui quidem actus non sunt in motu continuo, sed in successione.

10. Quia intellectus cognoscit per imaginari imaginatum, id est subjectum de imaginatione habituum, & indutum: ideo cognoscit, quod imaginatio est forma habens in se tres potentias, videlicet potentiam *apprehensivam*, *appetitivam*, & *existimativam*. Per apprehensivam habet industriam ad venandum, & vivendum, & ad mortem evitandam: & per appetitivam appetit coire, comedere, bibere, & delectationem habere; per existimativam recordatur fontis, & loci, in quo venari consueverat, & etiam cervi, capreoli, & sic de alijs suo modo. Ultra quam imaginationem leo non habet actum, nec aliud animal brutum.

11. Intellectus item descendit ad leonare, & quia per ipsum cognoscit leonem, & apprehendit quod leo in leonando, leonem generat, quia est in ipso in potentia; sicut granum, quod habet arborem in potentia (ut dictum est superius) *Et in isto passu cognoscit intellectus, quod in leone est*

est actus altior per naturam, videlicet leonare, quàm sint elementare, vegetare.

DE PASSIONE BRVTI.

1. **P**ER hoc quod dictum est de actibus leonis, cognoscit intellectus passiones leonis intrinsecas, & extrinsecas. Intrinsecæ igitur sunt elementabilitas, vegetabilitas, sensibilitas imaginabilitas, leonabilitas, visibilitas, audibilitas, odorabilitas, gustabilitas, tangibilitas, & rugibilitas, quantificabilitas, qualificabilitas, & sic de alijs suo modo. Et tunc quærit intellectus: *Vtrum istæ passiones constituent unam naturam in leone generalem existentem sub suis accidentibus inseparabilibus?* Et tunc reflectit se supra se, & descendit ad potentias inferiores, & non potest neque per se, neque per ipsas, cognoscere causas impediētes, quòd non sit prædicta materia generalis, ex prædictis passionibus constituta. Et de hoc facit, & ipse scientiam.

2. Dum sic intellectus cognoscit materiam leonis, quærit *à qua materia est materia leonis cum suis passionibus derivata?* Et

tunc

tunc reflectit se supra se, & descendit ad potentias inferiores, & non invenit, nec per se, nec per aliud, aliquod impediens, quod materia leonis sit à prima materia cum suis passionibus derivata. Sed quærit; *Quis posuit materiam leonis in potentia in prima materia?* Tunc ascendit ad causas superiores scilicet ad Deum, & agens Universale naturale, & tunc credit quod Deus hoc fecit, & agens naturale universale.

3. Dum sic considerat intellectus, quærit *Quare Deus non posuit immediatè sine agente naturali universali materiam, & passiones leonis in potentia in prima materia? Cum sit Omnipotens* Et tunc intellectus ipse descendit ad potentiam visivam, cum qua cognoscit, quod iste leo, & iste, sunt idem specie naturali, & quod leo, & formica differunt specie naturali: & sic intellectus cognoscit per istas differentias, quod sine agente naturali universali materia leonis non esset posita naturaliter in potentia in prima materia, neque deducta, ad actum naturaliter: ergo &c.

4. Post hoc autem intellectus recorda-

tus

tus est passiones extrinsecas leonis, quæ sunt venabilitas, mobilitas &c. quæ per accidens sunt, & peregrinæ, & in linea discreta, & successiva: & istæ passiones sunt sensibiles per sensus particulares; qui hauriunt de ipsis similitudines, cum quibus facit de ipsis scientiam intellectus.

DE ACTIONE BRVTI.

1. **I**Ntellectus cum imaginatione descendit ad prædicamentum *relationis*, cum quo cognoscit in leone existere actiones, sine quibus non possunt esse in ipso, actus, neque passiones: & sic de actionibus leonis facit scientiam, per ea, quæ cognoscit de actibus, & passionibus leonis; quæ quidem actiones sunt hæ *elementativitas, vegetativitas, sensitivitas, imaginativitas, leonativitas, visitivitas, auditivitas, odorativitas, gustativitas, tactivitas, rugitivitas*: & istæ sunt intrinsecæ actiones; extrinsecæ verò sunt sicut *venativitas, motivitas, & huiusmodi*. Et tunc quærit *Vtrum ex omnibus istis actionibus*
conf-

constituatur una forma generalis in leone, sicut ex suis passionibus fit una materia generalis, ut superius dictum est. Et tunc descendit ad imaginationem, quæ non potest imaginari, quod leo possit esse una substantia, posito quod in ipso non esset nisi una forma generalis, & una materia generalis, ex quibus, & cum quibus fit una substantia constituta.

2. Dum sic intellectus considerat unam substantiam constitutam ex una materia, & ex una forma, quærit. *Vtrum forma Leonis ita sit ab una forma Gen. derivata, sicut materia ipsius à materia Gen.?* Et tunc descendit cum imaginativa ad substantiam mundi, quæ quidem imaginatio non potest imaginari substantiam mundi esse unam, nisi sit composita ex una generali, & propria forma, & de una generali, & propria materia: & tunc cognoscit intellectus, quòd substantia mundi est una, & ex una forma prima, & ex una materia prima universali composita.

3. Dum sic intellectus considerat, quærit. *Que est causa quare in leone non est nisi*

una forma sibi universalis; Et tunc recordatus est, quòd sicut in mundo non est nisi una forma universalis: sic in isto leone non est nisi una forma sibi universalis, quæ si non sic esset, forma una universalis mundi, non causaret subjecto inferiori formam unam universalem.

4. Dum intellectus cognoscit, quòd in leone est forma universalis, & materia universalis, quærit. Quis conjungit ipsas partes substantiales, & generales? Et tunc descendit ad actus intrinsecos, scilicet ad elementare, vegetare &c. Et tunc cognoscit quod actus sunt causæ, quare invicem conjunguntur, etiam actiones, & passiones: ratio hujus est, quia à forma, & materia habent originem, & in ipsis sunt intrinsecè permanentes. Dum sic intellectus de hoc facit scientiam, cum ipsa scientia cognoscit, quod forma universalis, & materia universalis mundi conjunguntur cum actibus generalibus sibi coessentialibus & cum actionibus, & passionibus generalibus sibi coessentialibus, & inseparabilibus, ut in substantia leonis istius, & istius capræ, est figuratum.

DE

1. **D**ictum est in leone actus, passiones, & actiones intrinsecas inesse naturaliter, ut per exempla supradicta patet: unde existit in leone natura *elementativa, vegetativa, sensitiva, & imaginativa*, & sic de alijs suo modo, ex quibus una natura leonis constituta est; in qua quidem natura tria sunt concreta sibi coessentialia, in quibus sustentata est, & permanens, & ea constat ex ipsis, & è converso. Quæ quidem concreta hæc sunt *naturativum, naturabile, & naturare*. Per naturativum est activa, & habet actiones discretas; per naturabile verò passiva, & habet passiones discretas; per naturare autem habet actus discretos, & est in continuo motu intrinsecè; sicut per *elementare, vegetare &c.* Et quia unus leo alium generat leonem, ipsa natura consistit in motu successivo, in quo sensus naturæ similitudines apprehendit, & exhaurit; sicut visus, qui leonem judicat coloratum, & tactus calidum &c.

2. Leo

2. Leo leonat naturaliter in leena, & semen suum naturatum ponit naturaliter in matrice leenæ, & leena ipsum recipit per naturam. Modò intellectus quærit. *Vtrum semen recipiat naturam à leena?* Et tunc descendit ad visum, qui videt in leone mamillas non ablactantes, & cognoscit quod ipse leo habet mamillas assumptas ex natura leenæ, ut cum ipsis causet in fætu suo mamillas; & sic cognoscit intellectus quod fætus recipit naturam à matre, ut sit filius.

3. Quærit item intellectus. *Quæ est causa quare masculus generat femellam, & ejus naturalia, instrumenta?* Et tunc recordatus est, quod in masculo sunt passiones, cum quibus est similis femellæ, & per §. modò dictum solvit suum dubium.

4. Adhuc intellectus quærit. *Per quem modum fetus recipit naturam à leena?* Et tunc cum auditu recordatur de exemplo dato de infertione pyri in pomario, quæ quidem pyrus recipit naturam à pomario continuè per vegetativam. A simili foetus est infertus in matrice leenæ, & per vegeta-

getativam attrahit naturam, quæ est in leena, & transmutat partim ipsam in naturam suam, ex qua vivit, & crescit, & hoc per modum texturæ, quantificando, lineando, qualificando &c. Et quia in vegetativa est digestiva, foetus digerit, & leena expellit, & naturam foetus retinet retentiva: *qui numerus est humidum radicale peregrinum vivens de humido nutrimentali assumpto de leena: unde intellectus cognoscit per quem modum natura est principium motus, in quo est continuo, & permanentèr mediantibus naturativo, naturabili, & naturare.*

5. Dum sic intellectus cognoscit naturam leonis, & motus ejus; tunc quærit *A quo ipsa natura principalitèr, & primò est decisa?* Et cognoscit quod suum dubium est solubile per hoc, quod auditus audivit de forma, & materia & actu leonis, quæ à primis mundi principijs derivantur: *sic à simili natura particularis ab universali est derivata.*

DE SVBSTANTIA, ET ACCIDENTE
Bruti.

I. **V**isus videt in isto leone colorem, & tactus tangit in eo quantitatē, & qualitatem: unde intellectus cognoscit per sensum quod in leone sunt, & quia accidentia sine substantia esse non possunt cognoscit; quod in leone est substantia. Sed quærit *Quid ipse primario apprehendit, & intelligit, an accidens, vel substantiam leonis?* Et tunc descendit ad visum, qui non apprehendit substantiam leonis, sed colorem, & cum adiutorio sensus communis attingit coloratum, quod est concretum, & tactus attingit quantum tactum, & odoratus odoratum, sensus communis adiutorio mediante, & gustus sapidum, & imaginatio imaginatum: & ideo intellectus intelligit coloratum, tactum &c. pro ut sibi offerunt potentiæ inferiores. Et quia concretum dicit magis substantiam, quam accidens, intellectus cognoscit, quod primò intelligit substantiam, quàm accidens per hunc modum; veruntamen per alium modum, prius cognoscit

noscit accidens, quàm substantiam, ut superius dictum est; eò quia cognoscit quod accidens non est per se existens; & ideo cognoscit primò accidens, & postea substantiam isto modo.

2. Visus videt leunculum hìc, & nunc; & in alio nunc videt ipsum magnum, tunc quærit. *De quo est sua substantia augmentata?* Et descendit ad potentiam vegetativam in elementativa insertam (ut superius dictum est) & cognoscit quod vegetativa *attractendo, retinendo, digerendo, expellendo* de elementativa augmentat substantiam leonis. Sed miratur iterum intellectus de hoc, quoniam non est simile de leone, sicut de pyro inserta in pomario, quia pomarius habet radices terræ affixas; leo verò non habet, eò quia mobilis est. Sed tunc descendit ad visum, & ad gustum, cum quibus cognoscit, quod per cibum, & potum, vegetativa leonis habet sufficientiam ad augmentandum substantiam leonis, vegetando, & transmutando cibum, & potum in ipsius leonis substantiam.

3. Iterum miratur intellectus. *A quo habent*

I

bent

bent augmentum in leunculo quantitas, qualitas, & sic de alijs prædicamentis? Et tunc solvit suum dubium per hoc quod dictum est in paragrapho modò dicto: quoniam sicut augmentantur partes substantiales per partes substantiales venientes per cibum, & potum: sic accidentia augmentantur in leunculo per accidentia venientia per cibum, & potum.

4. Tactus attingit in leone quantitatem, & qualitatem, & intellectus recordatus est de actionibus, & passionibus, & actibus leonis: & tunc quærit *Vtrum calefactibilitas, calefactivitas calefacere &c. sint partes substantiales, aut accidentales in leone?* Et tunc recordatus est de potentia elementativa, in qua sunt quatuor substantiæ; una est ignis, cujus caliditas est propria qualitas, quæ quidem qualitas substantia esset si calefactibilitas, & calefactivitas, & calefacere non essent accidentia: & tunc cognoscit, quod sunt accidentia, & partes, in quibus sustentantur, sunt substantiales, scilicet ignitivitas, ignibilitas, & ignire.

5. Ite-

5. Iterum quærit intellectus *Quæ est causa quare caliditas est sic habitus, & sic assituata in partibus substantialibus supradictis?* Et tunc descendit ad tactum, qui tangit quantitatem, & considerat, quod sicut ista quantitas leonis singularis est à quantitate generali derivata: sic suus habitus, & suus situs ab habitu, & situ generalibus derivantur.

DE SIMPLICITATE, ET COMPOSITIONE Leonis.

1. **I**N leone sunt elementativa, vegetativa, sensitiva, & imaginativa, & istæ sunt quatuor formæ simplices, & componunt unam formam generalem leonis: quæ quidem forma composita est de formis activis, videlicet de elementativo, vegetativo, sensitivo, & imaginativo: sicut materia leonis est composita de passionibus, videlicet de elementabili vegetabili, sensibili, & imaginabili. Actus autem intrinseci istarum sunt conjunctiones, quibus conjunguntur, & componuntur, videlicet elementare, vegetare, sentire, & imaginari.

2. Quo-

2. Quoniam leo quando dormit, nec sentit, nec imaginatur, intellectus credit quod in ipso non sit sentire, nec imaginari; sed tunc recordatus est de elementare, & vegetare, quæ sunt in leone dormiente. Afimili sunt in ipso sentire, & imaginari, & hoc intrà, ut per ista, sensitiva, & imaginativa possint sic componi, sicut per elementare, & vegetare, elementativa, & vegetativa componuntur. *Et in isto passu* cognoscit intellectus, quod actus prædicti, qui sunt intra, causant compositionem continuè, & qui ex ipsis exeunt, & defluunt, actus extrinseci, peregrini quando leo vigilat, sentit, & imaginatur.

3. Quærit postea intellectus *Per quem modum simplices substantia, quæ sunt in leone componuntur?* Et tunc recordatus est de actionibus, de actibus, & passionibus permanentibus in leone, & cognoscit, quod actiones componunt passiones cum actibus intrinsecis, sicut elementativum, & vegetativum &c. componunt elementabile, & vegetabile, & sic de alijs suo modo; & componendo passiones componunt se ipsas
actio-

actiones : & hoc est necesse, ut tota substantia leonis sit composita, & continua.

4. Intellectus adhuc quærit *Vtrum accidentia in substantia leonis componantur?* Et descendit ad tactum, qui hîc, & nunc apprehendit quantitatem, caliditatem, ponderositatem, duritiem, & mollitiem : & tunc cognoscit quod hîc, & nunc sunt accidentia composita, quia sine compositione eorum, tactus non posset apprehendere hîc, & nunc plura accidentia in instanti; Veruntamen accidentia, se ipsa non componunt, eò quia non movent se ipsa, sed sunt à substantijs mota : & quia substantiæ componuntur : & accidentia componuntur, cum ab ipsis substantijs nullatenus separentur.

DE INDIVIDVATIONE BRVTI.

1. **V**isus videt hîc, & nunc unum leonem coloratum : tactus tangit unum leonem quantum, & calidum : similiter auditus audit hîc, & nunc unum leonem rugientem, imaginatio imaginatur

tur unum leonem, & intellectus apprehendit hęc, & nunc unum leonem coloratum, quantum, auditum, & intellectum: & sic intellectus apprehendit unum leonem esse individuum.

2. Post hoc autem recordatus est intellectus Capitula leonis supradicta, sicut de Capitulo de actibus, passionibus, actionibus &c. cum quibus cognoscit omnia ista sic tendere ad individuandum unum leonem: sicut in circulo plures lineę diametrales ad individuandum unum centrum, quod centrum non esset, si in alio loco circuli poneretur.

3. Intellectus etiam quęrit *Vtrum leo, qui est in potentia in ipso leone, sit individuum unum?* Et tunc recordatus est de prędictis Capitulis leonis, cum quibus cognoscit quod leo in potentia est individuum in potentia, cum actu, passione, actione &c. existentibus in potentia, & quando ad actum reducuntur, individuum quoque reducitur ad actum.

4. Visus videt lapidem in duas partes divisum, & quamlibet partem remanere unum

unum individuum, & tunc confiderat intellectus, quod leo divisus per medium in duas partes, quando est mortuus, quòd quælibet pars non remanet unum individuum animalis; & quælibet pars lapidis divisa, remanet unum individuum lapidis, & de hoc querit causam? Sed recordatus est, quod lapis non moritur, & leo sic; eò quia ab ipso separari possunt vegetativa, sensitiva imaginativa. Sed querit *Cujus est individuum, qualibet pars ipsius leonis divisa*: Et tunc descendit ad visum cum quo cognoscit esse individuum cadaveris, & per tactum, & visum cognoscit quamlibet partem esse individuum unum elementati: eò quia est calida ponderosa, colorata, & sic de alijs suo modo.

DE SPECIE BRUTI.

1. **V**isus apprehendit istum leonem coloratum, & alium leonem coloratum: auditus audit istum leonem rugientem, & illum: & cum istis, intellectus speciem cognoscit leoninam.

2. In-

2. Intellectus considerat, quod in isto leone, & in illo sunt actus, passiones, & actiones naturales specie similes: & ratione istius considerationis cognoscit speciem leonis, & ipsam esse ens reale, & extrà animam. Sed quærit *Vtrum leo habeat notitiam de ipsa specie?* Et tunc descendit ad potentias inferiores leonis, quæ non apprehendunt speciem sentiendo, neque imaginativa imaginando; eò quia *species communis* est insensibilis, & inimaginabilis: & sic cognoscit, quòd leo speciem non apprehendit, eò quia non habet cum quo ipsam apprehendere possit.

3. Canis quando venatur, & sequitur vestigia cervi, quæ sunt invisibilia in lapide, aut in terra dura, eodem modo de lepore, & predice, cognoscit cervum, leporem &c. per sua vestigia. Et tunc intellectus quærit *Vtrum canis attingat speciem cervi, aut leporis &c?* Et tunc descendit ad potentias inferiores, sicut ad odoratum, visum, imaginationem, & tactum; quoniam odoratus attrahit speciem per odorem; & quia odor cervi, & odor leporis

leporis differunt specie, canis distinguit inter figuram cervi, & figuram leporis; & inter naturam, & naturam, & inter motum, & motum; quoniam lepus habet motum tardiozem, quàm cervus, & velociorem, quàm perdix: & sic canis cognoscit cervum leporem, & perdicem per figuram, naturam, & motum; per speciem verò non; eò quia talis species est insensibilis, & inimaginabilis.

4. Cervus transiens per lapidem in eo dimittit vestigia. Nunc intellectus quærit, *Per quem modum canis inde exhaurit speciem?* Et tunc descendit ad potentiam tactivam (ut in Distinctione lapidis dictum est) quia per contactum, similitudinem attrahit frigiditatis lapidis: à simili per potentiam odorativam, canis haurit similitudinem vestigiorum cervi, & ad hoc concurrunt vegetativa cum sua *attractiva, retentiva, digestiva, & expulsiva.*

Nam per attractivam, canis attrahit similitudinem vestigiorum cervi, leporis, & perdicis, & per retentivam retinet, & per digestivam digerit; cervus verò per suam

suam expulsivam, expellit, & depingit in lapide suum odorem; Et quia lapis est retentivus per suam frigiditatem, retinet speciem, & similitudinem ipsius odoris, & àèr, qui participat cum lapide, de ipsa specie se habituatur, quo àère mediante, canis attingit sic speciem, & similitudinem odoris: sicut oculus colorem àère illuminato mediante. *Et in isto passu* apparet, quòd intellectus cum magno labore scientiam acquirit.

DE GENERE BRVTI.

I. **V**isus videt leonem, & equum, qui differunt specie; sed quia in genere conveniunt, videlicet in animali, imaginatio imaginatur animal; non tamen ipsum imaginari potest sine particularibus sensibus: sed intellectus, qui altior potentia est, intelligere potest animal in communi sine particularibus, ipsa enim imaginatio non potest imaginari nisi istud animal, vel illud; & ipsum animal, quod imaginatur, non est genus, sed individuum;

dum ; & animal quod intellectus intelligit sine particularibus est genus.

2. Intellectus quærit, *Vtrum animal irrationale quod est brutum sit genus?* Et tunc descendit ad visum, qui videt, quòd leo capra, & hujusmodi sunt animalia bruta, & quod animal irrationale de istis prædicatur; intellectus cognoscit quod animal brutum est genus inferius, & contentum sub animali, eò quia non continet hominem, quod est animal.

3. Imaginatio in leone imaginatur generales partes, videlicet *elementativum, elementabile, elementare, vegetativum, vegetabile, & vegetare, sensitivum, sentibile, & sentire, imaginativum, imaginabile, & imaginari*, quæ ideo dicuntur partes esse generales, quia de ipsis derivantur partes minutæ minus generales, sicut de elementativa, *calefactivum, calefactibile, & calefacere, &c.* de vegetativa, *attractivum, attrahibile, & attrahere digestivum bile, & ere, retentivum, bile, & ere, expulsi- vum, bile, & ere.* De sensitiva autem derivantur *visitivum, bile, & ere, auditivum bile,*

bile, & *ire*; odorativum, *bile*, & *are*; gustativum, *bile*, & *are*, tactivum, *bile*, & *ere*, rugitivum, *bile*, & *ire*: & sic de alijs suo modo. De imaginativa verò exeunt *apprehensiva*, *appetitiva*, & *existimativa*, ita quælibet de imaginativa cum suis concretis derivatur.

Quoniam siquidem ista generalia sunt in isto leone, & in illo, & in quolibet animali bruto; & de istis particularia derivantur peregrina, quæ sunt in successione; *generalia* verò in continuo motu consistunt; *particularia*, sive singularia sunt sicut videre leonis, quando videt leenam, cervum, & fontem, & sic de alijs suo modo. Per omnia ista cognoscit intellectus leonem esse animal habens generales partes. Sed miratur quare iste leo non est genus cum habeat partes generales? Sed ipse tunc descendit ad potentiam visivam, quæ videt fontem causare stagnum, & de stagno exire rivulos: & sic cognoscit quod animal, ut est genus, fons est qui causat leonem, & capram, & hujusmodi, & istum leonem, & illum: &
iste

iste leo, & ille sunt sicut stagnum, *metaphorice loquendo*, & rivuli sunt leones, quos illi habent in potentia.

4. Dum sic intellectus considerat. *Quærit. Elementativa vegetativa sensitiva, & imaginativa istius leonis, à quo descendunt?* Sed recordatus est de exemplo supradicto, & cognoscit, quod descendunt, & derivantur ab universali, & naturali actore, & credit quod à Deo descendunt effectivè per modum creationis, & deducuntur de potentia ad actum per patrem, & matrem, qui ipsos genuerunt.

DE ENTITATE BRUTI.

1. **V**isus videt leonem istum coloratum, & sic de alijs sensibus suo modo; & ideò imaginatio imaginatur ipsum leonem esse hoc, quòd sensus apprehendunt; sed non imaginatur suam essentiam, nec suum esse in communi, eò quia tale esse est insensibile. Sed intellectus ascendit supra imaginationem, & cognoscit quod leo est ens, & *sua essentia, est entitas.*

&

& tunc quærit *Vtrum ipse apprehendat ipsam essentiam, & ipsum esse realiter*, aut sua apprehensiva remaneat terminata in ipso phantasmate, & similitudine rei? Sed tunc descendit ad visum, qui verè colorem apprehendit, & ad tactum, qui verè caliditatem leonis attingit duritiem, & gravitatem.

Descendit item ad canem, qui verè attingit odorem vestigiorum cervi, & lepore: Descendit etiam ad pullum de ovo exeuntem, qui verè cognoscit granum, quod comedit, & ad capram, quæ nunquam vidit lupum, & statim quando ipsum videt, cognoscit esse suum inimicum. Et quia intellectus intelligit se nobiliorem, & altiorem potentiam esse, quàm potentia inferioris in potestate, & virtute: & istæ inferiores ad rem transeunt objectivè; ideò ipse cognoscit, quòd melius, & veracius debet ad rem intelligendam transire; nam aliter hoc quod est inferius esset superius in potestate, & virtute, quod est impossibile.

2. Dum sic intellectus considerat, *Mira-*

tur

tur de pullo qui statim, cum exit de ovo cognoscit suum cibum, & capra suum inimicum, & de hoc quærit causam? Sed recordatus est de hoc, quod dictum est in Distinctione ista, scilicet quod in forma generali sunt omnes forme particulares seminatae: & sic de materia prima, in qua omnes materiae particulares sunt seminatae: & quia instinctus naturalis est una pars mundi seminata in forma universalis, & in materia universalis; pullus, & capra, in quibus instinctus naturalis est actu, deducit de potentia ad actum, illam notitiam, quam habet pullus ipse de suo cibo, & capra de suo inimico: sicut flamma candelæ, quæ est actu, deducit de potentia ad actum flammam, quæ est in cera.

3. Iterum quærit intellectus *Vtrum leo cognoscat suum esse, & suam essentiam?* Et tunc descendit ad imaginationem leonis, quæ in ipso altior potentia est; ipsa namque imaginativa non potest habere actum nisi cum objectis particularibus in eodem tempore, & hîc, vel ibi; & quia esse, & essentia non sentiuntur (ut dictum est) leo
non

non potest cognoscere suum esse nec suam
essentiam; sed cognoscit quod ipse est, &
quod non est lapis, nec equus, & sic de
alijs suo modo.

DISTINCTIO SEXTA QUÆ EST DE
homine, & primò de actu hominis.

Distinctio ista de homine quo ad cor-
pus patet per ea, quæ dicta sunt de
leone, in sua Distinctione. Igitur in hac,
maximè tractabimus de Anima rationali,
investigando suam naturam, & suos actus,
passiones, & actiones, & hujusmodi, primò
dicendo sic.

1. Actus hominis sunt seminare, coqui-
nare induere, equitare, pingere, sagittare,
emere, vendere, scribere, legere, docere,
jejunare, orare, judicare, & sic de alijs
suo modo. Isti siquidem actus competunt
soli homini, & non alteri animali; *sed*
quare hoc sit, intellectus vult investigare?
Et tunc considerat, quòd in homine est
plus de esse, & essentia, quàm in leone,
quia esse hominis est *racionale*, & sua es-
sentia

sentia est *rationalitas*, in qua rationalitate consistit *intelligere*, *amare*, & *memorari* quæ sunt de essentia rationalis, cum quibus rationale habet altiores actus, & nobiliores, quàm irrationale.

2. Dum intellectus sic considerat, quaerit, à quo est intelligere in homine, & sic de amare, & memorari, *Vtrum sint in homine sic à generali, & naturali, & spiritali intellectu, sicut imaginari in leone est à generali imaginari, & sic de sentire, vegetare, & elementare suo modo?* Et tunc descendit ad imaginationem, quæ imaginatur, quòd conjunctio formæ corporalis, & materiæ corporalis est in leone per imaginari universale, sentire &c. quæ sunt media universalialia, cum quibus fit conjunctio in leone, sive in homine; sed de intelligere, & memorari, & amare in homine non est sic; quoniam substantia spiritalis, & corporalis differunt in natura, & genere, ratione cujus differentia, non est dare intellectum universalem, à quo descendat intellectus hominis, sive intelligere; quia si sic esset, esset dare medium

K

uni-

universale naturale, quod conjungeret animam rationalem cum corpore, quod non esset spirituale, neque corporale: unde intellectus ascendit, & cognoscit, quod medium, per quod junguntur anima, & corpus in homine, est ipse Deus actor summus, qui voluntariè creat animam, & ipsam cum corpore conjungit.

3. Imaginatio imaginatur quod quando Plato generat Socratem, deducit ipsum de potentia ad actum: unde credit intellectus quod Plato de sua anima producat animam Socratis, eam de potentia ad actum deducendo. Sed recordatur quod in generatione Socratis, ipse Plato, & Socrates in corpore participat in communi; Sed non est sic de anima Platonis, & de anima Socratis, eò quia non junguntur naturaliter, ut dictum est in paragrafo modò dicto, per agens naturale; sed per actorem supernaturalem, qui est Deus benedictus.

4. Visus videt corpus Socratis mortuum, quod prius viderat vivum: unde intellectus dubitat: *Vtrum anima Socratis moriatur, sicut corpus?* Sed tunc recordatur de

Deo,

Deo, qui conjungit animam cum corpore supernaturaliter (ut superius dictum est) ratione cujus recordationis cognoscit quòd anima rationalis est immortalis , eò quia creata est de nihilo. Sed miratur quomodo Deus potest ipsam animam creare de nihilo , cum nihil non sit aliquid ? Et tunc ascendit ad considerandum divinam Potestatem , quæ est infinita , ratione cujus infinitatis potest producere aliquid de aliquo , ut hominem de homine , & pomum de pomario ; & aliquid de nihilo potest producere , scilicet dare esse , quod non erat , sicut mundum creavit , qui non erat. Si autem Deus non potuisset creare mundum , qui non erat , sua potestas esset limitata quod est impossibile.

5. Rursus quærit intellectus , *Quare seminare coquinare &c. actus hominis existunt ?* Et tunc recordatus est quod in homine sunt elementare , vegetare , sentire , &c. quibus competunt seminare , coquinare , &c. ut homo vitam habeat altiore , quàm leo , cum sit ex corpore , & anima rationali constitutus ; leo verò non.

6. Ite-

6. Iterum quærit intellectus Quare in homine sunt scribere, legere, & docere, jejunare, eleemosinare, sacrificare, adorare, &c. Et tunc reflectit se supra se, & recordatus est de rationari, quoniam sic est rationabile quod homo habeat scientias liberales per scribere, legere, & docere: sicut est rationabile quod habeat scientias mechanicas per feminare, coquinare, &c. cum quibus scientiis liberalibus sciat Deum recolere, intelligere, & amare, & agere pænitentiam de commissis, & Deum orare, cum hoc dignum, & justum sit.

7. Iterum quærit intellectus. *Quare in homine est judicare, prudentiare, & sic de alijs actibus virtutum cardinalium, & theologiarum?* Tunc ascendit ad rationale, & ad finē, quare ipse est: qui quidē finis, is est videlicet, quia Deus est recolibilis, intelligibilis, & amabilis justè, prudenter, &c. & hoc ratione altitudinis suæ Bonitatis, Magnitudinis, &c.

8. Iterum quærit intellectus. *Quare sunt in homine avaritiare, & luxuriare, superbire, &c?* Et tunc descendit ad libertatem

ho-

hominis, ratione cujus potest ad placitum bonum eligere, sive malum; bonum, quia Deus est objectabilis liberè per hominem intelligendo, recolendo, & amando, eò quia dignum est, & quidem justum ratione divinæ Bonitatis, Magnitudinis, &c; & etiam, ut homo possit acquirere meritum gloriæ sempiternæ; malum verò, eò quia homo de nihilo est productus, ratione cujus nihili inclinationem habet ad peccatum, quod est nihil; de qua quidem materia locuti sumus *in Libro de Sermonibus satis largé.*

9. Dum sic considerat intellectus supradicta, Quærit *Vtrum anima separata à corpore recedat ab eo cum sentire, imaginari, intelligere, amare, & recolere?* Et tunc recordatus est Distinctionis leonis, in qua dicitur, quod imaginativa in sensitiva est inserta, & sensitiva in vegetativa, & vegetativa in elementativa: & tunc cognoscit quod anima quando recedit à corpore non recedit cum imaginativa, nec cum sensitiva, eò quia sunt de natura corporis, & corpus est mortuum simpliciter post recessum

sum

sum animæ ab eo, quod non esset si imaginativa, & sensitiva ab ipso non recederent, & vitam haberet. Iterum considerat intellectus, quòd anima recedit cum intelligere, amare, & recolere, ut species, quas acquisivit, dum erat in corpore, remaneant in ipsa, cum quibus anima cognoscat Dei iudicium, & suam gratiam, & misericordiam.

10. Miratur iterum intellectus ipse *Per quem modum anima separata cognitionem habeat de rebus inferioribus, quæ sine imaginatione cognosci non possunt?* Et tunc descendit ad genus, & speciem, quæ sunt in leone, sive in homine, de quibus intellectus habet notitiam, sine imaginatione.

11. Iterum quærit intellectus *Vtrum anima á corpore separata in die iudicij recuperet idem corpus, quod prius habuit?* Et tunc ascendit ad Divinam Justitiam, Magnitudinem, & Veritatem, cum qua Deus habet Magnum, & verum iudicare: & hinc descendit ad visum, qui videt, quod homo iste, & ille hìc & nunc agunt bonum, aut malum; & tunc cognoscit quod anima

recu-

recuperabit corpus, & idem corpus, ut idem homo sit remuneratus de bono, vel de malo sit punitus; quoniam si non recuperaret corpus, & idem corpus, iustitia Dei non haberet magnum, & verum actum in homine, eò quia partem judicaret, & non totum.

DE PASSIONE HOMINIS.

1. **R**ationabilitas est propria passio hominis, in qua rationabilitate intelligibilitas est propria passio intellectus hominis ipsius, in quà quidē propria intelligibilitate, intellectus facit species intelligibiles, sicut speciem plantæ, & leonis, & hujusmodi. Sed intellectus quærit *Vtrū ista intelligibilitas sit sibi coessentialis?* Et tunc descendit ad visum, qui videt, quòd in planta sunt rami, flores, & fructus: unde cognoscit, quòd in planta est vegetabilitas, quæ est sibi propria passio, & de sua essentia, in qua vegetat elementa; eosdem ipsos ramos, flores, atque fructus de potentia ad actum deducendo; sic cognoscit

noscit quod intelligibilitas est de sua essentia.

Sed ulterius quærit *Vtrum illa intelligibilitas sit in continua duratione, aut discreta?* Et tunc iterum descendit ad visum, & ad plantam, in qua vegetativa vegetat continuè die, noctuque, ramos, flores, &c. ergo &c. Itē intellectus descēdit ad visum, qui videt hominem dormientem, qui non intelligit; qua de causa credit ipse intellectus, quod intelligibilitas sit in discreta duratione, & non continua. Et tunc descendit ad Grammaticum, qui habet Grammaticam *in habitu* in continua duratione; sed non habet practicam Grammaticæ in eadem duratione continuè: sed in discreta: unde intellectus sic considerando cognoscit, quod una est in ipso intelligibilitas intrinseca, & continua, alia est extrinseca, & peregrina, quæ est in discreta duratione, sicut quando intelligit lapidem, sive plantam: & illa intelligibilitas est per accidens, & est figura, & similitudo intelligibilitatis intrinsecæ, à qua effluxa est, & derivata.

2. Justificabilitas est passio hominis, in qua homo facit se justum moraliter distribuendo, & commutando. Sed quærit intellectus. *Vtrum ista passio sit propria passio hominis, aut non?* Et tunc descendit ad imaginationem, quæ imaginatur quod canis in sua sensibilitate sentit vestigia leporis, & perdicis, quæ quidem vestigia sunt acquisita, & peregrina per sensibilitatem canis intrinsecam: & ideo cognoscit intellectus, quod in homine est justitia innata, cum qua acquirit justitiam peregrinam, quæ est habitus novus, cum quo facit se justum ipse homo. Deinde quærit intellectus *Vtrum injuria sit proprius habitus hominis?* Et tunc descendit ad privativè opposita, cum quibus cognoscit, quòd injuria non potest esse habitus per prius hominis; eò quia justitia homini est innata: & sic cognoscit quòd injuria est habitus privativus novus, & acquisitus.

3. Rationabilitas est passio hominis; sed quærit intellectus *Vtrum sit propria, aut appropriata?* Et sic de docibilitate de je-
juna-

junabilitate, & sic de alijs istis similibus suo modo. Et tunc recordatur intellectus de secundo §. cum quo cognoscit solutionem hujus dubitationis.

DE ACTIONE HOMINIS.

1. **I**N essentia intellectus est intellectivus, cum quo ipse intellectus activus est, & homo cum ipso. Sed quærit intellectus *Per quem modum?* Et tunc descendit ad ignem, qui calefacit àèrem, ut possit multiplicare suum actum, & suum destruere inimicum, scilicet ipsam aquam. A simili suo modo, homo movet intellectum, ut per ipsum possit cognoscere objectum desideratum, sicut justitiam, prudentiam, &c: & ut possit destruere injuriam avaritiam &c.

2. Intellectus iterum quærit *Per quem modum ipse facit species acquisitas intelligibiles?* Et tunc descendit ad visum, qui habet in se tria concreta sibi coessentialia, videlicet visitivum, bile, & ere; cujus quidem organum est oculus sensatus, in quo

quo ipse est organizatus; visus autem est, ut potentia sensitiva; oculus verò, ut ejus instrumentum, cum quo visus attingit objectum suum mediante àère illuminato continuato de objecto usque ad oculum per quamdam lineam extrinsecam, quæ terminata est inter superficiem oculi, & objectum; alia autem est linea intra oculum sensata, cum qua visus haurit in ipso oculo speciem objecti mediante linea extrinseca illuminata de novo generata per visitivum, quod in sua propria visibilitate sibi coessentiali facit, & generat similitudinem objecti visibilem, sive visam.

Dolet tamen intellectus eò quia vix potest exemplum hoc omninò percipere; & descendit ad vegetativam, cum qua se certificat; eò quia cognoscit, quòd vegetativum transmutat, & generat elementatum in vegetatum cum potentia attractiva, retentiva, digestiva, & expulsiva. Simile est de potentia visiva, quæ attrahit, & generat similitudinem objecti. Similiter etiam de intellectu conjuncto in homine cum elementativa, vegetativa,
sen-

sensitiva & imaginativa, & hoc per lineam continuam; & ideo quando homo attingit species per sensum, & per imaginationem, intellectus in suo proprio intelligibili generat species sensatas, & imaginatas prius, & ipsas ibidem facit intelligibiles, sive intellectas.

3. Dum intellectus gaudet, eò quia modum sciendi intelligit, quærit. *Quo pacto est dubitativus, & creditivus?* Et tunc descendit ad visum, qui videt hermophroditam, hoc est hominem naturam maris, & foeminæ habentem, cujus ratio est quia idem semen cadit in loco, in quo foemina generatur, & in loco, in quo generatur masculus in eodem tempore. A simili quando intellectus attingit speciem partim illuminatam, & partim non, est creditivus, sive dubitativus; quoniam per unam partem habet inclinationem ad affirmandum, & per aliam partem ad negandum. Sed ulterius quærit *Quæ est causa sua istius ignorantia?* Sed descendit ad visum, qui non potest videre, quando àer non est illuminatus: & tunc cognoscit quod causa
sux

suæ ignorantia est otiositas, aut impedimentum, & multa alia, quæ concurrunt, sicut ira, avaritia &c.

4. Dum intellectus habet de sua actione notitiam, quærit de actione voluntatis, & memoriæ? Et tunc recordatus est exempla supradicta, cum quibus cognoscit sic actiones voluntatis, & memoriæ suo modo, sicut, & suas cognoscit actiones.

5. Iterum intellectus per visum, & imaginationem cognoscit, quòd homo habet actionem in metallis, in lapidibus, plantis, & in brutis, & *istius rei quærit causam?* Tunc descendit ad artes mechanicas, & liberales, cum quibus cognoscit quod dignum est, & quidem justum, quòd in similibus homo actiones habeat, eò quia nobilius animal est: quia est illud solum animal quod Deum diligit, recolit intelligit, & honorat, ei serviendo: qui quidem Deus omnia corporalia ad hominis servitium ordinavit, ut homo ipse benè, & justè cum omnibus istis Deo serviret, eum benediceret, & laudaret, & meritum acquireret, per quod posset ad paradisi gloriã tandem pervenire.

DE

Secundum quod dictum est de actibus, passionibus, & actionibus hominis, natura ejus cognoscenda est, eò quia sunt homini res essentialia, & naturalia: nos tamen de eadem ipsa natura aliquid loqui volumus isto modo,

1. In homine sunt quinque naturæ, scilicet *elementativa*, *vegetativa*, *sensitiva*, *imaginativa*, & *rationativa*. Per elementativam habet homo caliditatem, frigiditatem humiditatem, & siccitatem, colorem, longitudinem, latitudinem, & profunditatem; angulos, circulos, & figuras; & hoc naturaliter. Per vegetativam habet membra, scilicet cor, epar, cerebrum, virgam, genitalia, venas, sanitatem, atque ossa, & hujusmodi: quod etiam figuratum est in planta in qua sunt branchæ, rami, folia, flores, & fructus per eandem vegetativam, quæ transmutat in suam speciem elementativa, & sic est in homine suo modo. Per sensitivam verò homo sentit famem, sitim, dolorem, caliditatem, frigiditatem, & sic de

de alijs suo modo. Per imaginativam imaginatur homo objecta sensibilia, & movetur ad sensibilem appetitum. Per rati-
nativam movetur ad objecta sensibilia, imaginabilia, intelligibilia, amabilia, & recordabilia, quorum potentia sunt in homine naturales, & actus earundem.

2. Dum sic intellectus cognoscit in homine quinque potentias naturales, intelligit quod ex ipsis in communi est una natura constituta, scilicet natura humana. Sed quaerit *Vtrū primæ naturæ, vel potētia modó dictæ, sint de natura hominis antequam anima rationalis sit introducta, & ipsis conjuncta?* Et tunc descendit ad flammam, quæ deducit de potentia ad actum flammam, quæ est in cera in potentia, quæ quidem flamma in potentia est de natura flammæ, quæ exit in actum. A simili quatuor potentia corporales prædictæ sunt de natura hominis, qui ipsas posuit in embryo-
ne generando; sed tamen non sunt adhuc actu in natura humana respectu hominis futuri, & quando venit anima rationalis, & introducitur, deducit ipsas de potentia
in

in actum, & illas cum se ipsa in specie humana reponit; quæ quidem species, vel natura humana sine istis quinque potentijs non potest esse ullo modo.

3. Dum sic intellectus facit scientiam (ut superius dictum fuit) quærit *An quãdo anima rationalis venit, veniat cum nova vegetativa, sensitiva, & imaginativa, & alias potentias destruat, quas invenit?* Et tunc descendit ad leonem, qui filius est alterius leonis per elementativam, vegetativam, sensitivam, & imaginativam: & si sic esset, quòd anima rationalis ista secum adduceret, & alia, quæ dicta sunt removeret, leo esset magis naturaliter filius leonis, quàm homo filius alterius hominis: & quàm Jesus-Christus filius Virginis gloriosæ, quòd est valdè absurdum, & impium dicere. Iterum si hoc esset verum, scilicet quod potentia antiquæ per advenientes destruerentur, destructio istarum non esset naturalis, eò quia venientes non sunt genitæ, sed creatæ: & sic innaturaliter cum elementativa jungerentur; & ratione istius innaturali-

tatis

tatis vegetativa veniens non esset naturaliter inferta in elementativa, neque sensitiva in ipsa vegetativa, neque imaginativa in ipsa sensitiva; & sic esset destructa continuitas naturæ in homine, & natura esset contigua, quòd est impossibile.

4. Iterum ascendit intellectus ad animã rationalem, & quærit *Vtrum tres potentie scilicet intellectus memoria, & voluntas sint una natura aut plures?* Et tunc descendit ad sensitivam, & considerat, quòd sicut sensus communis est una natura sentiendi: sic anima rationativa est una natura rationandi: & sicut sensus communis habet plures sensus particulares differentes, sic rationativa habet plures potentias differentes habentes diversa objecta.

5. Dum sic intellectus considerat, quærit *Vtrum istæ tres potentie animæ differant per essentiam?* Et tunc descendit ad concreta, quæ sunt in ipsis essentijs, sicut in intellectu naturaliter consistunt *intellectivum bile, & ere*, & in voluntate, *volitivum, volitum, & velle*, & in memoria *memorativum bile, & aré*; & quia ista

L

con-

concreta differunt specie, cognoscit intellectus quòd prædictæ potentia differunt per essentiam.

6. Iterum considerat intellectus, & quaerit *Vtrum in intellectu differant intellectivum, intelligibile, & intelligere essentialiter?* Et tunc descendit ad sensum, in quo *sensitivum, sensibile, & sentire* sunt una essentia sensitiva, quæ in sensitivo est permanens *activa*, in sensibili *passiva*, & in sentire est *actus*, & sic de intellectu suo modo.

7. Quoniam affatus audivit, quòd aliqui ponunt, *quòd intellectus, & memoria sunt una eadem potentia*, dicit affatus, quòd si hoc esset verum, natura eorum esset una essentia, & eadem. Tunc intellectus ascendit ad voluntatem, & liberum arbitrium, ad dubium, & credulitatem, & ad ordinem potentiatarum; & tunc discurrit, & cognoscit quòd intellectus invenit species primitivè: & illas inventas commendat memoriae, & alias novas acquirit, & ipsa voluntas postea est liberè electiva. Et dum sic intellectus discurrit cognoscit quod si ipse, & memoria essent

una,

una, & eadem potentia, & natura, memoria esset ita discursiva, sicut, & ipse; & intellectus sic species conservaret, sicut & memoria, quæ conservatio ipsum impediret ad inveniendum novas species, & voluntas esset ligata, & non libera ad eligendum hoc, & illud; eò quia plus possunt duo, quàm unum, & intellectus non posset oblivisci, dubitare, nec etiam ignorare. Et quia omnia ista sunt impossibilia: ergo &c.

8. Dum sic intellectus considerat naturam hominis, quærit *Qua est causa, quare, in qualibet potentia sunt tria concreta naturaliter, & non plura, neque pauciora, sicut in elementativa, in qua sunt elementativum, bile, & are, & in vegetativa vegetativum, bile, & are, & sic de alijs suo modo? Et tunc recordatus est de Natura Divina, quæ est una, & trina; una per essentiam, & trina per tres Personas Divinas; non tres naturæ, sed una natura existens Deus Pater naturans Filium de sua natura naturatum; & Pater, & Filius spirant Spiritum Sanctum per amare:*

re: unde cognoscit intellectus ipse, quòd sicut in Deo est una essentia, & tres Personæ: sic quælibet potentia est una suo modo, in se habens tria concreta.

DE SUBSTANTIA, ET ACCIDENTE
hominis.

1. **Q**Uinque substantiæ sunt in homine, scilicet elementativa, vegetativa sensitiva, imaginativa, & rationativa; quæ omnes unam substantiam, hominis constituunt, quælibet sua accidentia propria, & à se inseparabilia habens.
2. Elementativa habet sua accidentia ipsi inseparabilia, quæ sunt *caliditas, frigiditas, humiditas, siccitas, ponderositas, levitas, & hujusmodi*. Accidentia autem vegetativæ sunt *amaritudo, dulcedo, attractiva, retentiva, digestiva, expulsiva, generativa, corruptiva, nutritiva, augmentativa, alterativa, & hujusmodi*. Accidentia verò sensitivæ sunt, *peregrinum videre, odorare, audire, gustare, tangere, & affari*; & etiam *delectari* sentiendo, & hujusmodi. Accidentia imaginativæ sunt

sunt objecta sensibilia, quæ imaginando haurit de rebus sensibilibus, sicut imaginari lapidem, fontem &c. Accidentia autem peregrina rationativæ sunt *intelligere, amare, & recordari fontem, leonem, & hujusmodi; & justitiam, avaritiam, & sic de alijs virtutibus, & vitijs.*

3. Iterum intellectus considerat in homine substantias minutas, & accidentia earundem. Substantiæ autem minutæ hominis sunt *naturalis bonitas, magnitudo, duratio, potestas, intellectus, voluntas, virtus, veritas, & gloria: & accidentia istarum sunt, sicut bonitas, quæ accidens est magnitudinis, & durationis &c; eò quia ipse de se ipsis non sunt bonæ; sed per bonitatem substantialem, quæ dat eis suam similitudinem: hoc idem est de magnitudine, quæ è conversò accidens est bonitatis, durationis &c. & sic de alijs suo modo. Quæ quidem accidentia intra substantiam sunt in ipsa permanentia, non extrà exeuntia. Sed alia accidentia sunt ab illis influxa, & extrà permanentia, quæ non sunt naturalia, sed moralia, ex quibus*

quibus homo moraliter habituatur semet ipsum, sicut homo, qui est bonus moraliter per bonitatem moralem acquisitam; justus per justitiam acquisitam, magnanimus per magnitudinem acquisitam, Grammaticus per Grammaticam, & sic de alijs suo modo.

4. Iterum considerat intellectus, quod in homine sunt accidentia de alio genere, sicut sunt contingentia, quæ sunt à casu, & fortuna, sicut amittere denarium, aut ipsum invenire: & dicitur contingentia, eò quia denarius non est objectatus per sensum, neque per imaginationem, nec per ipsum intellectum.

5. Dum sic intellectus considerat de accidentibus, & substantia hominis, cadit in dubitationem, & quærit: *Utrum aliqua bonitas sit in homine substantialis, & sic de magnitudine, & de alijs suo modo?* Et tunc considerat, quod esse magis competit substantiæ, quàm accidenti, eò quia substantia est per se existens; accidens verò non: & quia substantia magis bona est quàm accidens, cognoscit, quod aliqua bonitas est in homine substantialis, quia si
non

non accidens esset magis bonum, quàm substantia quod est impossibile.

6. Iterum ascendit intellectus, & quaerit *Vtrum accidens sit Esse aut essentia?* Et tunc descendit ad tactum, qui tangit frigiditatem, & ad visum, qui attingit colorem, & tunc cognoscit quod frigidum est esse habituum de frigiditate, & coloratum est esse habituum de colore: & tunc cognoscit, quod accidens non habet esse per se, eò quia est essentia abstracta; sed habet esse in subjecto in quo est sustentatum.

DE SIMPLICITATE, ET COMPOSITIONE hominis.

1. **I**N homine sunt substantiæ simplices, sicut in elementativa, in qua quatuor existunt elementa simplicia (ut in cap. de simplicitate, & compositione lapidis figuratum est) quæ quatuor elementa componunt elementatum, & tunc intellectus quaerit *Vtrum elementativa sit composita?* Et tunc considerat in essentia elementativæ, simplex elementativum simplex

plex *elementabile*, simplex *elementare*, quæ sunt essentia elementativæ sine compositione ; in elementato verò est compositio, sicut in homine est compositio ex ignificativo, àërificativo, aqueificativo, & terrificativo, ex quibus resultat una forma composita in communi: & sic de ignibili, àërificabili &c. fit una materia composita in communi, & sic de ignire àërificare &c. fit unus actus in communi.

2. Dum sic intellectus cognoscit simplicitatem elementativæ, & compositionem elementati, quærit *Vtrum hoc idem suo modo sequatur in vegetativa, sensitiva, imaginativa, & ratiativa?* Et tunc considerat quod in vegetativa sunt tria concreta simplicia, videlicet vegetativum, bile, & are, quæ cum ipsa essentia convertuntur sine compositione; sed in vegetato elementato componuntur, eò quia vegetativum componitur cum elementativo, & vegetabile cum elementabili; & vegetare cum elementare, & sic de alijs suo modo.

3. Iterum intellectus ascendit ad ratiativam, & quærit *Per quem modum est*

com-

composita cum alijs potentijs? Et tunc considerat, quòd in intellectu est *intellectivum, bile, & ere*; & in imaginativa imaginativum, bile, & ari: & ideo *tivum* cum *tivo* componitur, & *bile* cum *bili*, & *are*, cum *are*; & sic de tivis bilibus, & are memoriæ, & voluntatis. Sed miratur intellectus *Quomodo talis compositio possit fieri in homine, eò quia una essentia est spiritualis, alia corporalis?* Et recordatus est de prima causa, & ejus voluntate, cui secunda causa non potest in aliquo resistere.

4. Iterum quærit intellectus *Vtrum anima rationalis sit composita, aut simplex?* Et tunc recordatur quod Bonitas animæ rationalis, & Magnitudo substantialis &c. sunt entia simplicia; sed quia Bonificativum, & Magnificativum componuntur: & bonificabile, & Magnificabile, & bonificare, & Magnificare, & sic de alijs, anima est composita in communi de suis partibus simplicibus naturalibus, quæ sunt per essentiam differentes.

5. Sed quia affatus dicit quod simplex simplici conjunctum non facit compositionem,

nem, dubitat intellectus, & quærit *Vtrum prædicta compositio in anima sit possibilis?* Sed ipse considerat, quòd posito quod ignis simplex non haberet in se sua concreta superius nominata, & sic de àère, aqua, & terra, non possent ista elementa intrare compositionem, eò quia non haberent cum quo; & quia istis sua insunt concreta, cum illis ad invicem componuntur, & hoc circulariter, scilicet *tivum* cum *tivo*, & *bile* cum *bili*, & *actus* cum *actu*, & *tivum* cum *bili*, & *actu*: & tunc cognoscit intellectus per quem modum anima est composita: & ratione istius compositionis habet in se actus, passiones, & actiones naturales.

DE INDIVIDVITATE HOMINIS.

1. **S**ecundum quod dictum est in alijs Distinctionibus de individuitatibus, potest cognoscere intellectus qualiter homo potest esse individuum. Sed ipse quærit *Vtrum anima rationalis sit unum individuum antequam sit in corpus introducta?* Et tunc descendit ad flammam de lapide
 exeun-

exeuntem, quæ in instanti sine successione de potentia ad actum est deducta. A simili anima rationalis introducitur in corpore in instanti; quoniam est creata, & in illo instanti est unum individuum, & non antea. Postea quærit *Vtrum anima quando exit de corpore recedat in instanti?* Et tunc cognoscit, quod sicut anima in instanti introducitur in corpus: sic in instanti recedit ab eò.

2. Item intellectus quærit *Vtrum anima & corpus in homine sint duo individua, aut unum?* Et tunc cognoscit, quòd quòdlibet secundum suam essentiam est individuum; sed respectu compositionis supradictæ existunt unum individuum, quod est homo.

3. Item quærit intellectus: *Vtrum anima rationalis, vivat de imaginativa, sicut vegetativa de elementativa?* Et tunc descendit ad solem, qui non recipit aliquid ab elementis, imò elementa ab ipso recipiunt perfectiones, & virtutes. A simili anima rationalis non recipit aliquid à potentijs inferioribus, eò quia est incorruptibilis, & magis simplex, quàm sol, & altior in po-

ten-

tentia, & virtute, imò ipsas perficit potentias inferiores.

4. Iterum quærit intellectus *Per quem modum anima dat vitam corpori?* Et tunc descendit ad elementativam, vegetativam, cum quibus cognoscit quod vegetativa sicut dat vitam elementativæ in se ipsa, quæ est viva, ut elementatum vivat in vegetato: sic, & multò magis anima rationalis dat vitam corpori ut vivat in specie humana.

5. Adhuc quærit intellectus *Ex quo vivit anima separata?* Et tunc descendit ad pomum decisum de pomario, & supponit quod remota sit contrarietas elementorum, tunc in ipso humidum radicale viveret de nutrimentali, si sic esset sine adjutorio exteriori: & sic intellectus cognoscit, quod anima, quæ non est de contrarijs composita, vivit in se ipsa de suis proprijs actibus, passionibus, & actionibus, quæ quidem habet in se vitam essentialem, & naturalem, in qua vita sunt substantialitèr, & naturalitèr *vivificativum, bile, & are*, quæ vivunt de viva, & spiritali

rituali bonitate, Magnitudine, &c. sine corruptione, & indigentia exteriori.

DE SPECIE HOMINIS.

I. **P**ER ea, quæ dicta sunt de specie in Distinctionibus supradictis, intellectus speciem hominis cognoscit. Sed quærit: *Vtrum species, quam haurit sensus, & ea, quam haurit imaginatio objectivè, & quam haurit intellectus sit una eadem species, aut plures?* Et tunc descendit ad tactum, qui tangit pulsum, caliditatem, motum, & mollitiem, in instanti attingendo, & tamen ista differunt specie, & in uno tangere attinguntur. A simili species, de quibus quærit intellectus sunt plures, & inter se differentes, eò quia potentia diversæ sunt; Sed in quantum visus est potentia particularis apprehendit istum colorem, & imaginativa est universalis, quæ imaginatur eundem colorem, quem visus attingit; & sic de intellectu qui est universalis, qui eundem colorem intelligit, & attingit: unde intellectus intelligit
quod

quod istæ species quoad unum, sunt una species, & quo ad aliud, sunt plures: sicut in tactiva, in qua sunt plura tangere, tamen est unus actus.

2. Iterum quærit intellectus: *Vtrum visus videat speciem, & per ipsam videat objectum; aut videat objectum, & non speciem?* Tunc intellectus descendit ad speculum, in quo homo videt imaginem suæ faciei, non videns suam faciem; sed imaginatio, clausis oculis, imaginatur faciem ipsius hominis, posito quod non imaginatur imaginem, quæ fuit visa in speculo. Dum sic intellectus considerat, cognoscit, quod visus non videt faciem hominis, sed similitudinem ejus; & tunc ascendit ad imaginationem, quæ generalior est, quàm sensus, quæ imaginatur imaginem speculi, & faciem. Et sic intellectus cognoscit, quod ipse attingit speciem, & faciem, & cum specie faciem intelligit, & attingit.

3. Iterum quærit intellectus: *Vtrum animâ separatâ, intellectus ipse possit apprehendere faciem hominis sine specie, quam imaginatio in vita ista apprehendit?* Et

tunc

tunc ipse recordatur, quod ista quæstio superius est soluta.

4. Iterum intellectus considerat, & quærit *Vtrum anima ita veré, & intensé species apprehendat per memoriam, & voluntatem, sicut per ipsum intellectum?* Et tunc descendit ad sensibile, & imaginabile, cum quibus cognoscit, quod sicut visus secundum se habet proprium objectum, & tactus, & imaginatio; & homo quandoquidem magis utatur uno sensu, quàm alio, & quandoque magis imaginatione, quàm sensu: sic anima ita propriè apprehendit speciem per memoriam, & voluntatem, sicut per intellectum; dum tamen est in via magis objectat quandoque per unam potentiam, quam per aliam, & hoc ad placitum.

5. Adhuc quærit intellectus: *Vtrum anima separata habeat equaliter recolere, intelligere, & amare objectando Deum?* Et tunc ascendit ad equalitatem divinæ Bonitatis, Magnitudinis &c. & ad finem quare anima creata est, qui videlicet finis est Deum intelligere, recolere, & amare: &
quia

quia Deus per suam Bonitatem, Magnitudinem &c. est æqualiter recolibilis, intelligibilis, & amabilis, cognoscit, quòd anima in patria habet æquale intelligere, æquale recolere, & æquale amare.

DE GENERE HOMINIS.

1. **P**ER ea, quæ dicta sunt superius de genere lapidis, plantæ, & leonis, potest intellectus intelligere genus hominis suo modo, & cognoscere, quod in rationativa sunt tria generalia concreta scilicet *rationativum* agens, rationans, & *rationabile* possibile, in quo rationativum colligit species rationatas peregrinas, ex quibus facit scientiam, & *rationari*, cum quo causat actus extrinsecos peregrinos. Ista sunt tria concreta universalialia, quæ sunt de essentia naturæ rationativæ; & intellectus, ut sit de hoc benè certus descendit ad sensum, in quo sunt tria concreta essentialitè universalialia, scilicet *sensitivum* agens, sensiens, & *sensibile* passibile, in quo colligit sensitivum species sensibiles

sibiles peregrinas, & *sentire* intrinsecum quod est actus intrinsecus, cum quo causat sensitivum actus peregrinos.

2. Præterea considerat intellectus quod in rationativa sunt tres potentiaæ universales, scilicet intellectus, memoria, & voluntas; quælibet habens in se tria concreta sibi coessentialia, & universalialia, sicut in intellectu *intellectivum* agens intelligens, & *intelligibile* possibile, in quo intellectus agens colligit species peregrinas, & ipsas ibi facit intelligibiles, & intellectas: & est *intelligere*, cum quo causat actus peregrinos numero differentes. *Sed miratur intellectus de intelligere intrinseco; quoniam dum homo dormit non intelligit? Sed ipse ascendit ad bonitatem naturalem, quæ existit in homine, in qua est bonificare naturale innatum, ex quo non oritur bonificare peregrinum in homine peccatore, quoniam ipse agit malum; sed quando homo agit bonum ab ipso oritur bonificare peregrinum: ergo &c.*

3. Iterum intellectus considerat in voluntate, sicut considerat in se ipso, in qua

M est

est *volitivum* agens volens, & *volibile* possibile, in quo volitivum colligit species desideratas, & hoc cum *amare* intrinseco, cum quo causat actus intrinsecos peregrinos.

4. Iterum intellectus ascendit ad memoriam, in qua est *memorativum* agens memorans, & *memorabile* possibile, in quo memorativum colligit species memoratas, & hoc cum *memorari* intrinseco, cum quo causat actus extrinsecos peregrinos.

5. Dum sic intellectus considerat, & facit scientiam de rebus generalibus, & universalibus, quæ sunt in anima naturaliter, & essentialiter, ut de illis possit magis esse certus, descendit ad sensibile, scilicet ad visum, & sic de alijs suo modo; quoniam in potentia visiva est universale *visitivum* agens videns, & universale *visibile* possibile, in quo visitivum colligit species visibiles, & facit ipsas visas; & hoc cum *videre* intrinseco, cum quo causat actus extrinsecos peregrinos; nam homo quando videt lapidem, habet unum videre peregrinum particulare, & aliud quando videt leonem.

6. Dum

6. Dum sic intellectus considerat, *Quærit per quem modum ipsemet est universalis objectivè, & particularis, vel singularis?* Et tunc descendit ad visum, qui videt continuè duos equos, aut plures, quorum unus est albus, alius niger: unde sicut visus videt universaliter plura simul: sic intellectus continuè, & universaliter intelligit plura simul. *Et in isto passu* apparet per quem modum est intellectus universalis objectivè, & clausis oculis intellectus non potest attingere supradicta plura; sed successivè. Ratio hujus est quia imaginatio non potest imaginari continuè plures equos differentes in colore, sed discretivè successivè in tempore. *Et in isto passu* apparet per quem modum intellectus est particularis, sive singularis cum imaginatione objectivè.

7. Dum homo tenet rosam, & rutam in manu, odoratus ejus continuè, & in instanti attingit istorum odores, unum cum tristitia; reliquum verò cum lætitia: & sic intellectus per odoratum est universalis objectivè; sed in absentia rosæ ipsius,
&

& rutę cum odoratu non est universalis respectu istorum; eò quia imaginativa non potest in instanti imaginari istos odores.

8. Gustus in instanti, & continuè in vino attingit saporem, & frigiditatem, & per consequens intellectus intelligit, & in instanti ista duo & continuè; sed post potum imaginativa non potest imaginari ista duo continuè, & in instanti, sed discretivè: & sic intellectus, qui erat universalis cum gustu, est particularis cum imaginatione.

9. Iterum Tactus tangit lapidem, & in instanti attingit frigiditatem, & ponderositatem, & per consequens intellectus est universalis, eò quia ista intelligit in instanti; sed post Tactum lapidis est particularis, eò quia imaginatio non potest imaginari ista continuè, & in instanti, sed successivè.

10. Affatus istam dictionem, *dominus* profert, in qua sunt tres syllabę, quas affatus ipse nominat, sive profert universaliter, & confuse, & per consequens intellectus est universalis. Sed quando affatus prolongat syllabas discretivè, tunc intellectus

tellectus non est universalis; sed particularis. Ratio hujus est quia imaginatio imaginatur syllabas discretivè. *Et in isto passu* apparet per quem modum intellectus facit scientiam confusam, & per quem modum assertivam, confusam per affatum; certam verò per imaginationem,

11. Auditus audit multas voces concordantes in Ecclesia, & tunc est universalis, eò quia imaginatio non habet ibi locum: sed quando voces sunt discordantes tunc auditus est discretivus, & discursivus, eò quia imaginatio ibi locum habet, unde intellectus cognoscit, per quem modum est per auditum particularis, & universalis.

12. Postquam intellectus cognoscit modum, per quem est universalis, & particularis cum potentijs inferioribus, desiderat cognoscere similiter per quem modum ipse universalis est, & particularis eum potentijs superioribus, juvantibus tamen ad id potentijs inferioribus objectivè, & hoc, isto modo. Intellectus representat voluntati diversa objecta, sicut casti-

tita-

titatem, & luxuriam; & is quidem liber est in representando ipsa objecta secundum quod sibi placet, unum alteri preponendo, vel postponendo, non quod voluntas ipsum cogat in proponendo, vel postponendo, quia si sic esset, jam voluntas foret electiva in continua electione: unde intellectus cognoscit, in se esse libertatem generalem, cum qua descendit liberè ad objecta particularia: unde nimio afficitur gaudio, eò quod cognoscit se ejusmodi habere libertatem valdè secretã ratione cujus, videlicet libertatis sperat habere meritum de bonis: & quod etiam de malis pungit cū conscientia voluntatē.

13. Dum intellectus præparat objecta voluntati, voluntas habet libertatem ad eligendum hoc, vel illud, & sic sua libertas est universalis; & quando descendit ad eligendum hoc bonum, vel hoc malum est particularis. Et tunc intellectus considerat, per quem modum voluntas est libera, & ascendit ad volitivum agens volens, quod liberè colligit illam speciem, quam vult, & per eundem modum

dum suam libertatem cognoscit generalē.

14. Memoria habet libertatem generalem, cum quā liberè recipit species, conservat, atque reddit intellectui, & voluntati. Et quòd sit libera, experientiam habemus, quoniam quandoque intellectus, & voluntas optant habere unam speciem à memoria, & ipsa non eam, sed aliam ipsis representat; & quandoque non curant speciem habere, ut quiescant, & memoria dat eis speciem, vel species ad placitum, ut laborent, & hoc facit memorativum agens memorans quòd liberè colligit species ad placitum in suo memorabili intrinseco naturali.

15. Item intellectus quærit *Vtrum istæ tres potentia habeant unam libertatem in communi, aut plures differentes per essentiam?* Et tunc descendit ad potentiam tactivam, quæ tangit lapidem; quæ quidem habet unam potestatem in communi attingendi plures res specie differentes, sicut frigiditatem ponderositatem, & durtiē: & tunc cognoscit quod libertas istarum potentiarum una est in communi; sed

per

per unum modum se habet ad unam potentiam, & per alium, se habet ad aliam, & aliam: & hoc, duobus modis videlicet occasionativè, & causativè: occasionativè sicut intellectus, & memoria, quando præparant, & occasionant voluntatem, ut diligat castitatem in illo tempore, in quo voluntas deliberat, ut eligat castitatem, aut luxuriam, & memoria recolit, & intellectus intelligit castitatem, & pœnas infernales intensivè, ut voluntas liberè activet se ad causandum castitatem diligendo, & evitando luxuriam odiendo, & sic est de intellectu suo modo quando deliberat, ut discat Grammaticam, aut Geometriam; & sic de memoria, quando deliberat, ut recolat istam legem, aut illam.

DE ENTITATE HOMINIS.

1. **P**ER ea, quæ dicta sunt superius de entitate lapidis cognoscit intellectus, quod homo est ens, & cognoscit per quem modum est sua entitas ab alijs distincta: & tunc quærit *Utrum quando*
do

do anima est separata á corpore sit in instanti in Paradisso, vel in Inferno? Et tunc descendit ad visum, qui videt solem quando oritur àèrem illuminare in instanti de Oriente in Occidentem. A simili, & multò meliùs anima in instanti est in loco à Deo sibi deputato. Et tunc intellectus quærit: per quem modum anima consistit in loco sine occupatione loci? Et tunc descendit ad potentiam tactivam tangentem lapidem durum, frigidum, & ponderosum in instanti, sine occupatione loci: & sic cognoscit per quem modum anima est in loco absque ipsius occupatione.

2. Intellectus subinde desiderat scire. *Vtrum liberum arbitrium, & predestinatio possint in eodem subjecto simul existere? Et tunc descendit ad potentias inferiores, & primò ad oculum, qui se claudit liberè, quando non vult videre objectum, & liberè se aperit quando ipsum vult videre: & sic de naso, qui liberè odorat istud pomum, vel istam rosam, & sic de gustu, & tactu suo modo, & de affatu, qui liberè nominat istud vocabulum aut istud:*

istud: Similiter de auditu, & imaginatione, & de se ipso, qui liberè objectat particularia. Et omnes istæ libertates ab homine descendunt, qui libertatem habet in objectando objecta particularia: unde intellectus per hoc quod cognoscit libertates supradictas, apprehendit, quod justitia Dei habet libertatem ad judicandum hominem secundum sua opera.

Nam sicut leporarius fugans leporem currit, eum insequendo: sic Dei justitia sequitur operationes hominum sine impedimento sapientiæ Dei, quæ præcedit sciendo ipsas hominum operationes, antequam sint impetratæ, sive factæ, & hoc cum justo scire, quod quidem scire injustum esset, si sapientia impediret justitiæ suum actum: unde intellectus intelligit, quòd in Deo scire justum, & judicare justum convertuntur; ratione cujus apprehensionis, cognoscit quod in Deo sua justitia, & sapientia in identitate essentia, & naturæ convertuntur. Sed quia intellectus est successivus eò quia in uno tempore successivè considerat justitiam Dei,

Dei, & suum actum, & in alio sapientiam, & suum actum successivè, cadit in dubitationem; quam quidem dubitationem per ea solvit, quæ dicta sunt de unitate sapientiæ, & justitiæ Dei: unde cognoscit quod liberum arbitrium, & prædestinatio in eodem subjecto possunt esse.

3. Iterum intellectus quærit, *Vtrum animâ separata debeat iterum conjungi corpori, à quo recessit?* Et tunc intellectus ascendit ad justitiam, & sapientiam Dei, quæ conveniunt in sciendo, & judicando hominem, cum Bonitate, Magnitudine, Duratione, Potestate, Voluntate, Virtute, Gloria, & Veritate, cum quibus sunt eadem essentia, & natura: & sic cognoscit intellectus, quod erit resurrectio mortuorum. Nam homo, qui egit bonum, æquum est quod sit remunerandus; qui verò egit malum, puniendus.

DE SEPTIMA DISTINCTIONE, QUÆ

est de Cælo, & primò de actu ejus.

1. **A**uditus audivit quod cælum est nominatum per antiquos Philosophos

Iosophos primum mobile : & ideo intellectus intelligit quod coelum habet primum movere , sine quo non posset esse primum mobile.

2. Dum sic intellectus considerat in coelo primum movere, descendit ad elementatum, in quo etiam primum elementare considerat: unde apprehendit quod in coelo est primum coelestiare. Sed tunc quaerit, *Vtrum primum movere, & primum coelestiare sint de essentia caeli?* Et tunc descendit ad plantam in qua consistunt primum elementare, & vegetare, quae sunt de essentia ejus, & cognoscit quod primum movere, & coelestiare sunt intrinsecè de essentia coeli.

3. Intellectus quaerit, *cum quo consistunt in caelo primum movere, & coelestiare?* Et tunc descendit ad lapidem in quo ignire, aërificare, aqueificare, & terrificare sunt in motu per calefacere, humefacere, frige facere, & desiccare: qui quidem actus sunt in lapide intus permanentes, non extra prodeuntes. Et sic intellectus cognoscit, quod in coelo movere, & coelestiare sunt

funt in eò cum aliquibus accidentibus intus permanentibus; sed nescit, quibus dicantur nominibus, & ratione ignorantia istorum nominum, positus est in tristitia. Sed iterum descendit ad lapidem, & discurrendo discernit, & cognoscit quod ignire, & calefacere consistunt in eodem lapide cum innato bonificare, magnificare, durare, possificare, appetere, virtuiificare: & sic cognoscit quod movere, & cœlestiare cœlo inexistunt cum cœlestiali, & innato bonificare, magnificare &c; & hoc intrà, sicut existunt in lapide elementare, bonificare, magnificare &c.

4. Dum sic intellectus considerat, quaerit *Quare cœlum habet motum circulare?* Et tunc descendit ad lapidem, in quo elementa habent motum intrinsecum continuum, & circulare, in quo ignis influit in àère suam caliditatem, & àër in aquam suam humiditatem &c. Tamen dubitat intellectus, quare lapis non habet motum circulare sicut cœlum? Sed descendit ad tactivam, quæ apprehendit in lapide ponderosi-

derositatem, ratione cuius apprehendit quod *cælum neque leve est, nec grave.*

5. Dum sic intellectus considerat actus cœli per principia primitiva supradicta, alios actus considerat principiorum primitivorum, sicut differentiare concordare, contrariare, principiare, mediare, finire, majorificare, coæquare, & minorificare; tamen non dico quod contrariare sit actus cœli, eò quia cœlum non est compositum, ex contrarijs.

6. Cum ejusmodi actibus primitivis cognoscit intellectus, quòd cœlum habet actus secundarios peregrinos, sicut movere, Bonificare, Magnificare &c. quoniam cum movere, movet cœlum ignem ad calefaciendum, & ad àèrem illuminandum, & àèr movet aquam ad frigefaciendum, & *Luna vetus movet sanguinem ad nutriendum venas, & Luna nova ad evacuandum;* & sic de arboribus folia retinentibus, quæ scisionem requirunt in Luna veteri, sicut olivarius &c. & sic de arboribus, quæ non retinent folia, quæ similiter scisionem requirunt in nova Luna, sicut pomarius &c.

&

& in omnibus istis corpora cœlestia actus habent cum bonificare, differentiare &c.

7. Intellectus descendit ad magnetem, qui ferrum attrahit, illum movendo, & descendit ad jaspidem, quæ claudit poros eosdem restringendo. Et tunc cognoscit quòd corpus cœlestiale perfectum est, corpora inferiora ad se ipsum movens: sicut perfectum ad se movet imperfectum.

8. Intellectus descendit ad seminatorem, & coquinatorem, & sic de alijs artificibus mechanicis, & tunc quærit: *Vtrum cœlum causet actus istorum?* Et tunc descendit ad visum, qui videt quod homo immitit lignum in ignem, non coactus per ignem, neque per cœlum, sed liberè istud facit; ignis verò naturaliter comburit lignum, & sol naturaliter in igne multiplicat caliditatem, tamen effectivè: & tunc intellectus cognoscit quod cœlum non cogit seminatorem ad seminandum, neque coquum ad coquinandum. Ratio hujus est quia anima rationalis non est conjuncta cum cœlo, & est libera per se, ratione cujus libertatis seminator movet se ad seminandum

nandum hìc, & nunc, aut hìc, & ibi; & hìc & nunc frumentum feminat, aut ordeum, & sic coelum non habet operationem super animam, & sic de artibus liberalibus, & moralibus suo modo.

9. Dum sic intellectus considerat, quod coelum non agit in anima rationali, quaerit *per quem modum, idem coelum potest Deo servire, cum sit creatum ad servitium ejus, cum ipsum non possit Deum objectare recolendo, intelligendo, & amando;* eò quia non habet animam rationalem, cum qua sit conjunctum. Et tunc descendit ad lapidem, flammam plantam, gallinam, & hujusmodi, quæ sunt ad servitium hominis, & coelum agit in ipsis, sine quo agere non posset, neque homini servire; per tale autem medium, coelum servit homini, ut homo serviat Deo intelligendo, recolendo, & amando, & hoc cum bonis moribus, sicut cum justitia, prudentia &c.

10. Dum sic intellectus considerat, dicit metaphoricè loquendo voluntati, & memoriæ ejus fororibus à. à. quomodo sumus in maledictione in homine isto, quoniam
niam

niam nos inclinatur ad peccatum mortale; & quod poenae nos expectant in ipso homine; eò quia deviat nos, & se ipsum à servitio nostri Creatoris, & omnia, cum quibus debet Deo servire.

DE PASSIONE COELI.

1. **Q**uia coelum est primum mobile primum habens movere, prima mobilitas corporalis est sibi propria passio, & sic de prima corporali Bonificabilitate, Magnificabilitate &c. & istae passiones sunt de essentia ipsius coeli, & sunt primitivae.

2. Dum sic intellectus considerat primas passiones, quae coelo sunt intrinsecae, ascendit ad considerandum alias passiones, quae ipsi etiam sunt intrinsecae, sicut sunt durabilitas, concordabilitas contrariabilitas (sed ista contrarietas est per accidens) principiabilitas, mediabilitas, finibilitas, majorabilitas, æquabilitas, & minorabilitas, & lucibilitas, & hujusmodi. Cum his autem novem passionibus, & alijs supra-

N dictis

dictis habet cœlum in se ipso passiones permanentes, sicut motivus generalis, qui in sua mobilitate generali colligit alias mobilitates speciales: & sicut bonificativitas generalis, quæ in sua generali bonificabilitate colligit bonitates speciales, & sic de Magnificativo, quod in sua Magnificabilitate colligit Magnificabilitates speciales: & sic de durativo, quod in sua durabilitate colligit durabilitates speciales. Cum omnibus autem istis passionibus intrinsecis causat cœlum passiones peregrinas inferiores, sicut mobilitatem ignis àëris &c. & sic calefactibilitatem, lucificabilitatem ignis, & dyaphanitatem, & humectabilitatem àëris &c.

3. Dum sic intellectus considerat, quærit *Utrum cœlum causet audibilitatē auditūs, & affabilitatē affatūs?* Et tunc descendit ad lyram simphoniam, & citharam objectivè, cum quibus cognoscit, quod cœlum cum sua armonia, sive melodia causat vocales, & consonantes in sono, & causat, quod affatus transmutet in vocē, hoc quod concipitur in mente, sicut vegetativa, quæ transmutat

mutat cibum in carnem, & potū in sanguinem; & hoc idem est de potentia visiva, quæ cum luce solis attingit objectum, & sic de alijs suo modo.

4. Item intellectus quærit *Vtrum cælum causet in homine tristitiam, & lætitiã, divitias, paupertatem fortunam, infortunium, & hujusmodi?* Tunc recordatus est de Anima rationali, quæ est primus motor hominis spiritualitèr, cum qua homo movet se liberè ad mores (ut dictum est) & ad operationes mechanicas. Nam si homo vellet comedere per motum cœli, posset jejunare si vellet: & sic de alijs suo modo.

DE ACTIONE COELI.

1. **S**ecundum quod dictum est de actibus, & passionibus cœli, cognoscere potest intellectus & actiones ejusdem, eò quia relativè se habent, sicut motivum, qui activat se supra suum mobile, & sicut *bonificativum*, quod actuat se supra suum proprium *bonificabile*, & sic de alijs suo modo; & intra in essentia cœli. Ex quibus

quibus quidem *actionibus*, *actibus*, & *passionibus* influentiæ exeunt activæ, & passivæ, & in inferioribus recipiuntur, sicut à sole exit luciditas, & diurnitas, & per suam absentiam sequitur nocturnitas, & sic de alijs suo modo.

2. Dum sic intellectus considerat ascendit ad octavam sphæram, & quærit de actionibus duodecim Signorum, quæ sunt ista nominatim *Aries*, *Taurus*, *Geminis*, *Cancer*, *Leo*, *Virgo*, *Libra*, *Scorpius*, *Sagittarius*, *Capricornius*, *Aquarius*, *Piscis*. Arietis igitur actiones sunt hæc, diurnitas, masculinitas, motivitas, & suus planeta est *Mars*: & dicuntur actiones, eò quia cum sua Bonitate, Magnitudine &c. in inferiora influunt istas actiones, median- tibus caliditate, & siccitate; non quod Aries calidus sit, nec siccus formaliter, sed effectivè: est quidem de complexione ignis.

3. Actiones *Tauri* sunt fcemininitas, nocturnitas, immotivitas, & *Venus* est suus planeta: & istas actiones habet in inferioribus mediantibus frigiditate, & siccitate.

4. Qua-

4. Quatuor actiones *Geminorum* sunt neutralitas, sive communitas, masculinitas, diurnitas: & *Mercurius* est suus planeta: habet autem in inferioribus istas actiones mediantibus humiditate, & caliditate.
5. Actiones *Cancris* sunt nocturnitas, foemininitas, motivitas; & ejus planeta est *Luna* & est de complexione aquæ.
6. Actiones *Leonis* sunt motivitas, masculinitas, diurnitas: ejus planeta est *Sol*, & est de complexione ignis effectivè.
7. Actiones *Virginis* sunt communitas nocturnitas, foemininitas, suus planeta est *Mercurius*, & est de complexione terre.
8. Actiones *Libræ* sunt hæ masculinitas, diurnitas, motivitas; suus planeta est *Venus*, & est de complexione àëris.
9. Actiones *Scorpionis* sunt immotivitas, nocturnitas, foemininitas: suus planeta est *Mars*, & est de complexione aquæ.
10. Actiones *Sagittari* sunt communitas, diurnitas, masculinitas: *Jupiter* est suus planeta, & est de complexione ignis.
11. Actiones *Capricornij* sunt motivitas,

noc-

nocturnitas, foemininitas, suus planeta est *Saturnus*, & est de complexione terræ.

12. Actiones *Aquarij*; sunt hæc motiuitas, masculinitas, diurnitas: *Saturnus* est suus planeta, & de complexione àëris.

13. Actiones *Piscis* sunt hæc, communitas, foemininitas, nocturnitas: suus planeta est *Jupiter*, & est de complexione aquæ.

14. Postquam intellectus ascendit per credibile ad actiones duodecim Signorum octavæ Sphæræ, vult ascendere ad actiones septem *planetarum*, qui sunt hi, qui sequuntur videlicet, *Saturnus*, *Jupiter*, *Mars*, *Sol*, *Venus*, *Mercurius*, & *Luna*, Actiones autem *Saturni* sunt malignitas, plumbeitas, & ejus dies Sabbatum; quia in illo maximè habet actionem, & etiam diurnitas, & est de complexione terræ.

15. Actiones *Jovis* sunt bonitas, stagnitas, masculinitas, diurnitas, & dies Jovis est suus dies, & est de complexione aeris.

16. Actiones *Martis* sunt malignitas, ferreitas, diurnitas: suus dies est dies *Martis*, & est de complexione ignis.

17. Ac-

17. Actiones *Solis* sunt mediocritas, auresitas, masculinitas, diurnitas, suus dies est dies Dominica, & est de complexione ignis.

18. Actiones *veneris* sunt bonitas, cupreitas, fæmininitas, nocturnitas: suus dies est dies Veneris, & est de complexione aque.

19. Actiones *Mercurij* sunt masculinitas, diurnitas, argenteitas viva: suus dies est dies Mercurij, & complexiones habet omnium elementorum; eò quia alterabilis est, & convertibilis.

20. Actiones *Lunæ* sunt bonitas, & malitia secundum magis, & minus, argenteitas, nocturnitas: suus dies est dies Lunæ, & est de complexione aquæ. Cum istis autem actionibus agunt septem planetæ in istis inferioribus effective.

21. Dum sic intellectus considerat actiones Signorum, & Planetarum, descendit ad sensibile, & imaginabile, ut de his, quæ dicta sunt, possit scientiam facere. Sed quia cœlum est in continuo motu, & sensus, & imaginatio non possunt hoc attingere, neque comprehendere; intellectus de illis, quæ dicta sunt non potest facere scientiam.

scientiam, sed tantum opinionem: & ideo *judicium astronomorum fallibile est, atque deceptorium.*

22. Intellectus post hæc ascendit, & vult habere scientiam de assituatione Planetarum: videlicet. *Quare Saturnus ponitur in loco altiori, & tamen est de complexione terræ, quæ est infimum elementum: Et quare Jupiter est immediatè sub Saturno; & tamen est de complexione aeris, & aer est supra terram. Et quare Mars est sub Jove, cum sit de complexione ignis: & ignis est supra aerem, & sic de sole.*

Iterum quærit. *Cum ita sit, quòd Luna, & Venus sint ejusdem complexions, quare Mercurius est in medio eorum?* Et dum sic considerat, descendit ad imaginationem, quæ imaginatur quod *cerebrum* est de complexione aquæ in homine, & *epar* de complexione ignis; & tamen cerebrum est in loco superiori: & hoc est, ut fumositates epatis ascendant ratione levitatis, & vapores, & fumositates cerebri descendant ratione gravitatis, ut fiat obviatio, mixtio, & temperamentum per contrarias qualitates;

tes; & sic cognoscit intellectus quod Saturnus est benè situatus.

23. Iterum vult reddere causam, *Quare Jupiter est sub Saturno?* Et ad solvendum considerat hoc, quod modò dictum est in §. proximè dicto; hoc est, ut fiat remissio, & contemperamentum.

24. Postea quærit intellectus *Quare Mars jungatur cum Sole?* Et tunc descendit ad Solem, qui est Dominus in cœlo ratione luciditatis, & virtutis: & quod est in medio Planetarum, & ut possit habere majorem potestatem, quia Dominus, datus est ei Mars, ut sit ipsi coadjuvativus, ut ignis per istos duos altius, & nobilius possit esse elementum in potestate, & virtute.

25. Iterum considerat intellectus de *Venere Mercurio, & Luna*: quoniam Mercurius, qui est alterabilis, & convertibilis impedit, & defendit, ne Venus, & Luna nimiam influant viscositatem in inferiora, quæ impediret generationes, & digestiones elementatorum.

26. Iterum intellectus descendit ad visum, qui videt quod *octava sphaera move-*

tur de Oriente in Occidentem, & sic de Sole, & Luna, & de alijs Planetis; tamen imaginatio imaginatur, quod Planetæ sunt errantes, & violenter moti per octavam sphaeram; sed naturaliter moventur de Occidente ad Orientem; & de hoc querit causam intellectus. Et recordatur de questionibus, & solutionibus Saturni, & Jovis, cum quibus cognoscit quod debent esse in motu contrario octavae sphaerae, & planetae, ut possit fieri mixtio elementorum, & remissio eorundem, & ut ab ipsis possint corpora generabilia, & corruptibilia derivari, sicut planta, leo, & sic de alijs suo modo.

27. Item intellectus vult habere scientiam. *Vtrum planetae sint corpora concava, aut sphaerica?* Et tunc descendit ad visum, qui videt cepam, in qua plura sunt corpora concava, & convexa, & unum supra reliquum existens: unde vegetativa disposita est melius ad dirigendum, & movendum, quam si essent corpora sphaerica, sicut pomum: unde intellectus cognoscit quod sphaerae planetarum sunt corpora concava

cava, sicut sphaeræ elementorum, ut possint magis participare in *motivitate, mobilitate, & movere.*

28. Iterum quærit intellectus *Quare planeta, & sic de octava sphaera, habent majorem virtutem, & actionem ascendendo, quam descendendo?* Et tunc descendit ad visum, qui videt flammam candelæ, quæ magis est in angulo acuto superius motiva, & activa, & tactus de hoc experientiam ostendit; quàm in lateribus: & ideo cognoscit intellectus quod Signum, sive planeta magis est motivum, & activum ascendendo, quam descendendo. Ratio hujus est, quia habent appetitum, ut sint in medio cœli, ut per rectam lineam influant in ista inferiora actiones: & de hoc experientiam habemus in speculo de calibe cōcavo, quod quando est in conspectu solis in angulo acuto, fit combustio; in lateribus verò non.

29. Intellectus adhuc quærit *Quando homo nascitur in conjunctione, sive constellatione Arietis, & Saturni; uter istorum habeat majorem actionem naturaliter in illo homine?*

homine? Tunc descendit ad qualitates proprias, & appropriatas in subiecto existentes, sicut in igne, in quo caliditas est sibi propria qualitas, & siccitas appropriata; in quo quidem subiecto qualitas propria est magis activa, quàm appropriata, & sic de terra, in qua siccitas est ipsi propria qualitas, & frigiditas appropriata. Et tunc cognoscit intellectus, quod in prædicta constellatione, Saturnus magis activus, est ratione siccitatis, quia est in ipso propriè (ut ita loquar) & in Ariete appropriatè: & quia siccitas Saturni vincit siccitatem Arietis intensivè, & vincendo ipsam frigiditas Saturni, vincit, & caliditatem Arietis.

30. Iterum quærit intellectus *Si ita contingit quòd Jupiter sit in illa constellatione, quis istorum trium est fortior in nativitate pueri?* Tunc intellectus considerat quod in illa constellatione sunt sex qualitates, videlicet caliditas, & siccitas ex parte Arietis, & siccitas, & frigiditas ex parte Saturni: & humiditas, & caliditas ex parte Jovis, quia ibi sunt duæ caliditates, non duæ fri-

frigiditates ; & Aries est primitivè calidus, & Jupiter secundariè : est Aries magis activus, quàm Jupiter per caliditatem ; & quia sunt ibi duæ siccitates ; & Saturnus est primitivè siccus, & Aries secundariè, est Saturnus magis activus per siccitatem, quàm Aries : & quantum ad hoc sequitur temperamentum per calidum, & siccum. Sed quia in Jove humiditas, & caliditas conveniunt : & humiditas est contra siccitatem Arietis, & Saturni, & in constellatione illa non est nisi una frigiditas, & calidum, & frigidum opponuntur, cognoscit intellectus quod Aries est Rex in illa constellatione ; & de hoc intellectus facit scientiam, & ista scientia est *thesaurus medicorum, & eorum, qui se de judicijs intromittunt*, & sic de alijs constellationibus suo modo.

31. Dum sic intellectus considerat quærit *Vtrum puer natus in tali constellatione debeat esse bonus, aut malus ?* Et tunc intellectus ipse descendit ad Jovem, & Saturnum, qui sunt in illa constellatione, & Saturnus est malus, & Jupiter bonus, &
aries

aries magis convenit cum Jove, quàm cum Saturno, & Aries est dominus in ipsa constellatione: sequitur quod ipse puer magis debet esse bonus, quam malus *naturaliter*; & non *moraliter*, quoniam mores pertinent ad Animam rationalem, quæ libera est.

32. Adhuc quærit intellectus *Quæ est causa horum quatuor temporum, quæ sunt Ver, Æstas Autumnus, & Hyems.* Et quare sunt quatuor, & non plura, neque pauciora. Et quare sunt quatuor regiones principales, scilicet *Oriens Meridies, Occidens, & Septentrion?* Et tunc intellectus descendit ad imaginationem, quæ imaginatur quatuor elementa, & quodlibet habet suam qualitatem propriam, sicut *ignis* caliditatem, *aer* humiditatem, *aqua* frigiditatem, *terra* siccitatem, & quia ista sunt instrumenta cœli, *Sol cum humiditate causat ver, & regionem Orientalem*; & cum caliditate causat *æstatem*, & regionem meridionalem; & cum siccitate *autumnus*, & regionem occidentalem; & cum frigiditate causat *hyemem*, & regionem septentrionalem:

lem : & sunt quatuor necessario , eò quia sunt quatuor elementa. Sed de ista materia satis largè loquiti sumus in nostra *Medicina*.

33. Intellectus voluit quærere de ventis, & de impræssionibus in aere factis. Sed autor recordatus est de *Arbore scientia*, & de *Arte predicandi*, & de *Medicina*, & sic de alijs quibusdam libris suis, in quibus de istis multa discernit.

DE NATURA COELI.

PER ea , quæ intellectus intellexit de *actibus*, *passionibus*, & *actionibus* cœli, notitiam habet, & de natura ipsius, quoniam in omni subjecto, in quo ista tria reperiuntur, & natura ipsius subjecti figurata, & significata est. Tamen in isto Capitulo volumus ipsam investigare per 18. Principia Artis Generalis, quæ sunt *Bonitas*, *Magnitudo*, *Duratio*, *Potestas*, *Sapientia*, *Voluntas*, *Virtus*, *Veritas*, & *Gloria*. *Differentia*, *Concordantia*, *Contrarietas*, *Principium*, *Medium*, *Finis*, *Majoritas*,
Æqua-

Æqualitas, & Minoritas.

1. Cœlum est bonum per suam Bonitatem, & sic sua Bonitas est sibi naturalis, & innata; & ea quidem habet in se tria concreta sibi naturalia, & essentialia, cum quibus Bonitas ipsa ponit omnes partes cœli bonas esse naturaliter: sicut Octavam sphæram, & septem planetas, qui sunt boni naturaliter; cum quibus siquidem bonitatibus, bonitates causat inferiores effectivè ipsum cœlum, sicut bonitatem lapidis, flammæ, plantę, leonis, & corporis hominis.

2. Cœlum est magnum per suam propriam Magnitudinem, & sua magnitudo est sibi naturalis, eò quia habet in se tria concreta sibi coessentialia, & naturalia, scilicet magnificativum, magnificabile, & magnificare, cum istis autem causat cœlum suas partes esse magnas, & cum magnitudinibus eisdem, magnitudines in inferiora, sicut Jupiter cum Geminis causat magnitudines in cordibus hominum ratione magnitudinis sanguinis, & sic de alijs suo modo.

3. Du-

3. *Duratio* est una pars Cœli naturalis, eò quia habet tria concreta sibi coessentialia, & naturalia scilicet *durativum*, *durabile*, & *durare*: & cum istis cœlum causat *durations* in suis partibus incorruptibilitèr, & inalterabilitèr; quoniam *durativum* in suo proprio durabili facit durabiles Octavam Sphæram, & septem planetas, & hoc, *contrarietas* non potest impedire, quia non est in cœlo naturaliter; sed per accidens, sicut *Aries*, cui attribuitur caliditas, & siccitas, & *Saturno* attribuitur siccitas, & frigiditas, & sic de alijs suo modo. Cum istis verò *durations*ibus, cœlum influit *durations* in ista inferiora, sicut in lapidem, in quo facit durare quatuor elementa, quolibet in suo numero permanente, licet ad invicem sint commixta, & facit durare ignificativum, ignificabile, ignificare, quolibet in suo numero remanente, licet constituent unam substantiam, & sic de planta, quæ licet una sit, facit in ipsa durare plures essentias, scilicet elementativam, & vegetativam, & sic de alijs suo modo.

O

4. Po-

4. *Potestas* est una pars naturalis cœli cum qua potest se ipsum naturaliter movere; quoniam sic est cum sua *Potestate* potens, sicut cum sua Bonitate bonificans, & cum sua Magnitudine magnificans: & cum sua potestate naturali potest Bonitas habere tria concreta sibi coessentialia, & naturalia, & sic de Magnitudine &c. Ulterius cœlum cum sua *potestate* potest in corporibus inferioribus agere, sicut Sol, qui cum sua potestate potest multiplicare in igne caliditatem. & aere luciditatem, & sic de alijs suo modo.

5. In Cœlo est *Instinctus* naturalis, cum quo planetæ se movent ordinatè, sicut *Saturnus* ratione suæ Bonitatis naturalis movet se ad bonum actum intrinsicum, & sic de Jove, & de alijs suo modo. Sed ad actum malum movet se respectu inferiorum effectivè, eò quia malus est: & *Jupiter* ad bonum, eò quia bonus est, & sic de motivitate, mobilitate, masculinitate, & foemininitate, & etiam Octavæ sphaeræ.

6. In Cœlo est *Appetitus* naturalis, ratione

tione cujus naturaliter corpora cœlestia appetunt motum, & movere bonum, magnum &c. Nam Bonitas naturaliter appetit bonificare omnes partes Cœli, & magnitudo magnificare, & sic de alijs suo modo Et habet *appetitum* ad movendum corpora inferiora effectivè; sicut *Saturnus*, qui appetitum habet ad malum motum respectu inferiorum per siccum, & frigidum, & *Jupiter* ad bonum per humidum, & calidum, & sic suo modo de alijs potest dici.

7. Cœlum habet *Virtutem* naturalem, cum qua existunt suæ partes virtuosæ sicut sunt bonæ cum Bonitate, & magnæ cum Magnitudine: & effectivè cœlum per suam Virtutem influit virtutes in inferiora, sicut influit in *magnetem* virtutem attrahendi ferrum, & in *rutam* virtutem clarificandi oculos, & in *reubarbarum* virtutem purgandi coleram.

8. In Cœlo est *Veritas* naturalis, cum qua cœlum est ens verum, & habet partes veras, & reales, sicut sunt sua Bonitas Magnitudo &c. & sic suus verus *Aries*, *Mercurius* &c. & sic de suis veris actibus,

tibus passionibus &c. cum qua siquidem *Veritate* verificat inferiora sicut, Sol, qui verè illuminat aerem, & in æstate maturat fructus, & sic de alijs suo modo.

9. In Cœlo est naturalis *Delectatio*, quia ipsum delectationem habet in movendo semetipsum cum suis partibus; & sua Bonitas delectatur naturaliter in bonificando, & magnitudo in magnificando, & hoc *intrinsecé*, & *extrinsecé*; In inferioribus autem, habet *delectationem*: sicut causa in suo effectu delectatur.

10. In Cœlo est naturalis *Differentia*, cum qua cœlum habet sic partes differentes, sicut cum Bonitate bonas, & cum Magnitudine magnas, & sic de alijs, sicut Octava sphæra, quæ naturaliter differt à septem planetis, & planetæ inter se sunt differentes. Cum ipsa verò differentia cœlum influit differentias in inferiora multiplicando plures res, sicut plura elementa specie differentia; & plura elementata, plures Bonitates, Magnitudines &c. plures motus, plures actiones, passionibus, & actus, plures species, & sic de alijs suo modo.

11. In

11. In Cœlo est naturalis *Concordantia*, cum qua cœlum concordat suas partes intrinsicè. Quoniam sicut *Differentia* distinguit, *Concordantia* unit plures res, & componit, sicut apparet in stellis, quæ concordant in luce, & sphæræ in diaphanitate, & incorruptibilitate, & in motivitate &c. Et extrinsicè respectu inferiorum sicut Sol, qui concordat cum igne in luce, & calore: Luna cum aqua in frigiditate, & albedine, in una parte sui; & cum terra in nigredine, in alia parte, & sic de Socrate, & Platone, qui concordant in specie: Ignis, & àèr in levitate: aqua, & terra in ponderositate.

12. In Cœlo est *Contrarietas per accidens*, & non naturaliter, sicut apparet in Octava sphæra, & planetis; quoniam Octava sphæra movetur naturaliter de Oriente in Occidentem; Planetæ verò naturaliter moventur motu contrario; & iste motus contrarius extrinsecus est, eò quia est per contactum superficiei: sicut apparet in Octava sphæra, & *Saturno*, qui participant per contactum, & *Saturnus*, & *Jupi-*

Jupiter, & sic de alijs suo modo. Qui quidem motus est fons, à quo derivantur *Contrarietates inferiores*, & motus, sicut motus *Levium, & gravium, frigidorum, & calidorum*, eufortunij & infortunij, sanitatum, & infirmitatum, lætitiæ & tristitiæ, & sic de alijs suo modo.

13. In Cœlo est *Principium* naturale, cum quo motus cœli est *principium* primitivum, & cum quo sua Bonitas est unum principium habens in se tria principalia concreta, sicut *bonificativum*, quod est *principium activum*, cum quo influit in inferiora, formas activas, bonas, & masculinitates; *bonificabile* verò quod est principium passivum, cum quo causat in inferioribus, foemineitates. Et *bonificare* est principium neutrale, & commune, cum quo causat in inferioribus *neutralitates, & communitates*.

14. In Cœlo est *medium* naturale existens inter *principium, & finem*, sicut *naturare* quod existit inter *naturativum, & naturabile*; & movere inter *motivum, & mobile*; & bonificare inter *bonificativum,*

vum, & bonificabile, & sic de alijs: cum quo videlicet *medio* naturali, & coelestiali caufat coelum in inferioribus *media*, & actus, sicut movere, calefacere, generare, corrumpere, conjungere, & sic de alijs suo modo.

15. In Cœlo est *Finis* naturaliter, hoc est *finis perfectionis*, cum quo fine coelum quiescit in se ipso; sicut movens quod quiescit in suo moto: & Bonitas in suo bono, & natura in suo naturato. Cum isto autem *sine* naturali, coelum caufat inferioribus *fines* perfectos: sicut ignis, qui quiescit in ignito, caliditas in calefacto, & sic de alijs suo modo.

16. In Cœlo est *Majoritas* naturaliter, cum qua coelum habet aliquas partes alijs *maiores*, sicut Octavam sphaeram, quæ major est quàm sphaera Saturni, eò quia continet ipsam; & sphaera Saturni major, quàm sphaera Jovis, & sic de alijs suo modo, & Solem, qui major stella est, quàm Luna, & sua mobilitas est major, quàm mobilitas Lunæ &c. Cum qua quidem *Majoritate* coelum majorificat corpora in-

fe-

feriora quo ad *actus passiones, & actiones*, & quoad substantias, & naturas: sicut sphaera ignis, quæ majores actus habet, & actiones; quàm sphaera àëris, & àër majores passiones, quàm ignis. Ratio hujus est, quia ignis habet plus de forma, & àër plus de materia, & sic de alijs suo modo. Sicut lupus, qui major est quàm Capra, & galina, quàm suum ovum, & sic de alijs.

17. In Cœlo est *Æqualitas* naturalis, sicut Bonitas, Magnitudo &c. quæ æquales sunt in natura: & in Bonitate bonificativum, bonificabile, & bonificare sunt æqualia per naturam, & sic de motu cœli, in quo sunt æqualia *motivum, mobile, & movere*; & sic de alijs suo modo. Cum ista autem æqualitate cœlesti, cœlum causat æqualitates in istis inferioribus, sicut in sphaera ignis, in qua sua Bonitas Magnitudo &c. sunt æquales: in planta appetitus, & instinctus, & sic de justitia, temperamento, & pondere, & sic de alijs suo modo.

18. In Cœlo est *Minoritas* naturalis, & per hoc quod dictum est de Majoritate cœli

coeli possumus scire, & Minoritatem ipsius, & quomodo, coelum alias partes, alijs habet minores, cum se habeant, relative, & ideo non oportet plus dicere; *nam unum relativum per reliquum cognoscitur, atque scitur.*

19. Dum intellectus sic consideravit prædicta Principia coeli, innuit affatui, quod ipse naturam diffiniat sic. *Natura est ens cui propriè competit naturare.* Quæ quidem natura est sustentata in suo naturante, naturabili, & naturare, ex quibus est una essentia, & unum esse: & sic intellectus scientiam facit de natura coeli breviter cum prædictis, sub illis tribus concretis omnia principia naturalia colligendo.

DE SUBSTANTIA, ET ACCIDENTI Cæli.

1. **I**N Cælo existunt substantiæ tribus modis, uno modo sunt substantiæ grosse, sicut Octava sphaera, & sphaeræ septem planetarum, quæ sunt Octo
subf-

substantiæ. Secundo modo, substantiæ magis subtiles, sicut stellæ fixæ, & erraticæ, quoniam quælibet est substantia, & corpus. Tertio modo, sunt substantiæ magis subtiles, & tenues, sicut substantialis Bonitas cœlestis, & innata, & sic de alijs. Quælibet autem de istis substantijs habet sua propria accidentia suo modo, sicut Sol suam lucem, figuram, & modum, & sic de alijs suo modo.

2. In Cœlo sunt novem Prædicamenta accidentium, sicut *quantitas, qualitas &c.* quoniam cœlum per quantitatem est quantum, & sua quantitas est de essentia quanti; & cum sua quantitate causat quantitates inferiores eò quia quantitates inferiores, & superiores conveniunt in genere.

3. In cœlo est *qualitas*, sicut Bonitas &c. cum qua causat qualitates inferiores naturales. Et in ipso cœlo est etiam *relatio*, sicut in natura sua, in qua se habent relative naturans naturatum, & naturare: & sic de bonitate in qua se habent relative bonificans, bonificabile, & bonificare.

4. In cœlo est *Actio Passio, & Actus* (ut dictum est.)

5. In

5. In cœlo est *Habitus*, sicut superficies circularis, & suus motus, & sic sua Bonitas naturalis, cum qua est habituatam, & sic de alijs suo modo.

6. In cœlo est *Situs* (ut dictum est) sicut patet in Saturno, qui est assituatus in octava sphaera, & Jupiter in Saturno, & sic de alijs.

7. In cœlo est *Tempus* per suum motum mensuratum, cum quo mensurat motus in inferioribus, sicut Sol, qui cum suo motu dies mensurat, & horas. Octava sphaera in motu est instantaneo, eò quia secundum se tota est in continuo motu, & non movetur de loco ad locum ab extra, sicut lapis molendini, qui in se toto est motus continuè, & suus motus in ipso est permanens: qui quidem sicut movet bladium ad farinam: sic octava sphaera movet alias sphaeras suo modo.

8. In cœlo est *Locus*, in quo ipsum est collocatum, & ipse *Locus* est de essentia collocati, sicut octava sphaera, quæ non est collocata in alio loco extra se ipsam, sed per suum locum est sic collocata, sicut per suam

suam quantitatem, quanta, & per suam qualitatem, qualis, & per suum motum mota, & sic de alijs.

9. Dum sic intellectus facit scientiam de substantia coeli, & de suis accidentibus, quærit *Vtrum sua quantitas sit continua*; eò quia videtur ei, cum planetæ sint contigui, sicut in digito, plures articulos, sive plura ossa? Et tunc descendit ad visum, qui videt cepam plura in se habere corpora distincta, & unam pelliculam superius continuam, in qua ipsa assituata est: à simili fit in digito, in quo est una caro extensa continuè, & una superficies, ubi caro, & ossa participant in vegetativa, & elementativa: sic est de firmamento suo modo, ut coelum sic sit unum, sicut digitus unus per continuam quantitatem: & habet quantitates discretas, sicut sunt sphæræ &c. ut digitus plura ossa.

10. Dum sic intellectus considerat, quærit *Vtrum de Ariete, usque ad Libram sit una linea continua diametralis, & sicut de Tauro ad Scorpionem, & de hujusmodi reliquis?* Et tunc descendit ad visum, qui videt quod
in

in planta sunt rami, flores, folia, & fructus, in quibus est una linea continua per vegetativam; licet non sit ista sic assituata, ut cœlum: unde cognoscit in cœlo unam lineam continuam esse de Ariete usque ad Libram, ut corpus mundi in universo possit esse unum, sicut planta, quæ per quantitatem continuam potest esse unum corpus.

II. Adhuc quærit intellectus, *Vtrum sphaera elementorum sint de essentia cœli?* Et tunc recordatus est de §. supradictis, & exemplis, cum quibus cognoscit quod substantia mundi est una per unam essentiam continuam: etiam nisi elementa essent de essentia cœli, ipsæ essentiæ essent plures, non participant in aliquo communi, & sic mundus non esset unus, nec continuus, quod est impossibile.

DE SIMPLICITATE, ET COMPOSITIONE cœli.

I. IN cœlo sunt plures compositiones particulares, sicut Octava sphaera, quæ

quæ est composita ex materia, & forma, & sic de Saturno &c. & de Sole, & Luna, & de alijs stellis. Et est alia compositio minuta sicut Bonitas cœli substantialis, & Magnitudo cœli substantialis, quæ componuntur, & sic de alijs. Quæ quidem compositio sic fit: nam ex substantiali *bonificativo*, & *magnificativo*, & ex alijs constituitur *una forma universalis*; & ex substantiali bonificabili, magnificabili &c. constituitur *una materia universalis*, & de ista forma, & materia resultat *una substantia composita generalis, scilicet substantia mundi*: & hoc cum compositione intrinsecorum actuum, sicut cum bonificare, magnificare &c. ex quorum compositione resultat unus actus in communi, cum quo universalis forma, & materia conjunguntur. Dum sic intellectus cognoscit compositionem substantiæ mundi per ea, quæ cognoscit de compositione, cognoscit & simplicia, sine quibus compositio fieri non potest.

2. Dum sic intellectus cognoscit compositionem formæ generalis mundi, quærit

Vtrum

Vtrum Bonitas mundi substantialis sit composita? Et tunc descendit ad imaginationem, quæ non est composita ex imaginativo, imaginabili, & imaginari, eò quia istæ tres res sunt una essentia, & non plures; & compositio fieri non potest sine pluribus essentijs; sicut substantia mundi, quæ non posset esse composita, si sua forma, & materia essent eadem essentia: neque homo esset compositus, si sua anima, & corpus essent una essentia. A simili Bonitas mundi non est composita, eò quia bonificativum, bonificabile, & bonificare non sunt plures essentiæ, sed una; ut non sit processus compositionis in infinitum.

DE INDIVIDVITATE COELI.

1. **I**N cœlo sunt Octo individua, scilicet octava sphaera, & septem sphaeræ planetarum, & differunt specie, sicut Sol, Luna &c. Et tunc intellectus quærit *Vtrum stella fixa sint eadem specie?* Et tunc descendit ad visum, qui videt quod Sol est una stella, alia stella est Luna, aliæ sunt

sunt stellæ *Tauri* aliæ *Leonis*, & sic de alijs suo modo : & omnia sunt corpora luminosa: & tunc intellectus cognoscit quod stellæ fixæ non sunt eadem specie: quoniam Sol, & Luna sunt corpora luminosa, & non sunt idem specie cum stellis fixis.

2. Dum sic intellectus facit scientiam de hoc quod individua cœli non conveniunt in specie, quærit *Qua est causa?* Et tunc descendit ad visum, qui videt Sortem, & Platonem esse idem specie; & istum leonem, & illum, & tunc cognoscit quod individua dicuntur convenire in specie; eò quia unum generat alium, in sua specie; sed in cœlo non est generatio, nec corruptio.

3. Ulterius quærit intellectus *Vtrum Sol sit suamet species & sic de Luna, & de alijs?* Et tunc descendit ad auditum, qui audit dici, quod Fœnix non est nisi una avis, unum animal sub suamet specie: sic in sphaera Solis non est alia stella, & sic ipsemet est unum individuum, quod est suamet species.

4. Intellectus quærit *Vtrum cœlum cum sit*

sit corpus, sit divisibile in plures partes? Et tunc descendit ad imaginationem, quæ imaginatur, quod punctus est indivisibilis ratione suæ maximæ parvitas: & ideo cœlum ratione suæ Magnitudinis est indivisibile: quoniam sicut partes puncti, si dividerentur non possent locum occupare ratione maximæ diminutionis: sic cœlum si divideretur, suę partes non haberent locum, in quo possent collocari ratione suæ magnitudinis.

5. Ulterius quærit intellectus *Vtrum motus cœli debeat cessare, aut si erit in perpetuum?* Et tunc descendit ad formam, & finem, & considerat, quod formaliter cœlum est aptum natum ad motum in perpetuum secundum suas actiones, passiones, & actus naturales; sed ratione finis, credit quod motus cœli cessabit post diem resurrectionis hominum, quam probavimus; quoniam post illum diem non erunt generationes, neque corruptiones plantarum, nec animalium.

6. Ulterius quærit intellectus *Vtrū Deus moveat cœlum ad per se movendum?* Et

P

tunc

tunc descendit ad visum, videns, quod lapis descendens movet se cum sua gravitate; & ignis ascendens cum sua levitate se movet; & planta ad crescendum cum sua vegetativa, & hoc naturaliter: unde cognoscit, quod coelum movet se ipsum circulariter; & naturaliter quia aliàs non causaret effectivè motus in inferioribus naturales; eò quia motum non haberet naturalem.

DE SPECIE COELI.

I. **D**ictum est, quod in coelo sunt species, sub quibus existunt individua coeli; sed quaelibet sphaera sive stella est suamet species. Sed intellectus quaerit de illo medio, quod consistit inter Saturnum, & jovem, & de illo, quod est inter jovem, & Martem, & sic de alijs, *utrum sint species, aut non?* Et tunc descendit ad potentiam tactivam: quæ tangit lapidem cum medio confuso, quando tactiva haurit species de lapide, ut dictum est superius *in distinctione lapidis*, A simili inter jovem, & Saturnum &c. est quoddam

dam medium confusum: & sic de octava sphaera usque ad Saturnum, & sic de alijs. Et per illa media descendunt influentiae, usque ad sphaeram Lunae, quae sphaera est sicut forum, methaphoricè loquendo, eò quia influentiae superiores in sphaera Lunae colliguntur, & elementa ab sphaera Lunae, illas recipiunt, & in ista inferiora influunt: sicut Sol, qui dat similitudinem Veneri suae lucis, & Venus, Mercurio, Mercurius Lunae, Luna igni, ignis aeri, & aer terrae, in qua fumus. Et sic intellectus insinuat affatui, ut illas influentias vocet species acquisitas.

2. Ulteriùs quærit intellectus, *Vtrum illa influentia, quæ descendunt á superioribus, iterum refluant ad superiora, aut alia?* Et tunc considerat finem quare influentiae descendunt, qui finis est, ut corpora coelestia perficiant corpora inferiora: & tunc cognoscit, quod non oportet, quod illae influentiae refluant ad corpora coelestia, eò quia ita perfecta sunt, quod istis refluentijs non indigent, & quoad se ipsa non recipiunt magis, neque minus.

3. Ite-

3. Iterum quærit intellectus. *Vtrū sphaera elementorum sint sic assituata: sicut planetarum sphaera?* Et cognoscit, quod sic. Sed quærit, posito, quod ignis in sua sphaera sit simplex, & sic de alijs elementis: ita quod in sphaera ignis non sint alia elementa, cum ipso mixta: *per quem modū influentiæ Luna possint transire per sphaerā ignis ad sphaeram aquæ, cum ignis sit aquæ inimicus?* Et tunc descendit ad visum, qui videt, quod noria haurit aquam ab imo flumine, & ipsam facit ascendere superius, & propter hoc, cognoscit intellectus, quod licet sphaere elementorum sint ita situatae, sicut sphaeræ planetarum; tamen elementa per omnes sphaeras sunt mixta, & confracta ratione motus cœli, qui vapores haurit, & fumositates ab eorū substantia à partibus antipodalibus, seu contra positis, & eos ipsos vapores, usquead nostrum hemispherium educit, & rursus eos haurit, qui sunt in nostro hemispherio, & transportat, usquead hemispherium antipodum, & ut media non sint impedita per quæ influentiæ debent tran-

transire: ideò elementa sunt sic mixta, & confracta, ut sint deposita ad elementata generanda.

DE GENERALITATE COELI.

1. **C**OELum est corpus, generalius omnibus alijs, & hoc, visus in-
 finuat intellectui scilicet, & imaginationi, & sicut est generalius quo ad magnitudi-
 nem, sic est generalius quo ad motivita-
 tem, mobilitatem, & movere. Sed mira-
 tur intellectus de hoc, quod *imaginatio*
totam spheram cœli non potest imaginari in
instanti? Et tunc descendit ad potentiam
 visivam, quæ hîc, & nunc videre non
 potest totam spheram cœli: unde cognos-
 cit quod sicut visus est dispositus ad vi-
 dendum partem spheræ cœli, & non
 totam: sic imaginatio est disposita ad ima-
 ginandum partem spheræ cœli, & non to-
 tum ipsum cœlum.

2. Præterea intellectus quærit *Vtrum*
naturaliter motivitas sit ita generalis poten-
tia, sicut mobilitas in motu cœli? Et tunc
 def-

descendit ad visum, qui videt lapidem per àërem descendere, in quo est ita magnus motus, per suam *motivitatem*, sicut per suam *mobilitatem*, & è converso: unde intellectus cognoscit, quod in motu cœli est ita generalis potentia sua *motivitas*, sicut sua *mobilitas*; & quia de hoc facit scientiam, cognoscit quod cœlum movet naturaliter semet ipsum.

3. Dum sic considerat intellectus, quærit *Vtrum in motu cœli naturaliter, positivitas sit ita generalis actio, sicut possibilitas passio?* Tunc descendit ad potentiam tactivam tangentem lapidem, quæ habet ita generalem *sensitivitatem*, sicut *sensibilitatem*, ponderositatem, frigiditatem, & duritiem lapidis sentiendo. Et tunc intellectus ratione illius, quod per tactivam cognoscit, apprehendit, quod in motu cœli *positivitas* est ita generalis *actio*, sicut *possibilitas* est *passio* generalis.

4. Plures alias considerationes voluit considerare intellectus de generalitate cœli, sicut de sua generali bonificativitate, & bonificabilitate, & sic de alijs suo modo;

do ; sicut de sua generali magnificativitate, magnificabilitate &c. sed cognoscit quod de istis, & de illius supradictis, idem est iudicium.

DE ENTITATE COELI.

COELum est ens, & sua essentia sic est entitas : & quia coelum, & suum ens convertuntur, entitas ejus, & coelestialitas similiter convertuntur in ipso. Et tunc quærit intellectus *Vtrum intelligat realiter ipsam essentiam, aut similitudinem ejus?* Et descendit tunc ad tactivam, quæ attingit in lapide cum tangere frigiditatem, ponderositatem, & duritiem, cum quibus intellectus transit ad essentiam lapidis, quam attingit. A simili cum illis, quæ dicta sunt de cœlo colligendo, intellectus intelligit essentiam cæli realiter, & attingit. Deinde appetit scire, *Vtrum cœlum sit novum, aut æternum.*

DE PROBATIONE NOVITATIS COELI,

AD probandum cœlum esse novum, volumus adducere, & ponere quinque

que rationes, sive propositiones, cum quibus de novitate cœli scientiam habere potest intellectus, & primò sic.

1. Dignitates Dei æqualiter creant cœlum, eò quia æqualiter sunt causæ; & ideo sicut divina Bonitas causat cœlum finitum, in Bonitate, & divina Magnitudo, in Magnitudine, & divina Potestas in Potestate, cognoscit intellectus humanus, quod divina æternitas cœlum causat finitum in duratione, novum, & inceptum: quia aliàs sequeretur quod divinæ dignitates in causando cœlum inæqualiter se haberent, quod est impossibile, & dissonum rationi.

2. Omne illud debet poni in effectu, per quod Deus est magis causa, & melius illius effectus; sed si cœlum est novum, & inceptum, de non esse ad esse productum per ipsum Deum, & in esse per eundem gubernatum, & conservatum, Deus ipse est magis causa cœli, quàm si non esset productum de non esse in esse noviter, & per Deum esset gubernatum, & etiam conservatum: quia plus est aliquid de non esse
ad

ad esse producere noviter, & ipsum in esse conservare, quàm ipsum solum conservare, & etiam gubernare: ergo cognoscit intellectus cœlum novum esse, & inceptum, ut patet istam rationem subtiliter intuenti.

3. Sicut Deus est unus, & singularis per suam infinitam magnitudinem, & immensam: sic est unus, & singularis per suam æternitatem infinitam, & immensam, cum in Deo suæ dignitates æqualiter sint, & penitus convertantur in ipso. Hoc autem fieri non potest, si cœlum esset æternum; eò quia duo essent æterni, & duæ æternitates: & sic non esset unus, & singularis per ipsam immensam æternitatem, & esset unus, & singularis per suam Magnitudinem infinitam, & immensam, quod est impossibile, & contra veritatem. Sequitur ergo conclusio ante dicta, quod licet posset negari ore; non tamen negabitur mente.

4. Si cœlum est æternum, potest esse æternum, & sic sua potestas est in æternitate infinita peregrinè, & in sua propria natura

natura est finita, & limitata; eò quia non potest in infinitum possificare. Hoc autem est impossibile, eò quia potestas in alio, naturaliter loquendo, non potest esse magis potens, quàm in sua propria natura, sive in se. Quod tamen sequeretur si cœlum esset æternum: ergo relinquitur quod est novum.

5. Illud est impossibile, ex quo sequitur impossibile; sed si cœlum sit æternum, sequitur impossibile: ergo impossibile est ipsum esse æternum. Major de se patet: minor declaratur sic. Nam si cœlum est æternum, æternitas Dei non est simpliciter primitiva; eò quia sic duæ æternitates essent simul, scilicet divina æternitas, & mundana, sed hoc est impossibile; quoniam divina Æternitas est omninò primitiva, sicut omninò infinita, & immensa: ergo sequitur prædicta conclusio quinque medijs, sive rationibus comprobata.

6. Dum sic intellectus considerat de novitate cœli multum gaudet, eò quia de ipsa notitiam habet.

DE

DE OCTAVA DISTINCTIONE QUÆ
est de Angelo; & primò de actu ejus.

DEsideravit intellectus scientiam habere de Angelo, sicut de prædictis; sed quia Angelus non est sensibilis, neque imaginabilis diu stetit in consideratione intellectus considerando per quem modum posset de ipso scientiam facere: & quia cognovit se esse potentiam altiore cæteris potentijs inferioribus; ideo cum ista cognitione, & cum cognitione prædictorum proposuit de ipso scientiam facere isto modo.

1. Intellectus insinuat affatui, ut dicat quod Angelus est illa creatura, que magis est Deo similis. Per quam quidẽ diffinitionem, intellectus ipse cognoscit quod Angelus est Spiritus non conjunctus. Et quia Deus habet actus, videlicet intelligere, amare, & recolere, & Anima hominis eisdem ipsos actus habet; cognovit intellectus quod Angelus habet velle, intelligere, & recolere; alioquin minus esset Deo similis, quàm Anima hominis, quod est impossibile.

2. Dum

2. Dum intellectus cognoscit quod Angelus habet actus, desideravit cognoscere, per quot modos habeat ipsos; & cognoscit per inferiora, & superiora, quod actus sunt in Angelo tribus modis, *primitivè secundariè, & tertiariè*. Primitivè, sicut actus supradicti, videlicet recolere, intelligere, & amare respectu Dei, qui primitivè recolibilis est, intelligibilis, & amabilis, ad quod Angelus maximè creatus est.

3. Secundariè in Angelo sunt actus, videlicet bonificare, magnificare, durificare, possificare, virtuificare, verificare, & glorificare: qui quidem actus innati sunt, & naturales; & etiam intelligere, recolere, & amare naturaliter loquendo; & hoc est figuratum in Distinctione cœli.

4. Sunt tertio modo actus in Angelo, videlicet virtuosum bonificare, magnificare &c. & isti quidem acquisiti sunt, & virtuosum, quod in bono Angelo intelligi debet. Hi siquidem actus virtuosum sunt in Angelo bono, ut per istos, suum intelligere, diligere, & recolere sint ornata, & disposita ad objectandum virtuosè summam

cau-

causam. Angelus verò malus ejusmodi actus non habet virtuosè, sed malitiosè.

DE PASSIONE ANGELI.

1. **P**er ea, quæ dicta sunt de actibus Angeli, intellectus cognoscit passiones Angeli, & hoc tripliciter (ut supra figuratum est) Primæ igitur passiones sunt *respectu objecti* ; nam Angelus intelligendo, diligendo Deum, & etiam recolendo, habet primitivam intelligibilitatem, recolibilitatem, & diligibilitatem, & istæ non sunt naturales ; eò quia sunt respectu primi objecti.

2. Passiones secundariæ sunt, ut naturalis *intelligibilitas*; *amabilitas*, *recolibilitas* *bonificabilitas* &c. quoniam Angelus in sua intelligibilitate reponit ea, de quibus facit scientiam, & in sua amabilitate, ea, de quibus facit amabilitatem, & in sua recolibilitate, similiter ea reponit, de quibus facit recolibilitatem. Et istæ passiones innatæ sunt, & intus in Angelo permanentes: & sic de bonificabilitate, magnificabilitate

na-

naturalibus &c. quoniam Magnitudo, Duratio &c. per Bonitatem sunt bonæ, & Bonitas, & Duratio sunt magnæ per magnitudinem, & sic de alijs suo modo.

3. Passiones tertio modo dictæ sunt, sicut *intelligibilitas*, *amabilitas* *recolibilitas*, *bonificabilitas* &c. acquisite, & virtuosæ, per istas Angelus intelligit, recolit, & diligit se ipsum, & alia, & facit se magnum, virtuosum &c. Angelus verò malus in contrarium agit vitiosè.

DE ACTIONE ANGELI.

1. **A**ngelus habet actiones tribus modis (ut est superius figuratum) unus modus est *primitivus*, secundum quem diligit, recolit, & intelligit Deum. Secundarius est *quando naturaliter agit in se ipso*, sicut per suam formam activam, cum qua agit naturaliter in sua propria passione, ut supra figuratum est, quoniam sicut ens naturale habet in sua propria natura naturantem, naturatum, & naturare: sic Angelus in sua propria natura habet naturantem, naturatum, & naturare,

turare, ut sua forma sit activa. Non tamen dico, quod Angelus producat Angelum, generando; sed producit intellectum, & intelligere objectando naturaliter: & cum istis intrinsecis naturaliter habet se ad objecta extrinseca, objectante uno Angelo, alium illuminante per modum scientiæ, amante, & recolente.

2. Dum sic intellectus considerat, quaerit: *per quem modum Angelus habet actiones in inferioribus, cum non habeat sensum, neque imaginationem.* Tunc intellectus ascendit ad solem, qui habet in inferioribus actionem calefaciendo, desiccando, licet non sit calidus, neque siccus; & ad hoc sufficiunt suæ actiones intrinsecæ, sicut sua motivitas, possificativitas, bonificativitas &c. De simili, & multò magis Angelus, licet non habeat potentias inferiores, habet actiones in inferioribus cum sua intellectivitate, recollectivitate, & amativitate, bonificativitate, possificativitate &c. Nam aliter Sol, qui non est ita similis Deo per suam bonificativitatem, possificativitatem &c. esset magis activus in inferioribus,

ribus, quàm Angelus, quod est impossibile, & dissonum rationi.

3. Iterum ascendit intellectus ad cœlum, & considerat actiones, quas cœlum habet in inferioribus, scilicet masculinitatem, femininitatem, neutralitatem &c. Post descendit ad elementativam, sensitivam, imaginativam, & intellectivam hominis, cum quibus homo objetat objecta: & cum omnibus istis considerat, quod Angelus bonus, sive malus disponit actiones suas, quas habet super nos accipiendo figuras ad placitum, ut de mente nostra, & de operatione notitiam habere possit: & habitatio, Angelus bonus potest nos juvare ad meritum acquirendum; malus vero occasionare ad peccandum. Et tunc quærit intellectus *Utrum possit Angelus nos cogere ad agendum bonum, & malus, ad malum agendum?* Et tunc recordatus est de libertate hominis, ut in Distinctione hominis dictum est.

DE NATURA ANGELI.

CUm Principijs Artis Generalis veris, & necessarijs proponit intellectus in-
qui-

quirere naturā Angeli isto modo. Cū Diffa.

1. In Angelo differunt actiones, passiones, & actus (ut superius dictum est) & quia differunt, naturaliter cognoscit intellectus, quod in Angelo est naturalis differentia, quæ est de essentia Angeli; cum ista autem differentia Angelus naturam habet distinguendi inter unum, & aliud, cognoscendo se ipsum, & alium, & hoc naturaliter.

2. In Angelo est Concordantia principium primitivum, verum, & necessarium, quæ est de sua essentia naturaliter; quoniam sicut per differentiam in Angelo sunt plures res differentes: sic per Concordantiam sunt plures res concordantes: sicut intellectus, memoria, & voluntas, quæ conveniunt subjectivè in tanto, quod Angelus est ex ipsis naturaliter constitutus: etiam conveniunt objectivè, in quantum Angelus cum istis objectat suum principium summè verum, summè necessarium, quod est Deus.

3. In Angelo Principium, Medium, & Finis formaliter sunt, & naturaliter; eò

Q

quia

quia principium se habet ad finem, & finis ad principium, & hoc per medium: sicut intelligens se habet ad intrinsecum intellectum, & ambo invicem, & communiter se habent ad intelligere, sive conjungere. Cum istis autem veris, primis, & necessarijs principijs causat intelligere, & intelligibile peregrina: & sicut diximus de intellectu, ita potest dici de memoria, & voluntate suo modo.

4. In Angelo sunt naturaliter Majoritas, Æqualitas, & Minoritas, & ista sunt in ipso prima principia vera, & necessaria. Majoritatem autem appellamus substantiam radicalem, & Minoritatem vocamus suum accidens inseparabile; Æqualitatē verò illud, per quod memoria, intellectus, & voluntas sunt æquales subjectivè, & cum ipsa coequant se objectivè.

5. Cum prædictis Principijs, intellectus, cognoscit naturam Angeli, & cognoscit quod sicut cœlum agit in inferioribus cum sua Majoritate, Minoritate, & Æqualitate effectivè: sic Angelus suo modo effectivè agit in nobis; oportet tamen quod nos simus

mus dispositi ad hoc, & in nostra libertate permanentes.

6. Intellectus præterea naturam Angeli considerans quantum ad suam bonitatem, magnitudinem &c. quærit *Vtrum Angelus malus, bonam naturam habeat?* Et tunc descendit ad gustum, qui gustat falsedinem bibendo aquam maris, & descendit ad tactivam, quæ tangit aquam calidam: & sic cognoscit, quod Angelus malus est sic in malitia deductus per accidens, & mutatus per actus malos: sicut aqua maris de dulcedine in falsedinem per motum venti, & per caliditatem Solis est mutata: & sicut aqua frigida est mutata, & alterata in caliditatem per actionem ipsius ignis: in ipso tamen Angelo malo, sua bonitate naturali remanente, quæ per malitiam afflicta est: & sic cognoscit intellectus, per quem modum Angelus malus habet in sua natura passiones.

*DE SUBSTANTIA, ET ACCIDENTE
Angeli.*

1 **A**ngelus est substantia, & tunc quærit intellectus: *Vtrum intellectus,*

*lectus, memoria, & voluntas sint res An-
geli substantiales, aut accidentales? Et tunc
ascendit ad summum objectum quod est
Deus, qui per Angelum est objectabilis
cum Magnitudine Bonitatis, Durationis
&c. & quia Bonitas substantialis plus di-
cit, quàm accidentalis, & sic de Magni-
tudine &c. cognoscit intellectus, quòd
intellectus memoria, & voluntas in Ange-
lo sunt res substantiales; alioquin Deus
esset objectabilis cum parvitate Bonitatis,
Magnitudinis, quod est impossibile, &
contrà nobilitatem summi objecti, & con-
trà Magnitudinem suæ Bonitatis, Dura-
tionis &c.*

2. Dum sic consideravit intellectus subst-
tantiam Angeli voluit habere scientiam
de suis accidentibus, discurrendo per *no-
vem predicamenta* accidentium, & primò
per *quantitatem*, considerando quod An-
gelus habet quantitatem spirituales sine
angulo, linea, & figura, & cum ipsa quan-
titate est quantus, & habet actus quantos
actiones, & passionis, & cum sua quanti-
tate potest habere ad placitum magnos
actus.

3. An-

3. Angelus est *qualis* per suas qualitates sicut Angelus bonus, qui est bonus per suam bonitatem, & Angelus malus, qui malus est per suam malitiam: & sic de alijs suo modo; & cum istis qualitatibus, cognoscit Angelus qualis est.

4. In Angelo sunt *relationes*, sicut in suo intellectu, intelligens, intelligibile, & intelligere, & in sua Bonitate interiùs sunt bonificans, bonificabile, & bonificare, & sic de alijs; cum istis verò facit scientiam intellectus, quia cognito uno, cognoscitur, & reliquum.

5. In Angelo sunt *actiones*, & *passiones* (ut jam dictum est) de numero istarum, quædam sunt substantiales, quædam accidentales; substantiales sicut intellectivum intelligibile, & intelligere, quæ sunt de essentia intellectus. Accidentales, sicut quando unus Angelus intelligit alium, & habet in ipso actionem, ipsum illuminando, & eidem imperando.

6. Angelus habet *actus habituos* in suis speciebus innatis; nam si est bonus, est habituosus de sua Bonitate, & si est malus, est

est habituatus de sua malitia: hoc idem potest intelligi de habitu gloriæ, & pænæ.

7. Angelus habet *situs spirituales*, sicut sunt suæ potentiaë, quæ in ipso sunt assituata, & ipsæ in ipsis scilicet intellectus, voluntas, & memoria. Et sic de intellectu &c. in quo sunt assituata intellectivum, intelligibile, & intelligere, & sic de Bonitate, quæ est assituata in Magnitudine, & è converso.

8. Angelus est *in tempore*, eò quia est novus, & inceptus, & est in uno tempore quando est hìc, & in alio tempore, quando est alibi: & tunc intellectus quærit: *quando Angelus est hìc, & postmodum mutat se ad alium locum, utrum sit in motu successivo?* Et tunc ascendit ad Octavam sphæram, in qua suus motus est in instanti (ut jam dictum est) & tunc cognoscit intellectus, quod Angelus non est in tempore successivè; sed in instanti mutat se de uno loco in alium: & ratio hujus est, quia non habet partes longas, nec profundas.

9. Angelus est in loco sicut causa in effectu,

fectu; non quod sit collocatus in effectu suo, eò quia non habet superficies: & est sic in loco, sicut hìc, & nunc, & ibi, & nunc; ita quod quando est hìc non est alibi, & è converso, & quando est in cœlo non est in terra, & sic de alijs suo modo.

DE SIMPLICITATE, ET COMPOSITIONE Angeli.

1. **A**ngelus est substantia magis simplex, quàm hominis anima. Ratio hujus est, quia anima hominis cum corpore constituit hominem compositum; Angelus verò non, & sic est magis simplex quàm anima: & sic habet actus simpliciores, passionem, & actiones, quàm anima, & naturam. De compositione autem Angeli nolumus plus tractare, quoniam per compositionem, simplicitatem cognoscemus, & hoc sex modis. Primo modo componitur de rebus substantialibus, & accidentalibus, ex quibus fit compositio. Secundò ex tivis. Tertiò de bilibus. Quartò de actibus. Quintò de istis insimul, Sexto

Sextò de actibus peregrinis acquisitis.

De primo autem sic: in Angelo sunt plures res substantiales, sicut sua naturalis Bonitas, Magnitudo, Duratio, & Potestas, & sic de alijs suo modo. Per Bonitatem, Magnitudo, & Duratio, sunt bonæ: & ideò bonitates, quas habent magnitudo, Duratio &c. sunt accidentales, & bonitas accidentalis naturalis est inseparabilis à bonitate substantiali naturali: unde bonitas naturalis communicando se magnitudini Durationi &c. componit se cum ipsis, & è conversò: & de hoc experientiam habet intellectus in elementatis, in quibus elementa intrant compositionem simili modo.

2. In essentia Angeli bonificativus, magnificativus, durativus, possificativus &c. sunt res activæ, & ita simplices, quod esse non ponunt magis in subjecto creato; & de omnibus istis resultat una forma communis composita, quæ forma est forma Angeli, cum qua est activus.

3. In essentia Angeli sunt bonificabilis, magnificabilis, durabilis, possificabilis &c. res passivæ, & ita simplices quòd magis esse

esse non possunt in subiecto creato, & ex omnibus istis resultat una materia communis composita, quæ est materia Angeli.

4. In essentia Angeli sunt bonificare, magnificare, durare, possificare &c. actus, ita simplices, quod magis esse non possunt in subiecto creato: & ex omnibus istis resultat unus actus communis five una conjunctio, quâ conjunguntur forma, & materia Angeli.

5. In essentia Angeli est compositio ex tivis, bilibus, & are, ut ex ipsis fit unum individuum simplex in communi quo ad suum proprium numerum.

6. Angelus habet actus peregrinos compositos objectivè, sicut quando objectat unum objectum intelligendo, diligendo, & recolendo. Sed de hoc miratur intellectus, *quomodo potest fieri de istis compositio?* Et tunc descendit ad potentiam tactivam, quæ tangit lapidem, quæ in suo tangere componit plures species sentiendo ponderositatem, frigiditatem, & duritiam, in instanti: & tunc cognoscit per quem modum est compositio in Angelo de actibus peregrinis.

7. Dum

7. Dum sic considerat intellectus quærit *Vtrum sua bonitas sit composita ex bonificativo, bonificabili, & bonificare?* Et tunc descendit ad potestatem, quæ non est composita ex possificativo, possificabili, & possificare, ne ponamus in compositione processum in infinitum, quia si sic, possificativus esset compositus ex possificativo, & possificativo, & sic ascendendo in infinitum, & sic de bilibus &c. quod est impossibile. Et sic intellectus cognoscit, quod bonitas non est composita ex supradictis; & ideo per talem modum facit scientiam intellectus de essentijs simplicibus, quæ non sunt compositæ quantum ad se.

DE INDIVIDVITATE ANGELI.

1. **P**ER ea quæ dicta sunt superius de individuo, cognoscit intellectus quod Angelus est individuum, & sicut cœlum est individuum, quod naturaliter ab alio non recipit aliquid, neque de se aliquid scindit: sic Angelus, & multò melius est individuū, quod naturaliter non recipit
ma-

magis, neque minus, & est magis intense individuum, quàm aliqua stella, eò quia non habet partes angulares, circulares, nec lineales, neque est in motu secessivo, neque in loco collocatus.

2. Per ea, quæ dicta sunt de individuo cognoscit intellectus ea, quæ competunt ad individuationem Angeli. Sed quærit *quare unus Angelus non individuat alium per generationem, sicut unus homo alium hominem?* Et tunc descendit ad Solem, qui est corpus indivisibile inaugmentabile, & imminuibile; sed non est sic de corpore hominis, eò quia est corruptibile divisibile &c. & per potum, & cibum recipit augmentum, & detrimentum: & sic intellectus cognoscit quod Angelus non est dispositus ad generandum alium Angelum, eò quia non habet cum quo.

3. Dum sic intellectus considerat, quod affatus dicit Deum Patrem esse unum suppositum, & Deum Filium aliud, & Deum Spiritum Sanctum similiter aliud: & Deum non recipere magis, neque minus; tamen Deum Patrem generare Deum Filium,

lium, & invicem spirare Spiritum Sanctum. Unde causa exempli dubitat intellectus, & credit quod *unus Angelus generet alium Angelum*. Sed ipse ascendit ad considerandum *divinam infinitatem, & æternitatem*, cum quibus cognoscit, quod Deus est *potens infinite, & æterné*, ita quod Deum potest generare, & ad hoc sua infinitas, & æternitas sufficiunt, licet Deus non recipiat magis, neque minus; sed de Angelo non est sic, eò quia est finitus, & novus; & ideo si de sua essentia alium generaret, deficeret sua essentia, eò quia aliquid non recipit ab extra: sicut homo, qui deficeret ad generandum hominem, si ab extrinseco non reciperet, videlicet potum, & cibum.

4. Intellectus iterum voluit scire *utrum plures Angeli sint contenti sub eadem specie, & si non; quare dicuntur individua?*

Et tunc ascendit ad cœlum, & considerat ea, quæ dicta sunt de cœlo in Capitulo de ejus individualitate, & ibi cognoscit dubij solutionem.

DE

DE SPECIE ANGELI.

1. **D**escendit intellectus ad sensibile, & imaginabile, & non invenit modum, per quem possit cognoscere, quod unus Angelus sit idem specie cum alio, aut non sit. Ratio hujus est, quia Angelus non est sensibilis, neque imaginabilis; sed quia Angelus est unum individuum non genitum, neque productum per alium Angelum: & illa, quæ sunt sub eadem specie sunt producibilia, & generabilia; cognoscit quod Angeli non sunt sub eadem specie contenti.

2. Dum sic considerat intellectus, quærit *per quem modum Angeli differunt specie*; fortè sicut rosa & pomum, pomum & gallina, leo, & gallina, homo, & leo, & sic de alijs. Et tunc descendit ad imaginativam, quæ imaginatur, quod rosa, & pomum conveniunt in quodam communi, scilicet in vegetativa, & etiam pomum, & gallina: & gallina, & leo in sensitiva, & sic de homine, & leone: & tunc cognoscit intellectus, quod de speciebus Angelorum non est

est sic : quoniam quilibet Angelus est sua-
met species : & inter speciem, & speciem
in Angelis non est dare aliquid commune,
in quo conveniant, sicut est inter rosam,
& pomum, & sic de alijs suo modo.

3. Præterea quærit intellectus *Vtrū An-
gelus sit creatus cum speciebus innatis cum
quibus attingat inferiora?* Et tunc descen-
dit ad potentias inferiores, cum quibus
cognoscit, quod ipse non potest acquirere
species, nisi sit cum potentijs inferioribus
conjunctus; sed quia Angelus non est con-
junctus cum istis, oportet quod sit crea-
tus cum ipsis speciebus simul cū ipso crea-
tis, cum quibus attingat entia inferiora.
Et tunc intellectus quærit, *quot sunt illæ
species?* Et tunc descendit ad *elementale,
vegetale, sensuale, imaginale, cælestiale,
& spirituale*: & quia ista sunt sex, cognos-
cit intellectus quod species sunt sex, quæ
sunt in Angelo concreatæ, cum quibus
atingit elementale, vegetale &c.

4. Dum sic intellectus considerat sex spe-
cies in Angelo concreatas, quærit *Vtrum
illa species, cum qua attingit elementale
sit*

fit de essentia, & natura elementi? & sic de alijs suo modo. Et tunc descendit ad sensum communem, qui habet sex particulares sensus sub se, quæ sunt sibi potentia concreatæ, & genitæ successivè: & licet visus attingat flammam ignis, & tactus calorem ignis, non sequitur propter hoc quod sensus isti sint de essentia ignis: tamen sunt de essentia sensus communis. Afimili sicut isti sex sensus particulares sunt de essentia sensus communis, & non de essentia objectorum, quæ attingunt: sic species in Angelo concreatæ, sunt de essentia Angeli, & non de essentia objectorum, quæ attingit.

5. Item quærit intellectus *Vtrum in Angelo, species, quas acquirit successivè remaneant: vel quando circa unam speciem speculatur, aliam dimittat?* Et tunc descendit ad tactivam, & imaginativam, cum quibus cognoscit quod aqua frigida infrigidat carnes in olla existentes: & quando est calida frigefacere quod erat in actu, remanet in potentia, & habitu; & calefacere quod erat *in potentia, ad actum*
redu-

reducitur : & quando ignis extinguitur ,
 aqua refrigeratur , & aliud frigefacere
 ad actum reducitur , & non primum , eò
 quia non sunt in eodem nunc. A simili de
 Angelo, dum cœlum est in motu, Ange-
 lus acquirit plura merita, & plures species
 successive, deducendo unam ad actum,
 & aliam in potentia dimittendo; sed quan-
 do cessabit motus cœli, & erit resurrectio
 generalis, omnes species erunt *in actu* in
 Angelo (quas acquisivit) si sit bonus ad
 multiplicandum suam gloriam, & si est
 malus ad multiplicandum sibi pœnam, &
 dolorem.

DE GENERE ANGELI.

1. **P**ostquam intellectus cognovit
 quod Angeli non sunt sub eadem
 specie, cognoscit quod plures Angeli non
 sunt sub uno genere, neque conveniunt
 specie.

2. Quilibet Angelus habet suam Boni-
 tatem, quæ est sibi generalis, eò quia
 cum sua Bonitate sua, Magnitudo, Dura-
 ratio &c. sunt bonæ, & hoc idem potest
 dici

dici de sua Magnitudine &c.

3. In intellectu cujuslibet Angeli est unum intellectivum generale ad intelligendum plura objecta ; & est unum intelligibile generale, in quo intellectivum ponit plures species particulares, & illas facit intelligibiles, & intellectas : & hoc cum uno universalis intelligere, quod est subjectivè conjunctio eorum, in qua intellectivum generat plures actus peregrinos speciales : & ista tria sunt unus intellectus istius Angeli : & ista tria alia sunt unus intellectus alterius Angeli : & sicut diximus de intellectu, ita potest dici de voluntate, & memoria suo modo.

4. Dum sic intellectus cognoscit generalitates Angelorum, quærit *Vtrum Angelus in eodem nunc attingat objecta plura simul, aut unum post aliud successivè?* Tunc descendit ad sensum communem, qui habet sex sensus particulares, & insinuat affatui, ut proferat ista verba, Sorte tenente pomum in manu, visus videt pomum coloratum, odoratus odorem sentit pomi, gustus sentit saporibus gustando pomum,

R

tactus

tactus tangit pomum durum, frigidum, & ponderosum, & sic intellectus cognoscit quod quilibet sensus particularis suum obiectum in eodem nunc apprehendit: unde intellectus cognoscit quod sensus communis in eodem nunc attingit plura obiecta, & iudicat de ipsis. A simili Angelus habens sex species concreatas, quibus mediantibus attingit obiecta plura simul: & sic cognoscit intellectus, per quem modum ipse est particularis, & generalis.

DE ENTITATE ANGELI.

Angelus est ens, & sua essentia est entitas, sive angeleitas: tunc intellectus quærit *Vtrum cognoscat ejus essentiam?* Et quia est insensibilis, & inimaginabilis considerat quod valdè difficile est cognoscere essentiam Angeli. Sed descendit ad Distinctionem lapidis, plantæ: & etiam ad actus, passionem, & actionem Angeli, & naturam &c. & quia intellectus cognoscit omnia ista, & per notum cognoscit ignotum; & hoc maximè quando in aliquibus con-

conveniunt: unde per ea, quæ dicta sunt, essentiam Angeli cognoscit intellectus, quæ est angeleitas, sic denominata competenter ab Angelo, sicut humanitas ab homine. Et ideo intellectus est satis contentus de cognitione *Esse*, & *essentia* ipsius Angeli. Tamen desiderat habere scientiam *Vtrum Angeli sint aut non? & quod sint intendit probare per quinque rationes.*

QVOD ANGELI SINT.

AD probandum quod Angeli sint, ascendit intellectus ad causas primitivas, quæ æquiparantur, & æqualiter se habent ad effectum, quæ causæ sunt hæ novem divinæ dignitates, videlicet Bonitas, Magnitudo, Æternitas, Potestas, Sapientia, Voluntas, Virtus, Veritas, Gloria. Per istas autem dignitates intendit probare intellectus Angelos esse, & primo sic.

1. Divina *Bonitas* est ratio Deo quod producat bonum, ut Deus ipse in producendo bonum habeat actum bonitatis, scilicet

licet bonificare : & quia Divina Bonitas est magna per Divinam Magnitudinem est ratio Deo quod producat magnum bonum, & in quanto producit majus bonum, tanto Bonitas sua est sibi magis magna ratio producendi : & hoc fit ratione Magnitudinis, cui magis competit producere magnum, quàm parvum. Sed si producat Angelum, producit majus bonum creatum : sequitur ergo quod Angelus sit.

2. Dum sic intellectus considerat, quærit *Quare Deus creat, sive producit parvum bonum, sicut sunt lapis, planta, & hujusmodi?* Et tunc ascendit ad totum universum creatum, & ad suas partes illi proportionatas, sine quibus Universum non posset esse hoc quod est, & sic cognoscit intellectus oportere in mundo esse partes majores, & minores, sicut homo, qui est major in Bonitate quàm planta, & planta quàm lapis &c.

3. De ratione Magnitudinis Dei, est producere Magnum Creatum: & sic ipsa Magnitudo Dei est ratio Deo quod ipse producat Magnum Creatum, ut Deus increando

creando habeat magnum magnificare, & Bonitas Divina ponit ipsum magnificare esse bonum, quæ est ratio Deo quod producat bonum: unde cognoscit intellectus quod Angeli sunt producti.

4. Divina Potestas, & æternitas conveniunt in effectu, & conveniunt in ipso cum Divina Bonitate, & Magnitudine: & ideo Divina Potestas, & Æternitas causant Angelos potentèr, duranter, benè, & magnè: quoniam Angeli sunt magis durabiles intensivè, quàm coelum; eò quia Angelus est spiritus, & est magis potens, quàm sit coelum; eò quia magis est similis Divinæ Potestati, quàm coelum: concluditur ergo, quod Angeli sunt, ut convenientia supradicta sit permanens.

5. Omne illud est desiderabile, & amabile à Divina Voluntate, per quod ipsa, & intellectus Divinus magis conveniunt in effectu intelligendo, & amando, bonificando, & magnificando, sed per productionem Angelorum, Divina Voluntas, & Divinus Intellectus magis conveniunt in effectu amando, & intelligendo, & bonifi-

ficando, & magnificando: ergo productio Angelorum est amabilis, & desiderabilis à Divina Voluntate: ergo Angelus est.

6. Omne illud est ponendum, per quod Univerſum magis perfectum est. Ratio hujus, est, ut Virtus divina Veritas, & Gloria ſint cauſæ meliores, & perfectiores in ſuo effectu; ſed ſi ſint Angeli totum Univerſum eſt magis perfectum: ergo Angeli ſunt. Minor declaratur, quia ſi eſt Angelus eſt ſpiritus non conjunctus ſive ſpirituale, & per ſe exiſtens; & eſt ſpiritus conjunctus, ſive ſpirituale, ſcilicet Anima hominis; & eſt corporale conjunctum cum corporali, ſicut vegetatum cum elementato: & eſt corporale non conjunctum cum corporali ſicut cœlum quod non eſt conjunctum cum elementato; & in iſtis quatuor conſiſtit tota perfectio

Univerſi; ſi Angelus non eſt, remouetur unum membrum, ex cujus remotione ſequitur, quod eſt

Univerſum imperfectum: ergo ſequitur conſuſio

allegata.

DE

DE NONA DISTINCTIONE QUÆ EST
de Deo, & primo de actu ejus.

1. **D**esideravit intellectus notitiam habere de actibus Dei, & hoc dupliciter, videlicet *intrinsecé*, & *extrinsecé*; sed quia Deus est insensibilis, & inimaginabilis, visum fuit illi, quod habere notitiam etiam de istis actibus intrinsecis, erat sibi valdè difficile. Et recordatus est de eo quod Ezayas Profeta dixit *nisi credideritis non intelligetis*: & tunc voluit esse creditivus, ut per credere posset intelligere: & sic credit, quòd in Deo sunt rationes, sive dignitates reales, & naturales, sine quibus Deus esse non potest, quæ sunt istæ: Divina Bonitas, Magnitudo Æternitas, Potestas, Sapientia, Voluntas, Virtus, Veritas, & Gloria.

Et quia istæ dignitates, sine proprijs actibus essent otiosæ, & habere non possent naturam, neque perfectionem, cognovit intellectus ipse, quod Deus habet actus proprios intrinsecos, & naturales, & innuit affatui, quod ipsos nominet actus
 pri-

primitivos, veros, immediatos, & ita necessarios, quod non possunt aliter se haberi, primitivos, eò quia non descendunt ab aliquibus actibus præjacentibus, & sunt causæ actuum creaturarum, sicut *bonificare divinum*, quod causat bonificare creatum, & *magnificare increatum* quod causat magnificare creatum: & *aternare*, quod causat durare creatum; & *possificare increatum*, creatum possificare: & *intelligere increatum*, intelligere creatum: & *velle increatum*, velle creatum: & *virtuificare increatum*, quod causat virtuificare creatum, & *verificare increatum*, causat verificare creatum; & *glorificare increatum*, quod causat glorificare creatum: unde affatus nominat actus increatos primitivos, & actus creatos secundarios, & derivatos.

2. Actus primitivos considerat intellectus esse veros isto modo; quia si non essent veri, non essent primitivi: & si secundarij sunt veri, quantò magis primitivi sunt veri: & etiam quia Divinus Intellectus vere intelligit, & Divina Volun-

lun-

untas verè diligit &c. quod verè naturam habent, quam verè non possent habere sine vero bonificare intrinseco &c.

3. Iterum dicit affatus, quod Deus habet actus immediatos, sicut Divinus Intellectus, qui immediatè habet intelligere, & Voluntas velle, & Bonitas bonificare; eò quia Bonitas Divina, ita est perfecta, infinita, & æterna sicut Divinus Intellectus, & voluntas: & sic de Magnitudine, & Æternitate &c.

4. Post hæc autem dicit affatus quod actus Dei intrinseci sunt necessarij, eò quia subjectum, in quo sunt est infinitum, & æternum, & est infinitè bonum, magnum &c. quod non esset, si actus prædicti non forent necessarij, & naturales.

5. Sed quia intellectus magnum habet desiderium, ut notitiam habeat de actibus Dei intrinsecis, vult probare ipsos esse necessariò, & innuit affatui, quod arguat sic *Quando aliqua duæ res, sive plures, sic se haberent, quod una habet actum realem, naturalem, intrinsecum, & proprium, & alia hoc non habet, essentialiter, differunt,*

& substantialiter; sed Divinus Intellectus, & Divina Voluntas habent actus naturales, reales, intrinsecos, & proprios, ut omnes homines cujuscumque nationis sint, hoc concedunt; & Bonitas, Magnitudo &c. non habent actus naturales intrinsecos, & proprios: ergo Divina Bonitas, Magnitudo &c. & Divinus Intellectus, & Voluntas differunt essentialiter, & substantialiter; sed hoc impossibile est in Deo: ergo si una Dignitas Divina habet actum, & reliqua habet actum.

6. Dum sic intellectus considerat actus Dei primos, descendit ad secundarios, & extrinsecos, qui sunt *creare, gubernare, judicare, parcere, salvare, damnare, dominari*; etiam *bonificare, magnificare &c.* qui quidem actus descendunt à superioribus, & intrinsecis, sicut effectus à sua causa, & effectivè, & secundum Dei Voluntatem, ut actus superiores sint *recoliti, dilecti, & intellecti, & laudati, & ut eis sit exhibita reverentia, servitium, atque honor.*

DE

DE PASSIONE DEI.

1. **P**ostquam consideravit intellectus actus Dei, ascendit ad passionem, & de ipsis desideravit habere scientiam, quas quidem passionem intendit investigare cum actibus predictis; eò quia passionem per actus cognoscuntur. Et tunc innuit affatui, ut dicat quod passionem Dei sunt duplices, videlicet intrinsecæ, & extrinsecæ. Intrinsecæ sicut bonificabilitas, magnificabilitas, æternabilitas, possificabilitas, intelligibilitas, volibilitas, virtutificabilitas, verificabilitas, glorificabilitas: & istæ sunt veræ, primæ, immediatæ, propriæ, & necessariæ. Ratio hujus est, quia predicti actus non possunt esse veri, primi, immediati, necessarij, & proprij sine passionibus veris primis, immediatis, & proprijs: sicut bonificare quod non posset esse sine bonificabilitate, neque magnificare, quod non posset esse sine magnificabilitate, & sic de alijs suo modo.

2. Dum sic intellectus cogitabat in predictis

dictis passionibus, dubitavit de duobus, quorum unum est, quia videtur illi, quod *supradictæ* *passiones* *dependeant* *à* *materia*; aliud verò, quia videtur ipsi, quod *dicant* *dispositiones*, & *accidentia*, quæ in Deo esse non possunt. Et ut exeat de ista dubitatione, ascendit ad considerandum divinam infinitatem, & æternitatem, in quibus oportet, quod sint *passiones*, ut actus habere possint *intrinsecos*: & quia in infinito, & æterno *subjecto*, sive *supposito* non possunt esse *accidentia*, nec *materia*: oportet quod in Deo *passiones* *sint* *substantiales*, & ab omni *materia*, & *accidentibus* *sejunctæ*, & *separatæ*.

3. Postquam intellectus cognovit *passiones* *Dei* *intrinsecas*, considerare voluit *passiones* *extrinsecas*, & *secundarias*, quæ sunt *creabilitas* *gubernabilitas*, *justificabilitas* &c. quæ sunt *eius* *passiones* *effectivè*.

4. Iterum consideravit intellectus *alias* *passiones* *extrinsecas*, quas Deus habet respectu nostri, sicut sunt *istæ*, videlicet *recolibilitas*, *intelligibilitas*, *amabilitas*, *honorabilitas*, *laudabilitas* &c. in quantum

tum

tum recolimus ipsum, diligimus intelligimus, laudamus, & honoramus.

5. Ulteriùs consideravit intellectus passionés, quas habet Deus in respectu ad nos, secundum quod nos sumus peccatores, sicut est incredibilitas, intimidabilitas, injustificabilitas, ignorabilitas, irrecolibilitas, inamabilitas, ingratabilitas, illaudabilitas, blasphemabilitas, inhonorabilitas, perjurabilitas, & sic de multis alijs, quas longum esset enarrare. Dum sic considerabat intellectus istas passionés, descendit ad sensibile, & imaginabile, cum quibus cognovit, tot & tantas passionés, quod fuit in sua consideratione tristis pertimendus, atque dolens. Et tunc innuit affatui, quod diceret a, a, peccator maledicte considera quales passionés in Deo ponis, & *considera etiam, quot pœnæ te expectant finaliter in inferno.*

DE ACTIONE DEI.

1. **P**ER ea, quæ dicta sũt superiùs de actibus Dei, & passionibus cognoscit

cit intellectus actiones Dei, quæ sunt bonificativitas, magnificativitas, æternificativitas &c. Sed de Beatissima Trinitate desiderat habere scientiam; & quia cognoscit se debilem, & fragilem ad hoc, cum sit finitus; & ipsa Beatissima Trinitas sit infinita; rogat eam ipsam Beatissimam Trinitatem, quod ipsum illuminet ad hoc quod eam cognoscat, non sicut comprehensor, quia hoc fieri non potest, sed ut aliqualis apprehensor, ita quod intelligat ipsam esse, & ipsam non esse, esse impossibile.

2. Divinus Intellectus est activus, eò quia intelligit: unde sequitur intellectus, & intelligere; & tunc intellectus humanus numerat quod intelligens est unus, & intellectus alius, & intelligere alius in Deo. Tunc innuit affatui ut dicat, quod in Deo sunt tres res distinctæ realiter, & relativè, quia si non, activitas intelligentis, & passivitas intellecti, & actus videlicet intelligere essent corrupti, alterati, & mutati, & extrà essentialitatem æternitatis deducti, quod est impossibile. Nam sicut ignis (& multò magis)

magis) habet naturam quâ quidquid est in ipso sit calidum: sic æternitas habet naturam retinendi, & conservandi æternè quidquid est in ipsa in suo numero, & actione, & passione, & actu, alioquin naturam non haberet, & esset otiosa, quod est impossibile. Nam sic ipsi competit actionem habere, & naturam æternandi, & conservandi, sicut Intellectui Divino actionem habere, & naturam intelligendi.

3. Dum sic intellectus considerat, quod in Deo sunt tres res distinctæ, descendit ad auditum, qui audivit quod Sarraceni negant in Deo Trinitatem esse, dicendo sic: Socrates intelligit se ipsum, & sic est idem Socrates intelligens, & intellectus, & non sunt plura supposita, sive personæ. A simili dicunt de Deo, quod ipse est intelligens, & intellectus, & non sequitur propter hoc, quod sint plures personæ, nec plura supposita. Et tunc intellectus reflectit se supra se, & cognoscit quod Socrates intelligendo se, generat speciem, & intelligere, cum quibus intelligit se ipsum: & quia illa species, & intelligere sunt accidentia,

dentia, & Socrates est substantia, sequitur quod Socrates, & suum intelligere, & species, cum qua intelligit sunt plura essentialiter differentia: sed non est sic in Deo, quia Deus intelligendo se non generat speciem, neque suum intelligere est accidens, sed suum intelligere est substantia: & ideo non est simile intelligere Socratis, & intelligere Dei.

4. Dum sic cognovit intellectus, quod in Deo sunt tres res personales numero distincte, & hoc per Intellectum Divinum; ascendit ad considerandum actionem Divinæ Voluntatis, & annuit affatui, ut dicat, quod Divina Voluntas est activa in volendo; quoniam in volendo activat se ipsam ad volendum volitum primitivum, verum, & necessarium; & hoc cum velle primitivo verò, & necessario: & sic istos tres, scilicet volentem, volitum, & velle, intellectus humanus considerat in æternitate esse, in qua invenit ipsos sic conservatos quoad numerum, sicut invenit intelligentem, intellectum, & intelligere quoad suum numerum in æternitate

con-

conservatos, & distinctos. Ratio hujus est, quia æternitas sic se habet ad Divinam Voluntatem, sicut se habet ad Divinum intellectum, cum sit eadem cum ipsis.

5. Iterum consideravit intellectus divinam Bonitatem esse activam, & sic de alijs: quoniam si non esset activa esset otiosa, & non haberet naturam, & esset differens ab Intellectu Divino, & voluntate, qui habent actionem, & naturam; & hoc est impossibile, ratione cujus intellectus intelligit, quod sicut Divinus Intellectus activat se intelligendo, & Divina voluntas volendo: sic Divina Bonitas activat se bonificando: unde sequitur necessariò, quod in essentia Bonitatis Divinæ sunt bonificans, bonificatus, & bonificare, sine quibus Bonitas Divina non posset esse activa, nec ab otiositate disparata; immo esset sic vacua, & imperfecta, sicut esset Divinus Intellectus, si in ipso non essent intelligens, intellectus, & intelligere: & sic de voluntate, quæ vacua esset, si in ipsa non esset volens, volitus, & velle.

S

Cog-

Cognovit ergo intellectus quod in Bonitate Divina sunt bonificans, bonificatus, & bonificare differentes personaliter, & relativè; quoniam bonificans naturaliter non potest esse bonificatus, eò quia nulum ens naturaliter bonificat se ipsum, & sic de bonificato, qui naturaliter non bonificat se ipsum: quia si sic esset, sequeretur contradictio, sic quod bonificans esset bonificatus, & non esset bonificatus, quia esset bonificans; & bonificatus esset bonificans, & non esset bonificans, quia esset bonificatus: & quod istam contradictionem Æternitas, & veritas non possunt sustinere, relinquitur, quod *bonificans, bonificatus, & bonificare* sunt tres res personales distinctæ, & relatæ; & per Æternitatem quælibet in suo numero conservatur. Et sicut dictum est de Intellectu, Voluntate, & Bonitate: ita potest dici de Magnitudine, Æternitate sic, & de alijs suo modo.

6. Dum sic intellectus considerat tres personas Divinas, quærit *Vtrum differant essentialiter, sic quod sint diversa essentia?*

Et

Et tunc ascendit ad Intellectum Divinum, qui est idem cum sua essentia, & ipse Intellectus activando se supra intellectivum generat intellectum de tota sua essentia; & quia impossibile est essentiam infinitam, & æternam divisam esse in plures essentias, cum infinitum, & æternum non recipiat divisionem, neque motum, infinitas, & æternitas conservant unitatem essentia in tanto, quod intelligens, intellectus, & intelligere non sunt nisi una essentia, unus Deus, unus Intellectus Divinus, & sic de reliquis divinis dignitatibus, sicut de Divino Intellectu dici potest.

DE NATURA DEI.

1. **P**er ea, quæ dicta sunt de actibus, passionibus, & actionibus divinis, cognoscit intellectus naturam Dei; eò quia in omni natura sunt actus, passiones, & actiones naturales, ex quibus constat ipsa natura, & ipsæ constant ex ipsa, & hoc necessario; natura enim sine ipsis esse non potest, nec ipsæ sine ipsa: unde intel-
lectus

lectus cognoscit in Natura Divina natura-
lem existere naturantem, naturale natura-
tum, & naturale naturare, sine quibus na-
tura existere non potest.

2. Dum sic intellectus est altus, & cog-
noscit Naturam Divinam per naturantem
naturatum, & naturare, cognoscit quod
isti tres sunt res primitivæ veræ, & ne-
cessariæ, & hoc propriè, & immediatè.
Primitivæ, eò quia non sunt aliquæ res
primitivæ ipsis prejacentes, & ipsæ sunt
causæ omnium entium creatorum. Veræ
sunt, eò quia verum est quod naturare
consistit in medio naturantis, & naturati, &
naturans, & naturatus in naturare concor-
dantiam æqualiter habent. Necessariæ sunt,
eò quia, si quis removeret de Natura Divina
naturare; removeret, & naturantem, & na-
turatum, & sic destrueretur Natura Divi-
na, eademque evacuaretur, quod est im-
possibile. Cognoscit ergo intellectus, quod
in Natura Divina sunt res necessariæ,
veræ, & primitivæ, & hoc propriè, &
æqualiter (ut probatum superius est.)

3. Intellectus sic altus existens, voluit
in-

investigare distinctionem naturalem in Divinis. Et tunc innuit affatui, ut sic enuntiet. Ubicumque est dare *Concordantiam naturalem*, oportet dari plura distincta; quoniam concordantia sine pluribus rebus esse non potest; sed in Natura Divina *naturans*, & *naturatus* concordant cum *naturare*: ergo *naturans*, & *naturatus* se ipsis differunt, ratione cujus differentia sunt plures res.

4. Iterum dixit affatus, quod *naturare* consistit in medio *naturantis*, & *naturati*: & sic sequitur pluralitas; quoniam ubicumque est dare medium, & ibidem est dare plures res, quæ sunt *Principium*, *Medium*, & *finis* perfectionis.

5. Ulteriùs dicit affatus, quòd *naturare* æqualiter consistit inter *naturantem*, & *naturatum*, ratione cujus sequitur distinctio: quoniam ubicumque est æqualitas oportet ibidem esse plura, sine quibus æqualitas esse non posset.

6. Iterum dicit affatus, quod nisi in Natura Divina *naturans* esset propria actio, & *naturatus* esset propria passio, *naturare*

naturare

turare esse non posset proprius actus; Sed cum sit proprius actus, sequitur quod est distinctio inter *naturatum*, & *naturare*, sine qua non posset esse propria actio, propria passio, nec proprius actus: & sic intellectus per ea, quæ affatus dixit, & per hoc, quod ipse consideravit, cognoscit esse Beatissimam Trinitatem, quæ Trinitas est primitiva, necessaria, atque vera.

7. Dum sic intellectus cognovit in Natura Divina Trinitatem, voluit eam cognoscere in Divina Unitate Bonitate, Magnitudine &c. isto modo.

8. In Deo Unitas, & sua Natura sunt idem: unde sequitur quod sicut in Natura Divina sunt res distinctæ, & necessariae: sic in Unitate Divina sunt *uniens*, *unitus*, & *unire* tres res distinctæ necessario; alioquin Natura divina, & unitas Divina non possent esse in essentia idem numero, quod est impossibile: ergo &c. Unde sequitur quod *uniens* est unus, & *unitus* alius, & *unire* alius, sine quibus, videlicet tribus distinctis, veris, primis, necessarijs, & proprijs, Unitas Divina
Natu-

Naturam habere non posset.

9. Sicut intellectus investigavit distinctionem suppositorum in Natura Divina : sic voluit investigare istam distinctionem in Divina Bonitate isto modo. In Deo sua Bonitas, & sua natura sunt idem numero, & essentia : unde sequitur quòd sicut in natura sunt *naturans*, *naturatus*, & *naturare* tres res distinctæ : sic in Divina Bonitate *bonificans*, *bonificatus*, & *bonificare* sunt tres res distinctæ, & hoc benè, unicè, & naturaliter, eò quia Bonitas Divina, Unitas, & Natura sunt idem.

10. Innuit intellectus affatui, ut dicat, quod Intellectus Divinus, & Natura Divina sunt idem per essentiam, & hoc, per quod in intellectu Divino consistunt naturaliter *intelligens*, *intellectus*, & *intelligere*, ideò est, quia in Natura Divina consistunt *naturans*, *naturatus*, & *naturare*, cum sine istis naturaliter esse non possent in intellectu Divino *intelligens*, *intellectus*, & *intelligere* : & quia in Natura Divina *naturans*, *naturatus*, & *naturare* consistunt differenter : concluditur sic, & neces-

necessariò, quod in intellectu Divino consistunt *intelligens, intellectus, & intelligere* differenter, & distinctè personaliter, & relativè.

11. Item innuit intellectus affatui, ut dicat, quod Voluntas Divina & Natura Divina sunt idem per essentiam, & hoc, per quod in Voluntate Divina consistunt naturaliter *volens, volitus, & velle*, est ideò quia in Natura Divina consistunt *naturans, naturatus & naturare*; quoniam sine istis, natura esse non posset naturaliter in Voluntate *volens, volitus, & velle*. Et quia in Natura Divina *naturans, naturatus, & naturare* consistunt differenter: concluditur verè, & necessariò quod in Voluntate Divina consistunt *volens, volitus, & velle* differenter, & distinctè personaliter, & relativè. Et sicut dictum est de intellectu, & Voluntate, ita potest dici de alijs suo modo.

12. Dum sic intellectus cognovit Beatissimam Trinitatem, voluit scire, an Essentia Divina esset divisa, ita quod sicut ibi sunt tria supposita, essent tres Essentiæ distinctæ? Et tunc ascendit ad modum, per quem

quem in Essentia Divina sunt *naturans*, *naturatus*, & *naturare*; sicut in Intellectu Divino *intelligens* quod est Pater, qui de tota sua essentia, & natura, generat Filium, qui est *intellectus*, & *naturatus*, & invicem spirant Spiritum Sanctum per *amorem*. Et quia ista Essentia est infinita, & æterna, non posset esse distincta, licet distinctè consistat in suis suppositis ratione relationis generationis, & spirationis.

13. Iterum voluit intellectus scire quâ ratione, in Natura Divina dicitur Pater, & dicitur Filius, & dicitur Spiritus Sanctus? Tunc ascendit ad modum, per quem *naturans* producit *naturatum* de se ipso: & quia *naturans* de se ipso producit *naturatum* activando se supra suam naturam, consistit Pater, eò quia de sua natura generat Filium *naturatum*, & sic *naturans* debet vocari Pater, & *naturatus* Filius; & quia invicem diligunt naturaliter, & substantialiter, spirant per amorem *amare* naturale, cui istud nomen competit, videlicet Spiritus Sanctus, qui est innocens, & spiratus.

14. Ulte-

14. Ulterius voluit scire intellectus *Quare sunt in Deo tria supposita, neque plura, neque pauciora?* Et consideravit quod Deus est principium naturale, quod principium non esset perfectum, si in ipso essent plures res, quàm tres: sicut in Natura Divina sufficit unum principium *naturans principians*, non *naturatum*, neque *principiatum*, quod est Deus Pater: & sufficit unum *principium principiatum*, & *naturatum* non *principians*, neque *naturans*, & istud est Spiritus Sanctus: & sufficit quod sit ibi unum *principium principians*, & *principiatum*, & istud est Filius principiatum à Patre, & *principians* cum Patre Spiritum Sanctum: & sic sufficiunt in ipso principio in communi tres personæ, & duæ actiones in Patre, una in quantum generat Filium, & alia in quantum spirat Spiritum Sanctum, in quo sufficiunt duæ passionés, quarum unam habet ex parte Patris, aliam ex parte filij; & in filio sufficit una actio, & una passio: & sic Personæ sunt æquales per actiones, & passionés, quam æqualitatem habere non possent, si essent ibi duo Patres

Patres, aut duo Filij.

15. Iterum consideravit intellectus quod in numero ternario maximè consistit æqualitas, eò quia numerus binarius æqualiter consistit inter primam unitatem, & tertiam, quoniam tantum Bonitatis, Magnitudinis &c. consistit inter Patrem, & Filium, quantum inter Filium, & Spiritum Sanctum, & inter Spiritum Sanctum, & Patrem, & ea æqualitas tanta verè esse non posset in alio numero, quàm in numero ternario: concluditur ergo quod in Deo sunt tres Personæ, & neque plures, neque pauciores esse possunt.

*DE SUBSTANTIA DEI SINE ALIQUO
accidente,*

1. **D**escendit intellectus ad substantias inferiores, sicut ad substantiam lapidis, flammæ &c. & quia istæ substantiæ substant accidentibus, & accidentia per se non possunt existere, sed per substantiam, cognoscit intellectus quod substantia Dei est à substantijs inferioribus

bus disparata sicut perfectum ab imperfecto, infinitum à finito, æternum à temporali, & novo, immobile à mobili, & sic de alijs suo modo. Et sicut substantia Dei est ab istis substantijs disparata: sic est disparata ab accidentibus, quoniam in essentia infinita, & æterna nullum accidens esse potest.

2. Iterum descendit intellectus ad substantiam in communi, sub qua sunt substantia corporea, & incorporea, quæ substantia est in anima, & non extra; & à tali substantia, est substantia Dei separata, eò quia est ens reale, infinitum, & æternum; & ratione istius infinitatis, & æternitatis, substantia Dei est ens necessarium non potens aliter se habere.

3. Iterum descendit intellectus ad substantias inferiores, quæ sunt compositæ ex forma, & materia, & à talibus substantijs, substantia Dei separata est, eò quia infinita, & æterna est: & quod est infinitum, & æternum non potest habere nisi unam essentiam, & substantiæ inferiores habent plures essentias, scilicet materiam, & formam.

4. Dum

4. Dum sic intellectus cognovit, quod Dei substantia ab omnibus alijs substantijs est disparata, quæsiuit *Vtrum substantia Dei Patris sit una, & substantia Dei Filij sit alia, & sic de substantia Spiritus Sancti?* Et tunc ascendit ad Divinam Bonitatem, & sic de alijs, in qua *bonificativus* non est una Bonitas distincta à Bonitate *bonificabilis*, & *bonificare*; sed isti tres sunt una eadem Bonitas: *bonificativus* etiam de sua Bonitate producit *bonificatum*: & invicem de Bonitate una spirant Spiritum Sanctum. A simili Pater de sua substantia producit Filium, & invicem de una substantia spirant Spiritum Sanctum.

5. Præterea quærit intellectus *Vtrum Divina Bonitas Magnitudo &c. sint in Deo res substantiales?* Et *Vtrum sint una substantia, an plures?* Et tunc ascendit ad infinitatem, & æternitatem Dei cum quibus cognovit, quod si Divina Bonitas &c. non essent substantia, quod Æternitas, & Infinitas non haberent Bonitatem infinitam in Magnitudine; eò quia acci-
dens

dens non est ita magnum, sicut substantia, neque Bonitas accidentis est per se existens: & quia omnia ista sunt in Deo impossibilia, cognoscit intellectus, quod Divina Bonitas est substantia, & sic de Magnitudine &c. & quod non sunt nisi una substantia; quoniam si essent plures, Bonitas esset Magna per accidens, & non per se, & Magnitudo &c. esset bona per accidens, & non per se: & quia accidens in Deo nullo modo esse potest: ergo &c.

6. Item quæsit intellectus, *Vtrum substantia Divina sit immensa, & á quantitate, & limitate disparata?* Et tunc ascendit ad Divinam Trinitatem, cum qua cognovit, quod Divina substantia est immensa, & ab omni quantitate disparata; Bonitas enim Divina est ratio Deo, quod producat bonum substantialiter, & Magnitudo ratio, quod talis productio sit magna substantialiter, & æternitas conservat, & gubernat quod illa productio sit ab æterno, in æternum, & quod sit actus purus; ratione cujus sequitur de necessitate, quod illa productio sit immensa, & illimitata,
&

& ab omni quantitate disparata.

7. Iterum intellectus ascendit ad Creatorem mundi, qui non erat, & dubitat an in Deo cadat tempus, aut novitas, cum fecerit, quod non faciebat? Sed tunc ascendit ad productionem in Divinis, quæ est infinita, & æterna: unde sicut productio finita, & nova non potest impedire productionem infinitam, & æternam, sic operatio nova non potest mutare nec innovare operationem antiquam, infinitam, & æternam.

DE SIMPLICITATE DEI, SINE ALIQUA compositione.

1. **O**Mne ens infinitum, & æternum est simplex, & infinite distat, & æternè à compositione; sed Deus est ens infinitum, & æternum: ergo Deus est ens simplex infinite, & æternè distans à compositione.

2. Dum sic intellectus cognovit, quod Deus est ens sine compositione simplex, recordatus est quod affatus dixit in Deo *bonificativum, Magnificativum, aternificativum,*

tivum, &c. esse unam Personam, & *bonificabilem, Magnificabilem, & aternificabilem* esse aliam, & bonificare, magnificare &c. per amorem esse aliam Personam. Et tunc, an quælibet persona esset composita, sicut Persona Patris ex *tivis*, & Persona Filij ex *bilibus*, & Persona Spiritus Sancti ex *actibus*? Et tunc recurrit ad Cap. de Natura Divina, cum quo cognovit quod Personæ Divinæ non sunt compositæ; eò quia unus est *naturans*, & alius *naturatus*, & alius est *naturare*, & Natura est una, in qua non est nisi una Bonitas, una Magnitudo &c. & invicem sunt una natura, & non plures, una simplicitas, & non plures; de qua simplicitate: Pater Filium simplicem naturaliter producit bonum infinitè, & æternè &c; & sicut bonum per Bonitatem &c: sic simpliciter per simplicitatem &c. & naturaliter per Naturam, & æqualiter per Æqualitatem: & sic de Spiritu Sancto suo modo. Cognovit ergo intellectus per prædicta, quod Personæ Divinæ non sunt compositæ.

3. Iterum quæsit intellectus *Vtrum tres*
Per-

Personæ Divinae componant ipsum Deum?
 Et iterum confugit ad Capitulum de Natura Divina, cum quo agnovit quod Deus est simplex, & ab omni compositione disparatus : quoniam sicut est disparatus cum sua Bonitate à Malitia, & cum sua infinitate à finitate, & cum sua æternitate à novitate, & cum sua concordantia à contrariedade, & cum sua Æqualitate ab inæqualitate : sic est disparatus à compositione cum sua simplicitate, in qua quidem simplicitate, quidquid est, sic est simplex, & multò magis sine compositione : sicut quidquid est in caliditate, est calidum, & quidquid in quantitate, est quantum. Et sic cognoscit intellectus quod quidquid est in Deo est summè simplex.

DE SINGVLARITATE DEI.

I. **D**esideravit intellectus *scientiam* habere de *Divinis Personis*, & quomodo sunt *Personæ in essentia Dei*, & in *ejus rationibus*? Ideoque consideravit quinque Principia, cum quibus voluit investigare

T

gare

gare per quem modum, Personæ Divinæ sunt Personæ, quæ Principia sunt hæc, scilicet *Actio Distinctio, Concordantia, Æqualitas, & Medium*, & hoc sic. Prima Persona est ens per se existens, & per se sonans, hoc quod est. Divina Natura est activa: & sic de sua Vnitate, Bonitate &c. quoniam ipsa Natura activat se in naturando; eò quia *naturans* est *activans*, & *personans*, quod est ipsa Natura producens *naturatum, personatum*, quod alia Persona est; & hoc cum *naturare* per Amorem, qui est alia Persona: & sic tota Natura Divina est *activata, passionata, & actuata* cum prædictis tribus Personis, sine quibus esset otiosa, & annullata.

In qua quidem Natura est una Persona *naturans*, alia Persona est *naturatus*, & alia est *naturare* per amare: & sic sequitur distinctio Personarum, ita quod una non est alia. In ipsa verò Natura, tres personæ *concordantiam* habent, sic, quod quælibet consistit per se una Persona, & invicem sunt una Essentia, & Natura, & hoc *equaliter*; eò quia *naturans* de toto se ipso pro-

producit *naturatum*, & invicem spirant Spiritum Sanctum de tota sua æqualiter Essentia, & Natura: qui quidem Spiritus Sanctus consistit in *medio* Patris, & Filij æqualiter per *Amorem*: sicut generare quod æqualiter consistit inter Patrem, & Filium per *Intellectum*.

2. In Unitate, sive Essentia Dei est Actio, eò quia Uniens est *activans*, & una persona, in qua tota Unitas est activa, & ab otiositate disparata; Uniens autem ipse producit aliam Personam personatam uniendo, & hoc per Intellectum, & invicem spirant, & uniunt aliam Personam per Amorem; hoc autem esset impossibile sine distinctione personarum. Unde necesse est esse distinctionem in Divinis, eò quia impossibile est ipsam non esse; ex quo necesse est, eam ipsam unitatem esse activam, & eam habere *concordantiam* inter unientem, unitum, & unire: & necesse est quod *unire* consistat in medio æqualiter *unientis*, & *uniti*.

3. Divina Bonitas est activa, eò quia in ipsa est *bonificans*, qui est ipsamet Bonitas,

tas, & ipse bonificans est Persona, qui de sua Bonitate producit aliam Personam *bonificatam*, bonificando, & intelligendo, & *bonificans*, & *bonificatus* producunt aliã Personam bonificatam, bonificando, & amando: & sic tota Bonitas est activa quo ad Patrem, & activa, & passiva quo ad Filium, & tota passiva quo ad Spiritum Sanctum, & hoc *distinguendo, concordando, coequando, & mediando*. Et hoc non esse, est impossibile, ut ipsa Bonitas sit activa, & ab omni otiositate disparata.

4. Divina Infinitas est activa, eò quia in ipsa est una Persona infiniciens, activans, generans, quæ per infinire, & intelligere producit aliam Personam, super quam activat se sine mensura, eò quia immense est activa, & invicem producunt aliam Personam per infinire, & amare: & ad hoc distinctio est necessaria; eò quia sine ipsa esset impossibile actionem infinitam esse: hoc idem est de *Concordantia*, sine qua cuilibet Personæ non competeret esse, nec invicem possent esse una essentia, & infinitas: hoc idem est de *equalitate*, sine
qua

qua infiniens, infinitus, & infinire non possent distare ab inæqualitate, neque *infinire* posset stare in *medio* infinientis, & infiniti.

5. *Æternitas* est activa, & ipsam non esse activam est impossibile, eò quia impossibile est eam esse otiosam; sua verò activitas consistit per *æternantem*, qui producit *æternatum*, qui invicem spirant *Spiritum Sanctum æternatum*, & ad talè actionem, distinctio est necessaria, sine qua esset impossibile. Hoc idem est de *Concordantia, Æqualitate, & Medio*. Ratio hujus est: quia *æternans*, & *æternatus* non possent concordare in *æternare*, neque *æqualitatem* habere in *æternare*, quod *æternare* non posset esse *æqualiter* inter *æternantem*, & *æternatum*. Dum sic intellectus investigavit *Personarum Divinarum modum*, per ea, quæ cognovit per *Naturam, Unitatem, Bonitatem, Infinitatem, & Æternitatem*, cognovit modum *Personarum per Divinam Potestatem Sapientiam &c.*

QVOD

QVOD IN DEO NON SIT SPECIES.

1. **T**antum perfectionem cognovit intellectus in Deo per ea, quæ dicta sunt de ipso, quod intellexit non oportere, quod Deus habeat species, cū quibus cognoscat semetipsum, & creaturam; quoniam sicut sua Voluntas sufficit ei ad diligendum omnia bona: sic suus Intellectus sufficiens est ei ad cognoscendum omnia cognoscibilia; est enim infinitus, & æternus, & purus actus.

2. Bonitas Dei sufficit Deo ad bonificandum omnia bonificabilia, cum sit infinita, & æterna: à simili est de Intellectu Divino, qui ratione suæ Infinitatis, & æternitatis comprehendit omnia intelligendo: & hoc per se, & immediatè.

3. Divinus Intellectus est activus, & activat se in suo proprio intelligibili: & quia sua propria activitas est infinita, & æterna, & sua intelligibilitas est infinita, & eterna, sequitur quod suum intelligere sit infinitū, & æternum: cum quo quidem intelligere *intelligens* in suo proprio intelligibili omnia facit intelligibilia. Et quod hoc sit verum;

rum ; ipse creavit intellectum nostrum ad imaginem, & similitudinem suam, ut in ipso esset Divina Intelligentia figurata, secundum quã intellectus ipse humanus potest esse capax hujusmodi similitudinis Dei.

4. Dum sic intellectus considerabat Divinum Intellectum, & similitudinem, quam habet ab ipso, cognovit quod ipse in sua natura est activus, & in sua natura, est passiva intelligibilitas, in qua, illa, quæ intelligit, intelligibilia facit per intelligere. Sed quia est finitus intellectus humanus, & impotens, non potest agere sine speciebus acquisitis, de quibus satis largè locuti sumus in Capitulo de specie in Distinctione hominis.

5. Sicut intellectus cognoscit, quod in intellectu divino non sunt species acquisitæ: sic nec in divina voluntate, memoria, & bonitate: & sic de alijs suo modo.

DE COMMUNITATIBVS, ET PROPRIETATIBVS Dei.

1. **D**eitas est essentia Dei, & est communis Patri, & Filio, & Spiriti-

Spiritui Sancto ; eò quia quælibet Persona est ipsa essentia , & è converso ; sed in ipsa essentia, Paternitas est una proprietas, Filiatio est alia proprietas, & passiva spiratio alia proprietas.

2. In Deo Divina Bonitas est communis ratio Patri, & Filio, & Spiritui Sancto; sed Pater in ipsa Bonitate est una proprietas bonificativa, sicut in Deitate est deificativa; & Filius est alia proprietas bonificabilis, sicut est in Deitate, deificabilis; & Spiritus Sanctus est alia proprietas benè spirata, sicut est in Deitate deificè spirata: & sic de Magnitudine, & de alijs potest dici.

3. In Divina Bonitate &c. Pater, & Filius sunt una spiratio communis activa, Bonificativa, & Spiritus Sanctus una spiratio passiva propria bonificabilis, sive bonificata.

4. In Divino Intellectu Pater est generativus, intellectivus, distinctivus, activus; & Filius est generatus, intellectus, distinctus, & passivus; & inter istas duas proprietates consistit unus communis

munis actus, scilicet generare, in quo Pater est generativus, & Filius est genitus; & in ipso generare, Pater est concordativus, & còequativus, & Filius est concordabilis, & còequabilis: & hoc personaliter; sed concordantia, & etiam æqualitas est communis utrique essentialiter, & naturaliter.

5. In Divina Voluntate Pater, & Filius sunt activi, amativi, distinctivi, concordativi, coequativi, principiativi, & spirativi; & hoc propriè, & personaliter; & Spiritus Sanctus est passivus, amabilis, distinguibilis, concordabilis còequabilis, & spirabilis personaliter, & amanter.

6. Intelligere, amare, & memorare sunt actus communes Divinis Personis, quia quælibet Persona intelligit se, memorat, & amat; & sunt communes, quia quælibet persona est Intellectus Memoria, & voluntas, & sunt una essentia, & non plures.

7. In Divinis Rationibus, quælibet ratio habet suum proprium actum, sicut Bonitas, quæ habet bonificare, Magnitudo mag-

magnificare, & Æternitas, æternificare &c. & per istos actus proprios dicuntur rationes particulares. Sed quia rationes istæ sunt una Essentia, & non plures, actus sunt una essentia, & non plures.

8. Divina Bonitas est communis alijs rationibus, quæ sunt bonæ per Bonitatem, & actus, quos habent sunt boni per actum Bonitatis, & hoc idem est de Divina Magnitudine, quæ est communis, sicut Bonitas, & sic de alijs potest dici.

9. Postquam intellectus communitates, & proprietates prædictas cognovit, quæ sine *actione, passione, distinctione, concordantia, & cœquatione*, in Divina Essentia non possent esse communitates, nec proprietates supradictæ, quoniam non haberent cum quo, & tunc posuit, quod istas communitates, & proprietates non esse in Divina Essentia, est impossibile, ut essentia non sit otiosa, vacua, & ab actione disparata. Et sic cognovit quod ipsas esse in Divina essentia est necessarium. Et in

isto passu est Beatissima Trinitas declarata.

DE

DE ENTITATE DEI.

1. **D**Eus est ens supremum infinitum, & æternum, & quia est ens infinitum, & æternum est ens necessarium, & non potens aliter se habere, & sua essentia, & unitas, & natura. Item Bonitas, Magnitudo Æternitas &c. & quoniam quidquid est in Deo totum est essentia, & in ipso essentia, & esse convertuntur.

2. Dum intellectus consideravit sic essentiam Dei, desideravit cognoscere *Vtrum ipse apprehendat ipsam verè, & realiter?* Et tunc dubitavit, an ipsam intelligeret propter hoc quod finitus est; & non ad hoc proportionatus in hac vita esse, & quia cum corpore corruptibili est conjunctus? Et tunc descendit ad visum, qui videt quandoque Solem impeditum esse, & non posse benè immittere radios suos ad nos propter ipsarum nubium interpositionem: veruntamen quando nubes non sunt multum spissæ, Sol aliquantulum illuminat àèrem, ubi sumus. A simili consideravit,

ravit, quod Divinus intellectus per suam gratiam quandoque illuminat intellectum humanum, ut aliquantulum apprehendat Divinam Essentiam, quæ est Deitas, realiter, atque verè: & in tanto quod oppositum non posset consentire, secundum modum intelligendi. Et ad hoc declarandum innuit affatui, ut dicat ista verba: posito quod intellectus humanus intelligat, quod in homine non sunt actus, passionés, & actiones, & natura, & alia, quæ dicta sunt in Distinctione hominis; impossibile esset ipsum intelligere verè hominem esse; neque intelligere verè, quod humanitas esset essentia hominis: & quia intelligit verè, & necessariò quod in homine sunt ea, quæ dicta sunt de ipso in sua Distinctione, cognoscit verè, & necessariò hominem esse. A simili suo modo, si intellectus negaret in Deo ea, quæ dicta sunt in ista Distinctione de ipso, impossibile esset ipsum intellectum intelligere Deum esse, quoniam sine prædictis, Deus esse non potest. Et quia intellectus humanus cognoscit ea esse in Deo, quæ dicta

dicta sunt, cognoscit verè, quod sua essentia est Deitas, & Deus est suum esse; & hoc sic necessariò quod non potest aliter se habere.

3. Dum sic considerabat intellectus in Divina essentia, tentabat se ipsum, *Vtrum de Divina Essentia esset creditivus, an assertivus?* Et tunc descendit ad auditum, qui audivit ea, quæ dixit affatus: & quia intellectus non potuit negare rationabiliter ea, quæ auditus audivit, cognovit quod ipse erat certus de Deo, & de sua Essentia, & de Beatissima Trinitate. Tunc dixit quod Fides est magis alta per credere, quam ille ipse per intelligere: quoniam sicut oleum enatat supra aquam: sic Fides supra intellectum: eò quia Fides habitus est à Deo gratis datus, & intelligere est cum difficultate, & labore. Et tunc intellectus cognovit, quod Fides est suus habitus quantumcumque sit altus in intelligendo; eò quia plus credit per Fidem, quam ipse intelligere possit; & supponit quod si non intelligeret, ad Fidem recurreret. Per hoc quod de Deo intelligit,

ligit, secundum ea, quæ dicta sunt in ista Distinctione, possent converti ad Fidem Catholicam infideles, Dei tamen gratia mediante.

DE PROBATIONE QUOD DEVS SIT.

1. **D**esideravit subinde intellectus probare Deum esse, ut ascenderet ad habendum scientiam quod Deus est necessario; & innuit affatui quod primò sic diceret. Ens æternum est: & si non est ens æternum, quod primò fuit, se ipsum principiavit; sed hoc est impossibile cum unum ens se ipsum non possit principiare; quia si sic, esset antequam esset, quod est impossibile: istud ergo ens æternum, Deum esse vocamus.

2. Ens æternum est, ut dictum est, aut igitur istud est per suam Potestatem, aut per aliam; non per aliam; quia ante suam Potestatem æternam, esset alia Potestas præjacens, quod est impossibile: ergo est ens æternum per suam Potestatem: unde sequitur quod si est ens æternum per suam Potestatem

Potestatem, quod sua Potestas sit infinita; quoniam per Potestatem finitam, ens æternum esse non potest: habet ergo Potestatem infinitam sic ratione Potestatis, sicut Durationem infinitam ratione Æternitatis. Tale autem ens habens hujusmodi Potestatem infinitam, Deum vocamus.

3. Istud ens æternum habens Potestatem infinitam, aut habet Bonitatem finitam, aut infinitam; non finitam; eò quia habet Potestatem infinitam (ut probatum est) ergo habet Bonitatem infinitam. Tale autem ens æternum infinitè potens, infinitè bonum, Deum vocamus.

4. Omne illud ens, quod habet Potestatem infinitam, & infinitam Bonitatem, habet Magnitudinem infinitam; sed ens æternum est tale ens (ut probatum est) ergo habet Magnitudinem infinitam, & immensam. Major declaratur; quia si non haberet Magnitudinem immensam, & haberet Potestatem infinitam, & Bonitatem infinitam; sequeretur quod esset magis potens, & magis bonus, quàm Magnus: & sic deficeret Potestas infinita, quæ non posset esse

esse ita Magna sicut potens, & sic de Bonitate infinita; sed hoc est impossibile: ergo in ente æterno est Magnitudo infinita, & immensa. Tale autem ens æternum, vocamus Deum.

5. Si est ens æternum infinite potens, infinite bonum, & infinite Magnum, & immense, oportet quod habeat operationem intrinsecam, æternam, & infinite potentem, infinite bonam, infinite Magnam, & immense; sed probatum est quod est tale ens: ergo habet operationem intrinsecam, æternam, infinite potentem &c. & tale ens, vocamus Deum.

6. Gavifus fuit intellectus quia cognovit Deum esse de necessitate; & voluit investigare, *Vtrum esset unus Deus, aut plures*. Sed recordatus, est, quod probatum fuit Deum esse infinite potentem, infinite bonum, infinite Magnum; quod fieri non posset si essent plures Dij; eò quia unus alteri impediret suam Potestatem infinitam, & suam infinitam Bonitatem, & Magnitudinem: Est ergo unus Deus necessario; & non plures.

QVOD

QVOD SIT DIVINA TRINITAS.

1. **C**onsideravit intellectus, ut Divinam probaret Trinitatem; sed ipse recordatus est de Capitulis istius Distinctionis, in quibus est satis Beatissima Trinitas declarata: unde non oportuit iterum probare, cum non esset nisi dicta repetere. Voluit tamen scire, *Vtrum Deus posset esse, si in eo non esset Divinarum Personarum productio?* Et tunc innuit affatui quod diceret hæc Verba.

2. Estò quod in Essentia Dei non essent realiter actus, passiones, actiones, in ipsa Essentia, non posset esse natura; & si ipsa naturam non haberet, esset otiosa, & imperfecta, & sic de otiositate suæ Unitatis, Bonitatis, Magnitudinis &c. Et ratione istius otiositatis, Divina Potestas esset impotens, & Divinus Intellectus ignorans, & sic de alijs suo modo. Et sic Deus non haberet cum quo esset sublimis, & perfectus: Concluditur ergo quod Deus sine productione Divinarum Personarum non haberet naturam, sine qua natura, esset per accidens,

V

&

& per contingentiam, quod est impossi-
bile: ergo &c.

QVOD DEVS SIT INCARNATVS.

DEsideravit cognoscere intellectus
Vtrum Deus sit Incarnatus. Sed cog-
novit, id probari non posse de necessitate,
videlicet Deum esse incarnatum: eò quia
talis Incarnatio non est naturalis, nec esse
aliquid quod Deum cogere possit ad reci-
piendum humanam naturam. Sed ascen-
dit intellectus ad rationes Dei, quæ æqua-
liter mundi existunt causæ: & per illam
æqualitatem voluit Incarnationem istam
beatissimam prebare isto modo.

1. Quando Deus creavit Mundum, suus
Intellectus cognovit majorem finem quare
ipsum creavit, qui finis major est, quod se
faceret hominem, & quod ipse homo esset
Deus: unde sicut Intellectus cognovit ma-
jorem finem per Incarnationem: sic sua
Voluntas voluit eundem majorem finem
creationis Mundi: quod si non, Intellec-
tus majorem finem intellexisset, & sua Vo-
luntas

luntas non voluisset eundem majorem finem; sed minorem, quod est impossibile, eò quia Intellectus, & Voluntas se habuerunt æqualiter ad Mundi creationem. Relinquitur ergo, quod Deus est incarnatus.

2. Divina Voluntas est ita Magna in volendo bonum creatum: sicut Divinus Intellectus in intelligendo bonum creatum; & quia Intellectus Divinus, & Voluntas sunt æquales per Bonitatem, & Magnitudinem, quantum Magnum bonum Intellectus intellexit in creatione Mundi, tantum magnum bonum Voluntas dilexit in creatione ipsius Mundi; sed hoc fuit per Incarnationem: ergo &c.

3. Divina Potestas tantum potuit Mundum exaltare in creando, quantum Intellectus Divinus potuit intelligere ipsam exaltationem Mundi; sed intellectus intellexit majorem exaltationem Mundi per Incarnationem: ergo hoc Divina Potestas potuit, & Divina Voluntas voluit: eò quia æqualiter vult hoc quod intellectus intellexit, & Potestas potuit, & hoc ad exaltationem Universi: & sic quia voluntas voluit

luit, Incarnatio fuit, cum qua Incarnatione est Mundus tam exaltatus, quòd magis esse non potest.

4. Si Deus est incarnatus, Deus potest remunerare corpus hominis in Paradyso, quod sibi exhibuit servitium in hac vita in majori remuneratione, & hoc objective, scilicet videndo Corpus Christi. Si autem incarnatus non est, ipse non potest remunerare corpus hominis in majori remuneratione, sed in minori; sed Divina Potestas, & Divina Justitia concordant in majori concordantia, & non in minori: ergo concluditur quod Deus est incarnatus.

5. Per has quinque rationes supradictas cognovit intellectus, quod Deus est incarnatus, & tenendo eundem modum posset probari, & per alias rationes. Et

tunc innuit affatui, ut diceret

quod soli Filio Dei convenit

assumpsisse humanã car-

nem, ut Filius Dei

esset Filius Vir-

ginis Glo-

riosa.

DE

DE DECIMA, ET VLTIMA DISTINC-
tione, quæ est de quæstionibus.

Quæstiones hujus libri, de ipsius Dis-
tinctionibus, in quibus, & earum so-
lutiones sunt implicitæ, extrahuntur:
& ad §§. & rubricas ejusdem, solutiones
ipsæ remittuntur. Quod factum est, tum
ut prolixitatem evitemus: tum quia ejus-
modi solutiones citra difficultatem per lo-
ca, ad quæ referuntur, fieri possunt per ho-
mines precipuè intellectum subtilem ha-
bentes. Quæstiones igitur primæ erunt de
2a. Dist. quæ est de *Lapide*, & de his, quæ
inibi pertractantur. Secundæ verò de
3a. Dist. quæ est de *flamma*: & sic de
alijs suo modo Quæstionibus, quæ sunt
de *actû* ad §§. & ad numerum de *actû*
remissis: & sic de quæstionibus de *passio-*
ne, & hujusmodi reliquis.

QVÆSTIONES SECUNDÆ DIST. QVÆ
est de Lapide, & primò Quæstiones de
actû Lapidis.

1. **Q**uæritur. *Vtrum affatus habeat*
actum in lapide? Solutio vade
ad

ad Cap. de actu Lapidis, in cujus primo §. invenies solutionem figuratam fol. 5. & 6.

Utrum *auditus sine affatu in Lapide posset habere actum?* Sol. eodem §. fol. 5. & 6.

Utrum affatus tantum se activet in nominando Lapidem, sicut auditus in audiendo? Sol. eodem §. fol. 5. & 6.

Utrum imaginatio posset haurire species Lapidis ab auditu, posito quod affatus non esset sensus? Sol. ibidem. fol. 6.

Utrum intellectus ita indigeat affatu, sicut auditu, ad hoc quod intelligat Lapidem? Sol. ibidem. fol. 6.

2. Per quem modum intellectus ascendit, & descendit ad hoc quod Lapidem intelligat? Sol. 2. §. fol. 7.

Per quem modum intellectus sine dubitatione, & credulitate Lapidem intelligit, & attingit? Sol. §. eodem fol. 7.
N. 2.

Utrum istorum primò requiratur, an dispositio Lapidis, ad hoc ut sentiatur, an dispositio sensus. Sol. fol. 7. N. 2.

QVÆS-

QVÆSTIONES DE PASSIONE LAPID.

3. **Q**Uæritur per quem modum lapis non habet passiones quandoque sub imaginatione; & aliquando habet? Solutio vade ad Cap. de *passione* Lapidis, in cuius §. 2. 3. Sol. inuenies figuratam fol. 7.

4. Utrum Lapis in eodem tempore plures possit habere passiones? Sol. 4. §. fol. 8.

Utrum Lapis in uno tempore habeat passionem in *actu*, & in alio tempore, in *potentia*? Solu. §. eodem fol. 9.

Utrum Lapis in una parte multas habeat passiones? Sol. §. eodem fol. 9.

Utrum intellectus in uno tempore sit universalis, & particularis in apprehensione Lapidis? Sol. §. eodem fol. 10.

Utrum intellectus sine imaginatione posset Lapidem intelligere? Sol. eodem §. fol. 10.

Per quem modum intellectus est universalis, & particularis? Sol. §. 5. fol. 10.

Utrum potentia tactiva sic magis generalis quàm, visiva, & imaginativa in tempore? Eodem §. fol. 10. Num. 5.

Utrum

Utrum imaginatio : & intellectus apprehendant in Lapide elementa? Sol. in 6. §. fol. 10.

Utrum intellectus in Lapide posset apprehendere elementa sine affatu? Sol. in ipso §. fol. 10. N. 6.

Utrum tactus posset apprehendere qualitates elementorum, in absentia essentiarum earundem? Sol. in ipso §.

Quare tactus non attingit in Lapide àèrem, & ignem? Sol. in 7. §. fol. 10.

Utrum Lapis moveat se? Et si sic, quaeritur. Cū quo se movet? Sol. in 8. §. fol. 11.

Utrum Lapis activet se in sua passione? Sol. in ipso §. fol. 11.

Per quem modum Lapis patitur sub sensu, imaginatione, & intellectu, & ubi patitur? Sol. in 9. §. fol. 12.

Per quē modū sensus cōmunis habet passiones, Lapidē sentiendo? Sol. ibid. f. 12.

Utrum Lapis per se ponat passiones in sensu Sol. in ipso §. fol. 12.

QVÆSTIONES DE ACTIONE LAPID.

QUæritur quò vadit frigiditas Lapidis primitiva, quando ipse Lapis est calefac-

lefactus? Sol. vade ad Cap. de actione
Lapidis in cuius 1. §. Solutio est implicata
fol. 13.

Utrum Caliditas, quæ est in Lapide ca-
lefacto fuerit prius in ipso in potentia?
Sol. in ipso §. fol. 13.

Per quem modum intellectus scit quod
in Lapide frigido est ignis? Sol. in ipso
§. fol. 14.

Utrum in Lapide sint actu, aut po-
tentia elementa? Sol. in ipso §. fol. 14.

Utrum Lapis posset esse corpus, posito
quod in ipso non essent elementa actu?
Sol. in ipso §. fol. 14.

Utrum Lapis gravis, & durus posset
esse sine terra, & aqua? Sol. in ipso §. f. 14.

Quare Lapis restringit sanguinem? Sol.
in 2. §. fol. 15.

Utrum objectum moveat potentiam,
aut è conversò? Sol. 3. §. fol. 16.

Quare magnes attrahit ferrum? Sol. 5.
§. fol. 17.

Per quem modum, imperfectum quies-
cit in perfecto? Sol. eodem §. fol. 17.

QVÆSTIONES DE NATVRA LAPIDIS.

Vtrum Lapis habeat naturam? Sol. vade ad Cap. de Natura Lapidis in cuius primo §. invenies solutionem figuratam fol. 19.

Utrum Lapis habeat plures formas específicas? Sol. eodem §. fol. 19.

Utrum jaspis per se, aut per aliud restringat sanguinem? Sol. 2. §. fol. 20.

Utrum inter jaspidem, & Saturnum sit dare medium, cum quo Saturnus agat in jaspide? Sol. in 3. §. fol. 21.

Utrum sit dare medium inter tactivam, & Lapidem, quando tactiva tangit Lapidem? Sol. in 4. §. fol. 21.

Utrum objectum possit componi ex pluribus essentijs differentibus specie? Sol. in ipso §. fol. 22.

Per quem modum scientia confusa, & determinata causantur? Sol. in ipso §. fol. 22.

Per quem modum Lapis habeat naturam, & quæ sunt ejus principia? Sol. in 5. §. fol. 23.

Utrum

Utrum motus naturalis Lapidis exterior sit causatus à motu intrinseco naturali? Sol. in ipso §. fol. 23.

Quæritur Utrum in Lapide sit motus intrinsecus? Sol. in ipso §. fol. 23.

*QVÆSTIONES DE SVBSTANTIA, ET
accidente Lapidis.*

QUæritur Utrum affatus sit sensus particularis necessario? Sol. vade ad Cap. de substantia, & accidente Lapidis, in cuius 2. §. est implicata Solutio. fol. 24.

Utrum affatus sit ita necessarius ad generandum scientiam, sicut auditus? Sol. in ipso §.

Utrum affatus magis participet cum anima, quàm aliquis alius sensus? Sol. in ipso §. fol. 25.

Quæritur utrum affatus sit sensus primitivus, & auditus consequutivus? Sol. in ipso §. fol. 25.

Per quem modum intellectus cognoscit accidētia Lapidis? Sol. in 3. §. fol. 25.

Per quem modum intellectus cognoscit
plures

plures substantias esse in Lapide? Sol. in ipso §. fol. 25.

Per quem modum, quando cum uno sensu intellectus non potest, cum alio se iuvat? Sol. in 3. §. fol. 26.

Per quem modum intellectus est dubitativus? Sol. in 4. §. fol. 27.

Utrum substantia sit magis apprehensibilis per unum sensum, quàm per alium? Sol. in ipso §. fol. 27.

Quare ignis, qui est in Lapide non comburit ipsum? Sol. in 5. §. fol. 27.

Utrum in Lapide sit flamma ignis in potentia? Sol. in ipso §. fol. 28.

Utrum una substantia posset esse in alia? Sol. in 6. §. fol. 28.

Utrum una substantia, sine accidente possit esse in alia? Sol. in ipso §. fol. 28.

Utrum in Lapide elementa habeant proprias figuras, habitus, atque situs? Sol. in ipso §. fol. 28.

*QVÆSTIONES DE SIMPLICITATE,
& compositione Lapidis.*

PER quem modum intellectus certificat se per auditum, & affatum? Sol. vade ad
ad

ad Cap. de simplicitate, & compositione
Lapidis, in cuius 1. §. solutionem inuenies
figuratam. fol. 30.

Utrum accidentia intrent composi-
tionem? Sol. in 2. §. fol. 30.

Quomodo intellectus ascendit de una
veritate ad aliam? Sol. in ipso §. fol. 30.

Utrum in Lapide sint plures substantiæ
simplices? Sol. in 3. §. fol. 30.

Utrum elementa sint composita, atque
mixta? Sol. in 4. §. fol. 31.

Per quem modum elementa intrant
compositionem? Sol. in ipso §. fol. 31.

Utrum corpus Lapidis dicat composi-
tionem substantiarum, & accidentium?
Sol. in 6. §. fol. 32.

Per quem modum corpus, & substan-
tia differunt? Sol. in ipso §. fol. 32.

Per quem modum ignis est simplex?
Sol. in 7. §. fol. 32.

Utrum substantia Lapidis magis parti-
cipet cum affatu, quàm cum visu? Sol. in
ipso §. fol. 32.

Quid vocat affatus primam substanti-
am, & quid secundam? Sol. in 8. §. fol. 33.

QVÆS-

*QVÆSTIONES DE INDIVIDVITATE**Lapidis.*

QUæritur per quem modum Lapis est individuum? Sol. Cap. de individuitate Lapidis in 1. §. fol. 33.

Quæ sunt causæ individuationis Lapidis? Sol. in ipso §. fol. 33.

Per quem modum intellectus est creditivus? Sol. in ipso §. fol. 33.

Utrum credere sit objectum imaginationis. Sol. in ipso §. fol. 34.

Utrum in Lapide sint plura individua? Sol. in 2. §. fol. 35.

Utrum unum individuum sit compositum ex pluribus individuis? Sol. in 4. §. fol. 36.

Per quem modum decem prædicamenta sunt in Lapide? Sol. in ipso §. fol. 36.

QVÆSTIONES DE SPECIE LAPIDIS.

QUæritur Quot modis sunt species in Lapide? Sol. in Cap. de specie Lapidis §. 1. fol. 36.

Utrum

Utrum intellectus cum specie rem realiter apprehendat? Sol. in ipso §. fol. 36.

Utrum species realiter consistat in medio potentia, & objecti? Sol. in ipso §. fol. 36.

Utrum in illo, in quo intellectus generat speciem, attingat objectum? Sol. ibid. fol. 36.

Utrum eadem potentia attingat plures species in instanti? Sol. in 2. §. fol. 37.

Utrum magnes attrahat ferrum per speciem? Sol. in 3. §. fol. 37.

Utrum àer illuminatus attrahat speciem? Sol. ibid. fol. 38.

Utrum tactiva attrahat verè speciem à Lapide? Sol. in 4. §. fol. 39.

QVÆSTIONES DE GENERE LAPIDIS.

VBi est genus Lapidis, si est ens reale? Sol. Cap. de genere Lapidis in 1. §. & supra. fol. 39.

Per quem modum intellectus intelligit quod genus Lapidis est ens reale? Sol. ibid. fol. 40.

Utrum

Utrum genus Lapidis sit in sensu, & imaginatione? Sol. in 2. §. fol. 40.

QVÆSTIONES DE ENTITATE LAPIDIS.

QUæritur. Per quem modum intellectus apprehendit, quod Lapis sit ens? Sol. in Cap. de entitate Lapidis §. 1. fol. 41.

Utrum Lapis sit ens compositum ex substantia, & accidente? Sol. in 2. §. fol. 42.

Utrum intellectus sit magis certus quando affatus dicit: iste Lapis crystallinus est Lapis crystallinus, quàm quando dicit, iste Lapis crystallinus non est Lapis marmoreus? Sol. in 3. §. fol. 42.

Per quem modum intellectus est magis assertivus per unam negationem, quàm per aliam? Sol. in 4. §. fol. 42.

Per quem modum intellectus generat scientiam de ente Lapidis? Sol. ibid. fol. 43.

Utrum in Lapide ens, & entitas con-
ver-

vertantur? Sol. in 5. §. fol. 43.

Utrum essentia Lapidis sit sensibilis, & imaginabilis? Sol. ibid. fol. 44. N. 6.

Utrum intellectus primò apprehendat esse, quàm essentiam? Sol. ibid. fol. 45.

Per quem modum intellectus ascendit de ente naturali ad ens metaphysicum? Sol. in 6. §. fol. 45.

Utrum ens metaphysicum sit supra substantiam, & accidens? Sol. ibid. fol. 45.

Utrum ens metaphysicum sit à natura corporea denudatum? Sol. ibid. fol. 45. N. 7.

Utrum intellectus posset apprehendere ens metaphysicum sine auditu, & affatu? Sol. in 7. §. fol. 45.

QVÆSTIONES TERTIÆ DIST. QVÆ est de Flamma, & primò Quæstiones de actu.

QUæritur Qui sunt actus Flammæ? Solutio: vade ad tertiæ Dist. Cap. de actu Flammæ §. 1. & supra fol. 46.

Utrum una Flamma generet aliam? Sol. ibid.

X

Utrum

Utrum auditus hauriat species ab affatu? Sol. ibid. fol. 46.

Utrum imaginatio species prius hauriat ab affatu, quam ab auditu? Sol. ibid.

Utrum tactiva attingens ferrum, attingat, & calefacere, aut comburere? Sol. in 2. §. fol. 47.

Per quem modum unum sensibile, per reliquum cognoscitur? Sol. ibid.

Quæ est causa, quare Flamma manum calefacit, quando manus est à Flamma elongata? Sol. in 3. §. fol. 48.

Utrum àèr in recipiendo luciditatem à Flamma sit activus? Sol. ibid.

Utrum ab una forma possint procedere diversæ operationes? Sol. in 4. §. fol. 48.

Utrum ignis immediatè deficcet tegulam? Sol. ibid. fol. 49.

Quare ignis dissolvit Lapidé campestre, & non dissolvit tegulam? Sol. in 5. §. fol. 49.

Per quem modum una aqua potest magis resistere igni, quam alia? Sol. ibid. fol. 50.

Quare ignis dissolvit Lapidem, & non aurum? Sol. in 6. §. fol. 50.

Quare ignis fundit aurum? Sol. ibid. fol. 50.

Quare

Quare aurum liquefactum, Flammâ ab ipso separatâ, revertitur ad duritiem? Sol. ibid. 51.

Quæ sunt Principia generationis Flammæ? Sol. in 7. §. fol. 51.

Utrum Flamma, quæ est in actu moveat Flammam quæ est in potentia ad actum? Sol. ibid. fol. 52.

Utrum Flamma, quæ est actu, generando vivat de Flamma, quæ est in potentia? Sol. ibid. fol. 52.

Per quem modum Flamma suam speciem multiplicat? Sol. ibid.

Quæ sunt principia motus Flammæ? Sol. in 8. §. fol. 52.

Utrum Flamma, quæ est in potentia immediatè habeat appetitum? Sol. ibid.

Utrum una Flamma moveat se cum alia? Sol. ibid. fol. 52.

Quare Flamma aliam Flammam gignens non diminuitur? Sol. in 9. §. fol. 52.

QVÆSTIONES DE PASSIONE

Flamma.

QUæritur quæ sunt passiones Flammæ intrinsecæ, & quæ sunt extrinsecæ?

Solu-

Solutio. vade ad Cap. de passione Flammæ in 1. §. fol. 53.

Quæ sunt propinquæ passionēs Flammæ? Sol. ibid.

A quo scilicet, primò ascendit intellectus ad faciendum scientiam de Flamma? Sol. in 2. §. fol. 54.

Utrum potentia visiva sit magis generalis in attingendo, quàm tactiva; & tactiva magis quàm visiva? Sol. in 3. §. fol. 54.

Passiones Flammæ quomodo sunt gradatæ? Sol. ibid.

Cum Flamma successivè calefaciat aquam, quare aqua subito extinguit Flammam? Sol. in 4. §. fol. 55.

Quomodo ventus est causa multiplicationis, & destructionis Flammæ? Sol. in 5. §. fol. 55.

In quo loco passionēs particulares Flammæ colliguntur? Sol. in 6. §. fol. 56.

QVÆSTIONES DE ACTIONE FLAMMÆ.

QUæritur Quot formæ sunt in Flamma? Solutio Cap. de actione Flammæ

mæ in 1. §. & supra fol. 57.

Per quem modum Flamma vivit de lichino? Solu. ibid.

Quæ est causa fumi in Flamma? Sol. ibid.

Quæritur attractiva, retentiva, digestiva, expulsiva, cui elemento, quælibet attribuitur in Flamma? Solu. in 2. §. fol. 58.

Per quem modum ignis est magis multiplicabilis, & activus, quàm alia elementa? Solu. in 3. §. fol. 59.

Utrum ignis significet magis Divinam Potestatem, quàm aliud elementum? Solu. ibid. fol. 59.

Utrum sphæra ignis si esset tota inflammata posset comburere sphæram Lunæ? Solu. in 4. §. fol. 59.

Utrum Flamma posset comburere, atque calefacere, destructo ejus motu? Sol. ibid. fol. 60.

Per quem modum imaginatio est fallax? Solu. ibid. fol. 60.

QVÆSTIONES DE NATVRA FLAMMÆ.

Vtrum Flamma candelæ sit in facto esse, vel in fieri? Solutio Cap. de natura

natura Flammæ in principio fol. 60.

Utrum motus Flammæ sit in fieri, aut in facto esse Solu. ibid.

Utrum in Flamma sit naturaliter calefaciens, & calefactum? Solu. in 2. §. fol. 61.

De quo est Flamma candelæ? Solu. ibid. fol. 62.

Utrum natura sit de natura? Solu. ibid. fol. 62.

Utrum Flamma habeat naturalem figuram? Solu. ibid.

Utrum ignis situm triangularem habeat in Flamma? Solu. in 3. §. fol. 62.

Quare ignis est calidior in summitate Flammæ, quàm in lateribus? Solu. ibid. fol. 63.

Quare in Flamma est angulus acutus, & obtusus? Solu. ibid. fol. 63.

*QVÆSTIONES DE SVBSTANTIA, ET
accidente Flammæ.*

QUæritur Quæ sunt accidentia Flammæ? Solu. Cap. de substantia, & accidente Flammæ in 1. §. fol. 63.

Utrum

Utrum in Flamma sit substantia? Sol. ibid. fol. 64.

Utrum substantia, quæ est in Flamma sit ex essentijs elementorum constituta? Sol. ibid. fol. 64.

Utrum in Flamma ignis sint plures substantiæ? Sol. in 3. §. fol. 64.

Utrum nigredo, quæ est in Flamma sit color terræ? Sol. ibid. fol. 64.

Utrum àèr, & aqua sint in Flamma? Sol. in 4. & 5. §. fol. 65.

Utrum Flamma exeat de lichino? Sol. in 5. §. fol. 65.

QVÆSTIONES DE SIMPLICITATE
& *compositione Flammæ.*

Vtrum in Flamma sint qualitates simplices, aut compositæ? Solutio Cap. de simplicitate, & compositione Flammæ, in 1. §. & supra fol. 66.

Utrum Flamma sit corpus compositum? Solu. ibid.

Utrum imaginatio sit magis alta in objectando Flammam, quàm visiva potentia? Solu. ibid. fol. 67.

Utrum

Utrum elementa sint in Flamma continuè, aut contiguè? Sol. in 2. §. fol. 67.

Utrum elementa sint mixta in proprijs suis sphæris? Solu. in 3. §. fol. 68.

Utrum ignis sit per se ficcus, aut per accidens? Solu. in 4. §. fol. 69.

Quò tendit Flamma candelæ, quando extinguitur? Solu. in 5. §. fol. 69.

Quando corpus corrumpitur, quò vadunt partes ejus? Solu. ibid. fol. 70.

QVÆSTIONES DE INDIVIDVITATE *Flammæ.*

QUæritur Per quem modum plures Flammæ existunt plura individua? Solutio Cap. de individuitate Flammæ in 1. & 2. §. fol. 71.

Quare intellectus non habet scientiam de futuris? Solu. in 3. §. fol. 71.

QVÆSTIONES DE SPECIE FLAMMÆ.

PER quot scalones intellectus descendit, ad faciendum scientiam de specie Flammæ? Solu. vade ad Cap. de specie Flammæ.

Flammæ in 1. §. fol. 72.

Utrum intellectus realiter apprehendat species Flammæ? Solu. ibid.

Per quam potentiam intellectus realiter Flammam attingit? Solu. in 2. §. fol. 73.

Quare bruta animalia scientiam non acquirunt? Solu. ibid. fol. 74.

Utrum intellectus moveat se cum specie ad generandum scientiam? Solu. in 3. §. fol. 74.

QVÆSTIONES DE GENERE FLAMMÆ.

Vtrum genus Flammæ sit ens reale? Solu. vade ad Cap. de genere Flammæ in 1. §. fol. 75.

Posito quod intellectus non attingeret rem realiter, utrum voluntas esset potentia magis generalis in objectando, quàm ipse intellectus? Sol. ibid. fol. 75.

Utrum intellectus appetat magis apprehendere ens reale, quàm mentale? Solu. ibid.

Per quem modum infirmitas imaginationis, & intellectus fit? Solu. in 2. §. fol. 76.

Utrum

Utrum affatus, & auditus, methaphoricè loquendo, sint medicina intellectus ? Sol. ibid. fol. 76.

QVÆSTIONES DE ENTITATE FLAMMÆ.

mæ.

QUæritur Utrum ens Flammæ sit sensibile ; Solutio vade ad Cap. de entitate Flammæ in 1. §. fol. 77.

Utrum ens Flammæ per unum sensum sit imaginabile, & per alud non ; Solu. ibid.

Utrum in Flamma esse, & essentia convertantur ? Solutio in 2. §. fol. 77.

Utrum supra esse, & essentiam Flammæ sit ens reale ? Solu. in 3. & 4. §. fol. 78

Quæ differentia consistit inter essentiam, & esse ? Solu. in 4. §. fol. 79.

Per quem modum intellectus est dubitativus, & obliquus ? Solu. in 5. §. fol. 80.

QVÆSTIONES QVARTÆ DISTINC.
quæ est de planta, & primo Quæstiones de actu ejus.

QUæritur quid est subjectum vegetativæ ? Solutio vade ad quartam Dist. hujus

hujus lib. ad Cap. de actu plantæ in principio. Qui sunt actus vegetativæ? Solu. in 1. §. fol. 80.

Quæ potentia sensitivæ sunt magis generales? Solu. ibid. fol. 81.

Qui sunt scalones, per quos intellectus ascendit ad habendum scientiam de vegetativa? Solu. ibid. fol. 82.

Utrum pomum per se sit odorabile? Sol. in 2. §. fol. 82.

Per quem modum odoratus extrahit speciem à pomo? Solu. ibid.

Quid est subjectum odoris? Solu. in 3. §. fol. 83.

Utrum sapere sit actus vegetativæ, aut sensitivæ? Solu. in 4. §. fol. 83.

Per quem modum elementativa, & vegetativa in pomo sunt assituata? Solu. ibid.

Utrum mollities, & durities fructus sint ex parte elementativæ, aut vegetativæ? Solu. in 5. §. fol. 84.

Utrum brancare, & foliare sint actus elementativæ, aut vegetativæ? Sol. ibid. in 6. §. fol. 85.

Per quem modum vegetativa vivit de ele-

elementativa ? Solu. ibid. fol. 85.

QVÆSTIONES DE PASSIONE PLANTÆ.

QUæritur Quæ sunt propriæ passiones in vegetativa ; & quæ sunt appropriatæ ? Solutio Cap. de passione plantæ in principio fol. 86.

Utrum pomum sine sensu esset odorabile ? Solu. in 2. §. fol. 86.

Cum pomum per se non sit gustabile, quare est gustabile ? Solu. in 3. §. fol. 87.

Utrum durities pomi sit habitus vegetativæ ? Solu. in 4. §. fol. 87.

QVÆSTIONES DE ACTIONE PLANTÆ.

QUæritur Quæ sunt actiones plantæ ? Solu. Cap. de actione plantæ in 1. §. fol. 88.

Utrum actiones sint ita citò in planta, sicut sunt passiones ? Solu. ibid. fol. 89.

Utrum sine artifice arca posset esse in potentia ? Solu. in 2. §. fol. 89.

Quæ sunt principia primitiva, quare
arca

arca est posita in potentia. Solu. ibid. fol. 90.

QVÆSTIONES DE NATVRA PLANTÆ.

QUæritur Quot sunt scilicet gradus, per quos intellectus ascendit, & descendit ad naturam plantæ? Solutio Cap. de natura plantæ in principio fol. 90.

Utrum natura plantæ sit primò in potentia, quàm in actu? Solu. in 1. §.

Quæ est causa primitiva quare in grano sit arbor in potentia? Solu. in 2. §. fol. 91.

Utrum planta sit magis propter animal, quàm propter se? Solu. in 3. §. fol. 92.

Per quem modum Deus cognoscitur esse per plantam? Solu. in 4. §. fol. 92.

Per quem modum vegetativa agit in subiecto? Solu. in 5. §. fol. 93.

De quo crescit vegetativa? Solu. ibid.

Per quem modum generatio, & corruptio consistunt in vegetativa? Solu. ibid. fol. 93.

Motus intrinsecus vegetativæ de quo est? Solu. ibid.

Per

Per quem modum intellectus cognoscit se esse certum de natura plantæ? Solu. in 6. §. fol. 94.

Posito quod natura plantæ non haberet actum, quæritur Utrum intellectus posset habere notitiam de ipsa? Solu. ibid. fol. 94.

QVÆSTIONES DE SVBSTANTIA,
& accidente plantæ.

Per quem modum intellectus apprehendit in pomo novem Prædicamenta accidentium? Solu. Cap. de substantia, & accidente plantæ in 1. §. fol. 95.

Quid est illud, quod primò intelligitur, an substantia, vel accidens? Solu. in 2. §. fol. 95.

Utrum visus attingat pomum coloratū? Solu. in 3. §. fol. 96.

Per quem modum sensus distinguit inter quale, & qualitatem? Solu. ibid.

Utrum sensus communis sine imaginatione possit distinguere inter qualitatem, & quale? Solu. ibid. fol. 96.

Per quem modum in pomo sunt duæ
subst-

substantiæ , & essentiæ . Solu. in 4. §. fol. 97.

**QVÆSTIONES DE SIMPLICITATE ,
& compositione Plantæ.**

QUæritur Utrum in àère illuminato sint accidentia simplicia , & composita ? Solu. Cap. de simplicitate , & comp. plantæ in 1. §. fol. 97.

Utrum elementa simplicia sint composita in pomo ? Solu. in 2. §. fol. 98.

Utrum elementativa , & vegetativa in pomo componantur ? Solu. ibid.

Utrum vegetativa per suam essentiã sit composita ? Solu. in 3. §. fol. 98.

Quæ sunt principia naturæ vegetivæ ? Solu. ibid. fol. 99.

Utrum vegetativa in quantum est substantia sit composita ? Solu. in 4. §. f. 99.

Utrum in vegetativa, substantia, & essentia differant ? Solu. ibid. fol. 99.

Utrum vegetativa sit magis alta per essentiam, quàm per substantiam ? Solu. ibid. fol. 99.

Per quem modum in pomo substantiæ,
&

& accidentia componuntur? Solu. in 5. §. fol. 100.

Utrum in pomo accidentia sint altiora, quàm substantia? Solu. ibid. fol. 100.

QVÆSTIONES DE INDIVIDVITATE *Plantæ.*

QUæritur Per quem modum intellectus attingit quod pomum est individuum? Solu. Cap. de individuitate plantæ in 1. §. fol. 101.

Cum quo sensu intellectus est magis generalis in attingendo pomum? Solu. ibid. fol. 101.

Utrum intellectus sine iudicio sensus communis posset apprehendere pomum esse individuum? Solu. ibid.

Quæ sunt radices individuorum in plantæ? Solu. in 2. §. fol. 101.

Utrum pomum in pomario sit individuum? Solu. ibid. fol. 102.

Utrum individuum sit in individuo, & de illo sit, in quo est? Solu. ibid. fol. 102.

Utrum plures unitates sint de una generali unitate? Solu. ibid. fol. 102.

Quare

Quare arbor deficit, & non semper durat?
Solu. in 3. §. fol. 103.

De quo vivit humidum radicale in plā-
ta? Solu. ibid. fol. 103.

Quare granum frumenti corrumpitur in
terra antequam generet spicam, & poma-
rius non, antequam producat pomum? Sol.
in 4. §. fol. 104.

Per quem modum vegetativa consistit
in motu? Solu. in 5. §. fol. 104.

Utrum vegetativa vivat in pomo ab
arbore separata? Sol. in 6. fol. 105.

Utrum humidum nutrimentale gene-
retur? Solu. ibid. fol. 105.

Utrum humidum radicale competat
formæ, & humidum nutrimentale, mate-
riæ? Solu. ibid. fol. 106.

QVÆSTIONES DE SPECIE PLANTÆ.

QUæritur Per quem modum intellec-
tus cognoscit species in planta? Solu.
Cap. de specie plantæ in 1. §. fol.
106.

Cum quo attingit species ipsa imagina-
tio,

Y

tio, & eas intellectui repræsentat? Solu. in 2. §. fol. 107.

In quo sunt sustentatæ species plantæ? Solu. in 3. §. fol. 107.

Quare ruta fortificat oculos, & cepa eos debilitat, cum sint complexionis ejusdem? Solu. in 4. §. fol. 108.

Utra est fortior in decoctione, Lactuca, an rosa? Solu. in 5. §. fol. 108.

Si ponantur tres herbæ in electuario, quarum una est calida per se, alia sicca per se, alia frigida per se; quæ istarum alijs prævalet? Solu. in 6. §. fol. 109.

Quæ utilitas est quod in arbore existant folia? Solu. in 7. §. fol. 110.

Utrum planta instinctum habeat naturalem? Solu. in 8. §. fol. 110.

QVÆSTIONES DE GENERE PLANTÆ.

Vtrum planta sit genus reale; Solu. Cap. de genere plantæ in 1. §. fol.

111.

Utrum in planta possint esse species reales sine genere reali? Solu. ibid. f. 111.

Ubi

Ubi est genus plantæ? Solu. in 2. §. fol. 111.

QVÆSTIONES DE ENTITATE PLANTÆ.

QUæritur Utrum imaginatio apprehendat ens in communi? Solu. Cap. de entitate plantæ in 1. §. f. 112.

Utrum imaginatio sit universalis respectu sensus; & respectu intellectus particularis? Solu. ibid. fol. 112.

Utrum imaginatio, æqualiter sit in medio sensus, & intellectus? Solu. ibid. fol. 112.

Utrum intellectus ad ens reale transeat cum ente mentali? Solu. in 2. §. fol. 113.

Utrum ens mentale sit æqualiter inter ens-reale, & potentiam? Solu. ibid. fol. 113.

Utrum planta, & suum ens differant? Solu. in 3. §. fol. 113.

Utrum planta, & sua essentia differant? Solu. in 4. §. fol. 114.

QVÆS-

*QVÆSTIONES QVINTÆ DIST. QVÆ
est de bruto, & primo de actu bruti.*

QUæritur Qui sunt actus intrinseci,
& extrinseci in bruto? Solu. vade
ad 5. Dist. Cap. de actu bruti fol.

115.

Per quem modum in bruto, intellectus
cognoscit esse quatuor elementa? Solu. in
2. §. fol. 115.

Utrum sentire sit insertum in vegetare,
& imaginari in sentire? Solu. in 4. & 5.
§. fol. 116.

Quæ definitio, & magis propria? Solu.
in 6. §. fol. 117.

Utrum in leone sit corporare? Solu. in
7. §. fol. 117.

Cum quo, in leone est crescere, & nu-
trire? Solu. in 8. §. fol. 118.

Utrum videre sit actus extrinsecus per
unum modum, & per alium intrinsecus?
Solu. in 9. §. fol. 118.

Quæ sunt potentiaæ propriae imagina-
tionis? Solu. in 10. §. fol. 119.

Per quam potentiam brutum habet in-
dustriam,

dustriam, & appetitum ad coeundem; & fontis recordatur &c. ? Solu. ibid. f. 119.

Quis actus est altior in bruto ? Solu. in 11. §. fol. 119.

QVÆSTIONES DE PASSIONE BRUTI.

QUæritur. Quæ sunt passiones intrinsecæ, & extrinsecæ bruti ? Solu. Cap. de passione bruti in 1. §. fol. 120.

A qua materia est materia bruti derivata ? Solu. in 2. §. fol. 120.

Utrum passiones bruti primò fuerint immediatè in potentia, in prima materia ? Solu. in 3. §. fol. 121.

Quæ passiones sunt in bruto sensibiles ? Solu. in 4. §. fol. 121.

QVÆSTIONES DE ACTIONE BRUTI.

Vtrum in bruto sit relatio aliquo modo substantialis ? Solu. Cap. de actione bruti in 1. §. fol. 122.

Utrum leo in leonando activet se supra suam propriam passionē ? Sol. ibid. f. 122.

Utrum brutum posset habere naturam
sine

sine actione? Solu. ibid.

A quo, forma istius bruti derivata est?
Solu. in 2. §. fol. 123.

Utrum in isto leone sit una forma uni-
versalis? Solu. in 3. §. fol. 123.

Quid est principium conjunctionis ma-
teriæ, & formæ in bruto? Solu. in 4. §.
fol. 124.

QVÆSTIONES DE NATVRA BRVTI.

QUæritur de quo est natura bruti?
Solu. Cap. de natura bruti in 1. §.
fol. 125.

Quæ sunt principia vera, & necessaria
naturæ leonis? Solu. ibid. fol. 125.

Quæritur à quo est motus intrinsecus
naturæ leonis? Solu. ibid.

Utrum semen leonis in matrice leonæ
recipiat naturam? Solu. in 2. §. fol. 126.

Quæ est causa quare masculus generat
femellam? Solu. in 3. §. fol. 126.

Utrum semen masculi inferatur in ma-
trice? Solu. in 4. §. fol. 126.

Utrum natura particularis derivetur ab
universalis? Solu. in 5. §. fol. 127.

QVÆS-

**QVÆSTIONES DE SVBSTANTIA, ET
accidente bruti.**

Vtrum brutum substantiam apprehendat? Solu. Cap. de substantia, & accidente bruti in 1. §. fol. 128.

Utrum concretum ita sufficiat imaginationi bruti, sicut substantia intellectui hominis? Solu. ibid. fol. 128.

Substantia leunculi de quo crescit, & ejus accidentia? Solu. in 2. & 3. §. fol. 129.

Per quem modum intellectus attingit in bruto accidentia? Solu. in 4. §. fol. 130.

Utrum in bruto quantitas sit de quantitate, & habitus de habitu, & situs de situ? Solu. in 5. §. fol. 131.

**QVÆSTIONES DE SIMPLICITATE,
& compositione bruti.**

Vtrum forma bruti sit composita, & sic de sua materia? Solu. Cap. de simplicitate, & compositione leonis in 1. §. fol. 131.

Utrum

Utrum in leone dormiente sensitiva habeat actum? Solu. in 2. §. fol. 132.

Per quem modum substantiæ simplices, quæ sunt in leone componuntur? Solu. in 3. §. fol. 132.

Utrum accidentia, quæ sunt per elementativam simpliciter, & per vegetativam simpliciter, & sic de alijs, componantur? Solu. in 4. §. fol. 133.

QVÆSTIONES DE INDIVIDVITATE *bruti.*

QUæritur Per quem modum intellectus ascendit ad indicium, quo indicat, quod iste leo est individuus? Solu. Cap. de individuitate bruti in 1. §. fol. 133.

Utrum individuitas sit centrum substantiæ hujus leonis? Solu. in 2. §. fol. 134.

Utrum leo, qui est in potentia sit individuus? Solu. in 3. §. fol. 134.

Utrum quælibet pars leonis divisi in duas partes remaneat unum individuus? Solu. fol.

Solu. in 4. §. fol. 134.

Quæritur, Cujus est individuum pars
divisa leonis? Solu. ibid. fol. 134.

QVÆSTIONES DE SPECIE BRUTI.

CUm quo sensu intellectus incipit pri-
mò apprehendere speciem leonis?
Solu. Cap. de specie bruti in 1. §. fol.
135.

Utrum intellectus cognoscat speciem
leonis realiter? Solu. in 2. §. fol. 136.

Utrum canis in venando attingat spe-
ciem cervi? Solu. in 3. §. fol. 136.

Per quem modum cervus pingit, &
characterizat in vestigio suo similitudi-
nem suæ speciei? Et per quem modum
canis illam haurit? Solu. in 4. §. 137.

QVÆSTIONES DE GNNERE BRUTI.

Vtrum leo, & asinus conveniant in
genere reali? Solu. Cap. de genere
bruti in 1. §. fol. 138.

Utrum animal irrationabile sit genus?
Solu. in 2. §. fol. 139.

Utrum

Utrum in isto leone sint partes generales? Solu. in 3. §. fol. 139.

Utrum sentire sit actus generalis in bruto? Solu. ibid. fol. 140.

Utrum in potentia visiva sit aliquo modo visitivum, visibile, & videre generalia? Solu. ibid. fol. 140.

Per quem modum omninò particulare in leone descendit ab omninò universalis? Solu. ibid. fol. 140.

A quo descendunt partes generales leonis? Solu. in 4. §. fol. 141.

QVÆSTIONES DE ENTITATE BRVTI.

QUæritur Utrum intellectus essentiã leonis apprehendat? Solu. Cap. de entitate bruti in 1. §. fol. 141.

Utrum intellectus primò apprehendat essentiam leonis, aut esse? Sol. ibid. f. 142.

Utrum intellectus cum suo esse, apprehendat esse leonis, & cum sua essentia, essentiam? Solu. ibid. fol. 142.

Utrum intellectus cum esse leonis, essentiam ipsius apprehendat, & è conuerso? Solu. ibid. fol. 142. Qua-

Quare capra quando prius videt lupum, ipsum cognoscit esse suum inimicum? Solu. in 2. §. 142.

Utrum leo cognoscat suum esse, & suam essentiam? Solu. in 3. §. fol. 143.

QVÆSTIONES SEXTÆ DIST. QVÆ
est de homine, & primò de actu hominis.

QUæritur Qui sunt illi actus, qui soli homini conveniunt? Solu. vade ad 6. Dist. Cap. 1. §. 1. fol. 144.

A quo est hominis intellectus? Solu. in 2. §. fol. 145.

Quæritur Utrum homo generans hominem, de sua anima, animam hominis producat? Solu. in 3. §. fol. 146.

Utrum anima rationalis moriatur, mortuo homine? Solu. in 4. §. fol. 146.

Quare sunt artes mechanicæ? Solu. in 5. §. fol. 147.

Quare sunt artes liberales? Solu. in 6. §. fol. 148.

Quare sunt virtutes morales? Solu. in 7. §. fol. 148.

Quare.

Quare sunt vitia in homine? Solu. in 8. §. fol. 148.

Utrum anima quando recedit à corpore, recedat cum sentire, & imaginari? Solu. in 9. §. fol. 149.

Per quem modum anima cognoscit inferiora, quando est à corpore separata? Solu. in 10. §. fol. 150.

Utrum anima, idem corpus, quod habuit, & hoc mundo debeat in die iudicij recuperare? Solu. in 11. §. fol. 150.

QVÆSTIONES DE PASSIONE HOMINIS.

Vtrum intelligibilitas sit propria passio intellectus hominis? Solu. Cap. de pass. hominis in 1. §. fol. 151.

Utrum intelligibilitas sit permanens in intellectu? Solu. ibid. fol. 151.

Utrum sit dare in homine intelligibilitatem intrinsecam, & extrinsecam? Sol. ibid. fol. 152.

Utrum iustitia sit propria passio hominis? Solu. in 2. §. fol. 153.

Utrum injuria sit hominis proprius habitus? Sol. ibid. 153.

QVÆS-

QVÆSTIONES DE ACTIONE HOMI-
nis.

QUæritur Utrum intellectus humanus habeat naturam activam? Solu. Cap. de acti. hominis in 1. §. fol. 154.

Per quem modum intellectus facit species intellectas? Solu. in 2. §. fol. 154.

Quæritur Per quem modum visus attingit objectum? Solu. ibid. fol. 154.

Per quem modum intellectus est dubitativus, & creditivus? Solu. in 3. §. f. 156.

Per quem modum intellectus cognoscit actionem voluntatis, & memorię? Sol. in 4. §. fol. 157.

Quare homo habet actionem in metallis, & in brutis &c. Solu. in 5. §. fol. 157.

QVÆSTIONES DE NATVRA HOMI-
nis.

QUæritur Quot naturæ sunt in homine? Solu. Cap. de natura hominis in 1. §. fol. 158.

A qua natura procedunt anguli, & figuræ, quæ sunt in homine, membra &c. Solu. ibid. fol. 158.

Utrum

Utrum embrio sit de natura hominis antequam anima intellectiva sit ibidem introducta? Solu. in 2. §. fol. 159.

Utrum anima intellectiva adducat secum vegetativam, & sensitivam? Solu. in 3. §. fol. 160.

Utrum intellectus, memoria, & voluntas sint una natura, aut plures? Solu. in 4. §. fol. 161.

Utrum hæ tres potentia animæ supradictæ differant per essentiam? Solu. in 5. §. fol. 161.

Utrum in intellectu differant realiter, & naturaliter intellectivum, intelligibile, & intelligere? Solu. in 6. §. fol. 162.

Utrum intellectus voluntas, & memoria sint una potentia, aut plures? Solu. in 7. §. fol. 162.

Quare in intellectu sunt tria concreta, & non plura neque pauciora? Solu. in 8. §. fol. 163.

*QVÆSTIONES DE SVBSTANTIA, ET
accidente hominis.*

Vtrum substantia hominis sit ex pluribus substantijs? Solu. Cap. de subst. &

& acciden. hominis in 1. §. fol. 164.

Quæ sunt accidentia inseparabilia elementatiuæ hominis &c. ? Solu. in 2. §. fol. 164.

Quæ sunt substantiæ minutæ in homine, & etiam accidentia ? Solu. in 3. §. fol. 165.

Utrum contingentia sit accidens innatum in homine ? Solu. in 4. §. fol. 166.

Utrum in homine sit aliquomodò Bonitas substantialis, & sic de alijs ? Solu. in 5. §. fol. 166.

Utrum accidens sit esse, aut essentia ? Solu. in 6. §. fol. 167.

*QVÆSTIONES DE SIMPLICITATE,
& compositione hominis.*

QUæritur Utrum in homine sint plures substantiæ simplices ? Solu. Cap. de simp. & comp. hominis in 1. §. fol. 167.

Utrum in homine, elementatiua sit composita ? Solu. ibid. fol. 167.

Per quem modum elementa componuntur

tar in homine? Solu. ibid. fol. 168.

- Utrum hoc idem sit in alijs, sicut in elementativa, quoad compositionem, & simplicitatem? Solu. in 2. §. 168.

- Utrum anima rationalis cum corpore sit composita? Solu. in 3. §. fol. 168.

Utrum anima rationalis sit simplex, aut composita? Solu. in 4. §. fol. 169.

Utrum in anima sit actio composita? Solu. in 5. §. & sic de sua passione f. 169.

QVÆSTIONES DE INDIVIDVITATE hominis.

Vtrum anima rationalis antequam sit conjuncta in corpore, sit individuum unum? Solu. Cap. de indiv. hominis in 1. §. fol. 170.

- Utrum anima, & corpus in homine sint unum individuum, aut plura? Solu. in 2. §. fol. 171.

Utrum anima rationalis vivat de imaginativa? Solu. in 3. §. fol. 171.

Per quem modum anima dat esse corpori? Solu. in 4. §. fol. 172.

Quæ-

Quæritur ex quo vivit anima sæparata?
Solu. in 5. §. fol. 172.

QVÆSTIONES DE SPECIE HOMINIS.

QUæritur Utrum ea species, quam haurit sensus, & illa, quam imaginatio, & intellectus hauriunt, sint una species numero? Solu. Cap. de spe. hominis in 1. §. fol. 173.

Utrum visus speciem attingat, vel objectum? Solu. in 2. §. fol. 174.

Utrum intellectus in anima separata apprehendat faciem hominis sine specie, quam imaginatio in hac vita apprehendit? Solu. in 3. §. fol. 174.

Utrum anima ita verè species apprehendat per memoriam, & voluntatem, sicut per intellectum? Solu. in 4. §. f. 175.

Utrum anima separata æqualiter habeat intelligere, recolere, & amare objectando Deum? Solu. in 5. §. fol. 175.

QVÆSTIONES DE GENERE HOMINIS.

VTrum in anima rationali sint entia generalia? Solu. Cap. de genere hominis

Z

nis

nis in 1. §. fol. 176.

Utrum in intellectu hominis sint entia generalia? Solu. in 2. §. fol. 177.

Utrum in voluntate hominis sit volens agens amans, & volitum possibile, & velle; & utrum quodlibet istorum sit generale? Solu. in 3. §. fol. 177.

Utrum in potentia visiva sint entia generalia sibi còessentialia? Solu. in 5. §. fol. 178.

Per quem modum intellectus humanus est universalis, & particularis? Solu. in 6. §. fol. 179.

Utrum odoratus sit generalis ad attingendum duos odores in instanti? Solu. in 7. §. fol. 179.

Utrum gustus sit generalis ad attingendum plures sapores in instanti? Solu. in 8. §. fol. 180.

Utrum tactus diversa attingat in instanti? Solu. in 9. §. fol. 180.

Utrum affatus plura attingat in instanti, & sic de auditu? Solu. in 10. & 11. fol. 180. & 181.

Utrum intellectus habeat libertatem ad intel-

intelligendum hoc, vel illud: & sic de voluntate ad volendum hoc vel illud: & sic de memoria ad memorandum hoc, vel illud, & Utrum libertas unius sit magis generalis libertate alterius? Solu. in 12. 13. & 14. §. 1. fol. 181. 182. 183.

Utrum tres potentiaë animæ habeant unam libertatem in communi? Solu. in 15. §. fol. 183.

QVÆSTIONES DE ENTITATE HOMINIS.

QUæritur Utrum anima quando separatur à corpore in instanti sit in Paradiso, aut in Inferno? Solu. Cap. de ent. hominis in 1. §. fol. 184.

Quæritur Per quem modum anima separata consistit in loco? Solu. ibid. fol. 184.

Utrum Prædestinatio, & Liberum arbitrium possint simul esse in eodem subiecto? Solu. in 2. §. fol. 185.

Utrum quilibet homo debeat suum numerum recuperare in die iudicij? Solu. in 3. §. fol. 187.

QVÆS-

QVÆSTIONES SEPTIMÆ DISTINC.

quæ est de Cælo, & primo de actu Cæli.

QUæritur Quid habet primū movere :
Solu. in 7. Dist. Cap. de actu Cæli
1. §. fol. 187.

Utrum in Cælo sit intrinsecum coelest-
tiare ? Solu. in 2. §. fol. 188.

Utrum primum movere sit de essentia
Cæli ? Solu. ibid.

Per quem modum primum movere con-
sistit in motu ? Solu. in 3. §. fol. 188.

Quare Cælum habet motum circularē ?
Solu. in 4. §. fol. 189.

Qui sunt actus Cæli proprij, & intrin-
seci, & primitivi ? Solu. in 5. §. fol. 190.

Qui sunt actus Cæli secundarij ? Solu.
in 6. §. fol. 190.

Utrum Corpus Cæli sit perfectum ?
Solu. in 7. §. fol. 191.

Utrum Cælum causet in homine artem
mechanicam ? Solu. in 8. §. fol. 191.

Utrum Cælum habeat actum in anima
rationali ? Solu. ibid. fol. 191.

Cum quo Cælum servitium Deo exhi-
bet ?

bet? Solu. in 9. §. fol. 192.

Per quem modum homo peccator est in magna culpa? Solu. in 10. §. fol. 192.

QUÆSTIONES DE PASSIONE COELI.

Vtrum in Cœlo sit prima mobilitas?
Solu. Cap. de passi. Cœli in 1. §. fol. 193.

Quæ sunt Cœli passiones intrinsecæ?
Solu. in 2. §. fol. 193.

Quæ sunt extrinsecæ passiones Cœli?
Solu. ibid. fol. 193.

Utrum Cœlum inferioribus causet vocales, & consonantes? Solu. in 3. §. fol. 194.

Utrum Cœlum causet in homine passiones animæ? Solu. in 4. §. fol. 195.

QUÆSTIONES DE ACTIONE COELI.

Quæritur Quæ sunt actiones Cœli?
Solu. Cap. de act. Cœli in 1. §. fol. 195.

Utrum in Cœlo sit prima motivitas?
Solu. ibid. fol. 195. Quæ

Quæ sunt Signa Cœli? Solu. in 2. §. fol. 196.

Quæ sunt actiones Signorum, & Planetarum? Solu. lege à 3. §. usque ad 20. fol. 196.

Utrum intellectus faciat scientiam, aut opinionem tantum, de illis, quæ dicta sunt? Solu. in 21. §. fol. 199.

Quare Planetæ sunt sic assituati? Solu. in 22. 23. & 24. §. fol. 200.

Quare Planetæ dicuntur errantes? Solu. in 26. §. fol. 201.

Utrum sphæræ Planetarum sint corpora sphærica, aut concava? Solu. in 27. §. fol. 202.

Quare Planetæ habent majorem virtutem ascendendo, quàm descendendo? Solu. in 28. §. fol. 203.

Uter istorum, videlicet Arietis, & Saturni insimul conjunctorum majorem habeant actionem suprà natum in illa cōstellatione? Solu. in 29. §. fol. 203.

Quæritur Si ita sit quod Jupiter cum istis sit conjunctus, quis istorum trium est fortior in nativitate pueri? Solu. in 30. §. fol. 204.

Utrum

Utrum constellatio faciat ad bonitatem
 moralem? Solu. in 31. §. fol. 205.

Quæritur Quæ est causa quatuor tem-
 porum? Solu. in 32. §. fol. 206.

Quomodo fiunt impressiones in àère?
 Solu. in 33. §. fol. 207.

QVÆSTIONES DE NATVRA COELI.

Quæritur Quæ est natura Coeli? Solu.
 Cap. de natura Coeli in 1. §. fol.
 207.

Utrum in Cœlo sit naturalis Bonitas, &
 intrinfeca, & Magnitudo, & sic de alijs
 principijs Artis generalis? Solu. Perlege
 omnes §. hujus Cap. & ibi ipsam invenies.
 fol. 207.

Utrum naturalis Bonitas Coeli causet
 Bonitates inferiores, & sic de Magnitudi-
 ne &c.? Solu. ubi supra fol. 208. N. 1.

**QVÆSTIONES DE SVBSTANTIA, ET
 accidente Cœli.**

Quot modis substantiæ sunt in Cœlo?
 Solu. Cap. de subst. & acci. Cœli
 in 1. §. fol. 217. Utrum

Utrum in Cœlo sint novem Prædicamenta primitivè respectu inferiorum? Solu. in 2. §. fol. 218.

Utrum Cœlum cum sua quantitate causet quantitates inferiores, & sic de sua qualitate, relatione, & sic de alijs prædicamentis? in §. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. fol. 218.

Utrum in Cœlo sit quantitas, continua de Ariete usque ad Libram? Solu. §. 9. & 10. fol. 220.

Utrum sphæræ elementorum sint de essentia Cœli? Solu. in 11. § fol. 221.

Utrum tempus Cœli sit per motum mensuratum? Solu. in 7. §. fol. 219.

Utrum Octava sphæra moveatur in instanti? Solu. ibid.

Utrum Cœlum sit in loco? Solu. in 8. §. fol. 219.

Utrum Cœlum sit mobile extra suum locum, & mobile extra suam mobilitatē? Solu. ibid. fol. 219.

Utrum Cœlum sit divisibile in duas partes? Solu. ibid. fol. 219.

QVÆS-

QVÆSTIONES DE SIMPLICITATE,
& compositione Cœli.

QUæritur Quot modis in Cœlo sunt compositiones? Solu. Cap. de simp. & comp. Cœli in 1. §. fol. 221.

Utrum mundus sit compositus ex generali forma, & generali materia? Solu. in 2. §. fol. 222.

Utrum Bonitas mundi sit simplex, aut composita? Solu. ibid. fol. 223.

QVÆSTIONES DE INDIVIDVITATE
Cœli.

Vtrum stellæ fixæ in specie sint eadem? Solu. Cap. de indiv. Cœli in 1. §. fol. 223.

Quare individua Cœli non conveniunt in specie? Solu. in 2. §. fol. 224.

Utrum Sol sit sua species Solu. in 3. §. fol. 224.

Utrum sit divisibilis? Solu. in 4. §. fol. 224.

Utrum motus Cœli debeat cessare? Sol. in 5. §. fol. 225.

Utrum

Utrum Deus moveat Cœlum ad per se movendum? Solu. in 6. §. fol. 225.

QVÆSTIONES DE SPECIE COELI.

Vtrum medium, quod est inrer Saturnum, & Jovem sit species, & sic de alijs medijs? Solu. Cap. de specie Cœli in 1. §. fol. 226.

Per quem modum, & media influentiæ superiores descendunt ad inferiora? Solu. ibid. fol. 227.

Utrum influentiæ superiores descendāt ad inferiora? Solu. ibid. fol. 227.

Utrum influentiæ quę descendunt inferiūs refluant superius? Solu. in 2. §. fol. 227.

Utrum sphæræ elementorum sint assituatæ, sicut sphæræ Planetarum? Solu. in 3. §. fol. 228.

Quæritur. Per quem modum Luna possit influere virtutem in aquam, posito quod ignis esset simplex, & solus in sua sphæra? Solu. ibid. fol. 228.

Utrum Sol. hauriat à partibus antipodalibus vapores, & elevet usque ad nos? Solu. ibid. fol. 228.

QVÆS-

QVÆSTIONES DE GENERALITATE
Cæli.

Vtrum motus Cœli sit generalior alijs motibus? Solu. Cap. de genera Cœli in 1. §. fol. 229.

Posito, quòd Cœlum non moveat se ipsum, quæritur Utrum suus motus possit esse generalis, & naturalis? Solu. ibid. fol. 229.

Quare imaginatio non potest imaginari totam Cœli sphæram? Solu. ibid. fol. 229.

Utrum in Cœlo motivitas sit ita magna, & virtuosa, sicut mobilitas? Solu. in 2. & 3. §. fol. 229. & 230.

QVÆSTIONES DE ENTITATE COELI.

Quæritur Utrum intellectus essentiã Cœli attingere possit? Solu. Cap. de entitate Cœli in 1. §. fol. 231.

Utrum Cœlum sit novum, aut æternum? Solu. vade ad Cap. de probatione novitatis Cœli, ubi invenies quinque rationes, quibus Cœlum probatur esse novum fol. 231.

QVÆS-

QVÆSTIONES OCT. DIST. QVÆ EST
de Angelo, & primò de actu ejus.

QUæritur. Quid est Angelus? Solu.
 vade ad 8. Dist. Cap. de actu An-
 geli in 1. §. fol. 235.

Utrum in Angelo sint velle, recolere
 & intelligere? Solu. in 2. §. fol. 236.

Quæritur Quot modis Angelus habeat
 actus? Solu. ibid. fol. 236.

Utrum in Angelo sit bonificare inna-
 tum? Solu. in 3. §. fol. 236.

Utrum Angelus acquirat meritum? Sol.
 in 4. §. fol. 236.

Quare Angelus acquirit virtutes? Solu.
 ibid. fol. 236.

QVÆSTIONES DE PASSIONE AN-
geli.

QUæritur Quæ sunt Angeli passiones
 innatæ? Solu. Cap. de pass. Angeli
 in 1. §. fol. 237.

Quæritur Ubi Angelus intelligit? Sol.
 in 2. §. fol. 237.

Quæ sunt in Angelo passiones acqui-
 sitæ? Solu. in 3. §. fol. 238.

QVÆS-

QVÆSTIONES DE ACTIONE ANGELI

QUæritur Quæ sunt Angeli primitivæ actiones, & quæ secundariæ, & quæ tertiæ? Solu. Cap. de act. Angeli in 1. §. fol. 238.

Cum Angelus non habeat imaginati-
nem, neque fenfitivam, *quæritur per quem
modum habeat in inferioribus actionem?*
Solu. in 2. & 3. §. fol. 239.

Utrum Angelus bonus juvet nos ad me-
ritum acquirendum, & Angelus malus
ocasionet nos ad peccatum impetrandum?
Solu. ibid. fol. 239.

QVÆSTIONES DE NATVRA ANGELI

QUæritur. Per quem modum intellec-
tus de natura Angeli faciat scientiã?
Solu. Cap. de natura Angeli in 1.
§. fol. 240.

Utrum in Angelo sit Differentia natu-
ralis? Solu. ibid. fol. 241.

Utrum in Angelo sit innata Concordã-
tia? Solu. in 2. §. fol. 241.

Utrum

Utrum in Angelo sint innata *Principium Medium, & Finis*? Sol. in 3. §. fol. 241.

Utrum in Angelo sit naturalis *Majoritas, Æqualitas, & Minoritas*? Solu. in 4. §. fol. 242.

Quæritur cum quo Angelus agit in inferioribus? Solu. in 5. §. fol. 242.

Utrum Angelus malus habeat bonam naturam? Solu. in 6. §. fol. 243.

Per quem modum Angelus malignus habet in sua natura proprias passiones? Solu. ibid. fol. 243.

**QVÆSTIONES DE SVBSTANTIA, ET
accidente Angeli.**

Vtrum Angelus sit substantia Solu. Cap. de subst. & accid. Angeli in 1. §. fol. 243.

Quæritur Utrum in Angelo, memoria, intellectus, & voluntas sint res substantiales? Solu. ibid. fol. 243.

Utrum Angelus sit quantus, & per quem modum? Solu. in 2. §. fol. 243.

Per quem modum Angelus est qualis? Solu. in 3. §. fol. 245.

Utrum

Utrum in Angelo sint relationes reales?
Solu. in 4. §. fol. 245.

Quæ sunt actiones, & passiones substantiales, & accidentales in Angelo? Solu. in 5. §. fol. 245.

Quo habitu Angelus bonus est habituatus, & sic de Angelo malo? Solu. in 6. §. f. 245.

Quomodo Angelus habeat situm? Solu. in 7. §. 246.

Per quem modum Angelus est in tempore? Solu. in 8. §. 246.

Cum quo Angelus est in Loco? Solu. in 9. §. 246.

**QVÆSTIONES DE SIMPLICITATE,
& compositione Angeli.**

QUæritur Utrum Angelus habeat actus simpliciores, quàm homo? Solu. Cap. de simp. & comp. Angeli in 1. §. fol. 247.

Utrum in Angelo sit Bonitas substantialis? Solu. in 1. §. fol. 248.

Utrum in Angelo sit forma simplex, & composita? Solu. in 2. §. fol. 248.

Utrum in Angelo sit simplex passio?
Solu.

Solu. in 3. §. fol. 248.

Utrum in Angelo sint actus simplices?

Solu. in 4. §. fol. 249.

Ex quo est compositio in Angelo? Solu. in 5. §. fol. 249.

Quis est actus compositus in Angelo?

Solu. in 6. §. fol. 249.

Utrum Bonitas Angeli sit composita?

Solu. in 7. §. fol. 250.

QVÆSTIONES DE INDIVIDVITATE *Angeli.*

Vtrum Angelus sit individuum? Sol. Cap. de indiv. Angeli in 1. §. fol.

250.

Quare unus Angelus non generat alium? Solu. in 2. §. fol. 251.

Utrum plures Angeli sub eadem specie sint contenti? Solu. in 4. §. fol. 252.

QVÆSTIONES DE SPECIE ANGELI.

Quæritur Quare unus Angelus non possit alium generare? Solu. Cap. de specie

specie Angeli in 1. §. fol. 253.

Quomodo Angeli differant in specie ?
Solu. in 2. §. fol. 253.

Utrum Angelus cum speciebus innatis sit creatus ? Solu. in 3. §. fol. 254.

Utrum species, cum qua Angelus attingit elementale, sit de essentia elementalibus ? Solu. in 4. §. fol. 254.

Utrum remaneant species in Angelo semper actu, quas acquirit successivè ? Solu. in 5. §. fol. 255.

QVÆSTIONES DE GENERE ANGELI.

QUæritur Utrum plures Angeli sint sub eodem genere ? Solu. Cap. de gene. Angeli in 1. §. fol. 256.

Utrum in Angelo sit Bonitas generalis ? Solu. in 2. §. fol. 256.

Utrum in quodlibet Angelo sit forma generalis, & sic de materia ? Solu. in 3. §. fol. 257.

Utrum in Angelo sit actus generalis intelligere ? Solu. in 3. & 4. fol. 257.

Utrum Angelus attingat in eodem nunc

370
 objecta plura simul? Solu. ibid. fol. 257.

**QVÆSTIONES DE ENTITATE AN-
 geli.**

QUæritur Utrum intellectus hominis
 attingat essentiam Angeli Solu.
 Cap. de enti. in 1. §. fol. 258.

Utrum Angeli sint? Solu. vade ad Cap.
 de probatione Angeli, in quo invenies
 quinque rationes, quibus probatur quod
 Angeli sunt fol. 259.

**QVÆSTIONES NONÆ DISTIN. QVÆ
 est de Deo, & primò de actu ejus.**

QUæritur Per quem modum intellec-
 tus possit habere notitiam de acti-
 bus Dei intrinsecis? Solu. vade ad
 9. Dist. hujus libri Cap. de actu Dei in
 cujus 1. §. est Solu. figurata fol. 263.

Qui sunt actus in Essentia Divina pri-
 mitivi? Solu. ibid.

Qui sunt illi actus, qui causant actus
 inferiores? Solu. ibid. fol. 263.

Per

Per quem modum actus Dei sunt veri, & reales? Solu. in 2. §. fol. 264.

Qui sunt actus in Deo immediati? Solu. in 3. §. fol. 265.

Utrum actus Divini sint necessarij? Sol. in 4. §. fol. 265.

Per quem modum probatur, quod in Deo sunt actus intrinseci, & necessarij? Solu. in 5. §. fol. 265.

Qui sunt actus Dei extrinseci? Solu. in 6. §. fol. 266.

QVÆSTIONES DE PASSIONE DEI.

QUæritur Quæ sunt passiones Dei intrinsecæ, & extrinsecæ? Solu. Cap. de pass. Dei in 1. §. fol. 267.

Utrum intellectus possit facere scientiam de passionibus, & actibus Dei? Solu. ibid. fol. 267.

Utrum passiones Dei dependeant à materia. Et utrum dicant dispositiones, & accidentia? Solu. in 2. §. fol. 267.

Quæ sunt Dei passiones extrinsecæ? Solu. in 3. 4. & 5. §. fol. 268.

QVÆS-

QVÆSTIONES DE ACTIONE DEI.

QUæritur Quæ sunt Dei actiones intrinsecæ? Solu. Cap. de actione Dei in 1. §. fol. 269.

Utrum in Deo sint tres res reales distinctæ Solu. in 2. §. fol. 270.

Per quem modum Sarraceni sunt decepti negando Beatissimam Trinitatem? Solu. in 3. §. fol. 271.

Quomodo intellectus cognoscit, quod in Deo sunt tres personales res, considerando actum voluntatis? Solu. in 4. §. fol. 222.

Utrum Divina Bonitas sit activa, & sic de alijs Dei dignitatibus? Solu. in 5. §. fol. 273.

Utrum Divina Bonitas posset habere naturam, posito quod in ipsa non sit naturalis bonificatio? Solu. ibid. fol. 273.

Quæritur Utrum in Deo Personæ differant essentialiter? Solu. in 6. §. fol. 274.

QVÆSTIONES DE NATVRA DEI.

Vtrum Deus habeat naturam? Solu. Cap. de nat. Dei in 1. §. fol. 275.

Utrum

Utrum in Natura Divina sint actus, passiones, & actiones; & hoc necessario? Solu. in 2. §. fol. 276.

Utrum in Deo sit Distinctio naturalis? Solu. in 3. §. fol. 276.

Utrum in Deo sit dare naturale medium? Solu. in 4. §. fol. 277.

Per quem modum intellectus in Deo cognoscit esse Beatissimam Trinitatem? Solu. in 6. §. fol. 277.

Utrum Divina Trinitas sit in Divina Unitate, Bonitate &c. & Utrum possint habere naturam sine Divina Trinitate? Solu. in 7. 8. 9. 10. & 11. §. fol. 278.

Utrum Natura Divina ratione Trinitatis sit divisa? Solu. in 12. §. fol. 280.

Qua ratione, in Natura Divina, una Persona dicitur Pater, alia Filius, alia Spiritus Sanctus? Solu. in 13. §. fol. 281.

Quare in essentia Divina sunt tres Personæ, neque plures, neque pauciores? Solu. in 14. §. fol. 282.

In quo numero maximè consistit æqualitas? Solu. in 15. §. fol. 238.

QVÆSTIONES DE SVBSTANTIA DEI.

QUæritur Utrum substantia Dei sit à substantijs inferioribus separata?
Solu. Cap. de subst. Dei in 1. §.
fol. 238.

Utrum substantia Divina sit à substantia communi, quæ est in anima, separata; & à substantijs, quæ sunt compositæ ex materia, & forma? Solu. in 2. & 3. §.
fol. 284.

Utrum in Deo sint plures substantiæ, aut una? Solu. in 4. §. fol. 285.

Utrum Dei rationes sint entia substantialia? Solu. in 5. §. ibid.

Utrum substantia Dei sit immensa, & infinita? Solu. in 6. §. fol. 286.

Utrum in Deo, tempus, & novitas cadere possint? Solu. in 7. §. fol. 287.

**QVÆSTIONES DE SIMPLICITATE
Dei.**

Vtrum Deus distet à compositione infinitè, & æternè? Solu. Cap. de Simp. Dei in 1. §. fol. 287.

Utrum

Utrum Deus possit distare infinitè, & æternè, à compositione, posito quod in Divina Bonitate non sit bonificare, & in Divina Voluntate sit velle? Solu. ibid.

Utrum Personæ Divinæ sint compositæ? Solu. in 2. §. fol. 287.

Utrum debeamus habere tantum desiderium ad cognoscendum Divinam simplicitatem, sicut Divinam Bonitatem? Solu. ibid. fol. 287.

Utrum Deus sit compositus ex Personis Divinis? Solu. in 3. §. fol. 288.

QVÆSTIONES DE DIVINIS PERSONIS, & singularitate Dei.

QUæritur Per quem modum Divinæ Personæ investigantur? Solu. Cap. de Divinis Perso. in principio fol. 289.

Per quem modū Divinæ Personæ sunt Personæ? Solu. in 1. §. fol. 289

Utrum Divina Unitas aliquomodo sit activa? Solu. in 2. §. fol. 291.

Utrum Divina Bonitas &c. aliquomodo

do sint activæ? Solu. in 3. §. fol. 291.

Utrum in Divina Magnitudine sint *infiniens*, & *infinitus*, & *infinire*? Solu. in 4. §. fol. 292.

Utrum Æternitas Dei sit activa aliquo modo? Solu. in 5. §. fol. 293.

QVÆSTIONES DE PROBATIONE
quod species non est in Deo.

QUæritur Utrum in Deo sit species; & Utrum omnia cognoscat in se ipso? Solu. Cap. de prob. quod in Deo non est species in principio fol. 294.

Utrum Deus intelligendo, omnia comprehendat? Solu. in 2. §. fol. 294.

Utrum Deus sine proprio intelligibili possit se intelligere, & omnia? Solu. in 3. §. fol. 294.

Utrum teneamur desiderare, Deum intelligere super omnia? Solu. ibid. f. 294.

Ubi Deus intelligit omnia? & ubi intelligibilia facit intellecta? & Utrum possit sine intelligibili intelligere? Solu. ibid. fol. 294.

Utrum

Utrum in Divina Voluntate &c. sint species? Solu. in 4. §. fol. 295.

QUÆSTIONES DE PROPRIETATIBUS, & COMMUNITATIBUS DEI.

QUæritur Utrum Dei essentia sit communis? Solu. Cap. de propriet. & commun. Dei in principio fol. 295.

Per quem modum Divina Bonitas est communis, & propria? Solu. in 2. §. fol. 296.

Utrum Divina Bonitas sine communitatibus, & proprietatibus esset diffusiva? Solu. ibid. fol. 296.

Utrum Divina Bonitas esset otiosa sine communitatibus, & proprietatibus? Solu. ibid.

Utrum in Divino Intellectu proprietates, & communitates sint intelligibiles, ita sicut sunt in Divina Voluntate amabiles? Solu. ibid. fol. 296.

Utrum inter Patrem, & Filium sit communitas, & sic de Spiritu Sancto? Solu. in 3. §. fol. 296.

Quæ-

Quæritur per quem modum, generare, & spirare sunt actus communes in Divinis? Solu. in 4. §. fol. 296.

Per quem modum inter Patrem, & Filium est amativitas, activitas &c.? Solu. in 5. §. fol. 297.

Per quem modum in essentia Dei sunt actus communes? Solu. in 6. §. fol. 297.

Utrum actus Divini sint ita generale objectum nostri intellectus, sicut Voluntatis? Solu. ibid. fol. 297.

Quare Bonitas, Magnitudo &c. in Deo dicuntur rationes? Solu. in 7. §. fol. 297.

Utrum Divina Bonitas sit communis alijs rationibus, & è converso? Solu. in 8. §. fol. 298.

Utrum prædictæ rationes possent esse sine actione, passione, differentia concordantia &c.? Solu. in 9. §. fol. 298.

QVÆSTIONES DE ENTITATE DEI.

QUæritur Quid est Deus? Solu. Cap. de entitate Dei in 1. §. fol. 299.

Utrum

Utrum Deus sit ens necessarium ?
Solu. ibid.

Utrum possimus in via habere notitiam
de Essentia Divina bono modo ? Solu. in
2. §. fol. 299.

Utrum Deum possemus tantum intelli-
gere, quantum credere ? Solu. in 3. §. fol.
301.

Utrum Deus sit ? Solu. Cap. de proba-
tione quod Deus est, per quinque rationes
fol. 302.

Utrum sit Divina Trinitas ? Solu. Cap.
de probatione Divinæ Trinitatis fol. 305.

Utrum sit Divina Incarnatio ? Solu.
Cap. de probatione Divinæ Incarnationis
per quinque rationes fol. 306.

Ad Laudem, & honorem Beatissimæ
Trinitatis finivit Raymundus istum Li-
brum in Monte Pessulano, in mense Mar-
tij anno m.ccc.iv. Incarnationis Domini
Nostri Jesu-Christi, in cujus Custodia
hunc Librum commendat.

Scalam

SCalam aliam liberalissime communi-
 cavit Author, & labetur in Tertio
 Magno Tomo Moguntiaë impresso, in Li-
 bro, Compedium Artis Demonstrativæ
 nominato, ubi in secunda distinctione,
 quæ est de Regulis, ipsam dividit in Par-
 tes duas, & in prima sic tenet *Titulus*
DE MODO TRACTANDI REGVLAS
PER T. IN ASCENSV, ET DESCEN-
SV INTELLECTVS. Ubi etiam incipit
 Ascensum ab infimo, scilicet ab elemen-
 tali, transeundo ad vegetale, ordinatè,
 usque ad contemplationem summi, entis,
 & divinarum suarum dignitatum; quo
 facto Ascensu, qui verè altus est, transit
 ad Descensum incipiendo contemplatio-
 nem ab ipso perfectissimo ente, usque in-
 fimum, qui descensus certè altior est,
 cum à perfectissimo sumat initium: & ex
 Ascensu, & Descensu format unam, &
 primam Regulam, de qua dicit Author,
 in fine ipsius. Artista ad ipsam primam
 Regulam adducat suas conclusiones sive
 sint ex Philosophia, seu ex Theologia,
 seu etiam ex utraque; *nam ipsa regula est*
) ad

ad hoc sufficiens cum sit subjectum concordantia Philosophia. & Theologia.

Tandem sanè animus erat antepone-
di Prologo definitivam sententiam, quæ
data fuit anno 1409. ab Illmo. & Rmo.
Domino Bernardo miseratione Divina
Episcopo Civitatis Castelli Commissario
Authoritate Apostolica, in hac parte com-
missa, in favorem operum B. Raymundi
Lulli. Quæ etiam scripta est in primo
Magno Tomo Moguntiaë impresso; dabi-
tur tamen Libro Parvo sequenti, volente
Deo.

ERRATA

CORRECTA.

Fol. 9. lin. 14. possiones	passiones.
Fol. 10. lin. 19. attnngere	attingere
Fol. 10. N. 7. fis	fic
Fol. 16. lin. 4. verum	verum,
Fol. 45. lin. 4. est	ex
Fol. 82. lin. 17. adorem	odorem
Fol. 91. lin. 8. quám	quam
Fol. 99. N. 4. lin. 7. alitudinis	altitudinis
Fol. 101. N. 2. lin. 4. istus	istius
Fol. 112. N. 1. lin. 6. ens	ens &c.
Fol. 113. N. 3. lin. 2. essentias	essentia
Fol. 118. N. 8. lin. 4. dirigere	digerere
Fol. 161. N. 5. lin. 6. volit	voliti
Fol. 247. N. 1. lin. 13. fit	fit
Fol. 248. N. 2. lin. 4. ponunt	possunt

BIBL. PUBL. MALLORCA

1056300

© 2006 R. Lluï 144 Cultura

R.

LIUII

144